

PLANUL URBANISTIC GENERAL
comuna
ALMAȘU MARE
jud. Alba

MEMORIUL GENERAL

S.C. "CAPITEL PROIECT" S.R.L.

ATELIER: B-dul FERDINAND I, nr. 8, ALBA IULIA, JUD. ALBA

TELEFON: fix: 0258 / 811500, mobil: 0744-633713

***PLAN URBANISTIC GENERAL
PLAN DE AMENAJARE A
TERITORIULUI
comunei ALMAȘU MARE
jud. ALBA***

PROIECT NR. / 2017

**BENEFICIAR: CONSILIUL LOCAL al comunei ALMAȘU MARE
jud. ALBA**

PROIECTANT: S.C. "CAPITEL PROIECT"

**ATELIER: B-DUL FERDINAND I, nr. 8, ALBA IULIA,
JUD. ALBA**

TELEFON: fix: 0258 / 811500, mobil: 0744-633713

Administrator
arh. BARBIERI MARIUS

BORDEROU DE PIESE SCRISE ȘI DESENATE

A. PIESE SCRISE

- Foaie de garda
- Borderou de piese scrise și desenate
- Memoriu general

1. INTRODUCERE

- 1.1 Date de recunoaștere a documentației
- 1.2 Obiectul lucrării
- 1.3 Surse documentare

2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

- 2.1 Evoluție
- 2.2 Elemente ale cadrului natural
- 2.3 Relații în teritoriu
- 2.4 Activități economice
- 2.5 Elemente demografice și sociale
- 2.6 Circulație
- 2.7 Intravilan existent. Zone funcționale. Bilanț teritorial
- 2.8 Zone cu riscuri naturale
- 2.9 Echipare edilitară
- 2.10 Probleme de mediu
- 2.11 Disfuncționalități (la nivelul teritoriului și localității)
- 2.12. Necesități și opțiuni ale populației

B. PIESE DESENATE

Reambulare topografică

MEMORIU GENERAL

1. INTRODUCERE

1.1 DATE DE RECUNOAȘTERE A DOCUMENTAȚIEI

DENUMIREA LUCRĂRII: PLAN URBANISTIC GENERAL
COMUNA ALMAȘU MARE, JUD. ALBA

BENEFICIAR: CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI ALMAȘU MARE,
jud. ALBA

PROIECTANT: S.C. "CAPITEL PROIECT"
B-DUL FERDINAND I, nr. 8, ALBA IULIA, JUD. ALBA
TEL.: 0258 / 811500, 0744-633713

COLECTIV DE ELABORARE:
sef proiect: arh. MARIUS BARBIERI
urbanism: arh. BOTEI RAMONA

SUBPROIECTANȚI, COLABORATORI:

SERVICII	Apa, canal:	sing. IOAN NISTOR
	Drumuri:	ing. EMIL BODEA
	Electrice:	sing. VIOREL MACARIE

ANTOPOLOGIA MEDIULUI:
ist-arheo. MIRCEA GLIGOR.

SOCIOLOGIE

soc. SIMONA BRANIȘTE,

Foto: MIRCEA GLIGOR. BARBIERI MARIUS

Cap. I – PARTE INTRODUCȚIVĂ

1.2 OBIECTUL P.U.G.

Planul Urbanistic General al comunei Almașu Mare, elaborat în baza strategiei de dezvoltare a comunei, corelat cu bugetul și programele de investiții publice ale acesteia, ca și documentație tehnică de urbanism cu caracter de reglementare, are ca obiect direcționarea și coordonarea amenajării teritoriului, precum și dezvoltarea localităților componente pe termen scurt și mediu.

Prin Planul Urbanistic General se identifică zonele pentru care se pot institui reglementări ce nu pot fi modificate prin planuri urbanistice zonale sau planuri urbanistice de detaliu și de la care nu se pot face derogari. Aceste reglementări sunt formulate cu claritate în Regulamentul local de urbanism aferent PUG-ului.

Folosind ca metodă de lucru analiza interdisciplinară și multicriterială a situației existente, Planul Urbanistic General scoate totodată în evidență disfuncționalitățile și prioritățile de intervenție în teritoriu și propune orientarea politicilor de amenajare a teritoriului în condițiile respectării dreptului de proprietate, promovării interesului public și dezvoltării durabile a comunei Almașu Mare.

Pe baza acestei orientări strategice Actualizarea Planului Urbanistic General și a Regulamentului Local de Urbanism aferent urmărește atingerea următoarelor *scopuri*:

- Identificarea potențialului de dezvoltare economico - socială și mutațiile ce pot interveni în categoriile de folosință a terenurilor.
- Îmbunătățirea condițiilor de viață prin eliminarea disfuncționalităților, asigurarea accesului la infrastructuri, servicii publice și locuințe convenabile pentru toți locuitorii;
- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii edilitare;
- Organizarea și dezvoltarea căilor de comunicație;
- Stabilirea direcțiilor, priorităților și reglementărilor de amenajare a teritoriului și de dezvoltare urbanistică a comunei;
- Stabilirea condițiilor de construibilitate și delimitarea zonelor cu restricții;
- Utilizarea rațională și echilibrată a terenurilor necesare funcțiunilor urbanistice;
- Precizarea zonelor cu riscuri naturale și măsurile de intervenție;
- Fundamentarea realizării unor investiții de utilitate publică;
- Asigurarea suportului regulamentar pentru eliberarea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construcție;
- Protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural construit și natural
- Corelarea intereselor colective cu cele individuale în ocuparea spațiului.

În conformitate cu cadrul legal și cerințele beneficiarului documentația PUG cuprinde reglementări pe termen scurt, la nivelul întregii unități administrativ-teritoriale, cu privire la:

- stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan în relație cu teritoriu administrativ;
- stabilirea modurilor de utilizare a terenurilor din intravilan;
- zonificarea funcțională în corelație cu organizarea rețelei de circulație;
- delimitarea zonelor afectate de servituti publice;
- modernizarea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare;
- stabilirea zonelor protejate și de protecție a monumentelor istorice și a siturilor arheologice reperate;
- formele de proprietate și circulația juridică a terenurilor;
- precizarea condițiilor de amplasare și conformare a volumelor construite, amenajate și plantate;
- zone de risc datorate unor depozități istorice de deșeuri;
- zone de risc natural și măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone.

Planul urbanistic general cuprinde prevederi pe termen mediu și lung cu privire la următoarele obiective:

- evoluția în perspectivă a localității prin:

- definirea și asigurarea cu amplasamente pentru obiectivele de utilitate publică și particulară;
- stabilirea destinației generale și a condițiilor de construibilitate a terenurilor din intravilan;

D

- dezvoltarea echipării edilitare.
- directiile de dezvoltare funcțională în teritoriu;
- traseele coridoarelor de circulație și de echipare prevazute în planurile de amenajare a teritoriului național și județean;
- zonele de risc natural și la măsurile specifice privind prevenirea și atenuarea riscurilor, utilizarea terenurilor și realizarea construcțiilor în aceste zone;
- lista principalelor proiecte de dezvoltare și restructurare;
- stabilirea și delimitarea zonelor cu interdicție temporară și definitivă de construire;
- delimitarea zonelor în care se preconizează operațiuni urbanistice de reglementare urbană;
- îmbunătățirea calității rețelei de drumuri;
- protejarea localităților împotriva dezastrelor naturale;

La baza elaborării Planului urbanistic general vor sta studii de fundamentare, întocmite în vederea aprofundării unor domenii sau unor aspecte relevante. După aprobare, Planul urbanistic general împreună cu Regulamentul local aferent, este opozabil în justiție.

1.2. SOLICITĂRI ALE TEMEI PROGRAM

Teritoriul administrativ are o suprafață de 5566 ha și cuprinde 7 sate: Almașu Mare, reședință de comună, Almașu de Mijloc, Brădeț, Cib, Cheile Cibului, Glod, Nădăștie.

• 1. Almașu Mare	- 228 gospodării
• 2. Almașu de Mijloc	- 12 gospodării
• 3. Brădeț	- 21 gospodării
• 4. Cib (1956)	-54 gospodării
• 5. Cheile Cibului	- 8 gospodării
• 6. Glod	- 84 gospodării
• 7. Nădăștie	- 23 gospodării

Total 430 gospodării

S-a solicitat ca realizarea pieselor desenate pentru cele șapte localități – să fie întocmite pe planuri topografice actualizate, în culori și semne convenționale standard, astfel:

1. Încadrare în teritoriu- scara uzuală -1: 25.000
2. Situatia existenta-disfunctionalitati- 15000
3. Reglementari urbanistice-zonificare-scara uzuala-1 :5000

Regulamentul local de urbanism ca documentație cu caracter de reglementare va cuprinde prevederi referitoare la modul de utilizare a terenurilor, de realizare și utilizare a construcțiilor pe întreg teritoriul comunei. Normele cuprinse în Regulament sunt obligatorii la autorizarea executării construcțiilor în limitele teritoriului administrativ al comunei Almașu mare. Totodată acesta va cuprinde și detalia prevederile Planului urbanistic general, referitoare la modul concret de utilizare a terenurilor, precum și de amplasare, dimensionare și realizare a volumelor construite, a amenajărilor și plantațiilor

PREVEDERI ALE PROGRAMULUI DE DEZVOLTARE A LOCALITĂȚILOR INITIAT ȘI APROBAT DE CONSILIUL LOCAL

În lucrare s-a ținut cont de toate aprobările date de Consiliul Local Almașu Mare în ceea ce privește Certificatele de Urbanism și autorizațiile de construcție eliberate până la data executării lucrării. S-a luat în considerare Planul Strategic dedezvoltare social-economică al comunei Almașu Mare 2007-2013 și presiunile investiționale pentru teritoriul administrativ al comunei, precum și toate inițiativele Consiliului Local și ale Consiliului județean Alba în zonă, până la această dată.

EDIȚII ANTERIOARE ALE P.U.G., MODIFICĂRI SAU COMPLETARI

S-au luat în studiu edițiile anterioare ale schitelor de sistematizare avizate până în prezent:

1. Actualizarea perimetrelor localităților rurale ale comunei Almașu Mare,
2. PUG al comunei Almașu Mare – Memoriu General 2003, elaborat de S.C. Capitel Proiect SRL, Alba Iulia.

1.4. BAZA LEGALĂ DE ELABORARE A DOCUMENTAȚIEI:

LEGISLAȚIE DE URBANISM

- Continutul cadru al Documentatiilor de Urbanism;
- Hotărâre nr. 525/1996 pentru aprobarea Regulamentului general de urbanism;
- Lege nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanism, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordin nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50 pe 1991:
- H.G. nr. 382/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exigențele minime de conținut ale documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism pentru zonele de riscuri naturale;Continutul cadru al Documentatiilor de Urbanism;
- Hotărâre nr. 525/1996 pentru aprobarea Regulamentului general de urbanism;
- Lege nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanism, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordin nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50 pe 1991:
- H.G. nr. 382/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exigențele minime de conținut ale documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism pentru zonele de riscuri naturale;
- Hotărârea nr. 26/2006 a Consiliului Superior al Registrului Urbanistilor din Romania, pentru aprobarea regulamentului privind dobândirea dreptului de semnătură ... , cu completările ulterioare.

LEGISLAȚIA PRIVIND AMENAJAREA TERITORIULUI NAȚIONAL

- Legea 350 pe 2001, privind amenajarea teritoriului si urbanismului, actualizată;
- Lege nr. 363 din 21.09.2006 Secțiunea I Rețele de transport;
- Lege nr. 171 din 04.11.1997 Secțiunea a II-a Apa, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 5 pe 2000 Secțiunea III Zone protejate, cu modificările și completările ulterioare;
- Lege nr. 351 din 06.07.2001 Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități, cu modificările și completările ulterioare;
- Lege nr. 575 din 22.10.2001 Secțiunea a V-a Zone de risc natural;
- Lege nr. 190 din 26.05.2009 Secțiunea a VIII-a zone cu resurse turistice;
- OUG nr. 27/2008 pentru modificarea si completarea Legii nr.350/2001 privind amenajarea teritoriului si urbanismul;
- OUG nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea VIII – Zone cu resurse turistice.
- H.G. 642/2005 privind criteriilor de clasificare a UAT, instituții și operatori economici din punct de vedere al protecției civile.
- Ordonanta 60 din 1997 privind apararea impotriva incendiilor.

LEGISLAȚIE DE MEDIU

- Legea 451/2002 de ratificare a Convenției Europene a Peisajului adoptată la Florența la 20 octombrie 2000,
- Legea 24/2007 privind reglementarea si administrarea spatiilor verzi din zonele urbane;
- Lege nr. 265 /2006 privind protecția mediului;
- Legea nr. 426-2001 privind regimul deșeurilor;
- Legea 462/2001, privind regimul ariilor naturale protejate;
- HG 1284/2007 modificat HG 971/2011 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică;
- HG nr. 2.151/2004, privind instituirea regimului de arie naturala protejata pentru noi zone;
- H. G. nr. 382/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice privind exigențele minime de conținut ale documentațiilor de amenajare a teritoriului și de urbanism pentru zonele de riscuri naturale;

- H. G. nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe;
- O.G. 195/2005 privind protecția mediului, cu modificările și completările ulterioare;
- OUG 57/2007 - regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei salbatice;
- Ordin MMDD nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară ... în România;

LEGISLAȚIA DE PATRIMONIU

- Legea 157/1997 privind ratificarea Convenției pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei;
- Legea 575/2001 (OG 47/2000) privind protecția patrimoniului UNESCO;
- Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, completată și modificată;
- Legea 378/2001 (OG 43/2000 (R) privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, cu modificările și completările ulterioare;
- O.G. nr. 43/2000 – Republicată – privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național;
- Ordin MCC nr. 2361 din 12 iulie 2010 pentru modificarea anexei nr. 1 la Ordinul ministrului culturii și cultelor nr. 2.314/2004 privind aprobarea Listei monumentelor istorice, actualizată și a Listei monumentelor istorice dispărute.
- Ordinul ministrului transporturilor, construcțiilor și turismului nr. 562/2003 pentru aprobarea Reglementării tehnice „Metodologie de elaborare și conținutul cadru al documentațiilor de urbanism pentru zonele construite protejate (PUZ)”.

LEGISLAȚIE CONEXĂ

- Legea nr. 107/1996 (Legea apelor);
- Legea 347/2004 (Legea muntelui);
- Codul Civil din 17.07.2009;
- Legea 46/2008 privind Codul Silvic;
- legea 251/2001, privind administrația publică locală, cu modificările ulterioare;
- OMS Nr. 536/1997, pentru aprobarea Normelor de igienă și a recomandărilor privind mediul de viață al populației;
- O.G. nr. 43/1997 - republicată, privind regimul juridic al drumurilor

Ghiduri și alte documente

- Ghid privind metodologia de elaborare și conținutul – cadru al Planului Urbanistic General, aprobat prin *Ordinul* ministrului lucrărilor publice și amenajării teritoriului nr. 13N din 10.03.1999, indicativ GP038/99;
- Ghid privind elaborarea și aprobarea Regulamentelor locale de urbanism, reglementare tehnică, indicativ GM-007-2000 aprobat prin Ordin nr.21/N/2000 al MLPAT;
- Ghid de aplicare a directivei Seveso în amenajare teritorială și urbanism

1.5. STUDII DE FUNDAMENTARE

(Lista studiilor și proiectelor elaborate anterior P.U.G)

-
- SC „Proiect Alba” SA - Studiu privind zonele expuse la riscuri naturale sau tehnologice din județul Alba – Teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare, beneficiar consiliul Județean Alba, 2000.
- Planul de analiză și acoperire a riscurilor – județul Alba, 2013.
- Studiu de piață în domeniul turismului în județul Alba, realizat de către SC Marketscope în 2008.
- Strategia de Dezvoltare Regională a Regiunii Centru 2014-2020;
- Analiza socio-economică a Regiunii Centru 2014 - 2020.

1.6. BIBLIOGRAFIE

Abrudeanu, 1933	-	Abrudeanu, I, Rusu, <i>Aurul românesc. Istoria lui din vechime până azi</i> , București, 1933
Achim, 2014		Emilian Achim, <i>Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare</i> , Alba Iulia, 2014.
Achim, 2016	-	Emilian Achim, <i>Comoara din Fântâna de aur</i> , Alba Iulia, 2016 (Album fotografic)
Binder, 1975	-	Binder, Pavel - <i>Geografia Istorică a Munților Apuseni, în orânduirea feudală (sec. XIII-XVII) în Apulum XIII</i> , 1975, p. 519-538.
Cherescu,	-	Pavel Cherescu – <i>Mărturii documentare privind contribuția protopopului Moise Fulea (1787-1863) la dezvoltarea învățământului confesional ortodox din Transilvania;</i> http://www.teoradea.ro/pub/Moise_Fulea.pdf
Dezső , 1913	-	Csánki Dezső - <i>Magyarország története földrajza a Hunyadiak korában</i> , Budapesta, 1913
Drăganu 1933	-	Drăganu, Nicolae, – <i>Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și a onomasticii</i> , București, 1933.
Dumitrean,	-	Dumitrean, Ana, - <i>Principatul Transilvaniei, în Județul Alba – Istorie, cultură civilizație</i> , editat de Consiliul Județean Alba, 2013, p. 93-118.
Fleșer 2001	-	Fleșer, Gh. - <i>Biserici românești de zid din județul Alba</i> , Alba Iulia, 2001
Josan 1996	-	N. Josan (coord.) - <i>Oameni și fapte din trecutul județului Alba în memoria urmașilor</i> , Alba Iulia, 1996
Meteș, 1935	-	Meteș, Șt., - <i>Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria</i> , vol. I. (până la 1698). Ed. a II-a revăzută și întregită, Sibiu, 1935.
Meteș, 1936	-	Șt. Meteș, <i>Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria</i> , Sibiu, 1936.
Moga, Ciugudean 1995	-	V. Moga, H. Ciugudean (redactori), <i>Repertoriul Arheologic al Județului Alba (RepArhAB)</i> , Alba Iulia, 1995.
Moraru et al. 1980	-	T. Moraru, Octavia Bogdan, A. Maier, <i>Județul Alba</i> , în colecția <i>Județele Patriei</i> , Ed. Academiei RSR, București, 1980
Neamțu, 1945	-	Neamțu, Alexandru, - <i>Un capitol din relațiile Tării Românești cu Transilvania în veacul al XVI-lea</i> , în <i>Anuarul Institutului Național de Istorie</i> , 1945.
Olea, 2005	-	Olea, Petru Valer, <i>Repere monografice</i> , Alba Iulia, 2005
Pascu 1979	-	- Pascu, Șt., - <i>Voievodatul Transilvaniei</i> , vol. II, ed. Dacia, Cluj, 1979:
Pascu, 1984	-	Pascu, Șt., <i>Revoluția populară de sub conducerea lui Horea</i> , București, 1984
Pop et al 2008	-	Coord. I. A. Pop; Thomas Năgler, Magyar András - <i>Istoria Transilvaniei, vol III</i> , Cluj-Napoca, 2008.
Popa, 2002	-	Popa, Dumitru, - <i>Așezările rurale din Dacia romană intracarpatică</i> , Repertoriul descoperirilor. București, Ed. Economică, 2002. (http://arheologie.ulbsibiu.ro/).
Porumb 2002	-	<i>Sursa: Gh. Porumb, Arhitectura, în Cap. IX – Cultura și Arta din Istoria Românilor, vol VI, 2002, p. 909.</i>
Prodan 1968	-	D. Prodan, <i>Răscoala lui Horea</i> , vol I și II București 1979.
Radu, 1973	-	Radu, Vasile - <i>Din istoricul întreprinderii miniere Mica Brad</i> . în <i>Sargeția X</i> , 1973, p. 349-356
Suciu, 1967	-	Suciu,, Coriolan - <i>Dicționar istoric al localităților din Transilvania</i> , Ed. Academiei RSR, București, 1967, p. 421
Suciu 2011	-	Dumitru Suciu, <i>Soldați fără uniformă ai landstrumului românesc și testarea protopopiatelor ortodoxe din Transilvania după războiul național din 1848-1849</i> , Cluj-Napoca, 2011
Volum colectiv	-	<i>Localitățile județului Alba</i> , Alba Iulia, 1971 (V. colectiv)
* * *	-	<i>Geografia României, vol. I. Geografia fizică</i> , București, 1983.
* * *		http://www.albaiulianul.ro .
* * *		http://arheologie.ulbsibiu.ro/publicatii/bibliotheca/popa/repertoriu%20a.htm
* * *		http://www.anuarulsargetia.ro/
* * *		http://ran.cimec.ro/sel.asp ;
* * *		http://www.kia.hu/konyvtar/erdely/erd2002/abetn02.pdf

	<u>http://hu.wikipedia.org/wiki/Celna</u>
	<u>http://commons.wikimedia.org/wiki</u>
	<u>http://www.sanderusmaps.com/</u>
	<u>http://imageserver.mzk.cz/mzk03/001</u>
	<u>http://mapire.staatsarchiv.at/en/</u>
	<u>http://lazarus.elte.hu/hun/digkonyv/topo</u>

CAP. 2. STADIUL ACTUAL AL DEZVOLTĂRII

2.1. EVOLUTIE

2.1.1. DATE PRIVIND EVOLUȚIA ÎN TIMP A UNITĂȚII TERITORIAL-ADMINISTRATIVE

Actuala comună **Almașul Mare** este formată din satele: **Almașul Mare**, **Almașul de Mijloc**, Brădet Cib, Cheile Cibului Glod și Nădăștie, la care se adaugă cătunele Șesuri și Lazuri, astăzi aproape pustii.

Localitatea **Almașul Mare** este situată geografic la periferia vestică a județului Alba, în bazinul superior al văilor și Cib, afluenți ai râului Geoagiu, într-o zonă cu vechi tradiții miniere și agricole. Morfologic comuna Almașu Mare ocupă jumătatea estică a depresiunii Balșa-Almaș, fiind mărginită de înălțimi formate din neck-uri vulcanice și calcare.

Cu toate că cercetările arheologice în zonă sunt foarte limitate, în acest spațiu geografic sunt semnalate o serie de descoperiri preistorice încă din sec. al XIX-lea. Conform Repertoriilor Arheologice al Județelor Alba și Hunedoare, cele mai vechi urme de locuire umană, depistate arheologic în zonă aparțin neoliticului timpuriu, după cum o dovedesc materialele Starcevo-Criș din Peștera Dobârlesei (Balșa). Perioada neolitică este ilustrată și prin descoperirea topoarelor de piatră șlefuită provenind de pe teritoriul localității Almașul Mare și toporul de piatră șlefuită descoperit la Techereu, pe teritoriul comunei vecine, Balșa.

În perioada eneolitică și cea de trecere spre epoca bronzului, odată cu creșterea mobilității comunităților umane prezența acestora se amplifică, după cum o dovedesc descoperirea unor materiale ceramice, unelte (cuțite și topoare de piatră șlefuită), descoperite în Peștera cu trei guri din Cheile Cibului, „La Cruce” (Almașul Mare), pe culmea dintre satul Cib și Zlatna și din punctul Rupturi (Cib).

Epocii bronzului îi sunt atribuite două topoare descoperite la Valea Mare (Cib). Pentru epoca fierului cea mai semnificativă descoperire rămâne tezaurul dacic de argint, descoperit la Nădăștie în 1826, având analogii cu tezaurul descoperit la Cioara.

Odată cu cucerirea romană, interesul față de exploatarea resurselor aurifere ale zonei crește semnificativ, fapt vizibil în extinderea vetrelor de locuire, a materialelor și urmelor de exploatare minieră (cariere, galerii etc.). Potrivit repertoriului din această perioadă au ieșit la iveală mai multe situri romane pe teritoriul actualei comune, după cum urmează:

- valea Runcului sau Turnului (Almașu Mare) – sunt menționate lucrări de exploatare minieră și o conductă de apă;
- vârful dealului „Bojerița” (Almașu Mare) – sunt menționate lucrări de exploatare minieră;
- dealul „Țuțuman” (Almașu Mare) - așezare minieră. Aici s-a descoperit un opaiț cu ștampila OCTAVI, fragmente ceramice și bucăți de chirpic, considerate ca provenind din locuințele minerilor. Se menționează și descoperirea, în anul 1865, a unui tezaur monetar cu piese din argint și bronz, deșus într-o oală, dar dispărut fără urmă;
- pe dealul Runcului (Almașu Mare) – conductă de apă;
- pe dealul „Haneș” (Almașu Mare) - așezare minieră, aici fiind identificate urme de construcții ;
- la „Dosu Negri” (Almașu Mare) - așezare minieră, aici fiind descoperite cărămizi, țigle și o statuie reprezentând pe Iupiter și Iunona;
- în punctul „Fața Măgurii” (Cib) s-a descoperit ceramică romană, atestând existența unor așezări ale minerilor ;
- la 3 km sud de sat în cătunul Cib-Chei, pe locul numit „Ruptura” s-au recoltat numeroase materiale de epocă romană păstrate în colecția Sabin Olea din Cib¹.

Perioada feudală

După retragerea aureliană din Dacia, mineritul ca ocupație practicat în zomă a decăzut, vechii locuitori revenind la modul tradițional de viață, încercând să facă față presiunii popoarelor migratoare ce au trecut peste țară. Impactul cel mai important acestora l-a avut pătrunderea slavilor în acest spațiu. Dovada prezenței acestora se regăsește într-o serie de toponime strâns legată de prezența aurului precum: Zlătnița sau Zlatna, alături de alte toponime precum poiană, măgură, brează, babă etc. Primele așezări amintite documentar din acest spațiu apar începând cu sec. al XIII-lea, în condițiile consolidării relațiilor feudale din Transilvania.

În perioada feudală satele din bazinul Văii Geoagiului apățineau de domeniul cu același nume din cadrul comitatului Hunedoarei. Teritoriul acestui domeniu începea la est de Rapolt, fiind situat între domeniul Țara Zarandului și comitatul Alba (Valea Ampoiului)²

- 1288 – este atestată documentar așezarea Cib sub forma Cheby³.
- 1308 – este reamintită așezarea sub numele Csibivölgye, inițial ca hotar apoi ca parte componentă a posesiunilor capitlului de Alba Iulia⁴. Localitatea va fi inclusă ulterior, alături de alte sate, în Domeniul Geoagiului. La 9 iulie 1517 în cadrul acordurilor feudale de vasalitate, regele Ludovic dăruiește lui Neagoie Basarab, *Geoagiul de Jos, cu satele aparținătoare printre care și satele Cib, Nădăștia, Trefa-almăs (Almașul de Mijloc)*⁵
- 1321 – este atestată documentar așezarea Nădăștia⁶
- 1364 – Într-un document de informare a capitlului de Alba Iulia, adresat regelui Ungariei Ludovic I, este amintită „moșia Almaș și alte sate aflătoare lângă locul Valea Almașului Mic, în partea de răsărit” pusă în săpânirea magiștrilor Alexiu și Irineu, cu toată împotrivirea conventului bisericii din Bulci, a nobililor Iacob, fiul lui Toma de Rapolt și Wnizzy și a fiilor lui Toma de Thurek⁷. (DRH,C - Transilvania, vol 12, p.381, docum. 362 din 1 decembrie 1364)
- 1407 – este atestată așezarea Almașul Mare sub numele de „*Possesia Almas*”, aflată între posesiunile „orașului” Geoagiu de Jos⁸;
- 1407 – este reamintită așezarea Cib⁹
- 1418 – Almașul Mare este amintit ca moșie a nobililor din Folt și a celor din Ilia, sub forma „*villa volachalis și capella volachalis in Nagalmas*”¹⁰
- 1418 – este atestată documentar așezarea Glod (villa volahalish Glod)¹¹;
- 1468 – poss. Glod¹²
- 1511 – este atestată documentar așezarea Almașul de Mijloc¹³
- 1578 – Pe harta Transilvaniei din Atlasul lui Orelus, în acest spațiu geografic sunt menționate existența a 4 sate de munte sub forma colectivă „4 Bergstet”
- 1717-1720 – Documentele cartografice de la începutul sec. XVIII utilizează pentru cele patru localități (Almașu Mare, Nădăștie, Glod și Cib) termenul generic de „Los 4 Villos qi Chateaux des Montagnes”¹⁴ sau „Quatuor Orbes montana”¹⁵.
- 1750 – este atestată documentar Biserica „Sf. Nicolae” din satul Cib¹⁶;

2 Apund P., Binder . *Geografica istorică a munților Apuseni în orânduirea feudală (sec XIII-XVII)*, în Apulum 13, 1975, p. 526.

3 Gh. Fleșer, Biserici românești de zid din județul Alba, Ed. Altip, Alba Iulia, p57, apud Györffy György, *Az Árpádkori Magyarországtörténeti földrajza*, vol I-II, Budapest, 1987, p. 137.

4 Fleșer, op. cit. p. 57.

5 Alexandru Neamțu, *Un capitol din relațiile Tării Românești cu Transilvania în veacul al XVI-lea*, în Anuarul Institutului Național de Istorie, 1945, p. 359, nt. 30

6 Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, Ed. Academiei RSR, București, 1967, p. 421

7 *DRH,C -Transilvania*, vol 12, p.381, docum. 362 din 1 decembrie 1364.

8 Fleșer, op.cit. p. 45

9 Suciu, op.cit. p. 146.

10 Fleșer, op.cit. p. 45 ; Șt. Meteș, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Banat*, vol I, Sibiu, 1935, p. 47.

11 N. Drăganu, *Români în sec. IX – XIV pe baza toponimiei și a onomasticeii*, București, 1933, p.288

12 Ibidem

13 Suciu, op.cit. p. 31.

14 Exreas din harta Chiquet, 1719, apud <http://nelucracion.wordpress.com/2011/02/09/harti-istorice-extras-din-harta-chiquet-1719-cuprinzand-teritoriul-actual-al-romaniei/>

15 J.B. Homann *Principatus Transilvaniae in quinque Nationes earum'que Regiones es comitatus cum finitimis vicinorum Statuum Provinciis accuratè divisus*, 1726, vezi <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:1720>

- 1764 – este amintită documentar Biserica „Schimbarea la față” din Suseni¹⁷.
- Documentele cartografice austriece (hărțile iosefine) marchează prezența unui lăcaș de cult, din zid, pe actualul amplasament.
- 1770 – este atestată cartografic actuala așezarea Brădeți, fără a fi amintită ca toponim
- 1770 – aceleași materiale cartografice consemnează prezența în sectorul Cheile Cibului a unor mori de apă, fără a fi denumit ca toponim.

2.1.2. Caracteristici semnificative ale teritoriului și localităților, repere în evoluția spațială a localităților

Localitățile comunei Almașul Mare sunt sate de munte a căror specific este strâns legat de morfologia locului și ocupațiile locuitorilor săi. Exceptând satul Brădești, care este situat într-o „covată” din zona de formare a văii cu același nume și satul Almașul de Mijloc, situat la confluența mai multor torenți de vresant, toate celelalte sate sunt sate de vale, înșirate în lungul principalelor cursuri de apă și căi de comunicații ce străbat comuna (văile și Cib) sau la confluența cu unii dintre afluenții acestora: Almașul Mare, Nădăștie, Glod, Cib și Cheile Cibului. Intravilanele acestor sate nu au un caracter compact, gospodăriile fiind despărțite deseori de grădini, livezi sau fânețe, cea ce le conferă prezența unor elemente de sat risipit.

Almașul Mare (Almășu Mare)

Nagyalmás, Almás (u)¹⁸; Gross-Obstdorf (g)¹⁹

1. 1407 poss. Almas
2. 1418 este amintit „villa volahalis” Nagalmas și in Nagalmas²⁰
3. 1485 Reytekaimas
4. 1509 Naghalmas
5. 1511 Reythel Almas
6. 1518 Reythewkalmas
7. 1594 Nagi Almas
8. 1733 Nagy Almás
9. 1750 Nagi Almas [Josan, 1996];
10. 1760-1762 Nagy Almós [Josan, 1996];
11. 1805 Nagy Almás [Josan, 1996];
12. 1857 Nagy Almás [Josan, 1996];

Almașul Mare este atestat documentar în anul 1407 sub numele de "*Possesia Almas*", pentru ca în 1418 să fie amintită Biserica Bunavestire și parohia din Almaș.

Toponimul „Almaș” este o reflectare în limba maghiară a apelativului „măr”, aluzie la prezența pomilor fructiferi în zonă, în special a mărilor. Este un toponim frecvent întâlnit la noi în țară, atât sub formă mahiarizată (Almașu Mic, Almașu Sec, Almăj, Almăjel etc.), cât și românească (Merești, Mereni, Merișani Mera etc.).

Inițial satul s-a dezvoltat ca o comunitate agricolă la confluența văii (Almaș) cu valea Lungă, după cum o dovedește și prezența bisericii Biserica Bunavestire în acest loc. Ulterior satul se extinde treptat în

16 Fleșer, op.cit. p. 56.

17 La 1764, inscripția de pe o icoană aflată în patrimoniul bisericii din Joseni amintește de existența bisericii din Suseni - " această Sfântă icoană au cumpărat ctitorul Gan Gheorghe din Almașu Mare cu s(oția) Florica, ca să le fie pomenire (în veci) la biserica din Suseni. Anno 1764...20 zile Sima...", apud G. Fleșer, op.cit. p. 42.

18 Suci, op.cit. p. 32; Nicolae Josan (coordonator), *Oameni și fapte din tecutul județului Alba în memoria urmașilor*; MNAI, Bibliotheca Mvsei Apvlensis, III, Alba Iulia, 1996.

19 Denumirile germane și maghiare folosite în subtitluri sunt luate după "Dicționarul localităților din Transilvania, vezi <http://dictionar.referinte.transindex.ro/index.php>

20 Fleșer, op. cit. p. 45; Șt. Meteș, *Istoria bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Banat*, vol I, Sibiu, 1935, p. 47, apud Csánki Dezső -Magyarország története földrajza a Hunyadiak korában, Budapesta, 1913, p. 68.

amonte, favorizat creșterea numărului de locuitori și de creșterea suprafețelor agricole, dar și de creșterea importanței mineritului în viața comunității.

Conscripțiile din sec. al XV-lea situează Almașul mare în categoria localităților cu un număr de 61-70 de gospodării²¹, în 1733 sunt amintite 133 de familii, cu 4 preoți dintre care numai unul nu trecuse la uniație, în 1760-1762 așezarea să înregistreze 184 de familii, iar în 1831 să numere 950 de locuitori.

Dezvoltarea sa urbanistică poate fi urmărită pe parcursul ultimelor două secole pe baza hărților militare austriece (1769-1773), austro-ungare (1864), și actuale. În 1770 comunitatea era formată din cca. 88 de gospodării, înșirate pe Valea Almașului, în amonte de confluența cu Valea Lungă și pe Valea Haneș (Leporii). La izvoarele acesteia un grup de 5 gospodării sugerează existența unei colonii miniere. Satul dispunea de două biserici și un număr de cca. 36 instalații hidraulice (șteampuri și mori de apă), înșirate pe Valea Almașului și Haneș până în amonte de așezare.

Odată cu dezvoltarea și extinderea mineritului așezarea cunoaște o extindere continuă spre amonte, în special, prin apariția unor noi colonii miniere, asimilate treptat în cadrul comunității.

Satul actual are cea mai mare desfășurare în jurul cursului superior al văii, pe două aliniamente, dintre care unul la stradă, de o parte și de alta a acesteia, pe cca 5 km lungime. Gospodăriile sunt despărțite de cele mai multe ori de către grădini, livezi și terenuri cultivate. Acest fapt îi conferă o formă aerisită, cu multă verdeață. Atinge lățimea maximă partea sa sudică, de peste 500 m, în jurul DJ 705.

N. Stoicescu – Bibliografia localităților și monumentelor istorice din România, vol. 3

Almașul de Mijloc (Almășul de Mijloc)

Kőzépalmos(u)²²; Mittel (g)

- 1511 Threfa Almas (Treffaalmas) [Suciu];
- 1518 Felsow Almás [Suciu];
- 1733 Közép Almos [Suciu];
- 1750 Középső Almos [Josan, 1996];
- 1760-1762 Közép Almós [Josan, 1996];
- 1850 Almașu [Suciu];
- 1805 Közép Almós [Josan, 1996];
- 1857 Közép Almós [Josan, 1996].

Satul a luat naștere în bazinul mijlociu al pârâului Almășel, la confluența cu valea Caselor, la sud-vest de Almașul Mare, pe traseul DJ 705. Toponimul reflectă poziția geografică a așezării, situată între Almașul Mare și Almașu Mic de Munte (HD). Prima mențiune documentară cunoscută a așezării apare în 1511, satul fiind bine individualizat în decursul sec. al XVIII-lea. Acest sat românesc înregistra la 1733 un număr de 37 de familii, cu doi preoți, în 1760-1762 numărul acestora ajungând la 69, iar în 1854 să ajungă la 403 locuitori²³. Analizând materialul cartografic disponibil se poate observa că așezarea a evoluat pe același amplasament de la 1770, când se înregistrau 31 de gospodării și o biserică, până astăzi. Diferența dintre numărul de familii înregistrate în 1760-1762 și numărul de gospodării înregistrate 10 ani mai târziu se explică prin faptul că unele gospodării adăposteau două sau mai multe familii.

Brădet

Bregyét házcsoport (u)²⁴

1770 – Poroi Boszi (Pârâul Bozilor)²⁵

1864 – Brădetu²⁶

1954 – Brădeț (cătun al satului Almașu Mare apud Suciu p. 103)

1966 – Brădet (Recensământ)

Atât sub forma Brădet, cât și Brădeț acest toponim este unul derivat din apelativul – brad, la care s-a adăugat sufixul et. Este frecvent întâlnit în limba română atât ca antroponim (Brad, Bradea) cât și ca toponim

21 Stefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol II, ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975, p. 403, nt. 87.

22 Suciu, op.cit. p. 31; Josan, op.cit. p. 32

23 Ibidem, Josan, pp. 32, 93 și 139.

24 Vezi nota 16.

25 Josephinische Landaufnahme, pag. 151

26 Zweite oder Franziszeische Landaufnahme – Ridicarea topografică austro-ungară (1608-1864)

(Brad, Brazi, Brazii de Sus, Brădeni, Brădeana etc.), dar și sub formă maghiarizată (Feneș, Feneșel, Feneșasa, Feniș etc.).

Așezarea apare documentar pentru prima dată sub numele de „Poroi Boszi” pe hărțile militare iosefine cu un număr de 12 gospodării, înșirate pe cursul superior al pârâului cu același nume. Ulterior, pe materialele cartografice de la mijlocul sec. al XIX-lea, așezarea apare sub numele de Brădețu. Tot acum apare prezentă și biserica.

Dintre toate satele comunei, satul Brădet este situat pe versantul vestic al „Dealului Pleașa” la izvoarele pârâului (Bozilor, Brazilor !) cu același nume, de aici și tendința de răsfire mai accentuată a intravilanului.

Cib (Cibu)

Cheeb (u); Tropfbach (g)²⁷

1288 Cheby, [Fleșer 2001, p. 57²⁸]

1308 Csibivölgye [idem]

1407 poss Cheeb [Suciu, p. 146];

1515 Cheb [Suciu];

1733 Csibold [Suciu];

1750 Csib [Josan, 1996];

1760-1762 Csib [Josan, 1996];

1805 Cseb [Suciu];

1825 Tsib [Suciu];

1850 Csep [Suciu];

1854 Cseb [Suciu].

B.P. Hașdeu publică în 1891 în „Revista pentru istorie, arheologie și filozofie, vol. 6, fascicula 1, un amplu studiu intitulat „Anonymus Lugoshiensis – cel mai vechi dicționar al limbei române, după manuscriptul din Bibliotheca Universității din Pesta”, în cadrul căruia redă un „Dicționarum valahico-latinum. Aici este prezentat și „*cibus*”, cu sensul de bucate (hrană)²⁹. În Dicționarul Limbei Române, tom 1, publicat de A. T. Laurean și J. C. în Massimu „cibu; cibare” are sensul de „a ospăta, a nutri”. Cibu fiind înțeles ca mâncare, alimentu, totu ce servea spre mâncare oamenilor, bestiilor și plantelor³⁰. Această definiție se regăsește și în DEX, potrivit căruia toponimul ar deriva din latinescu *cibus*, tradus ca hrană pentru păsări. Profesorul Șeineanu îl consideră un latinism artificial, care nu pare să se fi folosit, fiind mai degrabă un cuvânt popular. Din cele de mai sus reiese că toponimul actual CIB este o expresie a hranei, a resurselor naturale bogate pe care întemeietorii așezării le-au găsit aici.

Satul este situat în sud-estul comunei, răsfirat pe Pârâul Cibului (Valea Măgurei) și pe afluentul acesteia pârâul Valea Muncelului. Este un sat de vale specific, cu case răsfirate de o parte și de alta în lungul văii și a drumului ce îl stăbate, în care șirul de gospodării este întrerupt de grădini, terenuri cultivate, livezi și fânețe.

Conscripțiile din cursul sec. XVIII și XIX îl definesc ca o așezare de munte semnificativă, cu 87 de familii înregistrate în 1733, pentru ca în 1766 să ajungă la 403 locuitori și la 654 în 1857³¹.

Pe hărțile iosefine așezarea, cu cele 48 de gospodării, apare mult mai omogen structurată la confluența celor două văi, în jurul bisericii. În afara intravilanului satului mai apar trei gospodării izolate precum și trei instalații hidraulice (mori), situate pe teritoriul actual al Cheilor Cibului, la confluența cu Valea Drașcului. Treptat satul s-a extins atât spre amunte cât mai ales în aval, ajungând astăzi până aproape de Cheile Cibului.

Cheile Cibului

Tyeja vagy Kököj (u)³²

1954 - Cheile Cibului (cătun al satului Cib, apud Suciu p. 137)

---

27 Vezi nota 16.

28 Gh. Fleșer, Biserici românești de zid din județul Alba, Ed. Altip, Alba Iulia, p57, apud Györffy György, Az Árpádkori Magyarországtörténeti földrajza, vol I-II, Budapest, 1987, p. 137.

29 B.P. Hașdeu, „Anonymus Lugoshiensis – cel mai vechi dicționar al limbei române, după manuscriptul din Bibliotheca Universității din Pesta” în „Revista pentru istorie, arheologie și filozofie, vol. 6, fascicula 1, p. 16.

30 A. T. Laurean și J. C. în Massimu, *Dicționarul Limbei Române*, 1871. p. 661-662.

31 Josan, op.cit. pp. 32, 100 și 151.

32 Vezi nota 16.

1966 – Cheile Cibului (Recensământ)

Satul s-a dezvoltat în aval de Cib, în lungul drumului ce străbate cheile și pe terasele de sub Piatra Corbului. Apare documentar în 1954 iar ca unitate administrativă distinctă începând cu anul 1966.

Documentar, materialele cartografice din a doua parte a sec. XVIII-lea (1770) arată că aici funcționau deja 3 mori de apă, fără a fi reprezentată mănăstirea. Nu este exclus ca aceasta să fi fost distrusă anterior prin intervenția trupelor austriece din anii 1760. În sec. XIX mănăstirea de aici este amintită documentar în 1805³³, în cadrul conscripției făcută de Episcopia Ortodoxă a Transilvaniei. Biserica fostei mănăstiri, după desființarea acesteia a revenit comunității locale, fiind utilizată și astăzi.

Despre existența complexului mănăstiresc de aici ultimile cercetări arată că:

În zona numită Chiliile Cibului a funcționat o mănăstire cu construcții monahale rupestre. La sfârșitul secolului XVIII. documentele o atestă ca fiind în posesia lui Onu al Ursului, după care trece în proprietatea pușinilor uniți din sat. În anul 1793 se construiește o biserică de lemn, pictată, care va dăinui până în 1874. Înaintea acestui locaș a mai existat unul, atestat de o seamă de însemnări pe vechi tipărituri: un Octoih, Iași, 1749, cumpărat pentru biserica Cibului: „și aflându-se lipsă la sfânta mănăstire anume a Cibului, a fost dăruit la sfânta mănăstire la Cheile Cibului”, în timp ce o altă însemnare se întâlnește pe un Apostol, tipărit la București în anul 1743, unde se mărturisește că acesta a fost cumpărat „pe seama mănăstirii de la Cib la anul 1776”. Termenul de chiliile Cibului, ar induce existența unui schit, care ar fi forma primară a mănăstirii atestată înaintea secolului XVIII. Biserica principală a acestor chilii ar fi aparținut unui schit, organizat ca loc de întâlnire a monahilor care participau duminica la sfânta liturghie. Modelul este preluat din regulamentul monahal răsăritean, în baza căruia călugării se întâlneau la slujbele principale din sărbători și duminici³⁴.

Glod (Glodu) u.

Glód (u); Klod (g)³⁵

- 1418 villa volahalis Glod [Suciu];
- 1468 poss Glod [Drăganu 1933];
- 1511 poss Galod [Suciu];
- 1733 Glodul [Suciu];
- 1750 Glod [Josan, 1996];
- 1760-1762 Glodu [Josan, 1996];
- 1805 Glod [Suciu, p. 267, Josan, 1996];
- 1857 Glod [Josan, 1996].

Toponimul este de asemenea un derivat dintr-un apelativ slav, conservat de către limba română – Glod (a), făcând aluzie la starea terenului, în primul rând a drumurilor de acces ale zonei în perioadele umede. Dictionarele limbii române definesc *glod-ul* ca pământ muiat (de apa ploilor, a zăpezilor), fiind sinonim cu noroi; nămol, tină etc.

Localitatea este menționată documentar pentru prima dată sub forma villa, volahalis Glod în anul 1418 și poss (essio) Glod, în anul 1468³⁶.

Satul Glod, amintit documentar pentru prima dată la 1418 sub forma *villa volahalis Glod*, este situat în sudul comunei Almașu Mare, pe cursul văii Almaș (Glod) în amonte de intrarea acesteia în cheile cu același nume. Așezarea s-a structurată în microdepreiunea formată pe valea Glodului (Ardeu), între Pârâul Arinoasa și Valea Mesteacănului, într-o zonă joasă de terase și luncă.

Conscripția efectuată în timpul episcopului unit Micu Clain scoate în evidență existența în cadrul așezării a unui număr de 37 de familii, cu doi preoți, dintre care unul trecut la uniație, pentru ca în cadrul Conscripției habsburgice din 1760-1762 numărul familiilor înregistrate să fie numai de 29.

Documentele cartografice existente confirmă evoluția așezării pe același amplasament în ultimile două veacuri și jumătate, evoluând de la cca. 15 gospodării și o biserică, la un sat de peste 200 de locuitori în 1854, reprezentând cca. 50 de familii.

Nádastia,

Nádasdia (u) [Suciu, p. 421]; Rohrfeld (g)

33 Idem, pp.119-120

34 Ovidiu Partenie, *Schituri ortodoxe în județul Alba* în *Altarul Reântregirii*, nr. 1/2006, p. 244-245

35 Idem nota 16

36 N. Drăganu, *Români în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii*, Imprimeria Națională, București, 1933, p. 287-288

1321 poss Nadasd [Suciu];
1407 Nadazd [Suciu];
1418 possessiones seu ville volahales superior et inferior Nadasd [Suciu];
1733 Nádestie [Suciu];
1750 Nedestie [Suciu];
1760-1762 Nadastya [Josan, 1996];
1805 Nádistia [Suciu];
1825 Nagyesegye [Suciu];
1857 Nădăstia [Josan, 1996];

Fără a putea aduce prea multe dovezi concrete sunt tentat să caut originea acestui toponim în substantivul de origine slavă „nădejdie” cu sensul de speranță, așteptare³⁷.

În prima parte a sec. XVIII așezarea, potrivit conscripției lui Micu Clain, cuprindea 27 de familii și patru preoți din care 2 uniți, pentru ca în 1760-1762 numărul familiilor de români să ajungă la 32, iar în 1831 la 229 locuitori

Documentele cartografice din a doua parte a secolului confirmă existența unui număr de 17 gospodării, de unde rezultă că o parte din gospodării era formată din câte două familii, fenomen des întâlnit în acea perioadă. La acel moment comunitatea dispunea de biserică proprie.

Evoluția istorică a zonei în perioada interbelică.

Sub aspect administrativ în perioada interbelică comuna Almașu Mare și satele componente au aparținut de comitatul Alba de Jos (până la 1825), plasa Ighiu, cu 29 de sate. Plasa Ighiu a fost divizată ulterior (1930) în plasa Zlatna cu 18 sate, printre care și actualele sate ale comunei Almașul Mare și plasa Vințu de Jos cu 13 sate.

Un moment crucial pentru acest areal îl reprezintă anul 1918, odată cu unirea Transilvaniei cu România. Dacă până atunci o bună parte din populația locală era angrenată în activități miniere ale unor concerne străine, alături de agricultură, schimbarea regimului de proprietate introduce o perioadă de stagnare și nesiguranță în minerit, rezolvată treptat, odată cu preluarea minelor și a concesiunilor miniere de către societăți cu capital românesc. În urma procesului de naționalizare a bunurilor deținute de statul și marea finanță maghiară în Transilvania, de după Unire, la 1920, printre alte societăți și consorții economice, s-a format și societatea minieră "Mica" cu sediul la Brad, în industria aurului (exploatare, prelucrare, valorificare. Sub patronajul acesteia se găseau în perioada interbelică o serie de întreprinderi aurifere, printre care și "Breaza – Zlatna", care posedea importante concesiuni și perimetre de exploatare a aurului, în suprafață de 165 ha, pe teritoriul comunelor Almașu Mare, Zlatna și Trâmpoiele. O altă societate care desfășura exploatarea miniere în zonă a fost "Societatea anonimă de pirită", a cărei mine se situau pe teritoriul comunelor Trâmpoiele, Almașu Mare, Techereu și Poiana. Aceasta a fost preluată ulterior de către "Mica" Brad, alături de alte mici concesiuni din zonă³⁸. Alături de acești mari investitori în perioada interbelică pe teritoriul comunei au existat și mine aparținând unor persoane fizice și/sau familii înstărite din Transilvania, printre care și cele deținute de dr. Iuliu Albinii.

Minele de aur „Albini” din Almașu Mare s-au constituit după 1923, când Iuliu V. Albinii și-a vândut minele de la Stănița societății „Mica”, începând din 1931 o nouă exploatare la Almașul Mare³⁹, între care s-a remarcat mina Erugă.

Aceasta a fost una dintre cele mai rentabile mine, după naționalizare (1948) intrând în posesia statului român sub numele de Mina Almaș.

Cu toate acestea, declanșarea crizei economice din 1929 și stabilizarea monedei naționale, a însemnat pe lângă devalorizarea artificială a leului cu 32,26 ori, față de 1913 și creșterea spectaculoasă a prețurilor la produsele de import. A crescut spectaculos prețul dinamitei atât de necesară în minerit, odată cu scăderea prețului aurului și reducerea cantităților de aur cumpărate de către Banca Națională. Toate acestea au afectat forța de muncă din zonă, multe din exploatarea miniere fiind închise. După depășirea crizei situația economico-socială s-a ameliorat treptat, dar a fost întreruptă brutal de izbucnirea celui de Al Doilea Război Mondial, când mulți bărbați au fost trimiși din nou pe front, iar cei ramași acasă au fost mobilizați la lucrul în minerit și pentru alte lucrări strategice.

---

37 Al. Ciorănescu, Dicționarul Etimologic al Limbii Române, Ed. Saeculum I.O., București, 2001, p. 534.

38 Vasile Radu, în Sargeția X, 1973, p. 349-356

39 Abrudeanu, 1932, p. 274.

Deși mineritul era o activitate grea și riscantă, soldată nu de puține ori cu victime omenești și boli profesionale grave, datorită condițiilor de muncă specifice, în general patronatul român a sprijinit comunitățile locale și pe mineri prin rețehnologizări miniere și prin înființarea unor colonii miniere, unde erau cazați minerii venită din alte părți. Printre aceste colonii amintim colonia de la mina Albinii și cea de la mina Haneș.

Alături de minerit populația locală avea ca ocupație de bază agricultura și creșterea animalelor. Relieful depresionar, culmile prelungi cu pante line și o expunere în general sudică au favorizat utilizarea unor importante suprafețe de teren pentru culturile agricole. Se cultiva în sistem bienal, în special păioase: grâu, orz, ovăz, alac, secară, utilizate atât în hrana oamenilor cât și în cea a animalelor, precum și porumbul, cultivat mai ales în preajma luncilor văilor care străbat zona. Versanții mai abrupti, improprii agriculturii, din unele zone, poienile și culmile înalte ale dealurilor, dar mai ales sistemul bienal de cultură, în care pământul era împărțit alternativ între țarină și izlaz, ofereau suprafețe întinse acoperite cu pășuni. Acest fapt a favorizat creșterea animalelor, în special a bovinelor, utilizate pentru carne și lapte, dar și principala forță de tracțiune. Creșterea oilor și a caprelor a reprezentat de asemenea o preocupare importantă pentru mulți dintre localnici, prelucrarea lânii și a pieilor constituind o resursă de bază în asigurarea îmbrăcăminte, mai ales pentru perioadele reci ale anului.

O îndeletnicire cu rădăcini adânci pe aceste locuri, practică și în perioada interbelică a fost albinăritul primitiv, cu ajutorul coșnițelor de nuiete sau curpăn. Producția eradestul de precară și datorită faptului că de multe ori recoltatul mierii presupunea distrugerea sau pierderea roiului. Mierea, în lipsa zahărului mult prea rar și scump, constituia principala sursă de zaharuri, fiind utilizată mai ales în preajma sărbătorilor de către femei la prepararea prăjiturilor și a colacilor însiropați.

Suprafețele importante ocupate cu livezi le eferea localnicilor posibilitatea utilizării și valorificării pe scară largă a fructelor. Dacă perele și merele erau culese și păstrate peste iarnă, prunele se utilizau pentru producerea dulcețurilor (lictarul), dar mai ales pentru obținerea rachiului, atât de gustat de către localnici după o zi grea de lucru în mină sau la câmp. În general în fiecare sat exista una sau mai multe cazane de țuică, numărul lor a scăzut drastic după războiul al doilea, când măsurile luate de comuniști au limitat utilizarea acestora, cu toate că prin anii 1960-1970 în comună mai funcționau 40-45 de cazanr dr țuică, riguros supravegheate de către M.A.T Alba Iulia.

Evoluția zonei în perioada economiei centralizate.

În perioada comunistă comuna Almașu Mare s-a remarcat ca una dintre centrele miniere importante ale Patruleterului Aurifer din Apuseni, care asigurau locuri de muncă pentru cea mai mare parte dintre localnici. Ilustrative în acest sens rămân datele din deceniul 8 al sec. XX, când numai în minele locale; Haneș, Almaș (fostă Albinii) și cea din Valea Babii lucrau peste 700 de salariați, din care cca. 75% erau localnici. O parte din forța de muncă era asigurată de cârte deținuți, în acest scop în 195a s-a înființat pe structua fostei colonii Covăceasca, colonia de deținuți (Forțe speciale), funcțională între anii 1954-1962.

În cea ce privește condițiile de lucră, acestea erau foarte grele, mai ales în prima parte a intervalului. Ulterior s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea acestor condiții, prin modernizarea sistenului de aerare, a transportului electric și a treceri la perforajul umed, pentru a limita efectele nocive ale prafului de siliciu. Cu toate acestea, numai în perioada comunistă mineritul din zonă a făcut peste 200 de victime, în urma accidentelor și a silicozei⁴⁰.

În restul timpului locuitorii zonei se întorceau la muncile câmpului și la creșterea animalelor. Ilustrativ în acest sens rămâne recensământul animalelor din 1971, când în comună sunt înregistrate un număr de 2453 bovine, 5448 ovi-capne, 1746 porcine, 12550, păsări și 452 familii de albine.

Satele comunei au fost electrificate la sfârșitul anului 1970, când au fost conectate un număr de gospodării variind între 48,8 % (Nădăștie) și 30 % (Brădet), restul gospodăriilor fiind conectate treptat, pe măsură ce localnicii au început să cunoască beneficiile energiei electrice. Rețeaua comercială era formată din 3 magazine alimentare, trei magazine mixte și 2 bufete. De asemenea serviciile către populație erau formate din 4 unități cooperatiste; un atelier de tâmplărie, o lăcătușerie două motoare pentru debitat lemne și trei mori.

În perioada menționată activitatea instructiv educativă se realiza prin intermediul unui număr de 9 școli generale și o grădiniță de copii, frecventate de 473 elevi și 30 copii. Activitatea culturală era susținută de existența a două Cămine culturale, un cinematograf și două biblioteci⁴¹.

---

40 Achim, 2014, p. 166-167.

41 V. colectiv, 1971, p. 126.

Evoluția zonei după 1990.

2.1.3. Evoluția localităților după 1990

Înainte de 1989 comuna Almașul Mare era cunoscută ca făcând parte dintr-o zonă cu un pronunțat caracter agricol, în cadrul sistemului agricol socialist, dar cu o puternică componentă minieră. În minele de aici lucrând atât localnici cât și oameni din împrejurimi, catați în cadrul coloniilor miniere Albinii și Haneș, în unele perioade chiar și deținuți de drept comun. După 1989 structura economică a așezării a suferit mutații importante odată cu închiderea minelor, mulți dintre foștii lucrători plecând spre locurile de baștină sau spre alte centre economice. Localnicii s-au reântors treptat la ocupațiile lor ancestrale, pe care de fapt nu le-au părăsit niciodată.

Pe fondul îmbătrânirii populației și scăderii continue a numărului de locuitori, în condițiile scăderii natalității și a tendiței populației tinere de a emigra spre alte centre urbane sau chiar în străinătate, au scăzut și capacitatea localnicilor de a susține o activitate agricolă eficientă.

Treptat, datorită inițiativei particulare încep să apară primele societăți comerciale, cu obiect de activitate în domeniul comerțului, care au preluat rolul vechilor magazine de stat aflate în proces de disoluție ateliere de reparații sau alte servicii și chiar încercări timide de a face turism. Totodată apar timid și primele structuri menite să valorifice uriașul potențial turistic al zonei – între care menționăm pensiunea „Casa David” din Cib.

<http://www.anuarulsargetia.ro/sargetia-x-1973>

2.2 ELEMENTE ALE CADRULUI NATURAL

2.2.1. Încadrare în teritoriu

Geografic comuna **Almașu Mare** este situată la periferia sudică a Munților Apuseni, în subunitatea Munților Metaliferi, și cea vestică a județului Alba, având cea mai mare parte a limitelor delimitate de județul Hunedoara. Suprafața totală a comunei este de 9.330 ha, iar teritoriul administrativ al comunei este orientat nord-vest – sud-est.

Sub aspectul rețelei de localități comuna Almașu Mare se încadrează în categoria satelor de munte din zona sudică a Munților Apuseni, având caracteristica unor sate de vale, mai mult sau mai puțin răsfirate.

Administrativ, comuna se învecinează cu:

- orașul Zlatna și comuna Ceru Băcăinți, (AB) spre nord-est și est;
- orașul Geoagiu (HD), spre sud;
- comuna Balșa (HD), la vest și sud-vest;
- comuna Buceș (HD) spre nord.

Comuna Almașu Mare cuprinde un număr de sate/localități;

1. Almașu Mare, localitate de grad. IV îndeplinind atribuții de centru de comună;
2. Almașu de Mijloc;
3. Cib;
4. Glod;
5. Nădăștie; ultimile fiind unități de gradul V potrivit legii 351/2001.

Teritoriul administrativ al comunei suprapune în mare o zonă de bazinet depresionar, cunoscută sub numele „*Depresiunea Almaș-Balșa*” la limita dintre Munții Vințului și cei Auriferi. Depresiunea este delimitată spre vest de înălțimile vulcanice: Vf. Măcrișului (972 m), Vf. Pocurea (826 m), Vf. Fericelii (1171), spre nord și nord-est de vârfurile Baba (1104 m) și Breaza (1121 m) și spre sud, lentila calcaroasă formată Vf. Postesii (905 m) - Pleașa Ardeului (855 m) – Vf. Oancii (906 m).

Față de satul reședință de comună celelalte sate sunt situate la distanțe cuprinse între unul și 5 km, după cum urmează:

Nădăștie	- 1,3 km;
Glod	- 4,5 km;
Brădet	- 5,5 km;
Almașu de Mijloc	- 5,5 km;
Cib	- 6,5 km;
Cheile Cibului	- 8,5 km.

Structura geologică și relieful

Așa cum aminteam, teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare este situat din punct de vedere geo-morfologic în cadrul bazinetului depresionar Balșa-Almaș. Acesta este situat în partea centrală a versantului meridional al Munților Metalici, la nord de Mureș⁴² după alți autori la limita dintre Munții Vințului și Munții Auriferi⁴³, drenând bazinul superior al râului Geoagiu

Nicolae, Pop, *Contribuții la cunoașterea geomorfologică a bazinului Balșa-Almaș (Munții Metaliferi)* în *Lucrări științifice*, Seria geografie, editat de Ministerul Educației și Învățământului – Institutul Pedagogic Oradea, 1972, p. 39.

43 V. Ianovici et al., în *Evoluția geologică a Munților Metaliferi*, Ed. Academiei RSR, București, 1969, p. 75.

Limitele acestui bazin sunt pe trei părți cumpene de ape. Spre est cu Ampoiul prin vârful Runcu (664 m) - spre Munții Vințului Jidovul (981) și Breaza (1121). Latura nordică, spre Crișul Alb, se remarcă prin contunuitate și masivitate, cu înălțimi ce depășesc frecvent 1000 m, formate din depozite eruptive (Frăsinata – 1106 m) și conglomerate masive de vârstă aptiană (Vf Fericelii – 1172 m). Spre vest aceste limite sunt formate din înălțimi orientate pe direcția meridiană și se sprijină în nord pe conglomeratele aptiene de la Piatra Boului iar în sud pe aparatele vulcanice andezitice situate la nord și nord-vest de Săcărâmb: Gurguiata (1033 m), Măcriș (972 m) Setraș (1080 m). Latura sudică a depresiunii nu este cumpănă de ape, iar eruptivul joacă un rol limitat, în schimb aici se remarcă prezența rocilor carbonatice sub forma a două bare de calcare recifale masive, de vârstă malmiană, una mai masivă spre nord (Pleașa Moșului - Pleașa Ardeului) în care râurile și Cib și-au tăiat sectoare de chei, în timp ce Balșa a le-a ocolit prin vest.

Din punct de vedere litologic zona depresionară este rezultatul magmatismului mezozoic sumestru, care odată cu manifestările ciclului neogen s-a comportat ca un bloc rigid ce nu a permis activități vulcanice decât pe conturul limitelor sale. Bazinetul depresionar Balșa-Almaș s-a individualizat în perioada sarmatică prin scufundarea acestui bloc mezozoic și declanșarea proceselor vulcanice la limitele sale exterioare ce a dus la formarea ramei înalte care îl delimitează. Peste patul inițial, mezozoic, s-au suprapus în continuare o serie de depozite mai noi, pliocene și cuaternare, care îi conferă o anumită unitate din punct de vedere fizico-geografic, cu marcaje specifice datorate diversității, a naturii, vârstei și originii sale litologice.

Teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare suprapune spre est limitele depresiunii, spre nord fiind marcat de vârful Baba (1104) și Fericelii (1172 m). Limitele vestice se deschid în cadrul bazinetului depresionar, pe un trend descendent, format din culmile dealurilor pogor și Podei, ce coboară dinspre Vf. Fericelii spre sud, atingând altitudinea minimă în Valea Almășelului (392 m) pentru a urca din nou la peste 800 m în Pleașa Ardeului (855 m). În aceste suprafețe apele și-au tăiat văi bine individualizate, cu o curgere în general sudică a căror talveg este mai pronunțat în zona de izvoare și tot mai puțin evident cu cât coboară spre sud. Dacă în zonele nord-estice și nordice ale comunei, depozitele vulcanice neogene ocupă cele mai mari suprafețe spre sud locul acestora este luat de depozite mai tinere, aparținând pliocenului și cuaternarului.

Prezența calcarelor au jucat rolul unui prag de eroziune limitând adâncirea văilor Almaș () și Cib. În zona cheilor și în aval stadiul actual de evoluție a văii este marcat de puternice ruperi de pantă în timp ce în amonte talvegul acestora apare suspendat față de nivelul de bază al văii Balșa. În amonte de chei aceste văi devin puțin adânci, cu tendințe de colmatare și înmlăștinare.

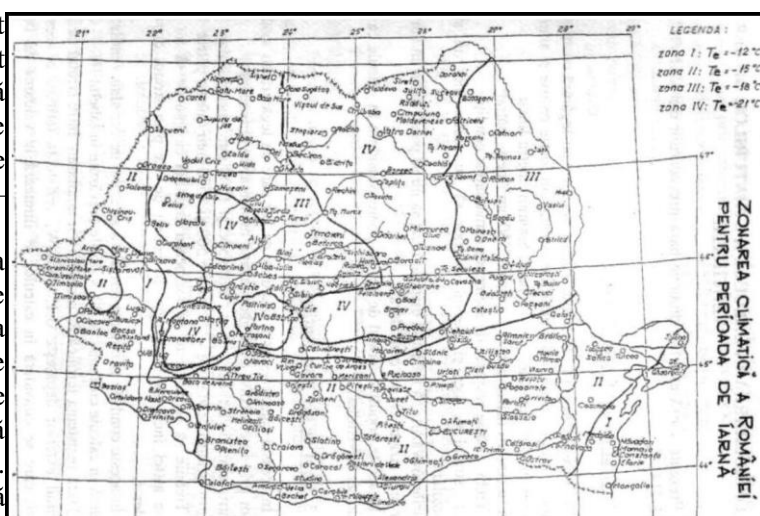
Morfologia carstului din cadrul lamei calcaroase Pleașa Moșului-Pleașa și în sectoarele de chei ale văilor Almaș () și Cib este caracterizată prin toate formele carstice de la lapiezuri și doline la abrupturi, peșteri, chei și pereți în surplombă, cea ce le conferă un farmec deosebit, într-un relief dominat de vulcanite și fliș.

Caracterele fizico-geografice ale acestei unități naturale au jucat un rol major în viața socio-economică a regiunii. În acest bazin depresionar predomină așzările de vale, în general mici, cu caracter răsfnrat, dintre care se remarcă cele două localități care au dat numele bazinului: Balșa și Almaș⁴⁴.

2.2.3. Condiții climatice

Comuna Almașul Mare are un climat temperat continental moderat, fiind influențat de circulația maselor de aer umed, de factură oceanică. Temperaturile medii anuale sunt de 7 – 7⁰ C, cu o temperatură medie a lunii iulie de 16-18⁰ C, iar pentru anotimpul rece de 3...- 4⁰ C.

Uneori în anotimpul cald, în urma invaziilor de aer tropical se manifestă procese locale de încălzire, care duc la creșterea temperaturii spre valori mult mai mari spre sfârșitul verii. Relieful montan întârzie venirea primăverii, fenomen ce crește odată cu altitudinea, iar toamnele sunt mai lungi. Fenomenul își găsește explicația în faptul că

44 N. Popa, op. cit. pp. 40-46.

proceselo de răcire și încălzire se manifestă în strânsă corelație cu altitudinea.

Alături de relief în evidențierea particularităților climatice un rol important îl joacă expunerea versanților, formele de relief și fragmentarea acestora. Alături de acestea, în zonă se manifestă procese de fohnizare a aerului, la începutul primăverii, fenomen vizibil pe toată rama estică a Apusenilor, fapt ce determină creșterea duratei de strălucire a soarelui (cca. 2000 – 2100 ore insorite/an), fapt ce determină o valoare medie anuală pentru radiația solară de peste 120 kcal/cm².

Toamna sunt multe zile frumoase cu o bună vizibilitate, oferind frumoase perspective și o multitudine de culori, favorizând drumețiile și plimbările în aer liber.

Te temperatura exterioară convențională de calcul pentru perioada rece a anului, care se consideră în conformitate cu harta de zonare climatică a teritoriului României, pentru perioada de iarnă, din anexa de mai sus este de:

- Zona I $T_e = 12^\circ \text{C}$
- Zonal II $T_e = 15^\circ \text{C}$
- Zona III $T_e = 18^\circ \text{C}$
- Zona IV $T_e = 21^\circ \text{C}$

Media precipitațiilor anuale este de 650 – 800 mm, cu un maxim pluviometric în lunile de primăvară la topirea zăpezii și în luna iunie când nivelul precipitațiilor atinge peste 100 mm (Zlatna 102,0 mm).

2.2.4. Rețeaua hidrografică

Apele de suprafață. Cursuri de apă cu caracter permanent:

Fiind situată în bazinul hidrografic al râului Geoagiu Hidrologia zonei este tributară în totalitate acestuia, prin cele doi afluenți care își strâng apele de pe teritoriul administrativ al comunei: Valea Ardeului și Valea Cibului.

Prin traversarea lentilei calcaroase Vf. Postesii - Pleașa Ardeului – Pleașa Mare, aceste văi și-au croit spectaculoase sectoare de chei – din care Cheile Glodului și Cheile Cibului se găsesc pe teritoriul comunei Almașul Mare.

Principalul curs de apă care traversează comuna este Pârâul Almaș (), a cărui izvoare sunt la vest de Vf. Babii. Pe teritoriul satului Almașul Mare primește ca afluenți, pe stânga; Valea Babi, Valea Runcului (Haneș) și Valea Lungă. Mai spre sud, pe teritoriul satului Glod, în aval de Cheile Glodului își îmbogățește apele cu pâraiele: Aninoasa, Bătrâni și Valea Mestecănelui.

Un alt curs important de apă ce izvorește și străbate teritoriul administrativ al comunei este valea Cibului. Își are izvoarele sub Vf Măgurii, aproape de Vf. Jidovului. În zona de izvor poartă numele de Valea Măgurii, care după un scurt parcurs spre vest își schimbă direcția curgând spre sud. Pe teritoriul satului Cib primește din stânga apele Văii Muncelului, formând valea cu același nume.

În Cheile Cibului aceasta primește din partea stângă apele Văii Drașcului, a cărei albie este presărată pe cursul inferior cu spectaculoase marmite.

Satul Almașul De Mijloc este udat de un afluent al Văii Balșa – Almășelul, iar Brădet este situat la izvoarele pârâului cu același nume, afluent al Văii Techereului (Balșa).

Cursuri de apă cu caracter semipermanent:

Sunt active în special în perioadele cu ploi abundente, torențiale din timpul anului și la topirea zăpezilor. În general sunt cursuri de apă cu un bazin hidrografic puțin dezvoltat, tributare cursurilor de apă mai importante ce drenează zona. Între acestea putem aminti: Valea Babi, Pârâul Arinoasa, Pârâul Dobarlesii, Paraul Dosului etc.

Apele subterane

Se manifestă sub forme diferite de acumulare și circulație: izvoare, pânze captive de apă, pânze de apă freatică cu nivel de curgere liber.

Izvoarele – se întâlnesc cu predilecție la contactul dintre depozitele de roci sedimentare (conglomerate, nisipuri, roci puternic fisurate – în special calcare) și roci impermeabile, puternic compactate. În general circulația subterană este orientată și drenată către principalele cursuri de apă. O mențiune specială trebuie acordată sectoarelor de chei, unde pot fi întâlnite izvoare cu caracter sezonier, mai bogate toamna și primăvara din Cheile Cibului sau pe Valea Drașcului. Sunt totuși și izvoare cu un debit substanțial, relativ constant ($Q = >1\text{l/s}$) pe toată perioada anului, printre care putem aminti, izvorul carstic mezotermal. Se remarcă de asemenea prezența unor izvoare mezotermale, cu reale virtuți terapeutice, cunoscute și de localnici – Izvorul Întineririi în Cheile Cibului și Izvorul Tămăduirii în Cheile Glodului.

Pânze captivate de apă, pot fi regăsite în depozitele de pantă (deluviale), ca acumulări ale apelor din precipitații atmosferice (topirea zăpezilor, ploi), ce pot să erupă la suprafață sub forma unor izvoare temporare, sau zone cu umiditate ridicată.

Pânzele de apă freatică cu nivel de curgere liberă sunt prezente mai ales în zonele joase, de luncă sau terasă, la adâncimi mici din preajma satelor Cib, Glod și Nădăștie (până la 2 m). Nivelul și debitele acestora fiind strâns legate de regimul hidrometric al zonei, în principal de nivelul și debitul văilor Almaș (Ardeu) și Cib

2.2.5. Condiții biogeografice.

Vegetația

În cadrul depresiunii Almaș -Balșa, vegetația este puternic influențată de condițiile de relief și climă, cu predominante elemente europene și euroasiatice. Vegetația preponderentă este cea lemnoasă în alternanță cu o vegetație ierboasă, specifică fânețelor și pășunilor naturale. Vegetația lemnoasă este dominată de speciile forestiere ce formează pădurile de rășinoase, fag și stejar cu subspeciile sale. Asociațiile forestiere sunt formate din păduri central europene de frasin și anin (*Fraxinus angustifolia*, *F. excelsior*, *Alnus glutinosa*) în complex cu păduri freatic umede de stejar cu carpen (*Quercus robur*, *Carpinus betulus*) și mlaștini cu anin, întâlnite uneori pe cursul văiilor Almaș () și Cib, în amonte de chei.

Principalele asociații forestiere întâlnite în zonă sunt:

3. Pădurile de fag sunt prezente până la altitudinea de 1000 m pe versanții umbriși și până la 800 m pe cei cu expunere sudică. Se întâlnesc sub forma a două asociații:
  - păduri sud și est carpatice de fag (*Fagus sylvatica*) cu *Dentaria glandulosa*, *Symphytum cordatum*, *Hepatica nobilis*, *Hedera helix* – des întâlnite în Munții Metaliferi,
  - păduri dacice de fag cu carpen (*Fagus sylvatica*, *Carpinus betulus*) – răspândite pe versanții văilor, din etajele colinar și montan inferior, la altitudini cuprinse între 400 și 650 m.
4. Alături de fag mai poate fi întâlnit: carpenul (*carpinus betulus*), frasinul (*fraxinus excelsior*), mesteacănul (*betula pendula*), paltinul (*acer pseudoplatanus*), jugastrul (*acer campestre*), plopul tremurător (*plopus tremula*), teiul (*tilia cordata*), alunul (*corillus avelana*), socul (*sambucus nigra*) etc., precum și o vegetație ierboasă bogată în diferite varietăți de in (*poa nemoralis*) colțisor (*dentaria bulbifera*, *dentaria glandulosa*), măcrișul iepurelui (*oxalis acetosela*), ventricică (*veronica officinalis*), mierea ursului (*pulmonaria officinalis*) etc.
5. Cel mai de jos etaj forestier, ce coboară până la cca. 400 – 450m este format din stejăriști. În aceste păduri mai pot fi întâlniți arbuști precum: măcieșul (*rosa canina*), sânger (*cornus sagieia*), cornul (*cornus mas*), socul (*sambucus nigra*), măcieșul (*rosa canina*) și porumbar (*prunus spinosa*), precum și o vegetație ierboasă formată din diferite genuri de festuică (*festuca drymeia*, *f. valesiaca*, *f. ovina*, *f. rupicola*), veronica (*veronica montana*, *v. officinalis*), leurdă (*allium ursinum*), rogozul (*cerex humilis*), negara (*stipa capilata*) etc. Destul de frecvent prin tăieturile de pădure se întâlnește zmeurul (*rubus idaeus*) și murul (*Rubus hirtus*).

În cursul văiilor Almaș () și Cib, în amonte de chei sunt prezente asociații arboricole formate din specii de salcie (*salix alba*, *salix fragile*), arin (*alnus incana*, *alnus glutinosa*), plopul negru (*populus nigra*). De asemenea au fost efectuate replantări în lungul unor văi și/sau torenți de versant cu specii de pinete și salcâm (*laburnum anagyroides*).

Zona pășiștilor și a fânețelor naturale ocupă suprafețe întinse pe platourile submontane, pantele domoale și văile largi din zonă. Covorul ierbos este format din asociații de iarba vântului, păiușul roșu (*festuca rubrae*), păiuș (*agrostis tenuis*), trifoi (*trifolium pratense*, *t. repens*), măcrișul iepurelui (*oxalis acetosela*) etc.

Zonele propice agriculturii sunt folosite pentru cultura porumbului, cartofului, grâu de primăvară, mai ales în zonele joase din preajma văiilor Almaș () și Cib și pe spinările domoale ale dealurilor.

Suprafețe importante în zonă sunt ocupate de livezile cu pomi fructiferi, printre care diferite varietăți de prun, mărul, părul, cireșul, vișinul, și corcodușul, a căror fructe sunt utilizate în creșterea animalelor, pentru consum propriu și pentru producerea rachiului. În zona rezervațiilor naturale Cheile Cibului și Cheile Glodului, pe un sol predominant format din soluri brune de pădure și redzine s-a dezvoltat o vegetație specifică, formată din pădurii de gorun (*Quercus petraea*), cerul (*Quercus cerris*), cireșul sălbatic (*Prunus avium*), sorbul (*Sorbus torminalis*), mojdreanul (*Fraxinus ornus*). Stratul ierbos este constituit din *Poa nemoralis*, *Campanula persicifolia*, *Oryzopsis virescens*, etc. Pe pereții stâncoși ai cheilor se află pășiști de stâncărie cu *Sesleria rigida*, *Melica ciliata*, *Koeleria gracilis*, *Phleum montanum* și diverse plante pioniere saxicole ca *Sedum hispanicum*, *Teucrium chamaedrys*, *Asplenium ruta muraria*, *Asplenium trichomanes*,

Moehringia muscosa, *Cardaminopsis arenosa*, *Eryssimum pannonicum*, *Isatis tinctoria*. Se remarcă și prezența speciei subtermofile *Cleistogenes serotina*.

Fauna

După cum se cunoaște majoritatea speciilor de animale care populează spațiul românesc își au originea în așa numitele refugii glaciare, de unde au populat și această zonă, după retragerea definitivă a calotei glaciare din Europa și dispariția ghețarilor din Carpați.

În arealul administrativ al comunei se remarcă prezența unei faune specifice zonei central europene, cu multe elemente de origine autohtonă (*microtus arvalis*, *m. heptneri*, *athene noctua dacie*, *triturus montandoni*) fiind prezentă atât în adâncul pădurilor cât și prin pășunile și poienile montane.

Pădurile de fag și molid sunt populate cu mistreț (*sus scrofa*), cerb (*cervus elephus*), căprior (*capreolus capreolus*), lup (*canis lupus*), vulpe (*vulpes vulpes*), râs (*lynx lynx*), jder (*martes martes*), pisica sălbatică (*felis silivestris*), veverița (*sciurus vulgaris*), șoarecele de câmp (*apodemus agraris*) și ariciul. Dintre păsări un loc de frunte îl ocupă gaița de munte, pițigoiu de munte (*parus montanus*), vrabia, cucuveaua, mierla (*turdus nerula*), cintezoiu, ciocănitoarea, ciocârlia (*eremphila balcanica*) codobatura (*motacila cinela*, *m. falva*) corbu etc.

În zonele joase este prezent iepurele (*lepus europaeus*), vulpea (*vulpes vulpes*), dihorul (*putorius putorius*), mistrețul (*sus scrofa*) și căpriorul. Pe valea Feneșului și cursul superior al Ampoiului se întâlnește păstrăvul indigen (*salmo trutta fario*) și din ultimii ani cu păstrăvul curcubeu (*salmus irideus*). Sunt întâlnite în zonă: brotăcelu, broasca roșie de munte (*rana temporaria*), salamandra (*salamandra salamandra*) și tritonul (*tritulus alpestris*).

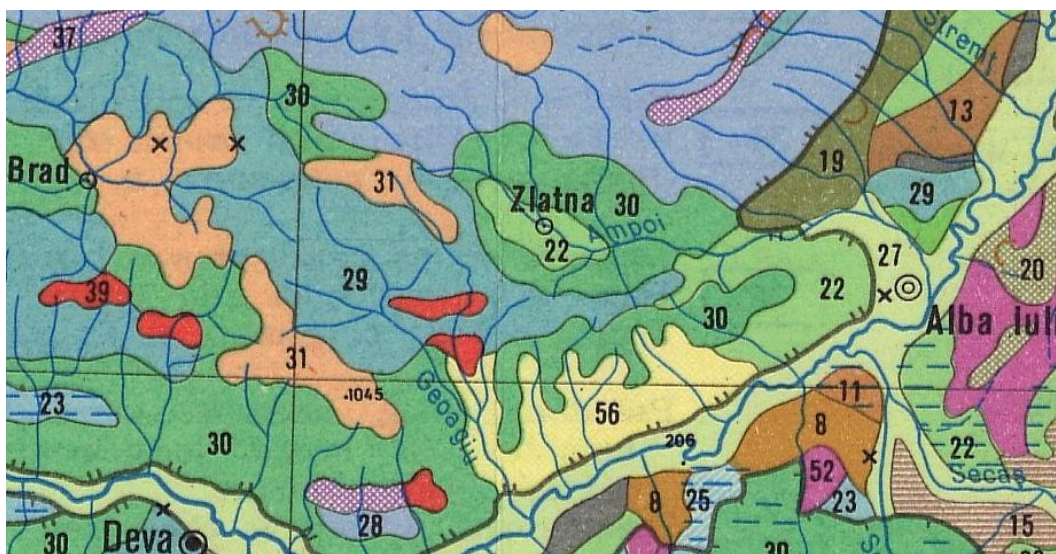
La marginea superioară a pădurilor sunt prezente o serie de elemente din specia (*vivioara*) șopârla de munte (*lacerta viviparia*) și cea de câmp (*lacerta agilis*), gușterul și șarpele de pădure. În etajul alpin păsările sunt reprezentate de ciocârlia, pietrarul, brumărița, mierla, dar și specifică etajelor inferioare ca: silvia, corbul, codobatura, cinteza, vindereul și șoimul.

2.2.6. Solurile

Conform hărții pedologice a României, ediția 1978, solurile predominante pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare sunt:

- **Clasa solurilor cambice (Cambisolurile)**, dețin cea mai mare pondere, fiind caracteristice versanților cu înclinare și expunere variată și glacisurilor înalte, într-un climat cu precipitații medii anuale cuprinse între 500-600mm, un regim hidric periodic percolativ, temperaturi medii anuale ridicate și o vegetație ierboasă (cu specii ale genului *Stipa*, *Andropogon*, *Poa*) dar și pălcuri de pădure cu specii termofile (stejar pufos și stejar brumăriu). Clasa solurilor cambice este reprezentată de:
  1. solurilor brune eu-mezobazice (Eutricambosol), ocupă cele mari suprafețe pe teritoriul comunei (29).
  2. Secvențial, în zona nord-vestică se întâlnesc și soluri brune acide (Districambosol) și local soluri podzolice argiloiluviale (30).
  3. În bazinul superior al pârâului Almaș () se mai întâlnesc soluri brune acide (Districambosol) și andosoluri, datorate unei puternice modificări antropice. (31).

Almașul
Harta
(sursă –
solurilor
1978)

Mare –
solurilor
Harta
R.S.R.

- **Din clasa solurilor argiloiluviale (*Luvisoluri*)** sunt prezente solurilor brune podzolite. Acestea sunt soluri de culoare gălbui deschisă, formate pe un relief cu energie de pantă mică și roci puternic alterate, în contextul unei vegetații diverse; arboricolă (stejar, carpen alun, diferiți arbuști etc.), pajiști și fânețe. Sunt întâlnite la limita cu teritoriul administrativ al orașului Zlatna (22).
- **Soluri litomorfe** se întâlnesc în sudul comunei, pe calcare sub formă de *redzine*. Acestea sunt soluri de culoare neagră, bogate în humus și material scheletic calcaros. Se întâlnesc în special în zonele calcaroase, acoperite cu vegetație forestieră din Cheile Glodului, Pleașa Ardeului și Cheile Cibului. Secvențial în zonă apare și soluri „terra rossa” (Eutricambosol). Acestea sunt soluri vechi, formate în condiții climatice speciale, astăzi ocupând suprafețe restrânse, pe areale acoperite cu păduri de fag și gorun (39).
- **Clasa *spodisolurilor***, potrivit clasificării S.R.T.S-2003, este preprezentată prin prepodzoluri (solurile *brune podzolite* – 29). Sunt soluri rezultate din dezagregarea depozitelor detritice, a granitelor, granodioritelor, mica ișturilor, a șisturilor sericitoase, gresii și conglomerate

2.2.7. Date geotehnice

Seismicitate:

Potrivit PATN – Secțiunea a V zone de risc natural, teritoriul administrativ al localității Almașul Mare se încadrează în zona 6 de intensitate seismică, pe scara MSK, cu pericol mediu de revenire de cca. 100 ani. Conform Normativului P100/1992, teritoriul administrativ al comunei face parte din zona seismică F, cu un coeficient seismic $K_s = 0,08g$ și perioada de colț de $T_c = 0,7$ sec.

Adâncimea de îngheț:

În zonă, conform STAS 6054/77 adâncimea de îngheț este de 1,00 – 1,10 m, măsurată de la nivelul solului (nivelul terenului natural sau sistematizat).

Condiții de fundare:

Condițiile de fundare diferă sințitor de la o zonă la alta, deoarece structura solului și litologia diferă. Caracteristicile solului din Cheile Cibului nu se regăsesc și la nivelul localității Glod / Nădăștie, unde depozitele sunt mai consistente și roca de bază la adâncimi mai mari. Din aceste motive se impune ca la fiecare obiectiv construit să fie realizate studiile geotehnice necesare ale amplasamentului.

Pentru Cheile Cibului aceste condiții de fundare sunt:

- **Stratul de fundare.** Depozitele deluviale de pantă sunt formate din fragmente angulare de rocă calcaroasă prinse într-o matrice argiloasă-prăfoasă-nisipoasă de culoare galben-cafeniu până la brun-roșcat, de la plastic consistent la plastic vârtoasă.
- **Adâncimea de fundare.** Se va preciza de către proiectantul de rezistență, dar în funcție de obiectiv nu va putea fi mai mică de 1,10-1,20 de la nivelul solului actual pentru zona fără subsol și de 2,00-2,50 pentru zona subsolului parțial.
- **Capacitatea portantă.** Conform STAS 3300/2-85, anexa B, valoarea presiunii portante este: $P_{cov.} = 350$ kPa.

Stratigrafia terenului în zonă are următoarea structură:

- sol vegetal în formare cu adâncimi de cca. 0,60 – 0,90 m
- depozit superficial de alterare fizico-chimică până la cca. 2,50-3,50 m, format din fragmente de calcar angular de diferite mărimi prinse într-o matrice argiloasă

2.2.8. Riscuri naturale și antropice⁴⁵

Localitățile componente ale comunei Almașu Mare sunt supuse în principal la următoarele categorii de riscuri naturale: alunecările de teren, inundațiile produse de revărsarea cursurilor de apă, avalanșele și căderile de pietre.

Riscul seismic

Potrivit Legii 585/12 septembrie 2001 privind Planul de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea V-a – Zonele de risc natural, teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare se găsește într-o zonă cu seismicitate scăzută, cu o intensitate de 6 unități pe scara M.S.K., și o perioadă de revenire de 100 ani conform raionării seismice a teritoriului României (vezi legea, anexa 2).

⁴⁵ Conform Studiului privind zonele expuse la riscuri naturale sau tehnologice din județul Alba, teritoriul administrativ al comunei Almașul Mare, elaborat de către S.C. Proiect Alba S.A, Alba Iulia, 2000

Conform hărții de zonare seismică Codul P.100-1/20, pentru zona în studiu perioada de control (colt), TC a spectrului de răspuns iar accelerația terenului pentru proiectare $ag = 0,08g$. Din datele de mai sus rezultă că riscul seismic este puțin ridicat în zonă.

Riscul alunecărilor de teren

Potrivit legii 575/2001, sub raportul potențialului de alunecare comuna Almașu Mare este situată într-o zonă cu un potențial de producere a alunecărilor de teren medie și o probabilitate redusă de producere a alunecărilor primare și reactive.

În teren prezența alunecărilor de teren este legată în principal de existența formațiunilor oligocene formate din conglomerate, gresii și în special argile marnoase vârgate și violacee. Din aceste motive în extravilanul localităților sunt prezente arii de reactivare a alunecărilor mai vechi, în special în preajma satului Brădet în bazinul văii Techereului, pe pantele vestice ale dealului Podelu, pe pantele sudice și nordice ale dealului Fidișel.

Mai amintim și zona dintre localitățile Almașu Mare și Almașu de Mijloc unde serpentinele drumului județean sunt afectate de alunecări de teren.

De asemenea defrișările masive din zonă a determinat creșterea frecvenței formării solifluxiunilor pe pantele cu înclinare de 15-20° dar și a unor suprafețe acoperite de pășuni

Cele mai însemnate suprafețe de alunecare se întâlnesc la nivelul localității Almașu Mare. Astfel de fenomene sunt prezente pe versantul drept al râului Almașu Mare la 2,5 km amonte de confluența cu valea Babii spre colonia Albinele. Aici la cca 720 m altitudine a fost afectată o casă, ce ulterior a fost și dezafectată. Dar mai importantă este aria de alunecare a terenurilor aflate la 1 km amonte de confluența Almașului cu valea Babii. Și aici o casă a fost dezafectată, iar alte 5 sunt în pericol.

Alte fenomene de acest gen sunt prezente în dreptul casei parohiale unde o alunecare cu un front de cca 50 m lungime și 80 m lățime, aflată pe stânga văii Almaș () a ajuns la zidăriile casei și în zona centrală a satului. Aici o altă alunecare aflată pe dreapta drumului Zlatna-Almașu Mare afectează câteva case situate la 300 m de intersecția drumurilor și în special zona de deasupra bisericii, "Pe Coasta Mare", unde sunt în mișcare accentuată cc. 2 ha de teren punând în pericol 4 case.

La Nădăștie cca. 0,5 ha teren situate mai sus de biserică sunt supuse unei dinamici accentuate, fiind amenințată o casă, iar la Glod fenomenul se manifestă pe interfluviul ce separă pâraiele Mesteacănului și Bătrâni.

Riscul de inundații

Comuna Almașul Mare, fiind situată în bazinul superior al râului Geoagiu, într-o zonă cu un nivel al precipitațiilor de 100-150 mm/24 ore și de peste 1200 mm/an inundațiile sunt un fenomen cu o probabilitate destul de frecventă. Potrivit legii 575/2001 zona se găsește sub amenințarea revărsării unui curs de apă, și a scurgerilor de pe versanți. Conform aceluiași date comuna Almașul Mare este amenințată de văilor Almaș () și Glod, mai ales la nivelul satelor Nădăștie, Glod și Cib, unde datorită creșterii planeității terenurilor și a scăderii vitezei de curgere se manifestă tendința de împrăștiere a apelor pe luncile acestora.

Pe teritoriul localității Almașul Mare inundațiile sunt produse de revărsarea văii Ardeului (Almașului), care provoacă inundarea caselor și terenurilor de luncă situate în sectorul din aval de confluența cu valea Haneșului până la confluența cu valea Lungă. Potrivit Studiului privind zonele expuse la riscuri naturale sau tehnologice din județul Alba, ce privesc teritoriul administrativ al comunei Almașul Mare, acest fenomen periclitează în zona de confluență a văilor Almaș - Haneș 5 case, școala, blocul de locuințe și casa parohială. În amonte pe valea Haneșului se produc inundații ale terenurilor și prin eroziuni de maluri, distrugerii ale drumului. Pe teritoriul satului aflat în lungul apei zona supusă inundațiilor se apreciază a fi de cca 20 ha.

Pe teritoriul satelor Nădăștie și Glod valea Ardeului (Almașului) poate provoca inundarea terenurilor din luncă situate amonte de sat și poate ajunge până la primele case dinspre Nădăștia. De altfel întreaga luncă dintre Nădăștia și Glod este supraumectată. În afara acestor terenuri amenințate aproape permanent sunt în pericol și cca 20 de gospodării în Nădăștie și una în Glod.

În Almașul de Mijloc zona centrală a satului este în pericol de inundare datorită acumulării apelor drenate de pâraul Almășelu și afluenții acestuia: valea Caselor pe dreapta, valea Glodului și pâraul lui Teodor pe stânga. Confluența acestora se produce pe mai puțin de 1 km distanță și ca atare la debite mari generate de ploi intense și de scurtă durată se produce imposibilitatea de drenare a apelor dată fiind colmatarea accentuată a albiilor

Pe teritoriul satului Cib posibilitatea producerii inundațiilor este legată atât de revărsarea pârâului Cib cât și de apa Muncelului afluentul acestuia. Pe valea Muncelului terenurile și casele sunt frecvent afectate până în zona dispusă la confluența cu Cibul. În aval de confluența văilor Cib-Muncelu intră în regim de inundare temporară terenurile de luncă din partea sudică a satului și zona aflată pe vale, la cca 2 km de confluență.

În Cheile Cibului zona expusă la inundații se află la confluența pârâului Ciob cu valea Drașcului, a cărei curgere capătă deseori caracter torențial afectând drumul de legătură cu localitatea Băcăia.

Asemenea inundații afectează gospodăriile situate în apropierea albiei minore, grădinile sau terenurile joase. Fenomenul poate fi amplificat de prezența în albia minoră a văii a resturilor de lemn, menajere sau alte gunoaie, care contribuie la creșterea undei de viitură și chiar la blocarea albiei în zonele cu secțiune îngustă.

Eroziuni de maluri

Fenomenul se întâlnește frecvent la nivelul principalelor cursuri de apă și a afluenților acestora. Se manifestă atât pe cursurile superioare ale văilor, unde au un impact negativ asupra drumurilor de acces și forestiere, cât și în limitele intravilanului localităților, unde au un impact negativ asupra terenurilor agricole, grădinilor și infrastructurii de circulație.

Fenomenul se manifestă cu putere, dar secvențial, la debite mari, în urma ploilor abundente și primăvara și la topirea bruscă a zăpezilor, pe principalele cursuri de apă.

Fenomenele de torențialitate

Se manifestă în special în timpul ploilor mari de vară, pe văile cu un talveg ridicat, dar și la nivelul infrastructurii, a drumurilor prin blocarea acestora cu bolovani, pietriș și resturi vegetale. Asemenea manifestări se întâlnesc pe pâraiele: Aninoasa, valea Babii, Brădet, Drașcului etc.

Riscul căderilor de pietre

Pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare existența dislocărilor de stânci și căderile de pietre, care se constituie în potențiale zone de risc, se manifestă în extravilanul localităților.

Sub acțiunea agenților externi rocile din versanții, oricât de tari ar fi, sunt supuse unei continue fărâmițări. Fragmentele de rocă rezultate în urma acestor procese dezagregare (fărâmițările) sunt cel mai adesea preluate gravitațional (rezultând prăbușiri de stânci) sau împreună cu apa, zăpada, resturi de vegetație ajung la baza versanților.

Urmări însemnate are acțiunea fizică a apei, prin dizolvarea unor roci (calcare) sau numai părți componente ale acestora și dă naștere la goluri care generează prăbușiri.

Partea cea mai însemnată în procesul natural de fărâmițare, o are eroziunea cauzată de acțiunea mecanică a factorilor externi, în special.

- Apa ploilor și grindina ce izbesc suprafața rocilor, pe care le erodează, le înmoaie și/sau le fărâmițează.
- Vântul ce spulberă nisipul și particulele fine aflate în suspensie, afectând crestele.

În urma acestor procese rezultă materialele detritice de diferite dimensiuni ce se depun la baza versanților. Căderile de pietre din zonă sunt localizate pe malul drept al pârâului Cibului, în zona Cheile Cibului.

De asemenea stratul gros de zăpadă ce acoperă versanții văilor sub efectele încălzirilor brușe poate cel mai ades porni la vale sub forma unor avalanșe chiar și în condiții de versant împădurit.

Riscul de avalanșe

Zăpada depusă pe pantele dealurilor cu înclinație mare (peste 25⁰) sub acțiunea unor factori externi precum:

- solul înghețat la începutul depunerii zăpezii;
- infiltrarea unor precipitații sau scurgeri de versant pe sub stratul de zăpadă (situație realizată în 1981, 1995, 2000);
- creșterea grosimii stratului în mod exagerat și ruperea echilibrului acestuia în raport cu relieful unde este așezat chiar cu zăpadă afănată;
- provocarea făcută de alte cauze de tipul celor sonore, creșterea în greutate a stratului urmare a topirilor de la suprafața zăpezilor și infiltrarea spre baza acestuia.

Din observații îndelungate avalanșele se produc în Munții Apuseni, pe pante de peste 25⁰, anual cu cele mai importante evoluții fiind iarna 1999/2000 când au fost afectate și locuințe, pierderi de vieți

omenești. Avalanșele se produc iarna și primăvara. Cele mai cunoscute situații s-au realizat în 1981, 1995, 2000 când avalanșele s-au transformat în scurgeri de versant, alimentând astfel rețeaua hidrografică de suprafață cu importante debite, care au produs viituri.

Pe teritoriul administrativ al comunei asemenea fenomene pot avea loc în sectoarele de sub Pleșa Ardeului, Măgura Glodului și Piatra Corbului, putând antrena bucăți de rocă, resturi vegetale sol și zăpadă. Pot fi observate cu ușurință urmele unor culoare de avalanșă care capătă și funcție de torenți în special în versantul drept al văii Cibului, în punctul numit La Piatra.

Riscuri antropice

Pe teritoriul administrativ al comunei Almașul Mare principalele riscuri antropice sunt induse de existența mineritului, prin haldele de steril. Odată cu închiderea exploatărilor miniere din zonă aparținând de R.M. Deva, Sucursala Minieră Zlatna, în lipsa unei ecologizări reale au rămas efectele nocive ale acestora sub forma haldelor de steril și a apelor de mină.

Halde de steril aflate pe teritoriul administrativ al comunei sau în imediata apropiere a acestuia cu impact asupra zonei sunt cele de la Haneș, Larga, Runcu, 1 Mai, 23 August, Stănița-Muncăceasca, ocupând o suprafață de cca. 6,28 ha și un volum total de steril de 440.000 mc.

Apele de mină, provenind în special de la Mina Haneș - sunt evacuate în pâraiele existente în zonă afectând grav calitatea apelor acestora, făcându-o improprie pentru folosință.

Riscuri biologice

Sunt riscuri induse de producerea unor epidemii în masă în rândul oamenilor, datorită unor factori naturală (mutații la nivelul virușilor sau a bacteriilor), a neglijenței sau intervențiilor umane (infestarea voită sau nu a surselor de apă, nerespectarea măsurilor de igienă etc.).

Alături de acestea pot apărea riscuri de producere a unor epizootii, în rândul animalelor (antrax, pesta ovina; pesta porcina; “boala vacii nebune”, “gripa porcina”, “gripa aviara”), aflate în gospodărie, în perioada de stabulație sau la pășunat. În cazul semnalării lor este necesară semnalarea de urgență a factorilor de răspundere și luarea unor măsuri urgente și ferme din partea autorităților de specialitate.

În funcție de categoria și specificul lor aceste riscuri pot avea un impact major asupra mediului înconjurător, al agenților economici, a populației și a bunurilor. Din aceste considerente se impun cunoașterea acestora, a factorilor declanșatori și a măsurilor ce se impun.

2.3. RELATII IN TERITORIU

Prezentarea localității în context zonal și regional

Cu o suprafață de 8.930 ha și o populație de 1.690 (2002) locuitori, comuna Almașu Mare este o unitate administrativ-teritorială de dimensiuni medii, la noi în țară. Satul Almașu Mare este o localitate de rangul IV, conform legii Nr. 351 din 6 iulie 2001, privind Rețeaua de localități, fiind sat reședință de comună, care dispune de dotările minime obligatorii, potrivit legii. Satele componente (Almașul de Mijloc, Brădet, Cib, Cheile Cibului, Glod și Nădăștie) sunt de rangul V.

În decursul istoriei sale moderne actuala comună Almașul Mare a făcut parte din comitatul Hunedoarei, fiind legată de localitățile aflate în aval, în special Geoagiu, care era reședința districtului administrativ cu același nume. Cu Zlatna legături mai strânse s-au realizat în perioada modernă, în special odată cu realizarea drumului de acces Zlatna – Almașu Mare, la sfârșitul sec. XIX.

Aceste legături au cunoscut o valorificare superioară odată cu transformarea Zlatnei într-un pol de dezvoltare economică și administrativă, prin recăștigarea statutului de centru urban și dezvoltarea industriei miniere și de prelucrare. În acest context tot mai mulți localnici și-au îndreptat atenția spre oportunitățile oferite de Zlatna, ca centru de aprovizionare, producție și loc de muncă.

În același timp locuitorii satelor comunei au păstrat legături strânse cu localnicii din celălalte sate ale depresiunii Balșa-Almaș, cu care aveau preocupări și probleme comune, dar și cu orașul Brad, ca centru economic și de minerit.

Astăzi comuna este strâns legată atât de orașul Zlatna cât și de localitățile văii Geoagiu, implicit de județul Hunedoara, prin DJ 705.

Ca unitate administrativă componentă a județului Alba, comuna Almașul Mare face parte din Regiunea Centru, formată din Județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu. Amplasarea sa geografică la limita cu județul Hunedoara o transformă într-o poartă de intrare spre euroregiunea Vest, din care face parte județul Hunedoara.

2.3.2. Legăturile teritoriului administrativ cu exteriorul

Legăturile cu exteriorul al comunei Almașul Mare se realizează pe cale auto utilizând:

- DJ 705 face legătura dintre DN 7 (E68) și DN 74 Zlatna, prin Geoagiu – Bozeș – Balșa – Almașul Mare.
- DJ 705D (18 km) face legătura dintre DJ 705- Bozeș prin Cheile Cibului, cu satele Cib – Nădăștie și Almașu Mare (DJ 705), drum care necesită ample lucrări de reabilitare și modernizare.

Principala rută de circulație și transport, care traversează teritoriul administrativ al comunei este DJ 705, care face legătura dintre Orăștie (DN 1), prin Geoagiu de Jos și Ardeu și depresiunea Balșa – Almaș, cu DN 74 în orașul Zlatna. Acest drum urmează cursul râului Geoagiu, pe cursul său inferior și mijlociu, pentru a trece în bazinul văii Glodului (afluent al Geoagiului) și ulterior al Ampoiului. Acest drum asigură accesul spre Culuarul Mureșului și autostrada A 1, precum și cu principalul centru economic și administrativ al județului – Alba Iulia, situat la distanța de 50 km, și de viitoarea autostradă A10 (Turda- Sebeș). Totodată DN 74, din orașul vecin Zlatna asigură accesul spre zona centrală a Munților Apuseni și partea de vest a țării, prin Depresiunea Beiușului, spre Republica Ungară și Vestul Europei, cât și spre aeroportul de la Oradea.

Din aceste considerente un element important privind infrastructura, inclus în PATJ a fost modernizarea DJ 705 care face legătura între o parte din satele comunei, cât și cu satele din comuna Balșa și Geoagiu de Jos. Este un drum turistic important al zonei, astăzi în întregime modernizat. Totodată se are în vedere satisfacerea necesităților zonei privind infrastructura edilitară, alimentarea cu apă și canalizarea, lucrări de protecție împotriva inundațiilor etc.

Comuna Almașu Mare nu are acces direct la Rețeaua feroviară națională, indirect este conectată la această rețea, Magistrala 200, prin gările de la Orăștie și Alba Iulia.

Accesul la autostrada A1 se poate realiza în punctele Deva (122 km), pe DN 75, DN 74A, DN 74 și 76, precum și Sebeș (128 km), pe DN 75, DN 74A, DN 74 și DN 1.

Locul și rolul comunei în contextul documentelor administrative programatice

În conformitate cu PATN, secțiunile aprobate, comuna Almașul Mare nu se găsește în imediata apropiere a coridoarelor de transport Trans-european, dar are acces la Coridorul nr. IV, prin intermediul DJ 705.

Sub aspectul potențialului turistic, studiile de fundamentare pe județul Alba, efectuate în vederea întocmirii » Planului de amenajare a teritoriului național – PATN » Secțiunea a VI-a », rezultă că UNT

Almașu Mare se încadrează în categoria unităților teritoriale cu o concentrație mare a resurselor turistice naturale și antropice (26 puncte) dar cu probleme majore privind infrastructura specifică turistică și tehnică (0 puncte). Această realitate este consemnată și prin OUG nr. 142/28.10.2008., anexa 1.

În categoria resurselor turistice, naturale și antropice existente pe teritoriul comunei amintim: rezervațiile naturale recunoscute legal (Cheile Cibului și Cheile Glodului), mai multe peșteri dintre care unele cu urme de locuire, precum: Pestera cu trei guri, Pestera Bisericută, Pestera fara fund, Gaura Mandrii dar și alte obiective (Cascadele din Chei, Izvorul Mezotermal etc.). În categoria resurselor turistice antropice menționăm: siturile și obiectivele istorice precum Biserica ortodoxă „Buna Vestire”, monument istoric de clasă A, datând din sec. al XV-lea, biserica „Schimbarea la Față” datând din 1822 și pictată în 1835 de Tura Vasile, galeria de mină "Toti Sfintii", care mai postrează importante fragmente de galerii miniere romane, colecția muzeală privată Achim Emilian și casa – atelier din de sec. XVIII, în Almașul Mare; gospodăria țărănească de sec. XIX din satul Brădet, iar în satul Cib, biserica "Sfantul Nicolae", monument istoric atestat în 1784.

Deși s-au făcut progrese importante în ultimii ani atât în cea ce privește infrastructura turistică specifică, prin amenajarea unor pensiuni și îmbunătățirea infrastructurii de acces prin modernizarea DJ 705, potențialul turistic al zonei este departe de a fi valorificat corespunzător. Posibilitățile de valorificare a potențialului deținut de Cheile Cibului sunt diminuate drastic de limitarea accesului datorită stării DJ 705D, pe toată lungimea sa dar mai ales în zona de chei.

Conform prevederilor PATJ Alba zona este inclusă în proiectele de reabilitare a infrastructurii de transport terestru, de refacere și modernizare a infrastructurii de circulație. Totodată se are în vedere satisfacerea necesităților zonei privind infrastructura edilitară, alimentarea cu apă și canalizarea, lucrări de protecție împotriva inundațiilor etc.

Legăturile cu exteriorul al comunei Almașul Mare se realizează pe cale auto utilizând:

- DJ 705 face legătura dintre DN 7 (E68) și DN 74 Zlatna, prin Geoagiu – Bozeș – Balșa – Almașul Mare.
- DJ 705D (18 km) face legătura dintre DJ 705- Bozeș prin Cheile Cibului, cu satele Cib – Nădăștie și Almașu Mare (DJ 705), drum care necesită ample lucrări de reabilitare și modernizare.

La nivelul comunei există mai multe drumuri forestiere și vicinale, care asigură accesul la zonele împădurite și la terenurile agricole de pe teritoriul comunei, drumuri care necesită, de asemenea lucrări de reabilitare pe diferite sectoare.

Lipsa transportului în comun pe ruta Alba Iulia – Zlatna – Almașul Mare – Balșa – Geoagiu – Orăștie, constituie un impediment major în relația dintre locuitorii acestor locuri și centrul administrativ județean, inclusiv centrele urbane mai apropiate.

Infrastructura internă și de servicii

Localitatea reședință de comună - Almașu Mare dispune de infrastructura edilitară necesară rolului pe care îl joacă, dispunând de minimul dotărilor de bază necesare, după cum urmează:

- sediul administrației publice locale,
- magazine alimentare și alte unități de alimentație publică,
- dispensar uman (Nu mai este funcțional, lipsă medici de familie, clădire aflată în stare de degradare).
- dispensar veterinar (Funcționează în clădirea fostei primării, deservit de un medic veterinar);
- oficiu poștal;
- puncte de informare turistică, pt. zone protejate.
- 8 biserici și o mănăstire,
- Activitatea culturală este susținută prin activitatea următoarelor obiective:
  1. 6 cămine culturale situate în localitățile: Almașul Mare (2 unități), Almașul de Mijloc, Cib, Glod și Nădăștie, aflate într-o stare foarte proastă, necesitând lucrări importante de reabilitare și dotare;
  2. 2 echipe de călușeri;
  3. o bibliotecă cu 7.000 de volume;
  4. colecția muzeală privată Achim Emilian.
- Învățământul școlar dispune de un număr de 6 unități, destinate învățământului primar și gimnazial, din care:
  1. Școala cu clasele de predare I-VIII Almașu Mare. Aceasta patronează întreaga rețea de învățământ la nivelul comunei;
  2. Școlile cu clasele de predare I-IV:

- Școala I-IV Almașu Mare - Suseni
- Școala I-IV Almașu de Mijloc
- Școala I-IV Cib
- Școala I-IV Glod;
- un număr de patru unități de învățământ preșcolar:
  - 1 grădiniță cu program cu normal - Almașu Mare;
  - 1 grădiniță cu program normal - Almașu de Mijloc
  - 1 grădiniță cu program normal - Cib;
  - 1 grădiniță cu program normal - Glod;

Scăderea numărului de copii a determinat autoritățile să reducă numărul de școli, fiind trecute în conservare școlile I-IV din Almașu Mare (Suseni) și Nădăștie, precum și grădinița din Almașu Mare (Suseni).

- Comuna este situată în zona de influență a centrelor urbane Zlatna și Alba Iulia, din județul Alba, alături de Geoagiu și Orăștie din județul Hunedoara.
- În orașului Zlatna se regăsesc:
  1. cele mai apropiate unități de învățământ profesional și liceal;
  2. Centrul de permanență medicală (înființat după desființarea spitalului din Zlatna);
- La Alba Iulia, comuna este arondată pentru:
  1. asistența medicală de specialitate (policlinică și spital);
  2. pentru serviciile de trezorerie, judecătoreie și
  3. unități de învățământ profesional, liceal și universitar;
  4. Casei de Asigurări de Sănătate.
- Pentru servicii specifice de ordine publică comuna Almașul Mare dispune de un post local de poliție, la care se pot adresa cei interesați.

2.3.3. Alte prevederi ale PATJ, privind zona

În cea ce privește riscurile naturale documentația PATJ evidențiază încadrarea comunei Almașul Mare în categoria UAT expuse riscurilor naturale. Cele mai importante dintre aceste riscuri semnalate sunt:

- Inundațiile provocate de cursurile de apă care traversează teritoriul comunei (pr. Cib și Glod), mai ales primăvara la topirea zăpezilor și în timpul unor ploii torențiale în amonte și/sau în zonă.
- Inundații provocate de către pr. Glod, la debite mari, când valea iese din albie în amonte de satul Almașul Mare, inundând deseori zonele joase și grădinile locuitorilor din Almașul Mare, Nădăștie și Glod.
- Unele alunecări de teren locale;
- Un impact major asupra calităților apelor din zonă il au apele de mină (de la mina Haneș) care ajung în pâraul Glod înainte de a fi neutralizate.

Printre formele de turism care s-ar putea dezvolta, amintim:

- turismul de odihnă și agrement, favorizat de peisajul superb și de existența crescândă a unui număr de pensiuni și agropensiuni turistice, menite să ofere doritorilor bune condiții de relaxare și agrement;
- Turismul activ, îmbracă forme diferite precum: drumeții; activități sportive, alpinism, speologie etc.
- Turismul cultural și ecumenic, favorizat de existența unor vechi biserici parohiale și al Mănăstirii din Cheile Glodului.
- Turismul de tranzit, prin care turiștii să se oprească în zonă pentru 1-2 zile, să cunoască localitățile comunei și oamenii de aici, cu obiceiurile și tradițiile lor.

Turismul de vânătoare, precum și cel cu caracter științific, pentru cunoașterea florei și faunei specifice.

2.3.4. Structuri administrative extra teritoriale la care comuna este asociată

În scopul sprijinirii dezvoltării intercomunitare, a creșterii vizibilității și interesului față de ea, comuna Almașu Mare este parte din următoarele structuri zonale de dezvoltare:

Asociația Comunelor din România, creată cu scopul realizării unei colaborări mai strânse între comunele din România și promovarea idealurilor și principiilor prevăzute de Carta europeană a autonomiei locale.

Asociația de dezvoltare intercomunitară SALUBRIS Alba, creată cu scopul promovării și reprezentării intereselor <uat-urilor membre în legătură cu înființarea, organizarea, coordonarea, reglementarea, finanțarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciilor de salubritate. Obiect de activitate al asociației sunt Serviciile de Utilități Publice, respectiv prestarea serviciului public de salubritate, în conformitate cu statutul acesteia.

Comuna Almașul Mare este membră al **Grupului de Acțiune Locală „Valea Ampoiului – Valea Mureșului”**, alături de unitățile administrativ-teritoriale: orașul Zlatna și comunele: Almașu Mare, Blandiana, Ceru Băcăinți, Meteș, Pianu, Săliște, Săsciori, Șibot și Vințu de Jos. Toate unitățile administrativ teritoriale membre formează o zonă omogenă din punct de vedere economică, demografică și socială, care se confruntă cu aceleași probleme de dezvoltare. Prin realizarea unei Strategii de Dezvoltare Locală se are în vedere creșterea posibilității de acces la programe complexe, care să permită o mai bună interconectare între UAT-urile membre, în vederea creșterii nivelului de investiții în zonă, pentru valorificarea superioară a uriașului potențial turistic și a ridicării nivelului general de trai

2.4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE

1. Profilul economic al teritoriului și localității

Populația de pe aceste locuri s-a ocupat în toate timpurile cu agricultura, creșterea animalelor, pomicultura și în diferite perioade istorice cu mineritul.

Oamenii de pe aceste locuri au practicat atât mineritul în galerie cât și exploatarea aurului aluvionar din nisipurile văilor aflate în zonă. După cum o dovedesc diferitele descoperiri arheologice din zonă, romanii au exploatat masiv acest metal, atât în galerie, cât și la suprafață. Așezări miniere din această perioadă sunt semnalate pe pârâul Turnului, Dealu Bojerița, Dealu Negru etc.

Așa cum arată și numele (ungurescu „almaș = măr), aici s-a practicat încă din vechime pomicultura, în cadrul unor livezi amenajate în preajma gospodăriilor. Cum în perioada comunistă mineritul din zonă nu putea absorbi întregul excendent demografic, pe fondul politicilor de industrializare din acea perioadă, o parte din populație a gravitat în general spre centrele urbane Zlatna și Brad, dar și spre centre mai îndepărtate precum Valea Jiului, Cugir, Alba Iulia etc. Astăzi pe lângă ocupațiile tradiționale prinde un contur tot mai clar agroturismul, care vine să valorifice un potențial natural și antropoc deosebit.

În perioada comunistă (1971) comuna Almașu Mare dispunea de o suprafață agricolă de 6.342 ha, din care 3.456 ha, erau ocupate cu pășuni și fânețe, 50 ha livezi și 2836 ha teren arabil. Patruzeci de ani mai târziu, comuna mai dispune de 5.760 ha terenuri agricole, din care 4.655 ha sunt ocupate cu pășuni și fânețe și numai 1.105 ha, cu terenuri arabile.

2.4.2. Principalele funcțiuni economice.

Astăzi principalele activități economice desfășurate la nivelul comunei sunt:

- agricultura, prin exploatarea terenurilor agricole,
- industria materialelor de construcții,
- comerțul cu amănuntul și alimentația publică (cca. 14 magazine private)
- turismul;
- activități de prestări servicii.

2.4.2.1. Activități agricole

Până către mijlocul sec. XX cultura plantelor, alături de creșterea animalelor, avea un rol major în economia localităților din zonă, în cadrul unei economii de subzistență. Dar odată cu aplicarea politicilor comuniste de proletarizare, populația tânără din zonă a fost îndepărtată de practicarea agriculturii în detrimentul activităților industriale. În condițiile în care populația avea la dispoziție pâinea produsă în altă parte localnicii nu mai erau interesați de culturile agricole. În acest mod terenurile agricole cultivate s-au restrâns treptat, locul lor fiind luat de păjiști și fânețe. Printre culturile tradiționale ale zonei amintim cultura grâului de toamnă și de primăvară, alături de care se mai cultiva orz, ovăz, alac, seacă etc., iar începând din sec. al XVIII-lea și porumbul. Astăzi se mai cultivă cartoful, plantele furajere și pe lângă casă legumele.

Potrivit datelor primite de la primărie, evoluția utilizării terenurilor agricole în perioada 1971-2011 este următoarea:

Nr. crt	Folosința terenurilor	1971	2000	2011
1	Suprafața totală	9.376	9.330	9.330
2	Suprafața agricolă (ha) din care:	6.342	4.452	5.760
3	- Teren arabil;	2.836	1.105	1.105
4	- Pășuni;	3.456	1.773	2.173
5	- Fânețe		1.574	2.482
6	- Livezi/vii;	50	-	-
7	Terenuri neagricole		4.878	3.570
8	- Păduri;	3.034	3.041	3.450
9	- Ape;		1.837	
10	- Curți/construcții			35
11	- Căi de comunicație;			85
12	- Terenuri neproductive			

Creșterea animalelor a fost și a rămas una dintre ocupațiile tradițională, care continuă să fie în centrul atenției pentru localnici. Această îndeletnicire a fost favorizată și de creșterea semnificativă a suprafețelor ocupate de pășuni și fânețe, cu cca. 25 %.

În același timp însă se constată o polarizare a celor care dețin animalele, cei mai mulți, în special familiile ajunse la vârste mai înaintate, deținând eventual o vacă sau 5-10 oi, în timp ce unele familii mai tinere, care dețin suficientă forță de muncă și-au amenajat microferme cu un număr de peste 10 capete. Cei mai mulți crescători de bovine se înregistrează în urmă cu 4 - 5 ani la Almașu de Mijloc și Cib (11 familii) iar cei mai puțini la Almașu Mare și Cheile cibului (5, respectiv 4 familii). În cazul ovinelor cei mai muți crescători sunt înregistrați în satele Cib (13 familii) și Glod (11 familii), iar cei mai puțini în Almașu de Mijloc (5 familii).⁴⁶ Fermierii care au o producție mai mare de lapte, cum ar fi PFA Medrea I. Costel și Târziu Teofil îl valorifică laptele prin intermediul dozatoarelor, în orașele Zlatna și Alba Iulia, iar Pârva Emanuel la Olympus Brașov, în timp ce Maniu Nicolae îl valorifică sub formă de cașcaval pe piața din Alba Iulia.

Redăm mai jos evoluția principalelor specii de animale în cadrul comunei Almașu Mare

Nr. crt	Efective	1971	2000	2011
1	Bovine - capete	2.157	1.339	1.140
2	Ovi-caprine - capete	1.030	5.900	8.750
3	Porcine - capete	508	1.586	1.100
4	Cabaline - capete	117	-	48
5	Păsări - capete	3.360	9.800	4.790
6	Familii de albine	10	-	350

Din datele de mai sus se poate constata tendințele survenite în creșterea animalelor, prin creșterea interesului față de ovi-caprine în detrimentul bovinelor, fapt explicabil prin diminuarea rolului economic al celor dintâi, odată cu limitarea posibilităților de valorificare a laptelui, concomitent cu diminuarea rolului acestora ca animale de tracțiune. Datorită efortului mai mic se constată Creșteri substanțiale se înregistrează la creșterea porcilor și a păsărilor de curte, mult mai ușor de întreținut și cu eforturi mai mici.

În trecut un rol important în transport și deplasarea pe distanțe mari la jucat calul, astăzi în condițiile în care numărul autoturismelor din comună a crescut foarte mult s-a redus numărul cabalinelor, cu peste 58 %.

O îndeletnicire care câștigă tot mai multă aderență la localnici este apicultura. În prezent în comună sunt înregistrate un număr de cca. 40 stupini, dintre care cele mai multe în satul Cib (20) și Almașu mare (9).

Un rol economic important pentru populația locală îl joacă pomicultura. Satele comunei Almașu Mare, deși nu dețin condițiile cele mai favorabile acestor culturi, sunt printre cele mai dezvoltate din Apuseni. Principalele specii de pomi fructiferi cultivate în zonă sunt: diferite varietăți de prun; măr, păr, cireș; vișini, cais, piersic etc. Fructele acestora sunt consumate atât proaspete cât și conservate (gemuri, dulcețuri) sau uscate. O parte din surplusul de fructe este cules și depozitat în vederea fermentării, pentru obținerea băuturii alcoolice tradiționale „țuica”

Baza materială a agriculturii în cadrul comunei este în bună măsură mecanizată, fapt ce permite o bună exploatare a fondului agricol deținut. În prezent în comună sunt înregistrate un număr de peste 100 de tractoare, dar și alte utilaje, precum motocositoarele, motocultoarele și alte unelte mecanizate.

2.4.2.2. Silvicultura

Pe lângă rolul de protecție a mediului (purificarea aerului, umiditate, protejarea versanților) pădurea joacă și un important rol economic. În afară de masă lemnoasă, pădurea își realizează funcția economică și prin produsele accesorii pe care le furnizează: plante medicinale, alimentare, tanante, colorante și ornamentale din flora sălbatică, sub formă întreagă sau de rădăcini, rizomi, tulpini, ramuri, coajă, flori, frunze, fructe, semințe, muguri, precum și ciuperci, ferigi, mușchi, licheni, rășini naturale, vâsc etc;

La nivelul Comunei Almașu Mare suprafața împădurită este de 3017 ha (2002), acoperind cca. 32 % din teritoriu. Pădurea, preponderent de foioase are vârste și calități diferite dar și o pondere relativ redusă în producția de masă lemnoasă. Tăierile succesive dictate de necesități miniere, precum și incendiile au afectat aceste păduri, influențând calitatea masei lemnoase pe suprafețe întinse.

Suprafața împădurită de pe teritoriul comunei Almașu Mare, în urma demersurilor făcute de către prefectul Ștefan Bardan și directorul Direcției Silvice Alba, Mihai Morar, s-a aprobat de către Consiliul de Administrație al Regiei Naționale a Pădurilor Romsilva, trecerea (unei suprafețe de 921 ha teren forestier de stat) din administrarea D.S. Hunedoara, Ocolul Silvic Geoagiu în administrarea Direcției Silvice Alba, Ocolul Silvic Valea Ampoiului, Districtul II Valea Mică.

Principalele specii de lemn supuse exploatării și prelucrării sunt fagul, stejarul, cireșul sălbatic, teiul, și carpenul. Pe terenurile cu vegetație forestieră se mai găsesc o serie de produse secundare, precum fructe de padure (afine, zmeura, mure și fragi), și o mare varietate de ciuperci și bureți (galbiori, ciuciuleti, cucii și hribi), utilizate atât de localnici cât și ca marfă de export.

Drumuri forestiere necesare exploatării de masă lemnoasă sunt amenajate pe valea Haneș (Almașul Mare) și pe Valea Muncelului (Cib).

2.4.2.3. Mineritul și industria materialelor de construcție

Mineritul reprezintă o activitate cu vechi tradiții în zonă, extragerea minereurilor aurifere în zonă fiind cunoscută încă de pe vremea romanilor. *G.Teglas* descoperă la sfârșitul sec XIX sub culmile Dealului Bojerița, o mină de aur, unde stânca de la intrare a fost spartă după ce a fost încălzită, cu ajutorul lui apei și a oțetului, procedeu descris de Plinius. Dovezi ale mineritului preistoric au fost identificate și în mina Haneș.

În munții de la Almașu Mare, care aparțineau în perioada feudală de domeniului feudal al Geoagiului se extrăgeau tot soiul de minereuri, pînă și aur. Este amintită documentar deschiderea în anul 1550 a minei „Fața Băii”, care va funcționa pînă la începutul sec. al XVIII-lea. Dezvoltarea mineritului a cunoscut o largă dezvoltare începând cu sec. XVIII și XIX. Astfel în 1727 se deschide galeria Sigismund, abandonată ulterior din lipsa aerisirii, precum și mina „Toți Sfinții”⁴⁷.

După naționalizare minele de aur Breaza-Zlatna, în cadrul cărora erau cuprinse și minele de pe actualul teritoriu al comunei au intrat în posesia societății miniere „Mica”. pentru ca în perioada comunistă să aparțină de exploatarea miniere Brad și Zlatna.

Dar exploatarea intensă și îndelungată a zăcămintelor minerale au generat probleme conflictuale, atât în cea ce privește nivelul de rentabilitate cât și cu mediul natural. Tehnologiile depășite și utilaje uzate, pe fondul scăderii continue a investițiilor din domeniu, a provocat o scădere generală a volumului producției. În noile condiții de după 1990 și minele existente aici s-au închis, dar în urma lor au rămas o serie de probleme legate de sărăcie și poluare a căror consecințe se văd și în prezent..

Propunerea autorităților locale din Zlatna și Almașu Mare de a fi amenajat în galeria transversala Hanes-Larga un muzeu al mineritului, nu întrunește interesul conducerii administrative județene, dar mai ales a proprietarului „Mindvest Deva, proiectul fiind catalogat ca imposibil de realizat.

Mai multe blocuri de locuințe, un bloc de nefamilisti, o cantină, brutărie, ateliere, magazii și clădirea stației de funicular, ce au aparținut Coloniei Miniere Haneș, sunt solicitate de Primaria comunei Almașu Mare. După ce au fost vandalizate și distruse, ajungnd ruine, au fost cedate, dar cu ce folos în condițiile în care administrația locală nu are posibilitatea refacerii lor.

Astăzi în zonă, locul mineritului a fost luat de exploatarea materialelor de construcție, în ultimii ani aici fiind deschise un număr de trei cariere de exploatare a bazaltului. Exploatarea acestora este justificată de necesitățile crescânde ale modernizării infrastructurii de transport; autostrăzi și căi ferate. Cele trei cariere sunt:

6. Cariera de andezit de la Măgura pentru "Exploatare și prelucrare agregate minerale", situată în extravilanul satului Cib, deschisă de către SC Europexpress SRL.
7. Cariera de andezit de la Breaza, punctul „Plai”, aparținând SC Aristos Industrial SRL, deschisă în 2007;
8. Cariera firmei „Lafarge – Agregate și Betoane” din punctul Pietra Albinii, deschisă în 2009, în extravilanul satului Almașu Mare;
9. S.C. Pietra D'oro SRL, care prelucrează piatră și pavaje, este deschisă într-o hală, lângă cariera de la Pietra Albinii.

2.4.2.4. Activități industriale și servicii.

În acest domeniu se remarcă activitățile de valorificare a resurselor naturale locale, precum resursele miniere și forestiere, dar și asigurarea unor servicii indispensabile pentru populația locală și pentru terți.

- SC Europexpress SRL, înființată în 1999 – are ca obiect de activitate Exploatare și prelucrare agregate minerale" (andezit), în extravilanul satului Cib (Jidovu);
- SC LAUREAN SRL, înființată în 2008 – are ca obiect de activitate Exploatare forestieră;

- SC FORMONT SRL, înființată în 2008 – are ca obiect de activitate Exploatare forestieră;
- SC DEMYAN SRL, înființată în 2006 – are ca obiect de activitate Exploatare forestieră;
- SC DORA SRL, înființată în 1992 – are ca obiect de activitate Tăierea și rindeluirea lemnului;
- SC BRADALM FOREST SRL, înființată în 2004 – are ca obiect de activitate Tăierea și rindeluirea lemnului;
- SC DUZEL NILAY SRL, înființată în 2008 – are ca obiect de activitate Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun;
- SC ANNA VILLAS 2005 SRL, înființată în 2005 – are ca obiect Activități ale tur-operatorilor.

2.4.3. TURISMUL

Potențialul turistic al zonei

A. Resurse ale cadrului natural:

Valorificare potențialului turistic oferit de zonă, în totalitatea sa, între care amintim:

- Peisajul montan reprezentat prin Cumile Sănița – Baba; și vărfurile Breaza și Jidovul;
- potențialul exo și endocarstic oferit cele două rezervații naturale – Cheile Cibului și Cheile Glodului, și a zonelor apropiate Mada – Ardeu;
- Izvorul mezotermal " Izvorul Întineririi" din Cheile Cibului;
- Izvorul Tămăduirii din Cheile Glodului.
- Punctele de belvedere asupra depresiunii Balșa – Almaș și a creștelor vulcanice din zonă;

Se impune, de asemenea, necesitatea amenajării și valorificării turistice a unor mine sau sectoare de mină vechii, precum galeria minieră "Toți Sfinții", minele „Fața Băii” și Haneș, sau galeriile miniere romane din Dealului Bojerița.

B. Resurse antropice;

Promovarea și includerea în circuitul turistic a obiectivelor de care dispune zona, printre care:

- Monumente de arheologie, de arhitectură și istorice
  - Biserica "Buna Vestire", Almașu Mare;
  - Biserica Sf. Nicolae satul Cib;
  - Complexul monahal „Cheile Cibului”;
  - Muzeul Achim Emilian din Almașu Mare;
  - Galeria minieră veche "Toți Sfinții”
  - Zestrea edilitară rurală veche cu gospodăria țărănești tradiționale (satul Brădet);
  - Monumentul Eroilor și Troița Minerului;
- Tradițiile locale și portul popular
  - șezători;
  - jocurile de călușeri
- Evenimente locale
  - "Nedeea almășană"
  - Festivalul "Cib, floare de colț",

C. Principalele forme de turism

Deși dispune de un potențial turistic remarcabil, fiind puțin mediatizat și cu o infrastructură turistică de abia incipientă, zona este puțin cunoscută publicului larg, turismul fiind slab dezvoltat. Dar prin deplasări scurte, de până la 24 ore turiștii pot cunoaște potențialul zonei și a obiectivelor de interes existente .

Într-o enumerare succintă principalele forme de turism cu potențial de dezvoltare sunt:

- **turism de odihnă și recreere**, axat pe valorificarea unor importante obiective precum: vărfurile vulcanice Jidovul, Breaza și Babii, văile Cibului și Almașului, cu sectoarele de chei ale Cibului și Glodului etc. În sprijinul acestor forme de turism s-a construit pensiunea „Casa David” din Cib. Totodată mai mulți agenți economici și persoane fizice au achiziționat terenuri pentru construirea de cabane și case de vacanță, care să faciliteze satisfacerea acestor necesități.

- **turism rural cu o componentă ecvestră**, posibil de a fi dezvoltat în toate satele comunei, unde turistul poate regăsi cadrul rustic al satului, cu principalele sale caracteristici: liniște, imagini deosebite, și o alimentație naturală. În prezent un grup de investitori străini și-au asigurat terenul necesar între Nădăștie și

Cib, în vederea construirii unui complex turistic, unde turistul să poată beneficia de la piscină la turism ecvestru.

- **turism itinerant cu valențe culturale și ecumenice.** Zona poate fi cuprinsă într-un traseu cupinzând și obiective specifice situate atât în comună (Muzeul Achim Emilian din Almașu Mare; Biserica "Buna Vestire", de sec. XIV din Almașu Mare; Biserica „Sf. Nicolae” de sec XVIII din satul Cib; Complexul monahal actual și cel rupestru din Cheile Cibului) cât și în alte localități de pe Valea Geoagiului, în care să fie incluse obiective de pe teritoriul administrativ al orașului Geoagiu, ale comunelor Balșa și Almașu Mare.

- **turism de tranzit**, cu posibilități importante de dezvoltare în contextul refacerii infrastructurii drumurilor DJ 705 și DN 67 se asigură o rută nouă deosebit de importantă de acces spre inima Apusenilor.

- **alpinism și escaladă sportivă**, în Cheile Cibului. Cheile cu o lungime de 1,4 km și orientare nord-sud, săpate în calcare jurasice (malm), oferă pereți cu înălțimi de 80-90 m, caracterizați prin fețe, surplombe, fisuri și despărțiți de vâlcele cu vegetație abundentă întrerupte de praguri stâncoase. Până astăzi sunt 15 trasee pe versantul vestic, echipate pentru escaladă de către membrii ATE Trascău Corp Zlatna, fapt ce le conferă o bună accesibilitate pentru iubitorii de alpinism⁴⁸.

- **drumetia montană**, foarte pertinentă pe crestele culmilor din zonă, cu posibilități de acces spre toate punctele cardinale: Săcărâmb – Certeju de Sus, Cheile Măzi-Glod și Cib – Geoagiu/băile Geoagiu în sud și sud vest; spre Setraș – Hărțăgani în vest; spre Baba – Grohaș – După Piatră sau Trâmpoiele – Izvorul Ampoiului, în nord, dar și spre Alba Iulia, peste culmile Munceilor Vințului și Valea Ampoiului

Aceste forme de turism nu sunt exclusive. Ele se pot manifesta simultan în puncte diferite sau pot cunoaște forme combinate. În acest context amintim posibilitatea includerii în cadrul traseelor de drumetie montană a urmele vechilor așezări romane de la Vâlcoi – Corabia sau a vechiului drum de legătură dintre Zlatna și Brad ce trecea pe la nord de Vf. Grohaș, prin satul După Piatră spre valea Crișului Alb.

Cunoașterea formelor de turism ce pot fi practicate în acest teritoriu precum și a interferențelor acestora în diferite puncte, pot contribui la luarea unor măsuri de dezvoltare turistică.

2.4.3. Evoluția funcțiilor economice în ultima perioadă

După anul 2000, pe fondul scăderii rentabilității și a interesului economic, în noile condiții generate de așteptarea intrării în Uniunea Europeană, activitățile miniere de aici au fost sistate. Din motive de protecție a mediului s-a dispus ecologizarea vechilor exploatare miniere, măsuri care nu și-au găsit pe deplin realizarea din diferite motive. În acest context una dintre componentele de bază ale economiei locale au dispărut.

Marea majoritate a localnicilor, mai ales a celor în vârstă s-au întors la agricultura tradițională, în principal la creșterea animalelor, dar lipsa de inventar agricol performant, a resurselor financiare și a organizării moderne condamnă agricultura locală la o agricultură de subzistență.

Prezența unor agenți economici specializați pe exploatarea și valorificarea masei lemnoase, în condițiile politicilor tot mai restrictive de mediu, impune o regândire la nivel local al acestei activități economice, în contextul creșterii valorii adăugate la produsul finit, deoarece comuna nu câștigă nimic din pădurile tăiate de terți și transportate către marii consumatori, în condițiile în care accesul localnicilor la ășemnele de foc devine tot mai prohibitivă.

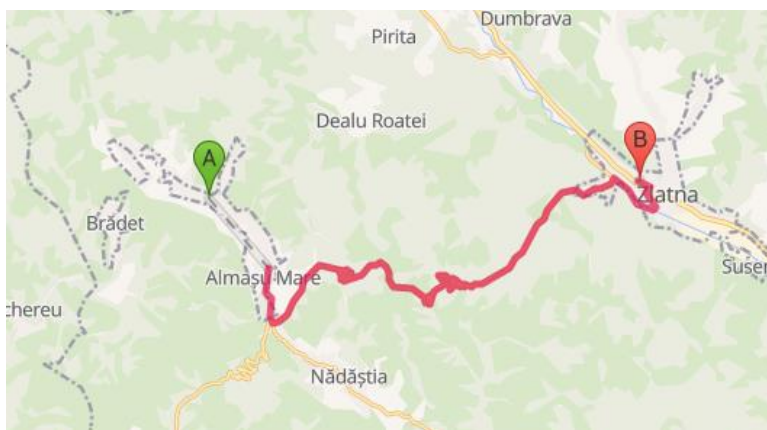
În același timp își face tot mai mult simțită prezența inițiativa privată în domeniul comerțului, în totalitate privatizat și a serviciilor. Totodată se manifestă interes pentru valorificarea resurselor minerale a zonei, prin exploatarea resurselor de andezit, în care s-au implicat deja trei societăți de profil.

Timid, pe fondul îmbunătățirii infrastructurii de transport și a creșterii interesului față de zonă, încep să se manifeste preocupări pentru valorificare potențialului turistic a zonei. A apărut prima pensiune în zonă „Casa David” în timp ce alte familii care dispun de spațiu excedentar caută soluții de valorificare agroturistică a acestora. De asemenea intenția unor investitori din Zlatna de a trece la exploatarea aurului aluvionar, introduce un nou punct de interes turistic Din păcate intenția unor investitori franco-germani de a construi pe teritoriul comunei un complex turistic, unde să se practice și turismul ecvestru, nu și-a găsit o finalitate.

2.5. Populația. Elemente demografice și sociale

Comuna Almașu Mare este formată din 7 sate (Almașu Mare, Almașu de Mijloc, Brădet, Cib, Cheile Cibului, Glod, Nadastie). Din punct de vedere demografic, populația comunei a scăzut continuu după 1990, una dintre cauze constituind-o închiderea minei Haneș și declinul economic al orașului Zlatna cu care comuna Almașu Mare se învecinează. Până în anul 2004 pe teritoriul comunei Almașu-Mare s-au exploatat minereuri complexe polimetalice (cupru, zinc, plumb). În perioada activă a minei, aici lucrau între 1000-2000 persoane.

Comuna Almașu-Mare are o poziție periferică în cadrul județului Alba, situându-se la limita între județele Alba și Hunedoara. Cele mai apropiate centre urbane sunt Zlatna, la 14 km, timp de parcurs 22 min și Orăștie la 52 km, respectiv 52 min. Poziția sa periferică în cadrul județului reprezintă un factor de subdezvoltare economică. Comuna Almașu Mare se află în aria de influență a orașului Zlatna, centru urban care traversează o perioadă de declin demografic și economic.

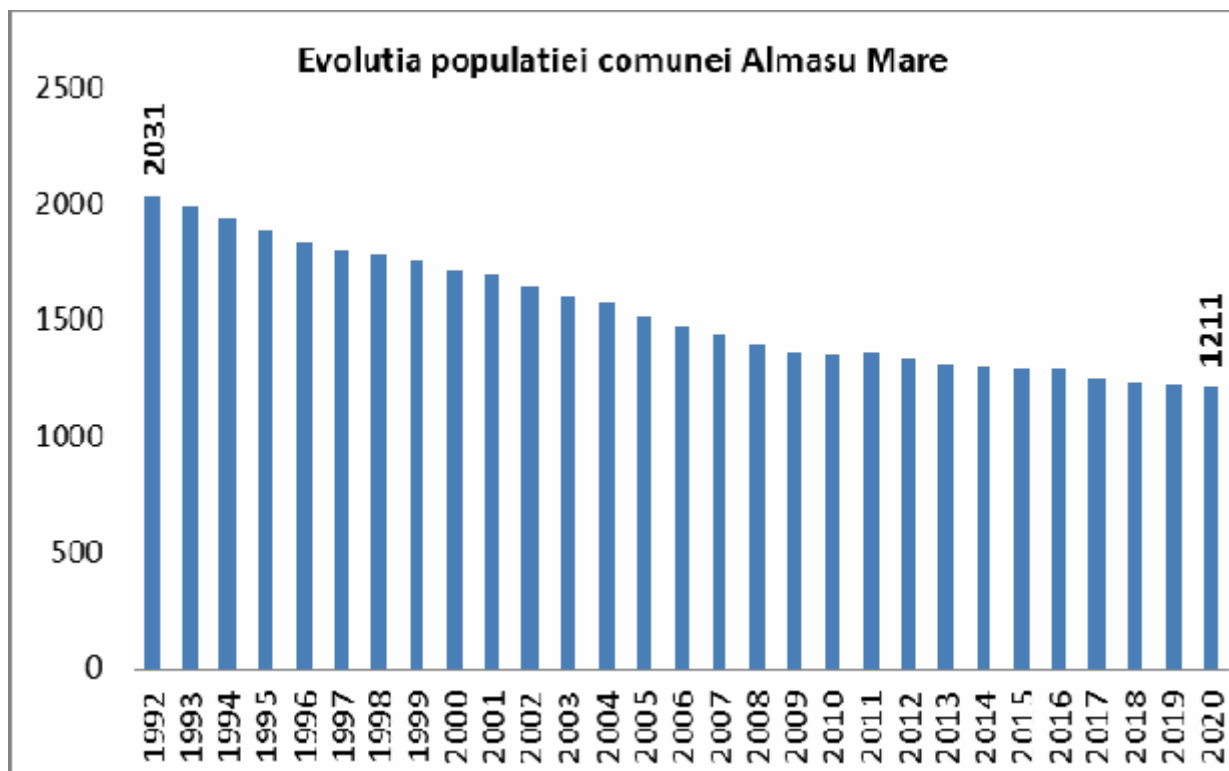

Imagini cu mina Haneș dezafectată

Activitățile economice sunt slab diversificate, resursele agricole sunt reduse din cauza reliefului montan și predominanței activităților agro-pastorale. Cea mai mare parte a teritoriului administrativ are funcție agricolă și pastorală. Așezările din zona montană ale comunei Almașu-Mare se remarcă prin practicarea în mod tradițional a creșterii animalelor și a agriculturii de subzistență.

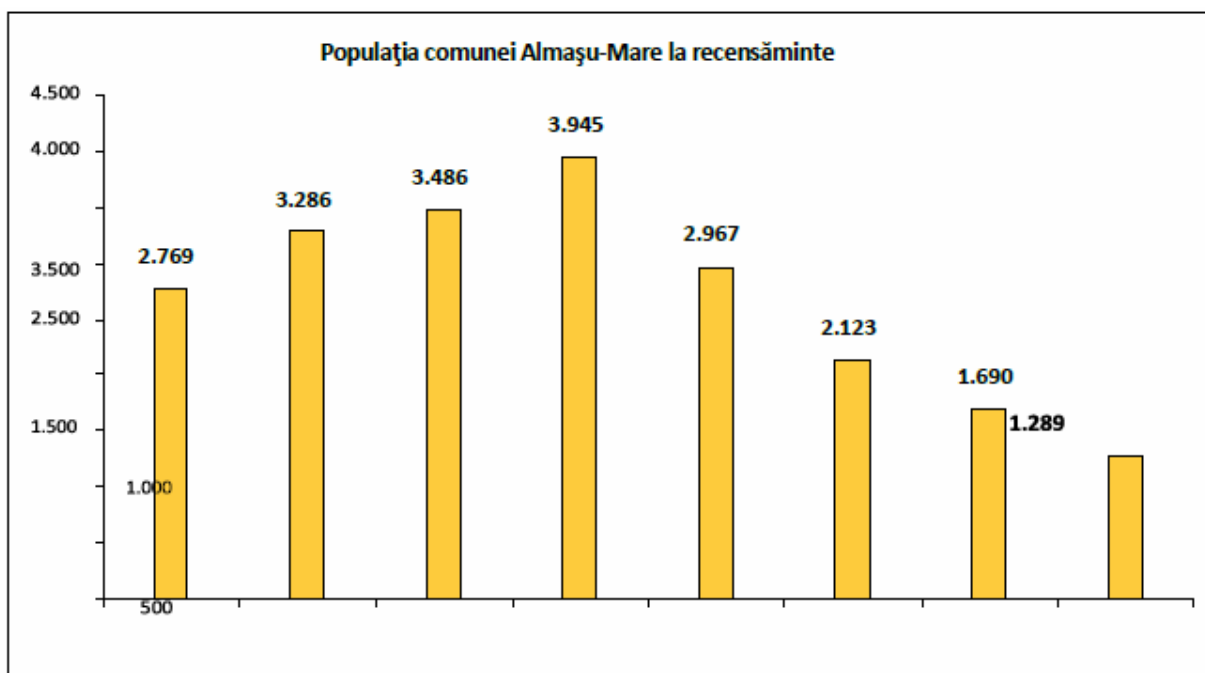
La 1 iulie 2020 populația comunei Almașu-Mare număra 1211 locuitori, situându-se între primele 20 de comune din cele 67 comune ale județului Alba cu cel mai mic număr de locuitori (locul 17).

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

După 1990 rata natalității a cunoscut o scădere accentuată din cauza liberalizării avortului și a procesului economic de recesiune severă, a migrației externe și a celei interne dinspre rural spre urban. Efectivul populației a crescut în perioada industrializării și urbanizării până în 1966-1992, iar după 1992 s-a înscris într-un trend de reducere continuă. În intervalul 1992-2004 populația a scăzut cu 469 locuitori (în 2004 a fost închisă mina Haneș, principalul angajator din comună), iar între 2005- 2020, efectivul demografic s-a redus cu 309 locuitori. Procesul de diminuare a populației continuă și în prezent.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

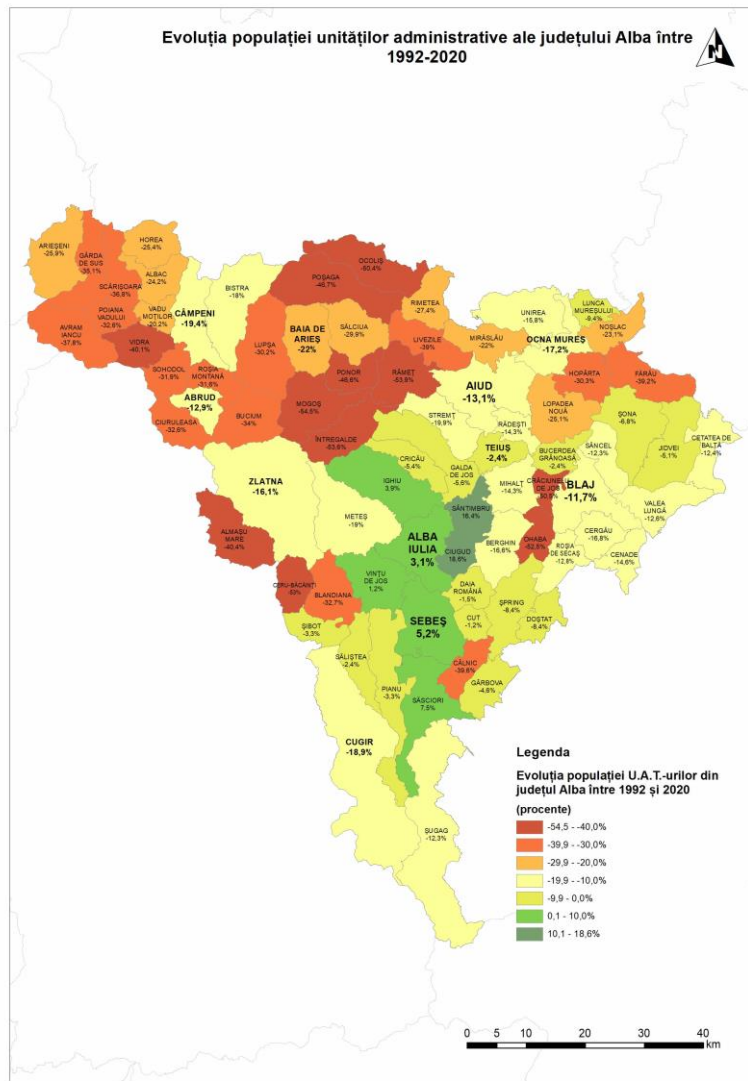
Procesele de restructurare industrială au afectat și industria extractivă din comuna Almașu Mare și din zonele învecinate prin reducerea activității întreprinderilor din minerit și

metalurgie - principalele domenii care au asigurat locuri de muncă pentru populație- și, în final, încetarea în totalitate a activității acestora. Acestea sunt principalele cauze pentru reducerea populației care a migrat spre alte localități sau în afara țării. Reducerea demografică în intervalul analizat 2002-2020 a afectat toate localitățile comunei, Cheile Cibului fiind localitatea caracterizată de cea mai mare scădere demografică, jumatate din numărul persoanelor înregistrate la Recensământul din anul 2002, fiind și cel mai îndepărtat sat de centrul de comună. De asemenea, populația localităților Almașu Mare (reședință de comună) (-30,3%) și Almașu de Mijloc -29,5% a scăzut mai mult decât media la nivelul comunei. Se poate observa ca în cazul unora din satele îndepărtate de centrul de comună depopularea a fost semnificativă, respectiv Cheile Cibului-cea mai îndepărtată localitate apartinătoare, Bradet, satul cu cei mai puțini locuitori, Almașu de Mijloc și localitatea Cib. Reducere demografică a înregistrat și satul centru de comună, cu -30,3%.

Localitate	2002	2020	2002/2020	2002/2020 (%)	Distanța față de centrul comunei
CHEILE CIBULUI	45	23	-22	-48.9%	8,5 km
BRĂDET	28	15	-13	-46.4%	5,5 km
ALMAȘU MARE	669	466	-203	-30.3%	
ALMAȘU DE MIJLOC	220	155	-65	-29.5%	5,5 km
COMUNA ALMAȘU MARE	1690	1311	-379	-22.4%	
CIB	332	285	-47	-14.2%	6,5 km
NĂDĂȘTIA	173	154	-19	-11.0%	1,3 km
GLOD	223	213	-10	-4.5%	4,5 km

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba pentru datele de la Recensământul din 2002 și Primăria comunei Almașu Mare pentru datele din anul 2020

Harta declinului demografic a populației județului Alba arată grade diferite de scădere, aceasta fiind mai accentuată în mediul rural, în zonele limitrofe județului și evident în zonele montane. Comuna Almașu Mare se numără printre comunele a căror populație s-a redus la aproape jumătate în perioada 1992-2020, alte două comune învecinate fiind în situație similară, respectiv Ceru-Băcăinți și Blandiana. Poziția geografică a comunei Almașu Mare cumulează mai mulți factori care o dezavantajează, respectiv relieful montan, fiind parte a Munților Metaliferi, apartenența la zona de influență a unui centru urban monoindustrial - Zlatna afectat de restructurare economică și poziția la limita județelor Alba și Hunedoara. Aceste dezavantaje pot fi transformate în puncte tari dacă infrastructura de drum ar fi modernizată și zona ar fi promovată la nivele de regiune, nu doar localitate.

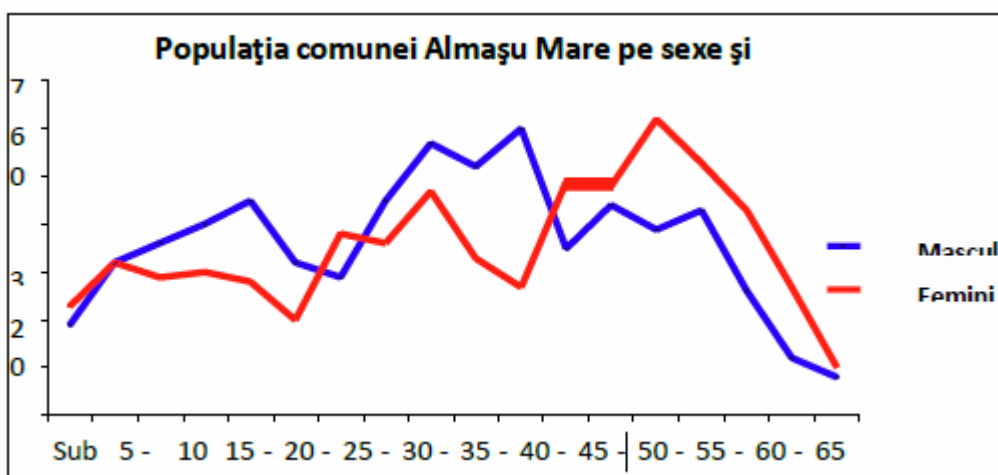

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Structura pe sexe și grupe de vârstă

Evidența statistică a nașterilor arată că la 100 copii de sex feminin se nasc 106 copii de sex masculin. Odată cu înaintarea în vârstă, proporția se schimbă în favoarea persoanelor de sex feminin. Creșterea proporției mai mari a femeilor odată cu vârsta se datorează fenomenului de supramortalitate masculină (mortalitatea este relativ mai mare în rândul populației masculine). Proporția este în general stabilă, cu excepția perioadelor războaielor mondiale, când ponderea bărbaților a fost mai redusă ca urmare a pierderilor de vieți omenești.

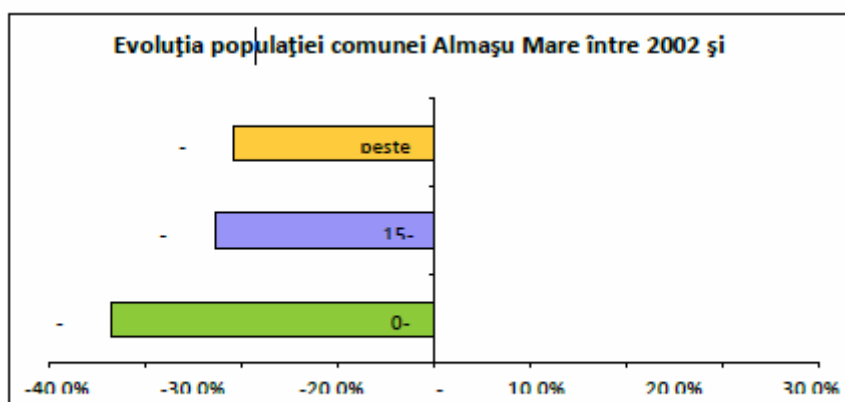
La recensământul din 2011 populația comunei Almașu Mare avea o structură demografică excedentar masculină (mai mult cu 19 bărbați), respectiv 654 bărbați la 635 femei. Se observă excedentul de populație feminină începând cu grupele 55 ani fata de populația masculină, diferența numerică crescând odată cu înaintarea în vârstă.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Reprezentarea structurii pe grupe de vârstă permite evaluarea nivelului de îmbătrânire al populației. După cum se observă din graficul de mai jos, numărul populației cu vârsta de 60 de ani și peste a crescut față de aceeași grupă de vârstă înregistrată în 2002 cu 21%. Această structură a populației, cu efective numeroase de persoane cu vârsta peste 60 de ani are consecințe importante în plan social și economic, respectiv în asigurarea cu servicii sociale și de sănătate corespunzătoare.

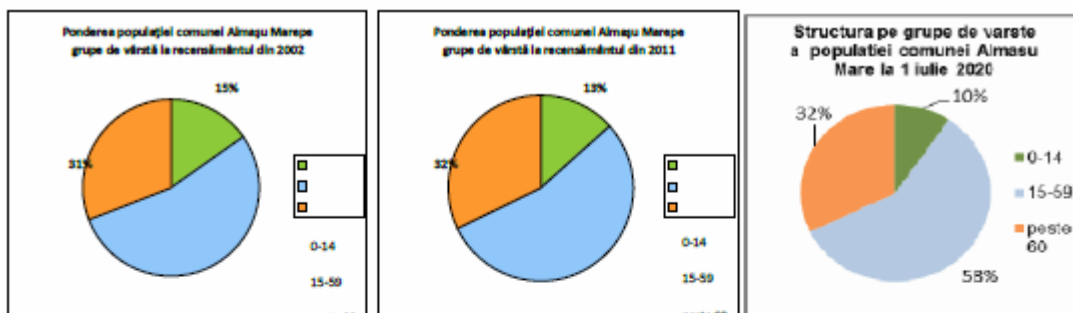
Schimbarea cea mai importantă între cele două recensăminte s-a produs la grupa de vârstă 0- 14 ani unde s-a înregistrat o diminuare cu 33,5%, în timp ce populația adultă a scăzut cu 23%. Reducerea demografică este determinată atât de migrarea populației spre alte zone în contextul restructurării industriale precum și de scăderea natalității.

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Schimbările produse în structura pe grupe de vârste a populației între cele două recensăminte ne arată consecințele unui fenomen important de migrare a populației în vârstă de muncă înspre localitățile cu potențial economic, respectiv scăderea atât a numărului populației adulte (cu 23%) dar în special a populației tinere din grupele 0-14 ani (33,5%).

Populația tânără s-a redus ca pondere între cele două recensăminte de la 15% la 13%, scăderea efectivă înregistrată în perioada intercensitară fiind de 21%. Populația adultă a crescut ca pondere de la 54 la 55% iar populația vârstnică a crescut nesemnificativ ca pondere, de la 31% la 32%. În anul 2020, se constata scăderea ponderii tinerilor la doar 10% în total populație, în timp ce ponderea varstnicilor este de 3 ori mai mare, ceea ce arată procesul accentuat de îmbătrânire demografică.

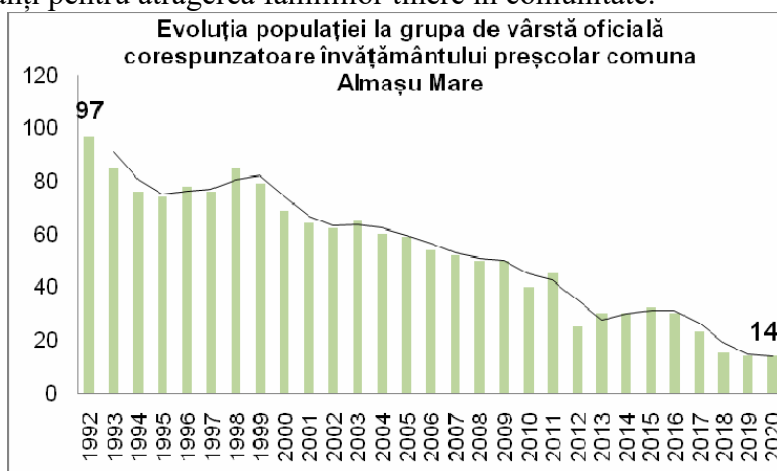
Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba și INS Baza de date online

	2002	2011	2020	2002%	2011%	2020%
0-14	257	171	115	15,2 %	13,3%	9.5%
15-59	910	703	706	53,8 %	54,5%	58.3%
peste 60	523	415	390	30,9 %	32,2%	32.2%
Total	1690	1289	1211	100,0 %	100,0%	100.0%

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba, baza de date Tempo online

Efectivele reduse de populație născute după 1990, cu un comportament reproductiv modern sunt caracterizate de o mai mare determinare spre migrație în contextul liberei circulații a persoanelor, ceea ce înseamnă că vor avea o contribuție demografică scăzută față de generațiile anterioare.

Un indicator al trendului demografic negativ al populației comunei Almașu Mare este evoluția numărului populației preșcolare. În perioada analizată 1992-2020 scăderea a fost accentuată, de la 92 copii preșcolari înregistrați în anul 1992 la 14 copii în anul 2020, o reducere de 6,5 ori. Cauzele sunt legate de scăderea ratei natalității pe fondul scăderii numărului populației aflate la vârsta fertilă. Reducerea accelerată a numărului populației preșcolare are un impact direct asupra infrastructurii școlare, grădinițe și școli. Scăderea gradului de utilizare ai infrastructurii școlare are un impact negativ asupra atractivității comunei pentru stabilirea persoanelor adulte aflate la vârsta fertilității. Calitatea dotărilor educaționale și a celor de sănătate sunt factori importanți pentru atragerea familiilor tinere în comunitate.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

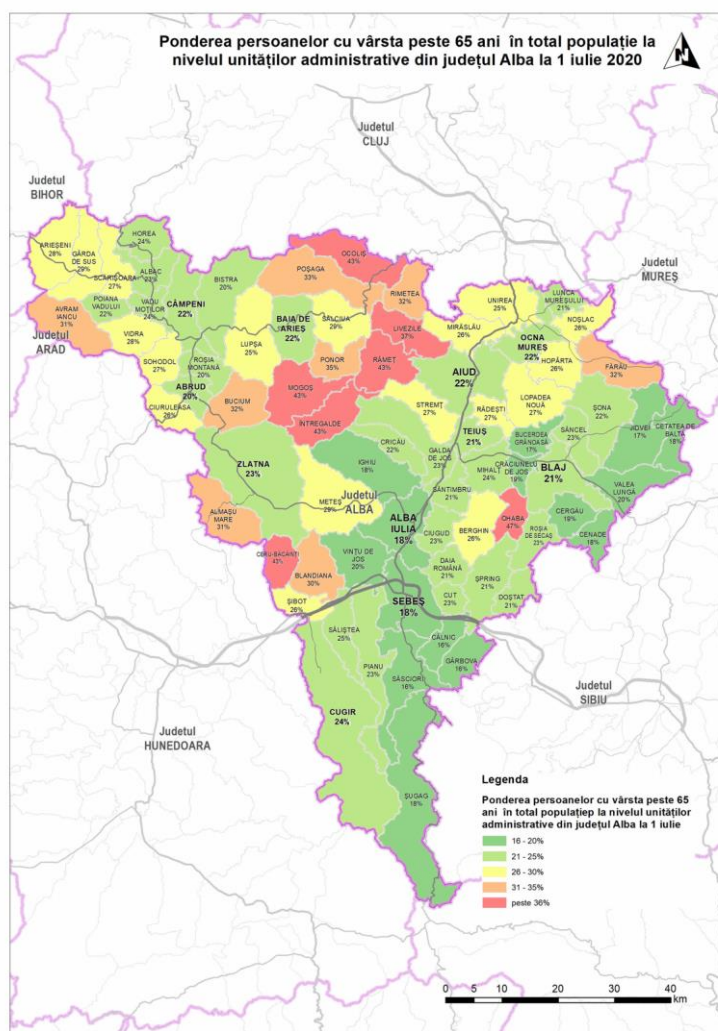
Îmbătrânirea demografică este un proces complex care constă în modificarea structurii colectivităților umane pe grupe mari de vârstă, în sensul creșterii ponderii populației vârstnice

pe seama reducerii ponderilor grupelor de populație tanara și adulta. Prin îmbătrânire demografică se înțelege creșterea relativă a populației vârstnice (persoane cu vârsta peste 60 sau 65 ani) în totalul unei populații date, ca un proces ferm și de lungă durată, paralel cu scăderea numărului tinerilor (0-14 ani), în timp ce ponderea persoanelor de vârstă adultă (15-59 sau 15-64 ani) înregistrează modificări nesemnificative.

Fenomenul îmbătrânirii demografice este influențat de trei factori determinanți, respectiv scăderea mortalității prin creșterea speranței medii de viață la naștere, scăderea natalității/fertilității și migrația.

Față de ponderea grupelor de vârstă din mediul rural al județului Alba, populația comunei Almașu Mare este caracterizată de un grad de îmbătrânire mai accentuat. Acest lucru se reflectă în procentul de 31,3% față de 25% în județul Alba pe care îl are populația cu vârsta peste 65 de ani în total populație (date la 1 iulie 2020).

Procesul accelerat de îmbătrânire demografică este confirmat de indicele îmbătrânirii demografice (raportul între persoanele vârstnice și tineri), supraunitar în zona de studiu. Valorile arată în cazul comunei Almașul Mare un raport de 330 persoane vârstnice la 100 tineri, ceea ce arată probleme în înlocuirea generațiilor și nevoi ridicate în asigurarea cu servicii pentru persoanele vârstnice.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

faptul că UAT Almașu Mare este printre comunitățile cu ponderi mari ale persoanelor cu vârsta peste 65 ani, respectiv 31% față de 21% cât s-a înregistrat în anul 2020 în județul Alba. Ponderea persoanelor în vârstă din totalul populației va continua să crească în viitor, pe măsură ce un procent tot mai mare din generația născută în perioada politicilor pronataliste va

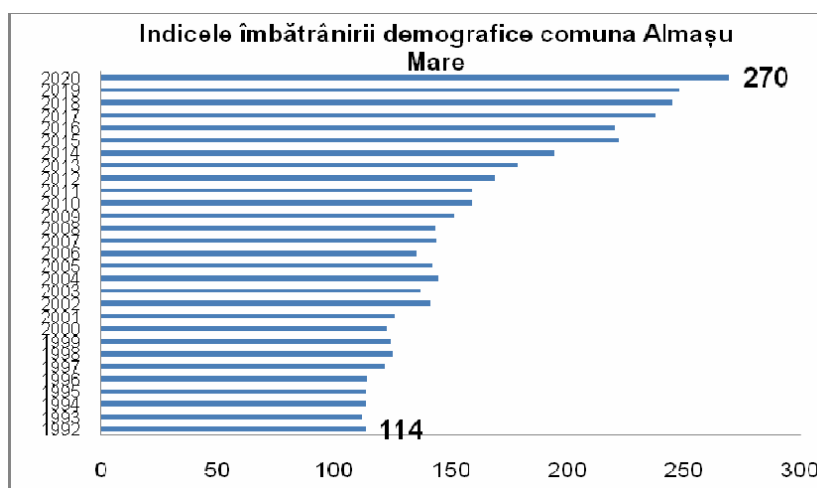
atinge vârsta de pensionare. Acest lucru va conduce, la rândul său, la creșterea sarcinii suportate de persoanele în vârstă de muncă în ceea ce privește acoperirea cheltuielilor sociale necesare pentru populația îmbătrânită pentru o serie de servicii necesare acesteia.

Ponderea populației tinere în comuna Almașu Mare este semnificativ mai redusă decât cea din mediul rural al județului Alba sau de la nivelul județului, doar 9,5% față de 13,7% în mediul rural. Populația adultă care include și populația în vârstă de muncă are o pondere mai redusă față de cea de la nivelul județului Alba, 58,3% față de 61,3%. Cea mai mare diferență se înregistrează la grupa de vârstă peste 60 ani, 32,2% față de 25,1% la nivelul județului sau 25,6% în mediul rural.

2020	Total populație	Populația de 0-14 ani		Populația de 15-59 ani		Populația de 60 ani și peste	
		Număr	%	Număr	%	Număr	%
Total județ	372579	50758	13.6%	228401	61.3%	93420	25.1%
URBAN	224379	30506	13.6%	138372	61.7%	55501	24.7%
RURAL	148200	20252	13.7%	90029	60.7%	37919	25.6%
Com.ALMAȘU MARE	1211	115	9.5%	706	58.3%	390	32.2%

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Indicele îmbătrânirii demografice reprezintă numărul de persoane vârstnice de peste 65 de ani care revine la 100 de persoane tinere cu vârsta sub 14 ani. În cazul comunei Almașu Mare, indicele de îmbătrânire a populației s-a degradat constant, ajungând de la 114 persoane cu vârsta peste 65 ani la 100 tineri la 270 bătrâni la 100 tineri, fapt care arată creșterea importanței acestei grupe de vârstă în cadrul comunității și a nevoilor lei, respectiv servicii de sănătate și asistență socială dedicate.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

comuna Almașu Mare depășind cu mult această valoare fiind de 270 persoane vârstnice căreia îi revin 100 tineri. Acest indice arată un proces accelerat de îmbătrânire. Comuna Almașu Mare face parte dintr-o zonă a județului Alba împreună cu comunele Ceru-Băcăiți, Blandiana și Șibot caracterizată de probleme demografice și socio-economice determinate de poziționarea limitofă

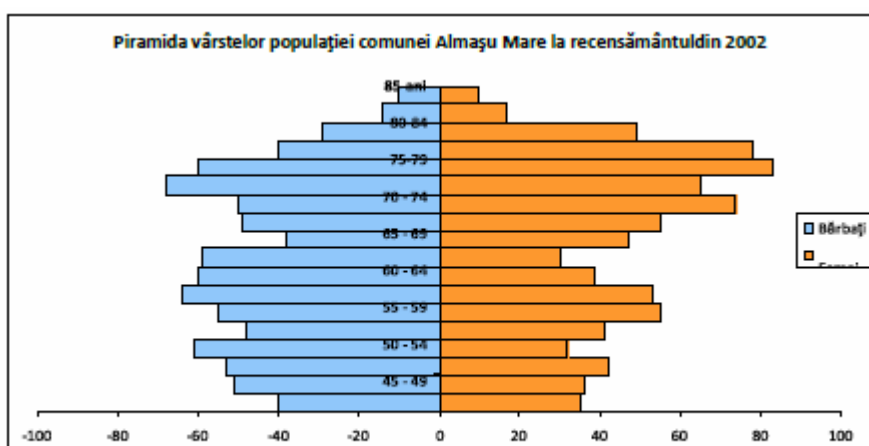
în cadrul județului, degradarea infrastructurii și lipsa unui centru urban polarizator.

Piramidele vârstelor

Reprezentarea grafică a acestei repartiții a populației după sex și vârstă se realizează cu ajutorul piramidei vârstelor care sintetizează istoria demografică pentru o perioadă de 100 ani. Cele 100 clase de vârstă corespund celor 100 generații apărute în decurs de 100 ani. La data apariției sale, fiecare generație are un efectiv numeric.

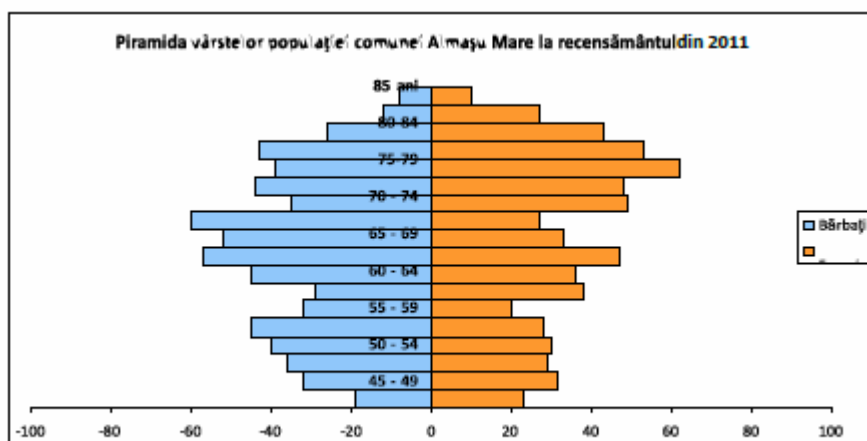
Piramidele vârstelor, reprezentate pentru recensămintele din 2002 și 2011, permit observarea principalelor schimbări care au avut loc în structura demografică a populației în ultimul deceniu.

Piramida vârstelor de la recensământul din 2002 arată un segment important de populație în vârstă și număr în scădere de populație tânără. Se pot observa de asemenea fenomene demografice în desfășurare: îmbătrânirea populației, respectiv excedent feminin la grupa de vârstă peste 65 ani, reducerea continuă a bazei și populație adultă care nu va fi înlocuită corespunzător în următorii ani (grupele 0-19 ani au efective cu mult mai mici decât grupele de vârstă 20-29).

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Piramida vârstelor populației la Recensământul din 2011 arată o populație redusă numeric față de cea din 2002, populație tânără în continuă scădere și populație îmbătrânită numeroasă care face ca baza piramidei să fie în sus iar vârful acesteia în jos. Este imaginea tipică a unei populații îmbătrânite.

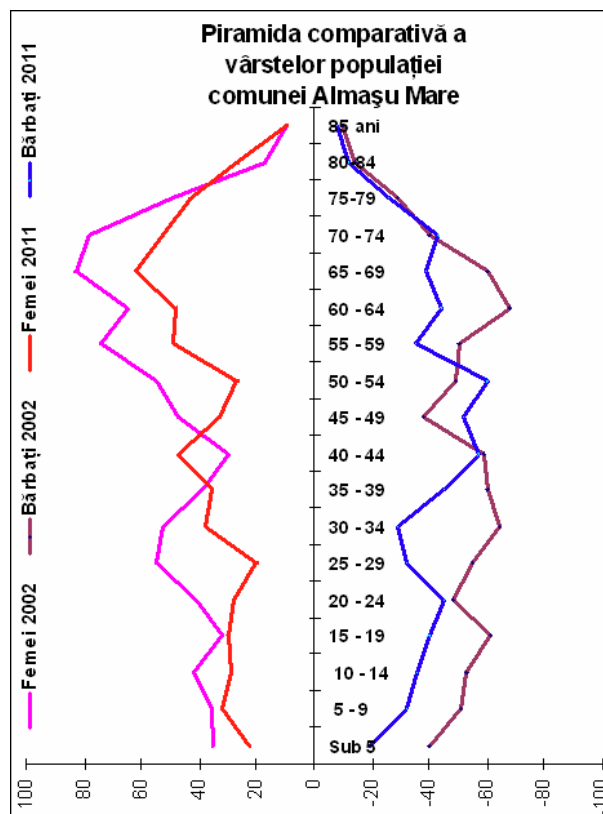
Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Evoluția populației după criteriile sex și vârstă se poate vizualiza comparând piramidele din anii 2002 și 2011. Schimbările sunt legate de volumul populației, scăderea numărului tinerilor și creșterea numărului persoanelor cu vârsta peste 55 ani, în special a femeilor la acest segment de vârstă. Cauzele acestor evoluții se regăsesc în procesele demografice de reducere a natalității, de scădere a efectivului de populație fertilă și de migrare internă și externă.

Tendențele care se vor manifesta în viitor vor fi de reducere continuă a efectivului populației, tendințe care vor afecta mai ales primele grupe de vârstă. Populația va îmbătrâni accentuat din cauza faptului că generațiile mari ca efectiv care în 2002 aveau vârste de 50-59 ani vor atinge vârsta pensionării-a inactivității economice- după 2008.

Imaginea comparativă a celor două recensăminte arată cu claritate modificările în structură și volum: scăderi ale populației de vârstă preșcolară și școlară precum și ale populației adulte. Structura pe sexe ne arată o reducere a populației feminine cu 206 persoane iar a populației masculine cu 195 de persoane. Importantă este reducerea numărului populației adulte 15-59 de ani, de la 910 la 703 persoane. În viitor aceste tendințe de diminuare a populației se vor manifesta și se vor accentua mai ales pentru grupele tinere (0-14) și pentru grupele 35-49 ani.

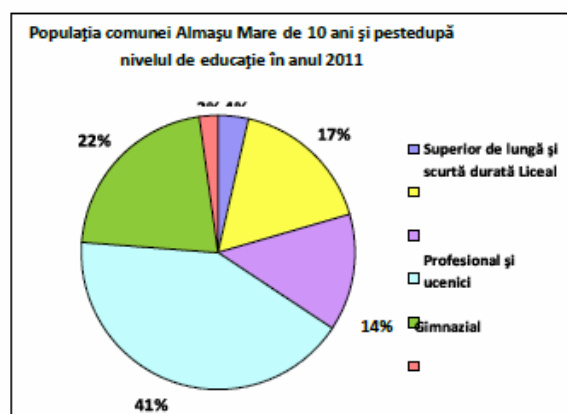

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Din punctul de vedere al structurii etnice, comuna Almașu Mare avea în anul 2011 o populație majoritar românească, din cele 1289 persoane recensate, 97,5% fiind români.

Nivelul de instruire al populației, resursele de muncă și populația ocupată

Nivelul de instruire este relevant pentru calitatea resurselor umane din comunitate și arată potențialul de dezvoltare al acesteia. Capitalul uman este cea mai importantă variabilă în procesul dezvoltării. Structura populației de 10 ani și peste după nivelul de învățământ al instituției absolvite arată că cele mai multe persoane au absolvit învățământul gimnazial (41%), urmate de cei care au absolvit doar învățământul primar 22%. Doar o mică parte din populație a absolvit o formă de învățământ superior, respectiv 4%. Ponderea celor ce nu au absolvit o școală în total populație a fost de 2%.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

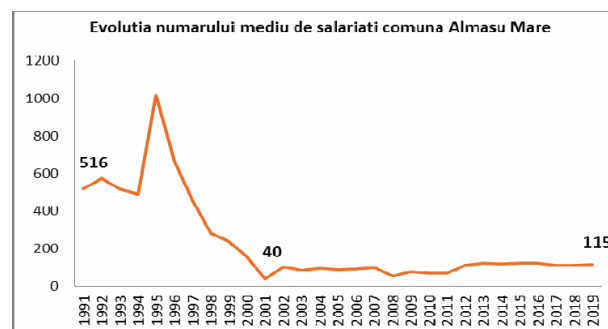
Între 2002 și 2011 a crescut de 11 ori numărul celor care au absolvit o formă de învățământ superior de la 4 la 43 și a scăzut numărul celor care nu au absolvit nicio școală de la 107 la 26. Structura după nivelul de educație este specifică populației din mediul rural unde predomină persoanele care au absolvit o formă de învățământ inferior.

ALMAȘU MARE	Populația de 10 ani și peste	Superior de lungă și scurtă durată	Postliceal de maiștri	Liceal	Profesional și ucenici	Gimnazial	Primar	Fără școală absolvită
2011	1183	43	8	200	163	487	256	26
2002	1528	4	9	145	213	604	429	107
2002/2011	-345	39	-1	55	-50	-117	-173	-81
2002/2011 %	-22,6%	975,0%	-11,1%	37,9%	-23,5%	-19,4%	40,3%	-75,7%

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Numărul salariaților din comuna Almașu Mare a avut o evoluție puternic descendentă în perioada 1990-2019, scăzând de 4 ori în acest interval. Datele de la ultimul Recensământ 2011 arată faptul că din cele 594 persoane ocupate, 61% sunt bărbați față de numai 49% femei. Economia locală se bazează pe industria extractivă, respectiv cariera de andezit de la Magura care produce cribluri pentru mixturi asfaltice, piatră pentru balastarea liniilor CF, piatră concasată, piatră ornamentală, piatră cubică, piatră pentru pavaj și cariera de la Breaza, activități care absorb cu predilecție persoane de sex masculin.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Rata de dependență economică a celor inactivi față de cei activi s-a menținut în anul 2011 față de 2002 însă în timp aceasta va crește prin scăderea numărului populației în vârstă de muncă și creșterii numărului persoanelor în vârstă.

După cum se poate observa în tabelul de mai jos, cea mai mare pondere în populația inactivă o au pensionarii 33,3%, fiind urmați de elevi și studenți cu 28,8% și persoane casnice cu 22,3%. O pondere destul de însemnată o au și persoanele întreținute de alte persoane (15%).

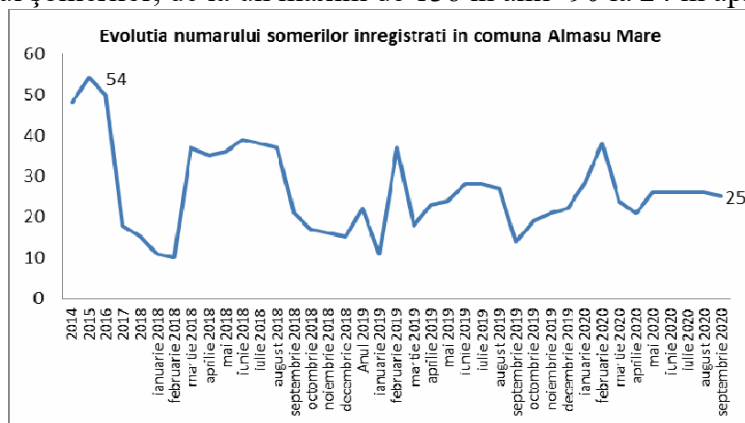
Localitate	total	total populație ocupată	salariat / angajat	lucrător pe cont propriu	lucrător familial neremunerat
ALMASU MARE total	1289	682	189	228	190
ALMASU MARE	394	233	73	54	34
ALMASU DE MILOC	159	94	6	46	13
BRADET	83	50	12	11	10
CHEILE CIBULUI	20	6	5	6	3
CIB	277	121	37	54	65
GLOD	215	116	22	25	52
NADASTIA	141	62	34	32	13

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba, Recensământul populației 2011

capitel_proiect@yahoo.com

47

Migrația tinerilor a determinat reducerea numărului salariaților. A scăzut în consecință și numărul șomerilor, de la un maxim de 136 în anii '90 la 24 în aprilie 2017.

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Din punctul de vedere a structurii demografice care împarte populația după grupele de vârstă în populație activă (15-64) și inactivă (0-14 ani și peste 65 ani), raportul de dependență arată schimbări care s-au produs în perioada analizată în sensul reducerii dependenței demografice prin scăderea semnificativă a numărului tinerilor cu vârsta cuprinsă între 0-14 ani.

	Total populație	Populație inactivă 0-14 și peste 65 ani	Populație activă (15-64 ani)	Raport de dependență demografică
2002	1690	647	1043	100 persoane active susțin economic 62 persoane inactiv
2020	1211	425	786	100 persoane active susțin economic 54 persoane inactiv

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba și INS, Baza de date Tempo online

Rata de dependență economică a celor inactivi față de cei activi s-a redus însă în timp aceasta este posibil să crească prin scăderea numărului populației în vârstă de muncă și creșterea numărului persoanelor în vârstă.

După cum se poate observa în tabelul de mai jos, cea mai mare pondere în populația inactivă o au pensionarii 33,3%, fiind urmați de elevi și studenți cu 28,8% și persoane casnice cu 22,3%. O pondere destul de însemnată o au și persoanele întreținute de alte persoane (15%).

	Total populație inactivă	Elevi/studenți	Pensionari	Casnice	Întretinute de alte persoane	Întretinute de stat/organizații private	Întretinute de alte surse
Almașu Mare	619	178	206	138	70	22	5
%	100,0%	28,8%	33,3%	22,3%	11,3%	3,6%	0,8%

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba, date de la Recensământul 2011

Din punct de vedere demografic, au fost identificate următoarele disfuncționalități cu efecte asupra situației economico-sociale:

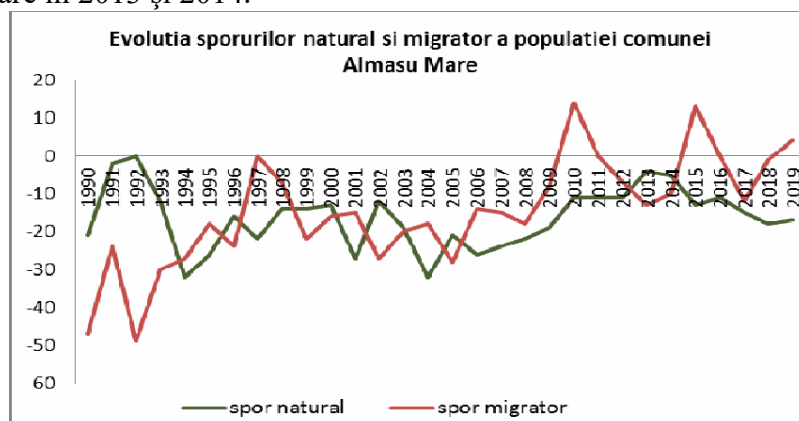
1. Depopularea unor sate îndepărtate din cauza accesibilității reduse față de drumul național, îmbătrânirea accentuată a populației;
2. Migrarea tinerilor spre mediul urban în căutarea unui loc de muncă;
3. Îmbătrânirea populației comunei va pune probleme pentru asigurarea corespunzătoare cu servicii sociale și medicale;
4. Scăderea ratei natalității, prin intrarea în perioada fertilității a generațiilor reduse numeric de femei născute după 1990;
5. Creșterea numărului de plecări ale persoanelor cu competențe profesionale, mai ales ale tinerilor spre centre urbane sau alte țări;
6. Creșterea în viitor a ratei de dependență economică a celor inactivi față de cei activi;
7. Scăderea efectivilor de populație tânără care reprezintă un potențial pentru dezvoltarea localității va constitui un factor restrictiv prin deficitul de resurse de muncă de pe piața muncii;
8. Gradul accentuat de îmbătrânire demografică și tendința de scădere a populației adulte reduce efectivul forței de muncă în activități agricole;
9. procesul accentuat de îmbătrânire demografică, scăderea ponderii tinerilor la doar 10% din total populație, în timp ce ponderea varstnicilor este de 3 ori mai mare, de unde rezultă o importanță mai mare care trebuie acordată acestei grupe de vârstă în sensul acoperirii cu servicii sociale;
10. Creșterea ponderii persoanelor cu vârsta peste 65 ani în următorii 10 ani, din cauza efectivilor numeroase de populație cu vârsta între 55-64 ani.

Evoluția populației

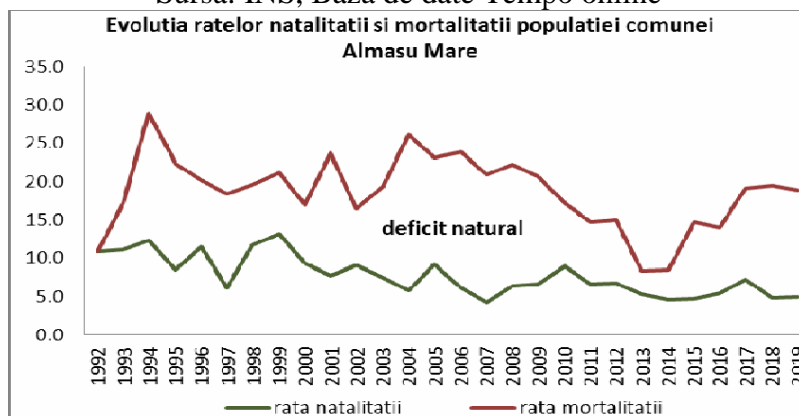
Analiza comparativă a evoluției sporului natural și migrator în intervalul 1990-2019 ne arată valori negative ale acestor indicatori cu excepția a 2 ani când sporul migrator a luat valori pozitive. Numărul populației comunei Almașu Mare scade demografic, numărul născuților vii fiind constant mai mic decât al decedaților, iar numărul plecărilor fiind mai mare decât cel al

stabilirilor.

Valoarea maximă a ratei natalității în perioada studiată 1992-2016 a fost de 13,1 născuți vii la 1000 locuitori (1999) iar valoarea minimă (4,2) s-a înregistrat în 2007. Rata mortalității a fost variabilă în acest interval, cea mai mare valoare înregistrându-se în 1994, respectiv 29%, iar cea mai mică valoare în 2013 și 2014.

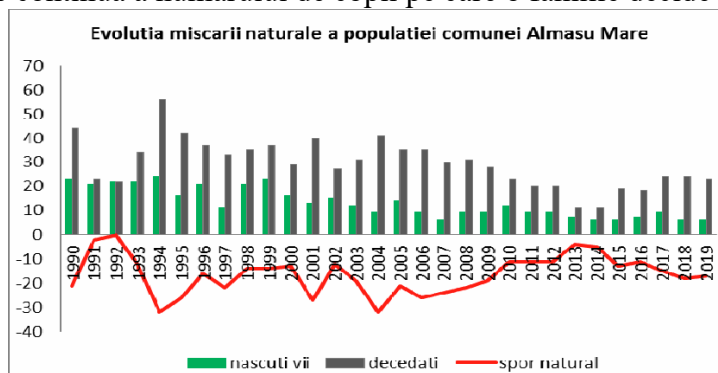
Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Efectivul populației este influențat de sporul natural (diferența între numărul născuților vii și cel al decedaților într-un an, acest indicator relevă creșterea sau diminuarea naturală a populației), constant negativ după 1990, spor care se va menține astfel în viitor prin ratele scăzute ale natalității. După anul 1990, sporul natural a înregistrat valori negative, din cauza scăderii numărului persoanelor tinere aflate la vârsta fertilă și a deciziilor de reducere a numărului de copii pe care o familie dorește să îi aibă.

Pentru viitor, așa cum arată situația demografică din celelalte țări europene, șansele de revigorare demografică prin creșterea numărului de nașteri vor fi scăzute, tendința fiind de reducere continuă a numărului de copii pe care o familie decide să îi aibă.

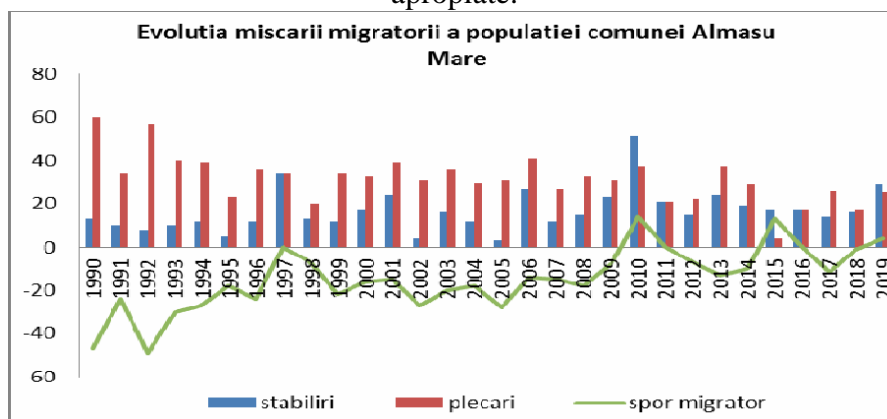
Sursa: INS, Baza de date Tempo online

Miscarea migratorie

Calculat ca diferență între numărul de stabiliri de domiciliu și de plecări, sporul migrației relevă creșterea sau diminuarea populației prin fluxul urban-rural –numit și de întoarcere sau

rural-urban.

Din cauza poziției marginale în cadrul județului Alba, restructurării economice a centrului urban polarizator –Zlatna–, sporul migrator a înregistrat valori negative. Considerăm că acest trend migrator se va menține din cauza lipsei locurilor de muncă din comună și din localitățile apropiate.

Sursa: INS, Baza de date Tempo online

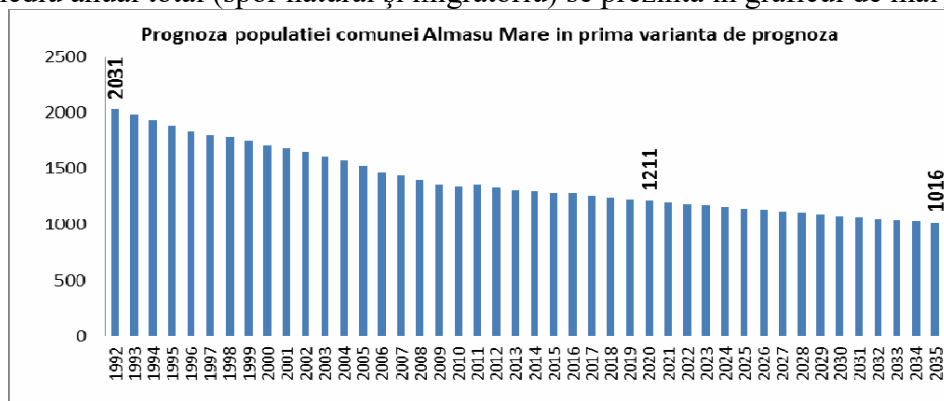
Proгноza populației comunei Almasu Mare

1. Modelul de creștere tendențială

Pentru a realiza prognoza populației comunei Almasu Mare s-a analizat evoluția populației în perioada precedentă și evoluția probabilă a mișcării naturale și migratorii. Sporurile natural și migratoriu s-au considerat constante pentru perioada previzionată.

Prin metoda sporului natural s-a stabilit mai întâi sporul mediu anual al populației în ultimii 5 ani, respectiv intervalul 2014-2020 (-13 locuitori/an). Scăderea efectivului populației va fi în anul 2035 - conform acestei variante de prognoză cu -195 persoane, ajungând la un efectiv de 1016 locuitori.

Prognoza populației, folosind modelul creșterii tendențiale prin luarea în considerare a sporului mediu anual total (spor natural și migratoriu) se prezintă în graficul de mai jos:

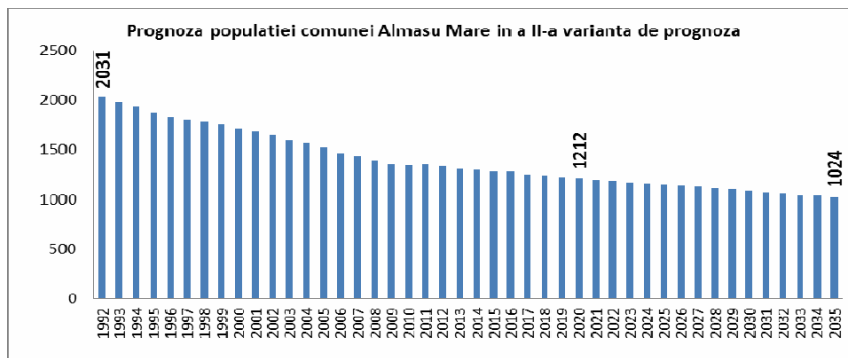

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba și calcule proprii

Prognoza evidențiază reducerea numărului populației urmând tendințele negative ale migrației și natalității. Metoda sporului mediu anual se bazează pe analiza evoluției populației în perioada recentă care relevă continuarea procesului de reducere demografică a populației din cauza migrației interne și externe, reducerii numărului de nașteri și îmbătrânirii populației.

1. Modelul de creștere biologică

O altă variantă de prognoză demografică s-a realizat folosind modelul de creștere biologică, luând în considerare doar sporul natural. Presupunând în această variantă că populația comunei Almasu Mare va fi influențată doar de sporul natural, rezultă o scădere cu -9 locuitori/an (s-a calculat pentru perioada 2012-2016). Considerând că sporul natural se va menține constant în viitorii 15 ani, populația va cunoaște o diminuare (sporul mediu natural pe baza căruia s-a calculat efectivul populației în orizontul anului 2035 a fost de -13 locuitori pe an). În anul 2035 populația comunei va număra 1161 locuitori.

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Alba și calcule proprii

Cele două variante de prognoză arată aceeași imagine demografică de reducere a numărului populației. Fluxul migrator se va menține, procesul de îmbătrânire va continua iar rata natalității va scădea în viitoarea perioadă. Prognoza comunei o corelăm cu prognoza realizată la nivelul Regiunii CENTRU₈, și implicit la nivelul județului Alba. Regiunea va fi afectată de declin demografic, cel mai puternic însă va fi afectat județul Alba. În acest context, evoluția negativă prognozată a populației comunei Almașu Mare este cauzată de declinul economic, structura monoindustrială a economiei orașului Zlatna în a cărei rază de influență se află și accesibilității reduse. Am putea afirma că nu scăderea în sine a numărului populației este evoluția cea mai îngrijorătoare, ci faptul că acestei evoluții i se asociază o degradare continuă a structurii pe vârste din cauza procesului de îmbătrânire a populației, ceea ce semnifică faptul că grupele tinere de vârstă se vor diminua, în schimb cele de vârstă înaintată vor crește. Cauzele acestor evoluții sunt, înainte de toate, nivelul scăzut al fertilității, prin care generația de părinți este înlocuită doar parțial, și migrația, mai ales cea externă care afectează mai ales tinerii cu un grad de profesionalizare înalt.

Prognoza populației și luarea ei în calculele decizionale este o necesitate. În caz contrar, deciziile luate astăzi s-ar putea dovedi eronate peste câțiva ani. De exemplu, scăderea în viitor a ponderii populației școlare va necesita o reorganizare a distribuției unităților de învățământ în teritoriu. Exemplul școlilor poate fi extins și asupra multor altor amenajări: centre de sănătate, biblioteci, stații de alimentare cu apă, instalații de epurare și asupra multor obiective de investiții. Investițiile din localitățile componente comunei, care au funcții economice agrare trebuie bine fundamentate din cauza procesului de îmbătrânire a populației și lipsei de atractivitate pentru acele așezări care nu au potențial de dezvoltare. Reducerea efectivului populației tinere, care reprezintă un potențial pentru dezvoltarea unei anumite zone, poate deveni un factor perturbator de limitare al dezvoltării.

Ca fenomen general, în mediul urban și rural, grupa de vârstă peste 65 ani va fi singura grupă care va crește în următorii ani. Acest grup de vârstă va avea nevoi ridicate în ceea ce privește serviciile de sănătate și cele sociale. Este vorba de amenajări de îngrijire pe de o parte, dar și de asigurarea cu infrastructură specifică pentru persoanele care nu se mai află în procesul muncii însă au cerințe privitoare la educație, cultură și amenajări de petrecere a timpului liber.

1. Locuirea

1. Evoluția așezărilor și a fondului de locuit

Almașu Mare (Almășu Mare)

Nagyalmas, Almas, Gross-Obstdorf

Evoluția amplasamentelor, Dinamica habitatului

Almașul Mare este atestat documentar în anul 1407 sub numele de "***Possesia Almas***", pentru ca în 1418 să fie amintită Biserica Bunavestire și parohia din Almaș. Toponimul „Almaș” este o reflectare în limba maghiară a apelativului „măr”, aluzie la prezența pomilor fructiferi în zonă, în special a mărilor. Este un toponim frecvent întâlnit la noi în țară, atât sub formă maghiarizată (Almașu Mic, Almașu Sec, Almăj, Almăjel etc.), cât și românească (Merești, Mereni, Merișani Mera etc.).

Nu se cunosc alte amplasamente ale satului, în decursul timpului acesta suferind procese

de extindere sau restrangere, în funcție de dimensiunea comunității. Inițial satul s-a dezvoltat ca o comunitate agricolă la confluența văii Almaș cu valea Lungă, după cum o dovedește și prezența bisericii Bunavestire în acest loc. Ulterior satul se extinde treptat în amonte, favorizat de creșterea numărului de locuitori și de creșterea suprafețelor agricole, dar și de creșterea importanței mineritului în viața comunității.

Conscripțiile din sec. al XV-lea situează Almașul mare în categoria localităților cu un număr de 61-70 de gospodării²¹: în 1733 sunt amintite 133 de familii, cu 4 preoți dintre care numai unul nu trecuse la uniție, în 1760-1762 așezarea să înregistreze 184 de familii, iar în 1831 să numere 950 de locuitori. Dezvoltarea sa urbanistică poate fi urmărită pe parcursul ultimelor două secole pe baza hărților militare austriece (1769-1773), austro-ungare (1864), și actuale. În 1770 comunitatea era formată din cca. 88 de gospodării, înșirate pe Valea Almașului, în amonte de confluența cu Valea Lungă și pe Valea Haneș (Leporii). La izvoarele acesteia, un grup de 5 gospodării sugerează existența unei colonii miniere. Satul dispunea de două biserici și un număr de cca. 36 instalații hidraulice (șteampuri și mori de apă), înșirate pe Valea Almașului și Haneș până în amonte de așezare.

Odată cu dezvoltarea și extinderea mineritului, așezarea cunoaște o extindere continuă spre amonte, în special prin apariția unor noi colonii miniere, asimilate treptat în cadrul comunității. Satul actual are cea mai mare desfășurare în jurul cursului superior al văii, pe două aliniamente, dintre care unul la stradă, de o parte și de alta a acesteia, pe cca 5 km lungime. Gospodăriile sunt despărțite de cele mai multe ori de către grădini, livezi și terenuri cultivate. Acest fapt îi conferă o formă aerisită, cu multă verdeață. Vatra satului atinge lățimea maximă în partea sa sudică, de peste 500 m, în jurul DJ 705.

1.5. Disfuncționalități

Populația comunei Almașu Mare va fi afectată în viitor de următoarele fenomene demografice cu efecte asupra situației economico-sociale:

- Depopularea unor sate îndepărtate din cauza accesibilității reduse față de drumul național, îmbătrânirea accentuată a populației;
- Migrarea tinerilor spre mediul urban în căutarea unui loc de muncă;
- Îmbătrânirea populației comunei va pune probleme pentru asigurarea corespunzătoare cu servicii sociale și medicale;
- Scăderea ratei natalității, prin intrarea în perioada fertilității a generațiilor reduse numeric de femei născute după 1990;
- Creșterea numărului de plecări a persoanelor cu competențe profesionale, mai ales a tinerilor spre orașe mai mari sau în exterior;
- Creșterea în viitor a ratei de dependență economică a celor inactivi față de cei activi;
- Scăderea efectivelor de populație tânără care reprezintă un potențial pentru dezvoltarea localității va constitui un factor restrictiv prin deficitul de resurse de muncă care va apărea pe piața muncii;
- Creșterea ponderii persoanelor cu vârsta peste 65 ani în următorii 10 ani, din cauza efectivelor numeroase de populație cu vârsta între 55-64 ani.

2.6 CIRCULATIA

2.6.1 Echiparea tehnica cu căi de comunicație

Potrivit legii 363/21 septembrie 2006 privind dezvoltarea rețelele de transport și în conformitate cu P.A.T.N. și P.A.T.J., comuna Almașul Mare este situată în afara principalelor coridoare de transport european, dar are acces la coridorul IV, Pan-European, prin intermediul a două drumuri județene (705 și 405 D) și a DN 74.

A. Circulația rutieră

Legăturile cu exteriorul al comunei Almașul Mare pe cale auto este favorizată de existența a două drumuri județene:

- **DJ 705** cu o lungime totală de 48,128 km, din care 17,628 km pe teritoriul jud. Alba și 12,128 km pe cel al comunei Almașu Mare, face legătura dintre DN 7 (E68) în dreptul localității Ghelmar și DN 74 Zlatna, prin Geoagiu – Bozeș – Balșa – Almașul Mare – Zlatna (DN 74).

Origine: Km 0+000 (DN 7 Ghelmar) Limita Jud. Hunedoara (Km 30+500) – Zlatna

Destinație: Km 48+128 **Zlatna** (Km 33+100).

Traseu Jud. Alba - Lungime: 17,628 Km

Origine: Km 30+500 Limita Jud. Hunedoara - Almașu de Mijloc - Almașu Mare

Destinație: Km 48+128 - Zlatna (DN 74)

Drumul a fost recent reabilitat pe sectorul județului Alba, oferind o bună accesibilitate.

- **DJ 705D** cu o lungime totală de 33,100 km, din care 25,400 Km pe teritoriul comunei Almașu Mare, face legătura dintre teritoriul administrativ al orașului Geoagiu (Bozeș HD (DJ 705) și cel al comunei Buceș (Tarnița-DJ 742 A), prin Cheile Cibului – Cib – Nădăștie – Almașu Mare – limită jud. Alba (Tarnița).

A luat naștere prin reclasarea următoarelor drumuri:

1. DEN (Limita Jud. Hunedoara - Cheile Cibului: L=2,000km) +
2. DC 64 (L=7,400km) +
3. DF (Almașu Mare - DC 208: L=11,000km) +
4. DEN (DC 208 - Limita Jud. Hunedoara: L=5,000km)

Origine: Km 7+700 Limita Jud. Hunedoara (Km 7+700) - Cheile Cibului - Cib – Glod - Nădăștia - Almașu Mare

Destinație: Km 33+100 Limita Jud. Hunedoara (Km 33+100)

Acest drum necesită ample lucrări de reabilitare și modernizare, dar favorizează valorificarea turistică a bazinului Văii Geoagiu și legătura directă cu localitățile de pe Valea Crișului Alb.

DJ 705 H – Lunca Nădăștiei – Glod – Cheile Cibului, cu o lungime de 4,6 km, leagă satul Nădăștie cu Cheile Cibului, prin Glod.

Accesul dintre satele comunei și dintre acestea și unele cătune/pâlcuri izolate de case se realizează prin intermediul drumurilor comunale (DC). Două dintre acestea sunt pietruite (Almașu Mare – Haneș și Almașu Mare – Brădet), iar celălalte sunt drumuri de pământ. Starea tuturor acestor drumuri este relativ proastă, necesitând lucrări de reabilitare. Semnalăm începerea demersurilor în vederea demarării lucrărilor de reabilitare și modernizare a DC 207 - Plai – Cib.

Lista drumurilor comunale de pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare cuprinde:

- DC 178 = Almașu Mare (DJ 705 D) – Haneș cu o lungime de 2 km;
- DC 206 = Șesuri – Almașu Mare – Lazuri, cu o lungime de 5 km;
- DC 207 = Plai (DJ 705) – Cib (DJ 705 D);
- DC 208 = Almașu Mare – Brădet.

La nivelul comunei există puține drumuri forestiere, amintim pe cel amenajat pe Valea Muncelului (Cib)

Drumurile sătești (locale și vicinale), însumând cca. 21,6 km asigură accesul la zonele împădurite și la terenurile agricole de pe teritoriul comunei. Aceste drumuri necesită, de asemenea lucrări de reabilitare pe diferite sectoare.

Printr-un proiect finanțat prin APDRP, s-a realizat/modernizat un drum agricol, în lungime de 8 km, finalizat în decursul anului 2014.

Lipsa transportului în comun pe ruta Alba Iulia – Zlatna – Almașul Mare – Balșa – Geoagiu – Orăștie, constituie un impediment major în relația dintre locuitorii acestor locuri și centrul administrativ județean, inclusiv centrele urbane mai apropiate.

B. Circulația feroviară

Nu este cazul. Cea mai apropiată stație de cale ferată este situată în orașul Zlatna, la o distanță de 13 km. Un alt punct de acces la rețeaua de cale ferată îl reprezintă gara Geoagiu, din cadrul coridorului IV Trans-european, situată la cca. 37 km.

C. Circulația aeriană

Nu este cazul. Cele mai apropiate aeroporturi sunt cele din Sibiu, Cluj-Napoca și Timișoara.

Disfuncționalități circulație

- traversarea de către DJ 705 a localităților Almașul Mare, și Almașul de Mijloc, pe un traseu stradal cu prospect inadecvat acestui tip de drum și posibilitățile limitate de modificare în această zonă;
- starea proastă a structurii rutiere pentru DJ 705, aflat actualmente în proces de modernizare;
- starea proastă a drumurilor comunale și de acces, favorizată de diferențele de nivel și de structura litologică pe care o străbat;
- lipsa modernizării drumului DJ 705 D; pe întreaga sa lungime (Băcăia – Cheile Cibului – Cib – Nădăștie – Almașu Mare - DJ 742 A, care să asigure o mai bună valorificare a potențialului turistic oferit de Valea și Cheile Cibului, dar și o legătură mai lesnicioasă cu localitățile aflate în bazinul al râului Crișul Alb
- Marcaje rutiere insuficiente

Capacități și trasee ale transportului în comun

Fiind situată pe o magistrală secundară de interes județean, la limita cu județul vecin, Hunedoara, problema rezolvării transportului în comun de persoane nu s-a rezolvat pe deplin de către Consiliul Județean Alba, în cea ce privește numărul de curse zilnice. Traseul este deservit de către operatorul SC Livio-Dario SRL, care operează traseul cod 22-23 Alba Iulia – Meteș – Zlatna – Cib (prin Almașu Mare) și retur. Orarul este prezentat alăturat.

Cib – Alba Iulia	
PLECARI	
Cib	Alba-Iulia
05:10	13:20
06:30	14:50

circula in zilele 1, 2, 3, 4, 5

Cele două drumuri sunt efectuate, numai în cursul săptămânii, mai puțin sâmbăta și duminica.

Alte elemente ale infrastructurii de transport

Podurile La nivelul teritoriului administrativ al comunei Almașul Mare acest tip de infrastructură este reprezentată prin podurile secundare, amenajate peste principalele cursuri de apă care traversează teritoriul administrativ, precum și cele amenajate la trecerea peste cursurile de apă a DJ 705 și 705 D. Ținând seama de dimensiunea cursurilor de apă peste care sunt construite (bazin hidrografic, debite etc.) aceste poduri sunt de dimensiuni medii, cu o singură deschidere și planșeu din beton.

Traseul DJ 705 pe teritoriul administrativ al comunei traversează 5 cursuri de apă echipate cu asemenea poduri. De asemenea drumul DJ 705 D, pe sectorul Almașul Mare – Cheile Cibului traversează de 4 ori valea Cibului și odată valea Glodului, pe asemenea poduri

Podetele Alături de podurile menționate cele două drumuri sunt prevăzute cu mai multe podețe, destinate evacuării apelor din rigolele laterale și a unor torenți mici de versant. Asemenea podețe se regăsesc și la nivelul drumui forestier de pe cursul superior al văii Glodului (Almașului) și de pe afluentul acesteia, pârâul Haneș. Uneori

datorită sub-dimensionării, unele dintre aceste podețe au fost colmatate cu aluviuni și resturi vegetale, fenomen frecvent la nivelul drumurilor comunale sau forestiere.

De asemenea, pentru protecția rigolelor conectarea gospodăriilor la drum să fie amenajate podețe de acces.

NOTĂ

1. Administrația locală va lua măsurile care se impun pentru ca prin PUZ-urile viitoare să se asigure un profil stradal adecvat, capabil să permită intervențiile de urgență și circulația autospecialelor de intervenție în incintele operatorilor economici și ale instituțiilor, în zonele locuite, cf. Art. 78 din OMAI 167 din 2007, republicat.

2. Prin PUZ-uri se va prevedea ca drumurile/străzile de acces spre noile zone de locuit și agenți economici, să respecte dimensiunile și profilul necesar accesului în cazul intervențiilor de urgență.

**2.7 INTRAVILAN EXISTENT. ZONE FUNCTIONALE.
BILANT TERITORIAL**

Structura intravilanului EXISTENT

BILANȚ TERITORIAL Sat Almasu Mare - reședința de comuna conform P.U.G Vechi

ZONE FUNCTIONALE	EXISTENT	
	Suprafața (ha)	Procent % din total Intravilan
Locuinte si functiuni complementare	173.22	78.11%
Unitati industriale si depozite	4.60	2.08%
Institutii si servicii de inters public	18.75	8.46%
Cai de comunicatii si trasport, din care: Rutier	13.32	4.65%
Spatii verzi, sport, agrement, protectie	0.88	0.40%
Gospodarie comunala, cimitire	0.87	0.37%
APE	1.04	0.83%
TOTAL INTRAVILAN	221.76	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat BRADET conform P.U.G Vechi

ZONE FUNCTIONALE	EXISTENT	
	Suprafața (ha)	Procent % din total Intravilan
Locuinte si functiuni complementare	37.42	82.30%
Cai de comunicatie si transport rutier	4.77	15.00%
APE	1.17	2.70%
TOTAL INTRAVILAN	43.36	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat NĂDĂȘTIE conform P.U.G Vechi

ZONE FUNCTIONALE	EXISTENT	
	Suprafața (ha)	Procent % din total Intravilan
Locuinte si functiuni complementare	65.76	87.10%
Institutii si servicii de inters public	0.50	0.66%
Cai de comunicatie si transport rutier	3.69	4.89%
Spatii verzi, sport, agrement, protectie	0.70	0.93%
TOTAL INTRAVILAN	43.36	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat CIB conform P.U.G Vechi

ZONE FUNCTIONALE	EXISTENT	
	Suprafața (ha)	Procent % din total Intravilan
Locuinte si functiuni complementare	101.37	81.34%
Unitati industriale si depozite	–	–
Institutii si servicii de inters public	8.09	6.49%
Cai de comunicatii si trasport, din care: Rutier	6.16	4.94%
Spatii verzi, sport, agrement, protectie	1.50	1.20%
Gospodarie comunala, cimitire	0.37	0.30%
APE	2.98	2.39%
Terenuri neproductive	–	–
TOTAL INTRAVILAN	124.62	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat CHEILE CIBULUI conform P.U.G Vechi

ZONE FUNCTIONALE	EXISTENT	
	Suprafața (ha)	Procent % din total Intravilan
Locuinte si functiuni complementare	29.23	76.52%
Unitati industriale si depozite	–	–
Institutii si servicii de inters public	0.25	0.65%
Cai de comunicatii si trasport, din care: Rutier	2.30	6.02%

Spatii verzi, sport, agrement, protectie	–	–
Gospodarie comunala, cimitire	0.25	0.65%
APE	0.52	1.36%
Paduri	5.65	14.79%
TOTAL INTRAVILAN	38.20	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat GLOD conform P.U.G Vechi

ZONE FUNCTIONALE	EXISTENT	
	Suprafața (ha)	Procent % din total Intravilan
Locuinte si functiuni complementare	99.62	90.54%
Unitati industriale si depozite	–	–
Institutii si servicii de inters public	0.56	0.51%
Cai de comunicatii si trasport, din care: Rutier	4.74	4.33%
Spatii verzi, sport, agrement, protectie	1.54	1.50%
Gospodarie comunala, cimitire	–	–
APE	1.69	1.56%
Paduri	1.43	1.31%
TOTAL INTRAVILAN	109.37	100.00%

2.7.2. Categoria de folosință a terenurilor

BILANT TERITORIAL EXTRAVILAN - COMUNA ALMAȘU		
ZONE FUNCTIONALE		
	Suprafata (ha)	Procent % din total intravilan
PADURE	4048.8125	42.20%
PASUNE	3188.3502	33.22%
FANEATA	1178.0084	12.27%
ARABIL	32.6362	0.34%
LIVEZI	42.0323	0.44%
TEREN NEPRODUCTIV	12.1887	0.13%
APE	16.4136	0.17%
CAI DE COMUNICATIE SI TRASNPORTRUTIER	62.7638	0.66%
INTRAVILAN (PROPUS)	1014.7700	10.57%
Total UAT	9595.9757	100.00%

2.7.3. Bilanț teritorial

BILANT TERITORIAL - COMUNA ALMAȘU MARE
UAT – 9595.9757 ha
Teren scos din intravilan
Total 148.4978 ha
Teren introdus in intravilan
Total 420.6666 ha
INTRAVILAN EXISTENT TOTAL - 742.6012 ha
INTRAVILAN PROPUS TOTAL - 1014.7700 ha

2.8 ZONE CU RISCURI NATURALE

În conformitate cu HG 642/2005, privind criteriilor de clasificare a UAT, instituții și operatori economici din punct de vedere al protecției civile, a prevederilor legii nr. 575/2001, a Planului de analiză și acoperire a riscurilor în jud. Alba (2011) a observațiile directe culese în urma cercetărilor de teren și informațiile culese de la localnici, apreciem că prezența zonelor cu riscuri naturale din zonă, amploarea și ritmicitatea lor depind de o serie de factori, între care o parte vor fi enumerați în continuare.

În România cele mai frecvente riscuri naturale sunt: cutremurele de pământ, inundațiile și alunecările de teren. Pentru comuna Almașu Mare identificarea zonelor și a riscurilor naturale potențiale a fost făcută pe baza documentației disponibile P.A.T.N. - Secțiunea a V-a – Riscuri naturale, P.A.T.J. Alba, vol. 1. - Zonele de risc natural și informații culese din teritoriu, de la reprezentanți ai administrației locale

2.8.1. Fenomene distructive de origine geologică

Risc seismic (Cutremure)

Conform prevederilor legii nr. 575 din 22 octombrie 2001, privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a V-a - Zone de risc natural și a HG 642/2005, comuna Gârda de Sus are următoarele caracteristici:

Seismicitate: Teritoriul comunei este încadrat în zona de macro-seismicitate I = 6 pe scara MSK, cu o perioadă medie de revenire de cca. 100 de ani.

Potrivit Normativului P 100/1/2006 pentru comuna Almașu Mare sunt date următoarele valori: $a_g = 0,08g$ și $T_c = 0,7s$.

Principalele măsuri care se impun în acest caz este:

- expertizarea clădirilor vechi de interes public (clădiri publice, lăcașe de cult);
- controlul modului cum se respectă normativele legale de execuție (Normativ P.100/1/1992) și îndeplinirea criteriului de siguranță în exploatare.

Zone afectate de alunecări de teren:

Principalii factorii cauzali care determină declanșarea alunecărilor de teren, omologați și acceptați de Comunitatea științifică (I.U.G.S. – G.M./L) se împart în patru categorii de condiții favorizante, cu caracter exhaustiv, respectiv:

- condițiile litologice ;
- procese geomorfologice ;
- procese fizice ;
- procese antropogene .

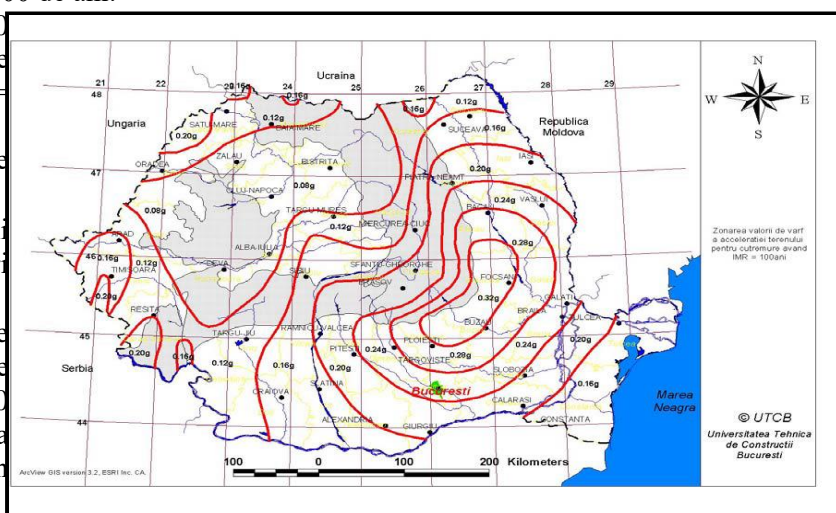
În funcție de acești factori, teritoriul administrativ al comunei Gârda de Sus dezvăluie existența unor areale restrânse supuse sau afectate de aceste fenomene.

Se datorează în principal structurii litologice a zonei afectate, datorate prezenței staraturilor argiloase, a umidității excesive din unele perioade și dispariției vegetației arboricole. Sunt în general alunecări de suprafață, dar nu lipsesc nici alunecările de teren de adâncime.

Versantul sud-estic al Dealului Babii a fost afectat în luna mai, 1999 de o puternică alunecare de teren, datorată supraumectării depozitelor de argile marnoase vârgate care au alunecat spre baza dealului. Fenomenul a afectat cca. 20.000 mp teren și 100 ml uliță.

O puternică alunecare de teren a avut loc în luna mai 2000, pe Dealul Fidișel versantul sudic, sub forma unui puternic diluviu agilo-marnos, declanșat de supraumectare, care a afectat cca. 2 ha grădini, biserica și cimitirul satului precum și o uliță pe 125 m.

Fenomenul s-a repetat în luna iunie 2000, pe versantul nordic al Dealului Ciupercariu, sub forma unei alunecări reactive, de forma unui deluviu argilos, datorat supraumectării, afectând cca. 4.000 mp.

Alături de aceste zone bine individualizate în teren, alunecări de suprafață, manifestate pe suprafețe mici mai pot fi întâlnite uneori în lungul drumurilor, sau pe lângă cursurile de apă. Acestea se datoresc slăbirii bazei stratului de sol de cărea prin intervenții antropice sau eroziunea malurilor.

Pe teritoriul localității Nădăștie, terenul situat în susul bisericii este supus unei dinamici accentuate, pe cca. 0,5 ha teren, amenințând fundamentul unei case și integritatea lăcașului de cult,

Zone cu risc de căderi de pietre:

Pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare arealele unde se înregistrează riscuri de dislocări de stânci și căderi de pietre sunt situate în afara intravilanului localităților.

Fenomenul se datorește variației conținutului de apă din roci, în urma pătrunderii sau evaporării, ca și variației volumului rocilor prin dilatarea sau contractarea lor datorită temperaturilor diferite (îngheț-dezghet), ce provoacă crăpături datorită căroră, rocile se fărâmițează în părți din ce în ce mai mici. Procesul este favorizat de prezența unor versanți cu înclinare mare, în care roca de bază situată la suprafața solului se degradează accentuat sub influența fenomenelor climatice. Se poate întâlni în:

- în zona Cheilor Cibului, în afara DJ 705D, pe versantul drept, în areale lipsite de vegetație;
- speradic în zona Cheilor Glodului și pe versanții platoului Pleașa Ardeului;
- pe cursul superior al Văii Almașului, pe pantele dealurilor Baba;
- în perimetrul unor cariere de exploatare a pietrei.

Pentru combaterea acestui fenomen cele mai uzitate procedee sunt: derocarea controlată și înlăturarea materialelor rezultate, ancorajele, plasele metalice și perdelele forestiere.

Zone afectate de eroziunea malurilor:

Fenomenul datorat unor creșteri importante de debite survenite în anumite perioade, sau la topirea bruscă a zăpezilor se manifestă în lungul principalelor cursuri de apă, a căror talveg are o cădere mai mare, precum cursurile superioare ale văilor Almaș și Cib și a unora dintre afluenții acestora. Fenomenul nu afectează suprafețe semnificative, având doar impact local asupra terenurilor agricole sau a căilor de circulație din zonă.

2.8.2. Zone afectate de fenomene meteorologice periculoase.

Zone cu risc de inundare

Din punct de vedere climatic România se confruntă cu o ciclicitate a fenomenelor hidrologice de 9 – 10 ani secetoși urmați de ani cu un regim al precipitațiilor peste medie. Despăduririle masive de după 1990 au amplificat gravitatea fenomenului, inundațiile manifestându-se cu o deosebită forță mai ales din cauza torenților, devenind un real pericol atât pentru populație cât și pentru activitățile economice.

În acest areal geografic cantitatea medie de precipitații căzute în 24 de ore este de 150 – 200 mm, putând produce inundații prin revărsarea principalului curs de apă din zonă și a scurgerilor de pe versanți (vezi L 585/2001 anexa 4 și 4a).

Fenomenul se produce în condițiile unor ploii extreme, uneori suprapuse cu topirea zăpezilor, când viitura formată poate duce la distrugeri de bunuri materiale (poduri, curți, garduri) inundații locale, afectarea unor căi de circulație etc. Acesta se produce de regulă în lungul principalelor cursuri de apă; pâraiele Ardeu și Cib și a unora dintre afluenții acestora, afectând, în funcție de cantitatea de precipitații căzută, cca 50 ha de terenuri cultivate și gospodării, în satele Almașu Mare, Nădăștie, Glod, Almașul de Mijloc și Cib. Viitura formată în amonte sau local poate produce blocări a secțiunii de scurgere a albiei, a podurilor și podețelor subdimensionate. Fenomenul este agravat de colmatarea albiei minore prin deversarea gunoii menajer sau resturi vegetale. Cele mai drastice efecte datorate inundațiilor au avut loc în anul 2000, când s-au produs importante pagube rețelei rutiere (DJ 705), de peste 1,1 mii lei.

Sunt mai puțin afectate de inundațiile produse de un curs principal de ape satele Brădești și parțial Cheile Cibului și Almașul de mijloc. Acestea sunt mai degrabă afectate de scurgerile de pe versanți în cazul unor evenimente extreme.

În acest context sunt semnificative inundațiile din 30 iulie, 1014, când bilanțul total al efectelor fenomenelor meteorologice, care au afectat comuna Almașu Mare a ajuns la 18 case și 29 de anexe gospodărești inundate, un drum pe o

porțiuni de 0,1 kilometri și șase străzi afectate, un pod avariat, 41 de podețe și punți pietonale avariate, 15 hectare de teren arabil inundat și 80 de fântâni inundate⁴⁹.

Zone cu riscuri naturale datorate intemperțiilor

Zone cu risc de avalanșele

Se produc iarna și primăvara. Cele mai cunoscute situații au avut loc în 1981, 1995, 2000 când avalanșele s-au transformat în scurgeri de versant, alimentând rețeaua hidrografică de suprafață cu importante debite și care au produs viituri.

Pe teritoriul comunei Almașu Mare fenomenul are potențial mare de producere în sectoarele de sub Pleșa Ardeului, Măgura Glodului și Piatra Corbului. A ceste valanșe antrenează bucăți de rocă, resturi vegetale, sol și zăpadă, formând adevăratele culoare de avalanșă care capătă și funcție de torenți în special în versantul drept al văii Cibului, și zona din aval de Cheile Cibului, în punctul numit "La Piatră".

Zone cu risc de înmlăștinare: înmlăștinarea apare în zonele cu o scurgere deficitară, datorită stagnării apei la suprafața solului, în condițiile nivelului mai coborât față de principalul curs de drenare sau a solului puternic impermeabilizat. În teritoriul studiat acest fenomen se manifestă mai frecvent în zona localității Glod și se datorește stagnării apelor de drenează versanții pârâului Almaș din zonă. Pentru combaterea fenomenului se impun lucrări de drenare a apelor

Zone cu risc de avalanșele

Se produc iarna și primăvara. Cele mai cunoscute situații au avut loc în 1981, 1995, 2000 când avalanșele s-au transformat în scurgeri de versant, alimentând rețeaua hidrografică de suprafață cu importante debite și care au produs viituri.

Pe teritoriul comunei Almașu Mare fenomenul are potențial mare de producere în sectoarele de sub Pleșa Ardeului, Măgura Glodului și Piatra Corbului. A ceste valanșe antrenează bucăți de rocă, resturi vegetale, sol și zăpadă, formând adevăratele culoare de avalanșă care capătă și funcție de torenți în special în versantul drept al văii Cibului, și zona din aval de Cheile Cibului, în punctul numit "La Piatră".

Zonele cu risc de poluare reprezintă un risc major, cu o puternică încărcătură naturală, când e organic legată de factori naturali (litologie, hidrologie) dar și antropici, când omul în procesul de valorificare a unor minerale a neglijat impactul acestuia asupra mediului natural. Pricipalii factori cu risc major de poluare din zonă sunt haldele de steril, iazuri de decantare și apele de mină.

2.8.3. Zone afectate de factori antropici

Zone cu risc de poluare reprezintă un risc major, cu o puternică încărcătură naturală, când e organic legată de factori naturali (litologie, hidrologie) dar și antropici, când omul în procesul de valorificare a unor minerale a neglijat impactul acestuia asupra mediului natural. Pricipalii factori cu risc major de poluare din zonă sunt haldele de steril, iazuri de decantare și apele de mină.

Haldele de steril și iazurile de decantare reprezintă depozite externe de material litologic scos din galeriile de mină, din care a fost extrase minereurile de interes economic. Specific acestora sunt: structura acidă, compoziția chimică și uneori nuvelul de radioactivitate. De asemenea, prezența haldelor de steril determină plasarea acestora în categoria terenurilor neproductive, cu valoare economică scăzută și cu impact major asupra mediului. Depozitarea acestora în general la gura minelor sau în apropierea acestora șub acțiunea agenților externi (ploaie, vânt) ajung să-și extindă influențele negative asupra unor suprafețe mult mai mari decât cel al haldei propriuzise, prin infestarea solului. În zonă halde de steril cu impact necorespunzător asupra mediului se gasesc la gura minelor Haneș și Albinii.

Apele de mină sînt principala sursă de poluare din zonă, datorită acidității lor (au nivelul PH foarte ridicat). Înainte de închiderea minelor localnicii acceptau mai ușor prezența acestora, fiind strâns legate de locul lor de muncă, acum însăși atitudinea lor s-a schimbat radical. Pe unde trec aceste ape acide vegetația crește mult mai greu și nici o vietate nu trăiește. Aceste ape au o culoarea ruginie, chiar sângerie, ce provine de la suspensiile metalifere aduse din măruntaiele pămîntului și depuse în patul albiei. Din punctul de vedere al „Minvest” Deva, construirea unei stații de epurare presupune costuri foarte mari, iar cum debitul apelor de mină deversate este mic, nu rentează.

NOTE

În conformitate cu HG 642/2005, privind criteriilor de clasificare a UAT, instituții și operatori economici din punct de vedere al protecției civile, datele de mai sus, ilustrează faptul că teritoriul administrativ al comunei Gârda de Sus se încadrează astfel:

1. Din punct de vedere al expunerii la riscul de cutremur, comuna este situată parțial într-o zonă seismică de intensitate mai mică de VI pe scara MSK. În conformitate cu prevederile Normativului P100-1/2006- privind valorile de vârf ale accelerației terenului valori de vârf ale accelerației terenului pentru proiectare ag pentru cutremure având intervalul mediu de recurența $IMR = 100$ ani, este de 0,08 g, iar în termeni de perioada de control (colt), T_c a spectrului de răspuns valoarea $T_c = 0,7$ s. Pentru zonarea valorilor de vârf ale accelerației terenului pentru proiectare ag cu $IMR = 225$ ani și 20% probabilitate de depășire în 50 de anii este de 0,10 g.

2. Din punct de vedere al expunerii la riscul de alunecări/prăbușiri de teren, comuna Almașu Mare este situată într-o zonă cu potențial mediu/scăzut de producere a alunecărilor primare. Un alt risc, cu probabilitate redusă de producere este cel al prăbușirilor de ordin geologic (goluri subterane, versanți sau abrupturi stâncoase).

3. Din punct de vedere al expunerii la riscul de inundații, comuna Almașu Mare este potențial afectată de inundații datorate revărsărilor unui curs de apă (pârâiele Glod și Cib), a scurgerilor pe torenți sau unde cantitatea maximă de precipitații, înregistrată în ultimii 100 de ani, depășește 150 mm/24 h

Potrivit criteriilor stabilite prin HG 642/2005, comuna Almașu Mare este situată în exteriorul zonelor de planificare la urgență chimică și risc nuclear. De asemenea,

registrează un trafic modest spre redus, fapt care o exclude din categoria UAT cu risc major la accidente grave pe căi de transport. Cu toate acestea, acest risc se menține mai ales în perioada de iarnă, când traficul este îngreunat atât de configurația drumului cât și de prezența unui strat consistent de zăpadă sau a poleiului. Din punct de vedere al riscului de eșec al utilităților publice, comuna Almașu Mare este dependentă de mai multe sisteme centralizate de utilități publice, cea ce o vulnerabilizează, mai ales la alimentarea cu energie electrică și la deteriorări ale rețelelor de alimentare cu apă.

Pe teritoriul administrativ al comunei nu sunt înregistrate obiective de risc de tip Seveso, dar există un important factor de poluare antropică – apele de mină (Mina Haneș).

2.9. ECHIPARE EDILITARĂ

2.9.1. Gospodărirea apelor:

Apa reprezintă o resursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate, materie primă pentru activități productive, sursa de energie și cale de transport, factor determinant în menținerea echilibrului ecologic. Apele fac parte integrantă din patrimoniu public. Protecția, punerea în valoare și dezvoltarea durabilă a resurselor de apă sunt acțiuni de interes general.

Din punct de vedere hidrografic, zona investigată se încadrează în bazinul hidrografic Mureș, pârâul Ardeu, albie minoră (cod cadastral IV – 01.111.06.02), zona bazinului superior, respectiv zona corpului de apă de suprafață BĂCAIA și afluenți, cod RORW4.1.111.6_B1, corp de apă permanent având ca tipologie RO16..

Pârâul Ardeu are o lungime de cca. 25 km, cursul pârâului având o orientare generală N-S.

Diferența de nivel între partea superioară a bazinului de recepție și confluența cu pârâul Băcaia este de cca 480 m.

Pârâiele din zona se caracterizează printr-o slabă calitate a apei ca urmare a apelor ce se scurg din mine vechi, a scurgerilor din halde de roci sterile și din iazuri de decantare și a altor efluenți proveniți de la ferme, locuințe și activități industriale.

2.9.2. Alimentarea cu apă

Sisteme de alimentare cu apă.

În prezent, alimentarea cu apă potabilă a locuitorilor localităților comunei Almasu Mare se face din puturi, izvoare de coastă și fantani.

Comuna Almasu Mare este deficitară din punct de vedere al surselor locale de alimentare cu apă potabilă, fiind situată într-o zonă cu potențial hidrogeologic scăzut, captările locale de apă nu asigură cerința de apă necesară alimentării întregii comune.

Soluția pentru rezolvarea acestei disfuncționalități constă în realizarea unui sistem centralizat de alimentare cu apă a întregii comune.

2.9.3. Canalizare

În prezent în comuna Almasu Mare, nu există rețea de canalizare și sistem de epurare a apelor uzate.

La ora actuală, apele uzate menajere sunt evacuate și stocate în haznale și bazine de stocare vidanjabile, multe improvizate și ne-etanșe, poluând în acest fel stratul freatic prin infiltrații de ape uzate în sol.

Aceste procedee de evacuare periclitează sănătatea populației din zonă și contribuie la poluarea mediului ambiant.

Prezentul proiect urmărește identificarea unei soluții tehnice optime pentru realizarea unei investiții noi prin realizarea unui sistem complet de canalizare a apelor uzate.

2.9.4. Alimentare cu energie electrică

Comuna Almașul Mare și satele aparținătoare au rezolvată problema alimentării cu energie electrică de la sistemul energetic național prin rețele de distribuție aeriene de medie tensiune și posturi de transformare.

Pentru necesități inițiale la 1930 s-a construit prima linie electrică de înaltă tensiune (60 Kv), susținută pe stâlpi metalici și pe stâlpi din lemn în zonele mai greu accesibile, era alimentată de la Termocentrala de la Ggura Barza, ajungând până la Zlatna. Linia a funcționat până în 1988-1989, când a fost înlocuită cu o nouă linie Zlatna -Haneș, pe stâlpi din beton și una de rezervă Zlatna – Trâmboiește – Haneș, care se puteau cupla la LEA 6 Kv, Haneș – Băcăia. O altă rețea care alimentează satele comunei este LEA 15 Kv, Geoagiu -Techereu. Din aceste rețele se alimentează toate exploatarea minieră (astăzi închise), carierele de piatră, consumatorii casnici și fabrica de îmbuteliere a apelor minerale de la Băcăia. Asigurarea cu energie electrică a consumatorilor la nivelul localităților comunei se realizează prin intermediul unei rețele locale de distribuție, cu o lungime de 36 km, aflată în stare precară, datorită faptului că 95 % din rețea funcționează pe stâlpi din lemn, și a unui număr de 9 P.T.A., câte unul situat la nivelul fiecărei localități componente și 3 în Almașul Mare. Distanța mare dintre posturile de transformare și ultimul consumator duce la repetate căderi de tensiune.

De asemenea a fost reabilitat iluminatul public utilizându-se cu corpuri de iluminat economice și cu viabilitate ridicată în Nădăștie, Almașu Mare și Glod, fiind în proiect extinderea acestuia și în Almașul de Mijloc. În prezent nu beneficiază de iluminat public satul Brădet și partea de sus a satului Almașu Mare.

Existența infrastructurii de alimentare cu energie electrică de medie tensiune facilitează atât extinderea acestor rețele în zonele propuse pentru o dezvoltare ulterioară turistică și urbanistică dar și realizarea unor investiții de exploatare a mineralelor în cariere de suprafață.

2.9.5 Rețele de telecomunicație

Comuna Almașu Mare beneficiază de telefonie digitală, cu 161 de abonați asigurată de RomTelecom și RDS. Totodată beneficiază de semnal pentru telefonie mobilă și TV. De asemenea primăria și școala generală din satul reședință de comună beneficiază de internet fiind conectată la rețeaua de fibră optică.

Oficiul Poștal existent în centrul de comună, deservește toate localitățile componente. În cadrul acestuia activează un număr de patru factori poștali a căror activitate presupune: corespondență, mandate poștale, presă, încasări abonamente și distribuirea acestora, achitare pensii, ajutor șomaj, încasări abonamente TV, operațiuni alocații școlare, telegrame etc.

Locuitorii comunei au acces la rețeaua telefonică prin cablu telefonic de fibră optică fixat mai mult la suprafața terenului, urmărind traseul drumului județean Zlatna – Almașu Mare, până la centrala telefonică aflată lângă sediul primăriei. În localitate există cca. 150 posturi telefonice fixe.

Prezența pe teritoriul administrativ a unui rețea de televiziune și a două rețele de telecomunicații GSM (Plai și Vf. Cornet), facilitează accesul la posturile de televiziune națională dar și la serviciile de telefonie mobilă, de internet și televiziune prin cablu. Frecvențele de radio care se recepționează sunt: unde lungi, medii, scurte și ultrascurte.

2.9.6. Alimentare cu gaze naturale. Căldura.

Nu există rețea de alimentare cu gaze naturale în zonă. Pentru consumul curent în cadrul gospodăriei se folosesc butelii cu gaze lichefiate și lemnul.

Asigurarea încălzirii gospodăriilor se asigură în mod tradițional, prin utilizarea combustibililor solizi, în principal lemnul.

La nivelul principalelor instituții încălzirea și prepararea apei calde sunt realizate prin intermediul clasicelor sobe cu lemne și mai nou a centralelor termice pe combustibil solid.

2.9.7. Gospodărire comunală, gestiunea deșeurilor

Problema colectării deșeurilor menajere a fost rezolvată prin contractarea de către administrația locală a acestui serviciu unei firme specializate din orașul Zlatna, pe bază de contract de prestări servicii, gunoiul fiind transportat și depozitat la Stația de transfer deșeurii menajere din Zlatna. De aici, în conformitate cu *Sistemul de management integrat al deșeurilor în județul Alba* acesta urmând să ajungă ulterior la stația centrală de la Galda de Jos. Prin însușirea planului strategic de dezvoltare socio-economică al comunei, administrația locală va demara lucrările pentru construcția platformelor pentru depozitarea gunoiului menajer în următoarele puncte de colectare:

- punct colectare și depozitare deșeurii lângă Pârâul Paua,
- punct colectare și depozitare deșeurii Valea lui Hotar,
- punct colectare și depozitare deșeurii Prograde,
- punct colectare și depozitare deșeurii Paua.

Totodată, pentru limitarea pouării se impune dotarea cu coșuri pentru gunoi a zonelor centrale și pietonale, a parcarilor și a zonelor de belvedere, precum și contractarea serviciului de salubritate pentru gunoiul menajer de către toate gospodăriile, instituțiile și agenții economici locali și dotarea acestora cu recipiente pentru colectarea diferențiată a gunoiului.

O altă măsură care vizează probleme de mediu în strânsă legătură cu gestionarea deșeurilor este amenajare albiei văilor:

- Valea Almașului, - Valea Almășelului,
- Valea Cibului, - Valea Ardeu (Glod).

Sunt necesare eforturi și măsuri, inclusiv coercitive pentru igienizarea spațiilor din extra și intravilan, situate în preajma localităților componente. De asemenea se impun eforturi susținute din partea Consiliului Local Almașu Mare și a custodelui celor două rezervații pentru igienizarea acestora.

2.9.8. Instituții și servicii publice

Instituții și servicii administrative:

Primăria comunei Almașu Mare funcționează într-o clădire proprie, recent construită, situată în localitatea Almașu Mare, pe malul drept al pârâului Almaș, clădire care permite desfășurarea activităților specifice în condiții optime. Tot aici funcționează și principalele servicii.

Postul de poliție rurală Almașu Mare, ce aparține de Secția 1 Poliție Rurală Galda de Jos, funcționează de asemenea într-o locație proprie, situat în satul reședință de comună, în apropierea primăriei.

Serviciul Voluntar pentru Situatii de Urgenta a comunei Almașu Mare înființat în anul 2005, dispune de organigramă și de dotările minime pentru a-și putea realiza obiectivele. Recent acest serviciu a fost dotat cu un utilaj multifuncțional - buldoexcavator cu accesorii aferente⁵⁰, printr-un proiect finanțat prin: Măsura 413.1-322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”

Instituții și probleme sociale;

În cadrul primăriei locale funcționează un serviciu care se ocupă cu problemele sociale ale comunității.

- În cadrul comunei sunt înregistrați un număr de 44 persoane care au beneficiat de ajutor social în cursul anului 2015;
- În evidența primăriei sunt înregistrate persoane marginalizate, care nu au locuință în proprietate sau în folosință .
- În satul Almașu Mare, nr. 7, funcționează un așezământ social de tip familial „Buna Vestire”, înființat de către preotul Achim Florin Constantin, preluat în 2010 de către Asociația „Filantropia Ortodoxă” Alba Iulia. Cu o capacitate de 7-10 locuri, așezământul este destinaat copiilor cu nevoi speciale, fiind deservit de cinci angajați.

Servicii pentru ocrotirea sănătății

Datorită deficitului mare de medici de la nivel național și județean, interesul celor rămași pentru mediul rural este foarte scăzut, motiv pentru care multe comune, care deși aveau o infrastructură relativ bună pentru sănătate au rămas fără medici. În vara anului trecut (2016) Președintele Asociației Medicilor de Familie Alba, medic primar George Haber, a declarat că în șapte comune din județul Alba: printre care și comuna Almașu Mare, nu există nici un medic, localnicii fiind nevoiți să apeleze la medici din localitățile vecine, Zlatna sau Geoagiu de Jos.

De asemenea, în comună nu funcționează nici un punct farmaceutic, bolnavii fiind nevoiți să străbată drumuri lungi, până la Alba Iulia sau Zlatna, pentru a-și procura medicamente.

Ținând seama de faptul că Almașu Mare se găsește într-un areal geografic în care creșterea animalelor constituie una dintre ocupațiile de bază în rândul locuitorilor, sănătatea animalelor este de asemenea o preocupare majoră. Din aceste considerente încă din „anii 90” în satul Almașu Mare a fost deschis un Dispensar veterinar. Astăzi acesta funcționează în clădirea vechii primării, unde dispune de spațiul necesar. Este deservit de către un medic și un tenician veterinar.

Instituții educaționale și culturale;

Unități de învățământ primar și gimnazial

o Școala gimnazială Almașu Mare (I-VIII)

Școala veche din *Almașu Mare* a fost ridicată prin efortul comunității, cu un mic ajutor din partea statului, în anii 1942-1949, când a fost dată în funcțiune. Datorită vechimii și degradării suferite, după anul 2000 s-a ridicat problema construirii unei noi școli. Noua școală, formată din 4 săli de clasă, o grădiniță, secretariat, Birou contabilitate, cancelarie și grup sanitar a fost dată în funcțiune în 2004-2005.

Alte unități de învățământ:

Subordonate Școlii Gimnaziale din Almașu Mare (Joseni) sunt școlile:

- Școala primară Almașu Mare (Suseni) cu clasele I-IV (construită în anii 1979-1981), dispune de două săli de clasă, grădiniță și cancelarie, a fost recent reabilitată;
- Școala primară din Almașu de Mijloc, cu clasele I-IV (construită în anii 1962-1963);
- Școala primară din Nădăștie, cu clasele I-IV (construită în anii 1962-1963);

- Școala primară din Glod, cu clasele I-IV (construită în anii 1958-1959), dispune de două săli de clasă, grădiniță și cancelarie;
- Școala primară din Cib, cu clasele I-IV (construită în anii 1971-1974), dispune de două săli de clasă și cancelarie;
- Școala primară din Nădăștie, cu clasele I-IV (construită în anii 1976), dispunând de două săli de clasă și cancelarie, a fost închisă în 2010 din lipsă de elevi.

Învățământul preșcolar la nivelul UAT este asigurat prin cele patru grădinițe cu program normal

- o Grădinița cu program normal Almașu Mare (Centru);
- o Grădinița cu program normal Almașu de Mijloc;
- o Grădinița cu program normal Glod;
- o Grădinița cu program normal Cib.

Unitati de cultură

Activitatea culturală se desfășoară în principal la nivelul căminelor culturale existente în fiecare localitate componentă, mai puțin la Brădet și Cheile Cibului.

Camine culturale:

o **Căminul Cultural Almașu Mare (Joseni)**, cu o suprafață construită de 542 mp, din care sala de spectacole cu o capacitate de 200 locuri, este situat în centrul comunei (Sat Almasu Mare, Str. Principală nr. 204, CP 517030). Construcția ridicată în 1974-1976, a fost gândită de la început pentru satisfacerea unor necesități mai largi (sală de spectacole, cinematograf (dispune de cabină de proiecție), sală de nunți (are în dotare vesela necesară pentru 400 de persoane), bibliotecă comunală etc. Fostul cămin cultural al satului a fost situat (până la construirea acestuia) într-o clădire din piatră locală, unde a "funcționat moara de foc" (moara mecanică) a lui Pășcău Păștiuț din Brădet. Cu o suprafață de peste 100 mp, clădirea a fost donată în perioada interbelică de către proprietar statului român, aici fiind amenajat un Cămin cultural. Acesta avea sala principală de cca. 75 mp, scena de 20 mp cu două cabine laterale. În acest cămin s-au ținut toate manifestările culturale din comună, fiind dotat prin anii 1960 cu un aparat de proiecție cinematografică. Tot aici se țineau petrecerile, jocurile feciorilor, nunțile și botezurile.

o **Căminul Cultural Almașu Mare (Suseni)**, este situat în partea de sus a satului, în imediata apropiere a Bisericii "Schimbarea la Față", într-o clădire veche, formată din 2 încăperi (70 + 28 mp) și un beci cu o suprafață de 24,5 mp. Nu se cunoaște destinația inițială a clădirii și vechimea ei dar potrivit unei inscripții săpată pe o piatră din bolta beciului, clădirea a fost construită după toate probabilitățile în 1895. În 1908 aici funcționează prima școală românească din sat. Odată cu construirea noii școli din sat în 1978, vechea clădire primește o nouă destinație, cea de Cămin Cultural. Astăzi clădirea este într-o stare precară necesitând reparații și renovări. Cu toate că dotările sunt minimale (bănci de lemn), locuitorii mai utilizează clădirea pentru organizarea de petreceri, jocuri, botezuri, nunți mai restrânse, parastase etc.

o **Căminul Cultural Almașu de Mijloc**, cu o suprafață de 112 mp s-a construit în 1962. Ca anexe căminul mai dispune de o încăpere de 16 mp, utilizată ca magazie și o alta de 26 mp, utilizată ca bucătărie, prevăzută cu dotările necesare pentru prepararea hranei și cuptor pentru pâine. În 1998 clădirea căminului a fost extinsă cu o nouă încăpere de 80 mp, destinată servirii mesei la diferite ocazii (nunți, boteze, parastase etc.). Anul următor (1999) întregul complex cultural a fost renovat și dotat la nivelul necesităților locale. În cursul anului 2015, printr-un proiect finanțat prin Măsura 413.1-322 s-a reușit dotarea căminului cultural cu echipamente necesare desfășurării activităților culturale în condiții civilizate și moderne.

Pentru dotarea căminului cultural s-au achiziționat un număr de 200 de scaune, instrumentele tehnice de sonorizare și echipamente de iluminat și protecție. Acestea vor fi utilizate atât pentru a asigura condiții optime desfășurării activităților culturale organizate în incinta căminului cultural, cât și în cadrul diferitelor evenimente sociale, având în vedere faptul că principalele evenimente din viața locuitorilor se desfășoară în căminul cultural.

o **Căminul Cultural Nădăștie**, cu o suprafață de 70 mp, a fost construit odată cu clădirea școlii I-IV, în anul 1976, făcând corp comun cu aceasta. În perioada 2004-2008, prin eforturi proprii administrația locală a reușit extinderea acestui cămin, devenit neîncăpător, până la 250 mp.

o **Căminul Cultural Glod**, cu o suprafață de 87 mp, a fost construit în perioada 1976-1977, odată cu spațiul comercial al fostei I.C.S.M. Zlatna. În anul 2008, prin grija primarului Zaharia Aron, primăria a achiziționat de la fostul proprietar și fostul magazin cu o suprafață de 100 mp. Întreaga clădire a fost renovată și transformată în instituție de cultură aflată la dispoziția localnicilor.

o **Căminul Cultural Cib**, construit între anii 1958-1959, cu o suprafață utilă de 114 mp, recent reabilitat, extins și dotat cu mobilier adecvat (2003). În sala mare se organizează spectacole, adunări populare, manifestări culturale artistice, nunți, botezuri, parastase, etc

Biblioteci:

o Biblioteca Comunală Almașu Mare, situată într-un spațiu al Căminului cultural la nr. 189. Biblioteca înființată în 1978, are în colecțiile sale cca. 7.595 u.b din cele mai diverse domenii, din care carte străină 23 u.b. și periodice 7 titluri⁵¹.

În urma unei donații primite în 2012 prin programul Biblionet - Lumea în Biblioteca Mea, oferită de către fundația IREX România, bibliotecă a fost dotată cu 4 calculatoare și softul aferent, o imprimantă alb-negru, un scanner, un videoproiector router wireless etc., echipamente aflate gratuit la dispoziția locuitorilor.

Muzee și colecții etnografice

- *Muzeul Olea – Cib.*

Colecția a fost realizată de către preotul Sabin Olea (1907-1984) și soția sa Ana (1908-1996), fiind considerat ca primul muzeu sătesc din România. Muzeul cuprinzând documente și cărți vechi, piese arheologice și de etnografie populară a fost pus la dispoziția cercetătorilor încă din 1932. În 1968 din dispoziția organelor de partid și de stat colecția a fost dezmembrată, o parte din bunuri fiind preluate de Muzeul Unirii Alba Iulia, altele de către Episcopia Ortodoxă Alba Iulia și Institutul greco-catolic de la Blaj.

- *Muzeul "Achim Emilian" Almașu Mare*

Muzeul este rodul muncii stăruitoare puse în slujba valorilor naționale, găzduite de satul românesc. Pornit ca o necesitate în 1979, în contextul trecerii la implementarea proiectului comunist de strămutare și modernizare a satelor, de salvare a patrimoniului local sătesc. În acest context localnicul Emilian Achim a început prin colecționarea obiectelor tradiționale, multe devenite inutile, din gospodăria proprie, apoi din sat și ulterior din satele din împrejurimi. În 1989 după spusele autorului muzeul deținea cca. 700 de obiecte, la care se adauga o mică colecție de cărți reviste, ziare, documente etc. Inscris în evidențele Ministerului Culturii și recunoscut ca muzeu sătesc public, colecția a cunoscut o creștere continuă, în funcție de posibilitățile materiale ale deținătorului, ajungând astăzi la peste 10.000 de obiecte. Expuse iniția într-o singură încăpere de 60 mp, spațiul a fost extins treptat ajungând la 400 mp.

Astăzi muzeul este structurat pe mai multe domenii:

1. istorie și arheologie;
2. agricultura - creșterea animalelor - ocupații tradiționale - meșteșuguri casnice - instalații de arhitectură țărănească;
3. minerit - metalurgie - prelucrarea pietrei;
4. etnografie și artă populară;
5. numismatică-medalistică-sigilografie;
6. carte veche-documente-filaterie-cartofilie și curiozități;
7. diverse.

- *Colecția muzeală Gavrilă Mirela*

Situată în satul Brădet, această colecție a luat naștere prin efortul învățătoarei Mirela Gavrilă, fică al acestor locuri. Obiectele colecției sunt formate din moșteniri rămase de la părinți, și alte obiecte strânse cu sârg din zonă, ilustrând viața și activitatea oamenilor din acest mic sat de munte. Colecția este expusă în casa proprie, ea înseși un monument de arhitectură populară locală.

Unitati de cult

O parte dintre lăcașurile de cult existente pe teritoriul administrativ al comunei sunt incluse în categoria monumentelor istorice, datorită vechimii lor, a valorii istorice și arhitecturale pe care le au și a importanței lor pentru comunitatea locală și pentru lumea științifică.

o Biserica "Schimbarea la Față"-Suseni, monument istoric de interes local, cuprins în lista de patrimoniu LMI 2010 sub codul AB-II-m-B-00175;

o Biserica "Buna Vestire.- Joseni, monument istoric de interes național, cuprins în lista de patrimoniu LMI 2010 sub codul AB-II-m-A-00174;

o Biserica "Sf. Nicolae din satul Cib, monument istoric de interes local, cuprins în lista de patrimoniu LMI 2010 sub codul AB-II-m-B-00202;

Alături de aceste trei monumente de patrimoniu mai amintim în această categorie bisericile:

- Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din satul Brădet, datând din 1832;
- Biserica "Sfinții Arhangheli din satul Almașul de Mijloc, datând din 1978-1981;
- Biserica "Sfinții Apostoli Petru și Pavel" din satul Cib, datând din 1924-1930;
- Biserica ortodoxă "Buna Vestire" din Cheile Cibului, construită între 1897-1874;

- Mănăstirea ortodoxă "Buna Vestire" din Cheile Cibului, ridicată după anul 2000, pe locul unei mănăstiri mai vechi, de sec. XVIII.
- Biserica ortodoxă "Sfinții Arhangheli" din Glod, datând din 1840

Alături de aceste unități de cult, aferente parohiilor respective, creșterea numărului credincioșilor aparținând religiilor neoprotestante a dus la ridicarea unor biserici aparținând acestor culte.

- Biserica Apostolică Penticostală Glod (1986 și 2011);
- Biserica Apostolică Penticostală Almașu de Mijloc (1998);
- Biserica Baptistă Almașu Mare (1930-1931).

2.9.8.4 Servicii cu caracter financiar

Comuna Almașu Mare nu dispune de servicii financiar-bancare.

2.9.8.5. Alte instituții și servicii.

Comuna Almașu Mare mai dispune de 2 circumscripții postale (CP) la:

- Almașu de Mijloc și la
- Cheile Cibului.

2.9.11. Patrimoniul istoric și etno - cultural

Patrimoniul istoric al comunei este semnificativ, dar puțin cunoscut. Este de menționat existența unor obiective cu o certă valoare istorică, incluse în Lista monumentelor istorice, precum:

- Biserica "Buna Vestire", din Almașu Mare – Joseni, Str. Principală, nr 197, datând din sec. XV (ante 1418), cu modificări în sec XIX. Cod LMI – AB-II-m-A-00174.
- Biserica "Schimbarea la Față" din Almașu Mare -Suseni, Str. Principală nr. 148 datând din 1822. Cod LMI - AB-II-m-B-00175;
- Gospodărie țărănească din satul Brădet, nr. 16 datând din sec. al XIX-lea. Cod AB-II-a-B-00192, formată din Casa din lemn (Cod LMI AB-II-m-B-00192.01) și șură poligonală (Cod LMI AB-II-m-B-00192.02);
- Biserica "Sf. Nicolae" din satul Cib, Str. Principală nr. 112 ridicată în 1750. Cod LMI AB-II-m-B-00202;

Alături de acestea, zestrea istorică a satelor este completată de alte monumente de cult, cu o mare valoare istorică și spirituală precum bisericile:

- Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din satul Brădet, este o biserică din lemn, cumpărată de către comunitatea locală din satul Poiana și montată pe actualul amplasament la 1832.
- Biserica „Sf. Gheorghe” din Nădăștie, ridicată în 1845 sub păstorirea preotului Anghel Costea.
- Biserica din satul Glod, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail", fost ridicată în prima parte a se c. al XIX-lea (1841) în locul unei bisericuțe vechi, din lemn, amintită documentare în 1760.
- Muzeul local „Achim Emilian”, din satul Almașu Mare, cu cele 7 colecții ale sale, însumând peste 10.000 de obiecte, este rodul unei pasiuni de peste trei decenii a neobositului colecționar, pe care o pune la dispoziția publicului larg și a cercetătorilor interesați.

Comuna Almașu Mare este păstrătoarea unui valoros tezaur etno-folcloric, vizibile atât în structura costumului popular femeiesc și bărbătesc, în obiceiurile de nuntă și botez, momente ale anului, sărbătorile de iarnă și anul nou, a celor de priveghi și înmormântare, cât și în cântecele și jocurile lor. Dintre jocuri cel mai renumit rămâne jocul „Călușerilor”.

2.10 PROBLEME DE MEDIU

2.10.1 Cadrul natural

Teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare, situat într-un areal geografic cu caracteristici specifice montane, care combină elementele zonelor depresionare, cu cele de platou și montane, cu înălțimi ce arareori depășesc 1000 m. Procesele de eroziune de suprafață sunt foarte evidente la nivelul versanților cu înclinare mare, unde stratul de sol a fost spălat ajungând chiar până la cristalin. Procesul erozional este extins, fiind favorizat de vechile drumuri de exploatare și acces, în prezent impracticabile, situate în bazinele de formare a văilor. Rețeaua hidrografică este tributară în totalitate celor două cursuri de apă – Valea Almașului (Ardeu) și cursului superior al Văii Cib. Spre aceasta afluează o rețea secundară, foarte ramificată și puternic adâncită în zona înaltă, cu tendințe de înmlăștinare în amonte de sectoarele de chei. Prezența calcarelor, prin care văile amintite și-au tăiat spectaculoase sectoare de chei, bogate în forme endocarstice, au acționat ca veritabile nivele de eroziune. Din aceste cauze zonele situate la nord de acestea au forma unor umeri prelungi, cu pante puțin abrupte și acoperite cu vegetație ierboasă.

2.10.2 Resursele naturale ale solului și subsolului, mod de exploatare, valorificare rațională

Resursele naturale ale solului, de care dispune unitatea administrativă sunt limitate. Preponderente sunt cele reprezentate de calitatea solurilor, la care se adaugă un fond forestier limitativ și situat la distanțe diferite de principalele localități, precum și resursele floro-faunistice specifice, dintre care o parte cuprinse în cadrul zonelor de protecție ale rezervațiilor naturale Cheile Cibului și Cheile Glodului.

Tinând seama de caracteristicile avute se impune o exploatare rațională a acestor resurse prin practicarea unei agriculturi moderne, bazată pe creșterea animalelor, în cadrul unor exploatații mari, rentabile. Se impune de asemenea ecologizarea terenurilor afectate de exploatarea miniere și haldele de steril și întreținerea drumurilor de acces la câmp. Totodată sunt necesare lucrări de împăduriri pentru fixarea solului pe arealele amenințate de alunecări de teren, și eroziune.

În cea ce privește vegetația forestieră este necesară respectarea principalelor sale funcții:

- Funcția de protecție a apelor, terenurilor și solurilor, contra factorilor climatici și antropici dăunători; a unor specii de animale, plante și păsări, cât și cea de recreere.
- Funcția de producție și protecție. Pe lângă rolul protector care îl joacă pentru mediu aceste păduri pot asigura anumite cantități de material lemnos, pentru foc, pentru cherestea sau celuloză;

Habitatele naturale existente la nivelul comunei cuprind zone terestre în stare naturală (păduri, rezervații) sau seminaturală (pășuni, fânețe și terenuri agricole aflate în extravilan), ce acoperă un relief variat colinar și muntos, cu altitudini ce urcă până la 1200 m. Habitatele cele mai comune în zonă sunt cele de pădure, pășuni și fânețe, la care se adaugă cele de stâncării, formate în jurul barei calcaroase a Măgurii Ardeului.

În compoziția pădurilor dominante sunt speciile de foioase: stejar, fag, paltin, cireș, mestecan, ulm, arțar, frasin, tei etc. În preajma cursurilor de apă pot fi întâlnite specii iubitoare de umiditate precum: salcia, plopul, arinul etc.

În ce privește apele de suprafață, acestea sunt limitate ca posibilități de utilizare, în condițiile în care cel mai important emergent al zonei – Pârâul Almaș (Ardeu) este puternic poluat, nefiind propice pentru consum și irigații.

Resurse ale subsolului

Prin definiție resursele subsolului sunt substanțele minerale utile formate din hidrocarburi, roci bituminoase, cărbuni, minereuri feroase și neferoase, de metale nobile și rare, substanțe nemetalifere și roci utile, ape minerale și geotermale, nămoluri terapeutice și gaze naturale combustibile și necombustibile.

Pe teritoriului administrativ al comunei Almașu Mare există importante zăcăminte de minerale polimetalice, exploatare încă din perioada romană. Exploatarea miniere de la Almașu Mare, mina Haneș și mina „Albinii” fiind închise numai după anul 2000 din motive de rentabilitate în relație cu mediul. Pe lângă resursele exploatabile până recent se mai întâlnesc și altele ce ar putea face obiectul unor viitoare exploatare precum exploatarea unor structuri de adâncime situate pe teritoriul comunei Almașu Mare.

În cursul anului 2017 doi întreprinzători din Zlatna prin firmele lor au concesionat de la Primăria Almașu Mare, văile a două pâraie Almaș și Turnu, pentru exploatarea aurului aluvionar, prin metode tradiționale. Aceste măsuri pe lângă avantaje economice certe, vor avea și un important impact turistic.

Alături de acestea mai putem aminti existența unor importante rezerve de materiale de construcție sub forma rocilor vulcanice, în special andezite, exploatate astăzi în extravilanul localității Almașu Mare, la carierele de la Breaza, Măgura și cariera Albinii din dealul Neagra. O altă carieră de andezit, situată în apropierea celei din Neagra este cariera Morii, exploatată în anii 1960-1970, astăzi trecută în conservare.

Deși pe teritoriul comunei nu sunt izvoare sau alte resurgențe cu debite mari, care să poată fi incluse într-o rețea de alimentare zonală sau valorificate prin îmbuteliere, reamcăm totuși existența unor izvoare naturale și mezotermale cu debite mici dar de o calitate deosebită, în zona Cheilor Cibului și ale Glodului. De asemenea, o sursă importantă, prin debit și calitate este pârâul Albinii, în amonte de mina cu același nume. Captarea acestuia și depozitarea în cadrul unui rezervor de mare capacitate, ar putea asigura necesarul de apă pentru toate satele situate în aval (Almașu Mare, Nădăștie și Glod).

2.10.3 Riscuri naturale

Vezi capitolul 2.8 “Zone cu riscuri naturale” și 2.2.7. Riscuri naturale.

2.10.4 Monumente ale naturii și istorice

2.10.4.1. Zone naturale protejate.

Pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare sunt situate două rezervații naturale: Rezervația Naturală Cheile Cibului și Rezervația naturală Cheile Glodului.

Caracteristici comune ale celor două rezervații:

Cele două rezervații au fost înființate în anul 1995 prin Hotărârea Consiliului Județean Alba nr. 20 și reconfirmate prin legea 5/2000 cu scopul protecției și conservării habitatelor și speciilor naturale sub aspect floristic, faunistic, forestier, hidrologic, geologic, speologic și paleontologic. De asemenea se urmărește excluderea și prevenirea activităților de exploatare sau utilizare a resurselor naturale care contravin obiectivului de conservare, precum și asigurarea de condiții pentru activitățile educaționale, recreative și de cercetare științifică. Ambele rezervații se află în custodia Asociației de Turism și Ecologie Trascău Corp – Zlatna.

Din punct de vedere geologic cele două rezervații sunt modelate în calcare jurasice, în jurul cărora sunt prezente conglomerate, gresii și marne aparținând flișul cretacic.

Dominant este relieful modelat în calcare, format din creste zimțate, ace, abrupturi surplombate ciuruite de guri de peșteră, hornuri, râuri de pietre și mase de grohotișuri situate la baza abrupturilor sub forma unor terase. Albia văilor prezintă mai multe rupturi de pantă care generează cascade și repezișuri. Micrormele de relief exocarstice cuprind lapiezuri, nișe, hornuri, polițe structurale etc., iar pe platoul Pleșei Ardeului și doline. Endocarstul este format dintr-o serie de peșteri, cu dimensiuni relativ mici.

Clima în zonă este influențată de circulația maselor de aer vestice, fiind caracterizată prin temperaturi medii anuale de 8 - 9° C, temperatura medie a lunii iulie între 19 - 21 ° C , iar cea a lunii ianuarie -3,-4° C Precipitațiile medii anuale sunt cuprinse între 650-700 mm.

Datorită statutului de rezervație naturală se impune respectarea normelor de turism civilizată, bazat pe principii ecologice și menținerea unor relații respectuoase cu localnicii

Activități interzise

- recoltarea de eșantioane, roci sau alte materiale;
- exploatarea grohotișurilor situate la baza versanților sau a stâncilor izolate;
- deschideri de cariere, lucrări de îmbunătățiri funciare sau montarea de panouri publicitare, altele decât cele de popularizare a ariei protejate;
- aprinderea focului în afara vetrelor special amenajate, distrugerea marcajelor și a tablelor indicatoare;
- practicarea turismului pe poteci neamenajate și perturbarea liniștii în rezervație;
- activitățile de vânătoare, pescuit și de tip off-road (mașini de teren, motociclete, ATV-uri);
- executarea de lucrări agricole și silvice de amploare. Se permite efectuarea activităților de cosit și pășunat acolo unde deja sunt practicate de localnici
  - realizarea oricăror construcții, cu excepția celor destinate cercetării științifice și/sau protecției, sau a celor tradiționale (sălașuri, adăposturi);
- deversarea și depozitarea deșeurilor menajere sau industriale; turiștii au obligația de a evacua deșeurile pe care le generează pe timpul vizitării rezervației

Activități permise:

- pășunatul cu efective mici de animale, cositul;
- tăieri de igienizare a copacilor fără a afecta structura arboretului, cu respectarea amenajamentelor silvice și a legislației în vigoare;
- se vor păstra funcțiunile existente și procentul de ocupare a terenului;
- se pot construi adăposturi în stil tradițional pentru localnici și animale;
- activități de practicare a cicloturismului, pe drumurile care traversează cheile și pe traseele marcate.
- practicarea alpinismului pe trasee amenajate și cu echipament adecvat, sub controlul custodelui rezervației.
- activitățile susceptibile de a avea un impact asupra rezervației, trebuie avizate de custodele ariei protejate, respectiv A.T.E.Trascău Corp Zlatna.

În zona cheilor se întâlnesc frecvent vipere cu corn. O atenție sporită se impune în zona abruptului, potecile de acces la pereți sunt înguste, dificil de urmărit sau inexistente

Caracteristici distincte ale celor două rezervații:

A. Rezervația Naturală Cheile Cibului,

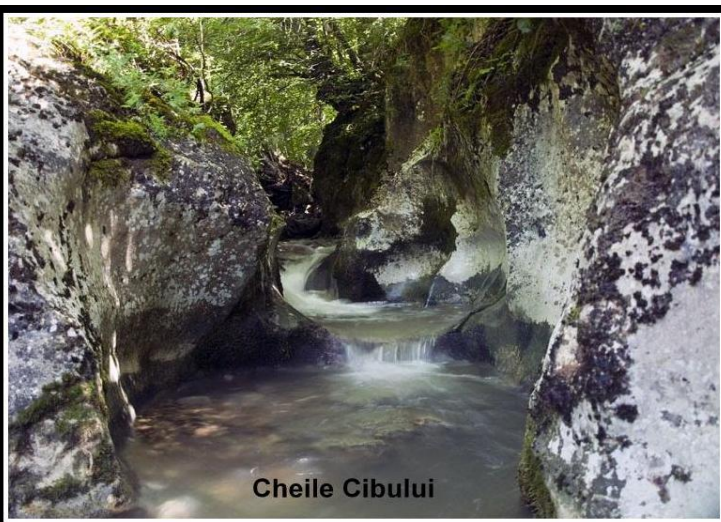
Cu o suprafață de 70 ha, rezervația este situată în partea de sud-est a Munților Metaliferi, pe cursul mediu al pârâului Cib, în Bazinul Geoagiului (afluent al Mureșului), la o alt. max. 708 m, alt. min. 500 m, și aparține administrativ de Comuna Almașu Mare, sat Cheile Cibului, Județ Alba.

Cheile Cibului au o orientare nord-sud și o lungime de circa 1,4 km., fiind situate în aval de localitatea Cib. În zona cheilor sunt gospodării răzlețe, fapt permis de lărgimea mare a luncii formate între cei trei versanți cu orientare estică: Piatra Ceretului, Piatra Mijlocie și Vânățarea), respectiv vestică: Piatra Corbului și Cepturarul, cu o altitudine maximă de 662 m.

Hidrografia cheilor este structurată în jurul pârâului Cib, afluent al văii Geoagiului, care primește mici afluenți cu ape temporare și Valea Drașcului (Presurii). Circulația subterană este în cea mai mare orientată spre același pârâu Cib. În valea acestuia apar și izvoare mezotermale.

Pe teritoriul rezervațiilor predomină solurile brune de pădure și pe calcare redzinele. Vegetația arboricolă este dominată de gorun (*Quercus petraea*), alături de care mai apare cerul (*Quercus cerris*), cireșul sălbatic (*Prunus avium*), sorbul (*Sorbus torminalis*), mojdreanul (*Fraxinus ornus*). Vegetația ierboasă este formată din *Poa nemoralis*, *Campanula persicifolia*,

Oryzopsis virescens, etc. Pe stâncile cheilor se întâlnesc pajiști specifice; cu *Sesleria rigida*, *Melica ciliata*, *Koeleria gracilis*, *Phleum montanum* precum și diverse plante pioniere saxicole ca *Sedum hispanicum*, *Teucrium chamaedrys*, *Asplenium ruta muraria*, *Asplenium trichomanes*, *Moehringia muscosa*, *Cardaminopsis arenosa*, *Eryssimum pannonicum*, *Isatis tinctoria*. Se remarcă și prezența speciei subtermofile *Cleistogenes serotina*.

Cheile Cibului

A. Rezervația Naturală Cheile Glodului,

Au o suprafață de 155 ha (82 ha rezervația propriu-zisă + 73 ha zona tampon), rezervația este situată în partea de sud-est a Munților Metaliferi (Sănișia), în lungul Pârâului Ardeu, afluent al Pârâului Geoagiu, la limita dintre județele Alba și Hunedoara. Altitudinea maximă este de 712 m, cea minimă de 450 m. Rezervația Naturală Cheile Glodului este o rezervație complexă, reprezintă un relief pitoresc, cu

Cheile Glodului - Vedere generală

abrupturi golașe, în trepte, străpunse de ogașe și dominate de țancuri, conservând totodată și o bogată vegetație și este situată administrativ în: comuna Almașul Mare, sat Glod (parțial); partea sudică a cheilor aparține de comuna Balșa, sat Ardeu, Județul Hunedoara

Hidrografia cheilor este structurată în jurul pârâului Glodului, a cărui lungime de la intrarea în chei, până la limita de sud a zonei tampon (D. Cetății) este 2,25 km. Pe el se grefează dintr-o parte și câteva ogașe cu scurgere temporară. În cuprinsul rezervației predomină circulația subterană carstică.

Fără a prezenta o pătură continuă, învelișul de sol este alcătuit în principal din rendzine. Întreruperile sunt datorate apariției la suprafață a calcarelor sub formă de țancuri, creste, abrupturi și blocuri izolate. Pe brâne și pe polițele orizontale sau puțin înclinate, sau format soluri humico-calcice, iar pe rocile necalcaroase apar soluri brune acide și brune podzolite.

Vegetația de pe versanții Văii Glodului , în limitele rezervației, este formată în cea mai mare parte cu păduri de fag (*Fagus sylvatica*), în maestec cu gorun (*Quercus petraea*). Pădurea este peticită de țancurile, crestele și stâncile de calcar și de areale mici de ierburi și arbuști, în general pajiști de stâncărie calcaroasă . În zona tampon pădurea ocupă suprafețe mai mici care se întrepătrund cu suprafețe de vegetație arbustivă și pajiști folosite ca pășune sau fâneață.

Situri Natura „2000”

Prin Ordinul al Ministrului Mediului nr. 1964/13.12.2007 s-a instituit Aria Naturală protejată de interes comunitar ROSCI 0029 - “Cheile Glodului, Cibului și Măzii”, care acoperă 4 % din teritoriul comunei Almașul Mare (AB) și 2 % din cel al comunei Balșa (HD). Suprafața acestuia include și arealul geografic al celor două rezervații naturale – Cheile Cibului și Cheile Glodului.

Un alt sit Natura 2000, care acoperă o parte importantă din teritoriul administrativ al comunei Almașul Mare este situl ROSPA0132 – Munții Metaliferi, instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică, completată prin HG 971/2011, cu modificările și completările ulterioare. Situl acoperă o suprafață de 36 % din teritoriul administrativ al comunei, respectiv partea de sud al acestuia, cu rezervațiile naturale Cheile Glodului și Cheile Cibului.

Masuri de protecție a biodiversității

- interzicerea defrișărilor în cadrul ariei protejate și al activităților umane producătoare de zgomote puternice și continuu sau alte surse de poluare, pe proprietățile private din aceste zone și din imediata lor vecinătate;
- limitarea practicării activităților turistice care utilizează ATV-uri, motociclete sau alte mijloace de transport generatoare de zgomot și poluante, în zonele protejate, mai ales în perioadele de cuibărire;
- discotecii / terase sau alt tip de local public în aer liber, amenajate în locuri în care pot conturba fauna locală (Cheile Glodului, Cheile Cibului);
- alte tipuri de activități umane perturbante pentru biodiversitate;
- interzicerea îngrădirilor continue a proprietăților/concesiunilor prin construirea de garduri impenetrabile pentru speciile de micro și mezofaună;
- protejarea habitatelor de mlaștină existente.

2.10.4.2. Valori culturale și monumente istorice:

Valorile culturale ale zonei sunt formate din:

- urme ale așezărilor preistorice din zonă;

- mărturii care atestă istoricul localităților: biserici, construcții cu caracteristici arhitectonice deosebite: case tradiționale, mori de apă etc., amenajări în piatră. Aici sunt incluse: muzeul Emilian Achim din satul Almașu Mare; bisericile ortodoxe din satele Almașul Mare și Cib;
- prezența unori valori etnografice de referință, tradiții și obiceiuri variate;
- Evenimente culturale locale
  - "Nedeea almășană"
  - Festivalul "Cib, floare de colț".
- *Elemente de arhitectură populară veche:*
  - Casa d-lui Sabin Onc din satul Cib, datând din anul 1847, care conservă elemente de arhitectură locală veche și acoperișul cu paie.
  - "Scaunul de judecată" din fața bisericii din Brădet, unde se organizau întâlnirile comunității după ieșirea oamenilor de la slujba duminicală.
  - Căsuța mocănească de pe Valea Caselor – Almașu de Mijloc. Acoperită cu paie și datând de la sfârșitul sec. al XIX-lea.

Pe teritoriul comunei Almașu Mare se cunosc un număr de 17 decoperiri și situri arheologice cuprinse în Repertoriul arheologic al județului Alba, din care 6 sunt incluse în RAN (Repertoriul Arheologic Național) și monumente istorice, dintre care patru sunt înscrise în „Lista monumentelor istorice 2010”, ca monumente istorice, de importanță locală, națională și internațională, conform Legii nr.422/2001. Dintre acestea amintim Biserica ortodoxă „Buna Vestire” din Almașul Mare, datând din sec. al XV-lea, Biserica ortodoxă "Schimbarea la față" (1822 - 1826) din Almașu Mare (Suseni) și Biserica "Sfantul Nicolae", din Cib monument istoric atestat din 1784.

O valoare deosebită o reprezintă muzeul local, înființat prin osteneala neobositului etnograf și istoric autodidact Emilian Achim din Almașu Mare.

Redăm mai jos situările arheologice cuprinse în lista monumentelor istorice 2010 de pe teritoriul comunei.

Nr. crt.	Cod LMI 2004	Denumire	Localitate	Adresa	Datare
308	AB-II-m-B-00175	Biserica "Schimbarea la Față"-Suseni	sat Almașu Mare; com. Almașu Mare	Str. Principală 148	1822
309	AB-II-m-A-00174	Biserica "Buna Vestire - Joseni	sat Almașu Mare; com. Almașu Mare	Str. Principală 197	Ante 1418, transf. sec. XIX
344	AB-II-a-B-00192	Gospodărie țărănească	sat Brădet; com. Almașu Mare	Str. Principală nr. 16	sec. XIX
345	AB-II-m-B-00192.01	Casă de lemn	sat Brădet; comuna Almașu Mare	Str. Principală nr. 16	sec. XIX
346	AB-II-m-B-00192.02	Șură poligonală	sat Brădet; comuna Almașu Mare	Str. Principală nr. 16	sec. XIX
367	AB-II-m-B-00202	Biserica "Sf. Nicolae.	sat Cib; com. Almașu Mare	Str. Principală 112	1750

Muzeul Achim Emilian din Almașu Mare este rodul unei pasiuni de peste trei decenii în care neobositul colecționar a strâns peste 10.000 de obiecte, dar și gesturile meritorii a unor localnici care au donat unele obiecte aflate în propriile gospodării sau chiar sume de bani pentru întregirea colecțiilor. în special datorită sprijinului oferit. În ultimii ani, muzeul s-a bucurat de sprijinul Consiliul Județean Alba și Primăria din Almașu Mare.

Astăzi muzeul este organizat pe mai multe domenii:

- istorie și arheologie
 agricultură - ocupații tradiționale
 - meșteșuguri casnice
 instalații de tehnică țărănească
 - minerit - metalurgie
 prelucrarea pietrei și a lemnului
 - etnografie și artă populară
 - numismatică - medalistică
 sigilografie - iconografie
 - carte veche - documente
 - tehnică de luptă - curiozități
 - o bibliotecă.

Alături de aceste obiecte în aer liber sunt expuse:

- mijloace de transport utilizate în minerit,
- statuia minerului, lucrată în anul 1960 la mina Albini de un fost deținut politic;
- o casă veche, tradițională mobilată cu toate dotările

Biserica „Buna Vestire” din Almașu Mare (Joseni) amintită documentar pentru prima dată în 1418 se remarcă prin conservarea unor elemente arhitecturale romanice, precum bolta „în leagăn” dar a altor caracteristici precum dispoziția planimetrică, dimensiunile modeste, utilizarea pietrei ca material de construcție, forma și dimensiunile ferestrelor dar și adoptarea unor soluții constructive arhaice, precum acoperirea spațiilor interioare cu lespezi de piatră și protejarea pereților la exterior cu contraforți masivi de piatră. În urma unor alunecări de teren și sub propria greutate bolțile de piatră s-au prăbușit în 1863, fiind necesară refacerea lor.

Edificiul se compune dintr-o absidă semicirculară, decroșată, un naos dreptunghiular și un turn clopotniță, construit odată cu acesta, integrat parțial fațadei vestice. Altarul are o boltă semicilindrică racordată cu o jumătate de calotă sferică cu size din piatră. Catapeteasma de zid, datând din sec. al XVIII-lea, cu trei intrări, este lipsită de timpanul circular în partea superioară. Bolta din naos, refăcută în 1863 din lemn, are o arcuire mai pronunțată decât bolta de piatră a căror urme sunt trădate de înclinarea asizelor. Turnul clopotniță, de formă pătrată cu două nivele este prevăzut cu foișor cu arcade datând din a doua parte a sec. al XVIII-lea. Pardoseala bisericii este executată din dale de gresie neșlefuită.

Biserica mai păstrează fragmente din vechea pictură doar în absida altarului, unde mai pot fi văzute chipuri de sfinți a căror nume este scris în chirilică. Biserica deține pe lângă o importantă colecție de icoane pe sticlă (Micula) și patru icoane pe lemn, din 1764⁵². Biserica este monument istoric de importanță națională, inclus în Lista monumentelor istorice 2010 sub numărul de cod – AB-II-m-A-00174.

Biserica „Schimbarea la față” - Almașu Mare (Suseni) este amintită documentar printr-o însemnare pe o icoană de lemn, aflată astăzi în Biserica „Buna Vestire” (Joseni). Textul este „această sfântă icoană au cumpărat ctitorul Gan Gheorghe din Almașu Mare cu s(o)ția Florica, ca să le fie pomenire în veci la biserica din Suseni. Ano 1764...”⁵³. Prezența unui lăcaș de cult pe actualul amplasament este marcată și în documentele

cartografice austriece (hărțile iosefine) din 1769-1773. Pentru includerea bisericii în rândul lăcașelor de cult de sec. XVIII, converg planimetria, dimensiunile și proporțiile părților componente, alături de inscripțiile și elementele de decor sculptural pe care le posedă. Totodată biserica are certe asemănări cu lăcașurile de cult construite în aceeași perioadă pe Valea Ampoiului. Biserica are ziduri de piatră și bolți din cărămidă.

O inscripție aflată pe fațada pridvorului consemnează că „Această S(ântă) Biiserică și-au luat începutul la anul 1822, s-au săvârșit la anu 1826 supt sl(ăvitul) împărat Franțișcu I, E(piscop) V(asile) Moga”⁵⁴. Această datare intrând în memoria colectivă ca anul în care a fost ridicat lăcașul de cult.

Planimetric are de la est la vest o absidă decroșată hexagonal, boltită semicircular, naosul dreptunghiular cu bolți compartimentate în două travee prin arce dublouri descărcate pe pilaști. Turnul clopotniță cu trei nivele dispune de foișor din lemn și coif piramidal de tablă. Pe fațada vestică a acestuia a fost adăugat ulterior un pridvor⁵⁵

Biserica pavată în interior cu lespezi de piatră mai păstrează pictura veche, din 1835, doar în altar. Conform unei inscripții pictura este atribuită lui Para Vasile zugrav.

În economia lăcașului se remarcă iconostasul, placat în întregime cu icoane pe sticlă datate 1834 și 1835, din care unele semnate de Ioan Pop Zugrav.

Biserica este monument istoric de importanță zonală și locală, inclus în Lista monumentelor istorice 2010 sub numărul de cod – AB-II-m-B-00175.

Biserica "Sfantul Nicolae" din Cib, construită din zid la mijlocul sec. al XVIII-lea (1750) și atestată documentar pe baza unei scrisori adresată de către protopopul Samoil, episcopului I. Micu-Klein. Pentru o datare mai timpurie pledează și arhaismul formelor, puternic influențate de cele ale bisericii din Almașu Mare (Joseni). Prezența unei inscripții aflată pe arhitravă, deasupra intrării, astăzi dispărută „Anul 1784”, sugerează o datare mai târzie. Alte atestări documentare datează din 1798 și 1822.

Arhitectural edificiu prezintă evidente analogii în planimetrie și sistemul de boltire cu Biserica „Buna Vestire” din Almașu Mare. Biserica cunoaște importante reparații în 1870, prilej cu care se ridică și foișorul de lemn din partea superioară a turnului clopotniță, prevăzut cu două registre înzestrate cu învelitoare proprie: Alte intervenții asupra edificiului au loc la 1900 când în fața turnului clopotniță este amenajat un pridvor, în 1911 și 1921 când se înlocuiește acoperișul, inițial cu șindrila apoi cu tablă.⁵⁶

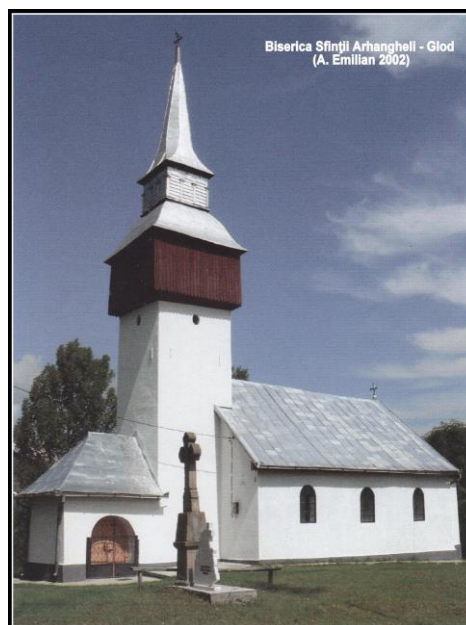
Biserica „Sfinții Arhangheli” de la Glod

Biserica actuală de la Glod a fost ridicată în prima parte a se c. al XIX-lea în locul unei bisericuțe vechi, din lemn, amintită documentare în 1760. După cum grăiește însemnarea de pe piatra peristolului biserica s-a ridicat în 1841, pe timpul împăratului Ferdinand I al Austriei (1835-1848), mitropolit fiind Vasile Moga și preot Iosif Rob Becar.

Așa cum s-a procedat și în alte sate, credincioși nu și-au demolat de la început vechea biserică, ci au început ridicarea noilor ziduri împrejurul acesteia.

Biserica păstrează stilul constructiv al lăcașelor de cult din zonă, având caracteristici arhitecturale asemănătoare cu ale Bisericii Sf. Nicolae din Cib.

Planimetria lăcașului este formată dintr-o navă centrală dreptunghiulară cu o absidă decroșată, sprijinită pe latura de vest de un turn masiv de piatră cu două nivele și

54 Ibidem, p. 43.

55 Ibidem p. 43-44

56 Ibidem pp. 42-43; Iden, Sculptura în piatră la bisericile românești din județul Alba, în Apulum XL, p. 366

foișor din lemn în două registre. Se remarcă prezența în peretele turnului, sub nivelul foișorului a patru deschideri circulare de mici dimensiuni, dispuse simetric, cu rol de ventilare și iluminat. Nava centrală cât și absida altarului au fost acoperite cu o boltă din lemn tencuită. Iluminatul interiorului se realiza prin intermediul a 6 geamuri de dimensiuni medii cu boltă, dispuse simetric, în timp ce altarul este iluminat separat prin două geamuri opuse.

Accesul în biserică se face pe latura de vest, pe la baza turnului clopotniță, de unde se intră într-o mică încăpere cu boltă semicilindrică din zidărie

Dintre obiectele destinate cultului se remarcă masa prestolului și univelnița, realizate din piatră și măiestrit ornamentate. Iconostasul inițial, realizat în 1852 a fost placat cu icoane pe sticlă, realizate de către meșterul iconar Ioan pop de la Făgăraș. Un alt rând de icoane de dimensiuni mari a fost realizat de Ioan Opruș din Orăștie, iar crucea de la iconostas a fost realizată de către un artist mai puțin cunoscut - Strichly Ferentz.

În 1890, prin grija preotului Petru Hancheș biserica s-a îmbogățit cu un clopot deosebit, cu o greutate de 266 kg și un sunet deosebit de armonios. Clopotul a fost salvat de la confiscarea armatei austro-ungare în 1916 cu un „font” de aur.

Dar biserica a trecut în decursul secolului XX printr-o perioadă foarte grea deoarece aproape 40 de ani nu a avut preot stabil ceea ce a contribuit la degradarea ei. Începând cu anul 2005, sub păstoria pr. Lucian Aurel Bâlc, biserica a cunoscut ample lucrări de restaurare. S-a reușit refacerea tencuieli exterioare, schimbarea acoperișului și a foișorului iar interiorul a fost împodobit cu pictură în stil neobizantin. În anul 2010 lucrările au fost terminate biserica fiind resfințită de către ÎPS Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei.

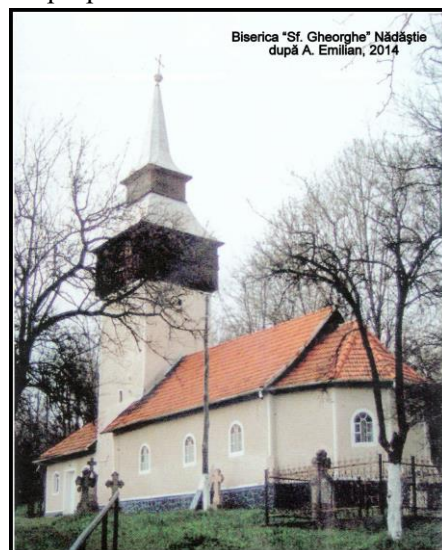
Biserica "Sfantul Gheorghe" din Nădăștie

Biserica din Nădăștie, a fost ridicată în 1845 sub păstoria preotului Anghel Costea. Locuitorii satului Nădăștie aveau o altă biserică din lemn situată în locul numit Ciuperca, pe care în 1840 au dat-o comunității ortodoxe din Valea Mare, comuna Ceru Băcăinți. În locul ei pe parcursul câtorva ani și-au ridicat o nouă biserică de zid, mai aproape de sat. Până la ridicarea noii bisericii oamenii mergeau la slujba de duminică la biserica din Almașu Mare (Joseni) sau la așezământul călugărului de la Pârâul Bisericii, duhovnicul maicilor de la schitul Cheia Glodului – „Rupotură”, situat în apropiere de sat.

Informații importante privind începuturile noului lăcaș sunt oferite de pisană săpată în piatră și așezată deasupra intrării, în care se specifică că biserica s-a ridicat în timpul împăratului Francisc I, când episcop era Vasile Moga și preot Anghel Costea. Ulterior a fost adăugat intrării de la baza turnului-clopotniță un pridvor care modifică înfățișarea inițială a lăcașului.

Din zestrea bisericii de lemn se mai păstrează un clopot inscripționat cu textul „Soli Deo Anno 1732” și câteva icoane pe sticlă zugrăvite de Ioan pop din Făgăraș și Petru Prodan din Alba Iulia. Icoana de hram, a sfântului Nicolae este pictată de preotul Bisericii Sf. Nicolae din Almașu Mare, Sabin Olea.

De asemenea, încă din inventarele bunurilor bisericii de la 1872 sunt amintite un număr de 15 icoane pe sticlă, din care cel puțin o parte au fost pictate de către Ioan Pop. Aceste icoane, de dimensiuni medii și lucrate cu atenție și migală, aparțin primei perioade din activitatea pictorului iconar.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Brădet

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" datează la Brădet de abea din 1832, când credincioșii de aici au cumpărat și adus în sat o bisericuță de lemn de la vecinii lor din satul Poiana. Biserica inițială fiind și foarte mică nu avea clopotniță, doar numai un clopoțel montat în pod. Iluminatul se făcea prin două ferestre mici situate în dreptul stranelor și alte două la altar, de aceea era și foarte întunecoasă.

În 1882 la peretele de vest s-a ridicat un turn de piatră legat cu mortar de var, pentru ca la 1900 credincioșii să-i mai adauge un pridvor, destinat astăzi

aprinderii luminilor. Întrarea în biserică se realizează pe latura de sud, prin intermediu unui pridvor deschis, datând de la 1911, din timpul păstoririi preotului Vasile Pușcău. Tot acum au loc mai multe reparații și transformări la biserică, în urma cărora s-a ridicat foisorul de la turnul clopotniță, s-au mărit și s-au înmulțit numărul ferestrelor de la 4 la 8. Tot acum peste locul femeilor (pronaos) s-a adăugat un pod pentru coriști și s-au realizat jilțurile pentru credincioși.

Absida este de formă poligonală, cu trei laturi, amintind de șurile cu ..... sle țaranilor locului. Iluminatul interiorului se face printr-o singură fereastră situată pe latura de est.

Astăzi, în condițiile în care mica comunitate de la Brădet aproape a dispărut, biserica a devenit o filie a bisericii de la Almaș (Joseni).

Biserica în general nu excelează prin proporții, contrastul dintre turnul masiv de piatră și mica bisericuță fiind evidente. Dar, deși biserica nu s-a bucurat de atenția specială a cercetătorilor, vechimea și istoria ei dar și schimbările prin care a trecut o fac demnă pentru a fi păstrată ca mărturie de credință peste timp a mici comunități românești de după Dealu Brădetului.

Administrația locală și factorii de cultură și patrimoniu au datoria să vegheze la destinul ei și la starea de conservare, biserica putând fi pusă în valoare prin includerea ei într-un traseu turistic de promovare a patrimoniului ecleziastic.

Gospodăria țărănească, sat Brădet nr. 16, formată dintr-o case din lemn și o șură poligonală și înregistrată ca monument de patrimoniu sub codul – AB-II-a-B-00192, nu mai există. După moartea proprietarilor gospodăria a fost moștenită de o altă familie din Almașu Mare, care nemaifiind interesată de ea a fost lăsată în paragină. Degradarea acoperișului și pătrunderea apei a dus la putrezirea și prăbușirea construcțiilor, ulterior dezmembrate (Informație viceprimar Almașu Mare).

2.10.4.3. Protecția cadrului natural și antropic

Ținând seama de faptul că pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare se află parțial două importante rezervații naturale (Cheile Cibului și Cheile Glodului), cuprinse și în cadrul unei zone de protecție specială - „Natura 2000”, respectiv Aria Naturală protejată de interes comunitar ROSCI 0029 - “Cheile Glodului, Cibului și Măzii”, respectarea reglementărilor legale privind protecția, funcționarea și managementul zonelor protejate trebuie să fie înțeles ca o necesitate la nivel local, atât de către structurile administrative cât și de către cetățeni. Planurile de dezvoltare locală și de exploatare a resurselor naturale se vor face în conformitate cu prevederile legii sub controlul atent al custodelui ariei protejate - A.T.E.Trascău Corp Zlatna, cu cât unele dintre măsurile de dezvoltare economică a zonei implică acțiuni concrete în cadrul zonelor protejate. În acest sens, autoritățile locale vor colabora cu custozii pentru conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale din cadrul acestor arii, în conformitate cu Planurile de protecție și management al acestora.

Situarea teritoriului administrativ al comunei într-o zonă bogată în elemente de habitat uman care coboară până în preistorie, dar puțin cercetate impune o mai bună implicare a populației și a factorilor administrativi locali în semnalarea eventualelor situri și artefacte arheologice, în vederea protejării, valorificării lor științifice și eventual turistice.

Gospodării rurale și alte elemente de arhitectură populară locală

Ținând seama de faptul că pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare se află parțial două importante rezervații naturale (Cheile Cibului și Cheile Glodului), cuprinse și în cadrul unei zone de protecție specială - „Natura 2000”, respectiv Aria Naturală protejată de interes comunitar ROSCI 0029 - “Cheile Glodului, Cibului și Măzii”, respectarea reglementărilor legale privind protecția, funcționarea și managementul zonelor protejate trebuie să fie înțeles ca o necesitate la nivel local, atât de către structurile

administrative cât și de către cetățeni. Planurile de dezvoltare locală și de exploatare a resurselor naturale se vor face în conformitate cu prevederile legii sub controlul atent al custodelui ariei protejate - A.T.E.Trascău Corp Zlatna, cu cât unele dintre măsurile de dezvoltare economică a zonei implică acțiuni concrete în cadrul zonelor protejate. În acest sens, autoritățile locale vor colabora cu custozii pentru conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale din cadrul acestor arii, în conformitate cu Planurile de protecție și management al acestora.

Situarea teritoriului administrativ al comunei într-o zonă bogată în elemente de habitat uman care coboară până în preistorie, dar puțin cercetate impune o mai bună implicare a populației și a factorilor administrativi locali în semnalarea eventualelor situri și artefacte arheologice, în vederea protejării, valorificării lor științifice și eventual turistice.

Prezența unor importante situri și obiective istorice, din care unele incluse în lista monumentelor de patrimoniu istoric de interes național precum Biserica "Buna Vestire" din

Almașul Mare amintită încă din 1418 și a altor monumente de patrimoniu de interes local precum Biserica "Schimbarea la fata" din Suseni (Almașu Mare) de sec. XVIII, începutul sec. XIX; Biserica "Sfantul Nicolae" din Cib, atestată din 1784 și gospodăriile țărănești de sec. XIX din satul Brădet, impune o mai largă preocupare atât din partea proprietarilor de drept, cât și a administrațiilor locale și județene pentru conservarea, restaurarea și valorificarea lor științifică și turistică.

Gospodăria din zona Almașului Mare era formată din: casa de locuit, cuptorâștea,, șura cu grajdul pentru vite, stogarul pentru nutreș, cocina pentru porci și cotețul găinilor. În categoria gospodăriilor rurale, unele deosebit de valoroase prin vechime și elemente de arhitectură populară mai putem menționa casele vechi, cu una sau două camere din Almașul de Mijloc, Brădet, Cib, Nădăștie:

Prezența unor importante situri și obiective istorice, din care unele incluse în lista monumentelor de patrimoniu istoric de interes național precum Biserica "Buna Vestire" din Almașul Mare amintită încă

din 1418 și a altor monumente de patrimoniu de interes local precum Biserica "Schimbarea la fata" din Suseni (Almașu Mare) de sec. XVIII, începutul sec. XIX; Biserica "Sfantul Nicolae" din Cib, atestată din 1784 și gospodăriile țărănești de sec. XIX din satul Brădet, impune o mai largă preocupare atât din partea proprietarilor de drept, cât și a administrațiilor locale și județene pentru conservarea, restaurarea și valorificarea lor științifică și turistică.

2.10.5 Indicarea zonelor de recreere, odihnă, agrement, tratament

A). Almașu Mare

- Zona centrală a localității, cu principalele instituții și unități comerciale (amenajări minimale);
- Biserica ortodoxă veche "Buna Vestire" (1418) și Biserica "Schimbarea la fata" din Suseni;
- Fosta mină și colonia Haneș, astăzi aproape o ruină;
- Muzeul local „Achim Emilian”, cu bogăția sa de valori arheologice istorice și etnografice.
- Monumentul Eroilor și Troița Minerului
- Excursii și drumeții în multe locuri legendare: Fericeaua, Grohașu, Citera, Breaza, și altele.

B). Almașu de Mijloc

- Căsuța mocănească de pe Valea Caselor – Almașu de Mijloc. Acoperită cu paie și datând de la sfârșitul sec. al XIX-lea.
- Peșterile de la "Colt": Pestera barlog, Pestera de la Ceryeju, Pestera la Seci și Pestera de la Groapa Parosii.

C). Bădet

- Biserica satului cu hramul "Adormirea maicii Domnului", datând din sec. al XIX-lea.
- Masa de judecată situată la intrare în biserică, loc de întâlnire și sfat a comunității.
- Gospodării țărănești care conservă elemente de arhitectură rurală românească;
- Valea Agatelor, situată la vest de localitate

D). Cib

- Complexul turistic - „Casa David”;
- Biserica "Sfantul Nicolae", monument istoric atestat din 1784;
- Casa d-lui Sabin Onc din satul Cib, datând din anul 1847, care conservă elemente de arhitectură locală veche și acoperișul cu paie.
- Excursii și drumeții pe crestele Măgura Glodului, Cornetul și Pietrarul, cu excelente priveliști asupra văii și cheilor Cibului și a depresiunii Balșa. Tot aici sunt prezente toponime definitorii pentru istoria așezării precu, „La bordeie” și „Pârâul furcilor”.

E). Cheile Cibului

- Rezervația naturală Cheile Cibului.
- Fenomenele endocarstice existente: Pestera cu trei guri, Pestera „Biseriuta”, Pestera fara fund, Gaura Mandrii.
- Izvorul mezotermal.
- Trasee de alpinism și escaladă sportivă
- Mănăstirea "Buna Vestire"
- Vechea biserică a fostei mănăstiri din Cheile Cibului, astăzi biserică de hram.

F). Glod

- Rezervația naturală Cheile Glodului:
- Platoul carstic – Pleașa Ardeului;

- „Izvorul tămăduitor” din Cheile Glodului
- Pestera Zidita, Pestera Fecioarelor, Pestera cu doua guri.
- Zona Ruptura, loc al vechiului schit din Cheile Glodului.

G). Nădăștie

- Biserica cu hramul "Sfantul Gheorghe" atestată din anul 1845.
- Poienița și „Cele șapte coline”

2.10.6 Obiective industriale și zone periculoase

Principalele obiective industriale și zone periculoase de pe teritoriul administrativ al comunei, cu impact major asupra mediului sunt vehile exploatări miniere Haneș și Albinii, cu haldele de steril aferente. De asemenea, apa pârâului Haneș și apoi Almaș, poluată cu ape de mină, constituie un element cu un uriaș impact negativ asupra mediului și vieții, apa cu suspensii feruginoase, puternic acidă și lipsită de viață neputând fi consumată nici de către oameni nici de animale.

Un real pericol îl reprezintă și fostele clădiri din coloniile Albinii și Haneș, aflate în colaps. De aici unii localnici scot materiale de construcție, grăbind distrugerea lor, dar creind și riscuri suplimentare de accidente grave.

2.10.7 Rețeaua principală de căi de comunicație

Vezi cap. 2.6 Circulația, subc.ap. 2.6.1 Echiparea tehnică cu căi de comunicație rutieră.

2.10.8 Depozite de deșuri menajere și industriale

Pe teritoriul administrativ nu sunt amenajate depozite de deșuri menajere, cu toate acestea tendința unora dintre localnici de a deversa resturile menajere în albia văilor contribuie la poluarea acestora cu deșuri, din care unele greu și foarte greu degradabile.

Situația actuală a fostelor colonii și exploatări miniere, după închiderea minelor rămâne o problemă stringentă de mediu, în condițiile în care nu s-au întreprins pași concreți pentru ecologizarea acestora, în condițiile în care apele de mină sunt deversate în continuare în pârâul Haneș.

De asemenea prezența haldelor de steril existente pe teritoriul comunei și în imediata apropiere, cu o suprafață de peste 6 ha, impun măsuri grabnice de ecologizare, din păcate tergivesate de către „Mindvest Deva”.

DISFUNȚIONALITĂȚI – PRIORITĂȚI (mediu)

2.10.9 Disfuncționalități privind zonarea utilizării teritoriului pe folosințe (construite, terenuri agricole, silvice, permanent sub ape, etc)

Teritoriul administrativ al comunei, cu cele două elemente de bază, intravilanul și extravilanul localităților, nu mai poate suferi modificări majore, fiind bine conturate zonele pentru construcții precum și cele destinate agriculturii și silviculturii.

Ca principiu în extinderea intravilanului se va ține seama de necesitățile de dezvoltare a fiecărei localități, și de o mai judicioasă utilizare a infrastructurii existente. Extinderi majore în extravilan vor fi impuse doar de amenajarea unor zone industriale, de organizarea unor ferme agricole și a unei infrastructuri cu caracter turistic de odihnă și tratament.

Principalele disfuncționalități constatate în utilizarea terenurilor sunt:

- Prezența unor halde de steril în zonă, insuficient reabilitate;
- Ruinele fostelor colonii și exploatări miniere de la minele Haneș și Albinii.
- Impactul apelor de mină și a celor care se scurg de pe haldele de steril asupra surselor locale de apă;
- Tendințele în construire unor noi clădiri, cu rol turistic sau de locuințe, care nu mai respectă caracteristicile de bază ale arhitecturii locale.
- Dezvoltarea localităților nu se face totdeauna pe principiul durabilității, prin conservarea valorilor locale, definitive pentru populație, prin adaptarea valorilor urbanistice existente la necesitățile

actuale. Fenomenul este mai evident mai ales la noile construcții, dintre care unele cu scop turistic, precum materialele utilizate, forma și coloritul fațadelor, acoperișul etc.

- reducerea intravilanului în localitatea resedință de comună prin scoaterea din vechiul intravilan a suprafețelor de teren cu pante mari sau împadurite.
- introducerea în perimetru intravilan al unora dintre satele componente a unor suprafețe de teren în vederea construirii de locuințe sau case de vacanță.

Alte disfuncționalități privesc

- Restrângerea activităților cu caracter agricol, datorită îmbătrânirii populației și aticilor naționale privind agricultura;
- Slaba valorificare a suprafețelor de pășuni și fânețe, în condițiile scăderii continue a numărului de animale și a lipsei unor ferme de creștere a animalelor, viabile.
- Decăderea economiei animaliere prin restrângerea numărului de animale, degradarea și distrugerea unora vechilor măietori, pe fondul îmbătrânirii populației;
- Modernizarea de dragul modernizării prin adoptarea unor stiluri constructive străine tradițiilor locale, în care piatra și lemnul ca materiale de construcție specifice își pierd tot mai mult utilitatea.
- Poluarea cursurilor de apă locale cu particole organice, datorată lipsei sistemelor de canalizare/epurare și datorită poluării difuze datorate activităților pastorale;
- La nivelul unor suprafețe restrânse, suprapășunatul, accesul necontrolat în unele perimetre, utilizarea haotică a căilor de acces și starea acestora, au condus la fenomene de eroziune manifeste prin apariția unor formațiuni torențiale;

2.10.10 Identificarea surselor de poluare, din care a celor cu pericol major pentru populație

Surse de poluare a aerului

Nu există surse de poluare al aerului cu pericol major pentru populație. Local pot apărea zone poluate cu praful ridicat în urma exploatărilor din cariera de piatră Măgura și Albinii.

Surse de poluare a apelor

Principala sursă de poluare a apelor, în principal a pâărului Glod, sunt apele de mină, de la Exploatarea minieră Haneș. Alte surse de poluare a apelor, cu impact asupra populației din zonă se pot manifesta în următoarele situații:

- Haldele de steril de la minele Haneș, Larga, Runcu, 1 Mai, 23 August, Stănița-Muncăceasca;
- Gunoiul menajer și alte resturi, aruncate în albiile sau pe malurile cursurilor de apă de pe teritoriul administrativ al comunei.
- Depozitarea și deversarea dejectiilor animaliere, precum și al apelor menajere din gospodării în albiile cursurilor de apă. În condițiile în care debitele acestora sunt foarte reduse, sau chiar seacă în perioadele secetoase aceste poluări au un impact major asupra calităților apei, inclusiv asupra florei și faunei.
- Existența unei gropi menajere improvizate, mai ales în fundul grădinilor, lângă albia văilor ce traversează zona;

Surse de poluare a solului

Pe teritoriul administrativ al comunei principalele surse de poluare ale solului se regăsesc în:

- prezența haldelor de steril;
- aruncarea întâmplătoare a resturilor menajere și materialelor din construcții, pe teritoriul administrativ al comunei și/sau în perimetrul rezervațiilor naturale din zonă;
- Praful și fragmentele de rocă depuse pe sol în preajma carierelor existente;

Alături de acestea mai pot să apară surse locale de poluare în cadrul unor șantiere care nu respectă măsurile de mediu prevăzute.

De asemenea, depozitarea unor deșeuri menajere rezultate din gospodării sau alte activități, în alte locuri decât cele prevăzute, prin contractele de salubritate. La acesta pot contribui și lipsa containerelor și pubelelor la agenții economici și gospodării, precum și a coșurilor de gunoi, amplasate în zonele intens circulate.

2.10.11 Calitatea factorilor de mediu: sol, aer, apă, vegetație, cu marcarea zonelor poluate, a terenurilor degradate, etc.

La nivelul teritoriului administrativ al comunei Almașu Mare calitatea mediului este tibutră unor factori naturali și antropici de impact, cum sunt procesele de eroziune a solurilor, efectele negative ale apelor de mină, la care se adaugă factorul geologic prin riscurile alunecărilor de teren, și activitatea umană manifestată prin lucrări agricole neadecvate, defrișări de pădure, pașunatul intensiv etc.

Poluarea solului

Principalele surse de poluare industrială cu impact asupra solului sunt haldele de steril, rămase în urma exploatărilor miniere și infrastructura fostelor colonii miniere. Fostele blocuri, clădiri administrative și industriale sau sociale ajunse în ruină au un impact major atât vizual, cât și asupra calității solului din zenele respective (colonia Almaș (Albini), colonia Haneș etc.).

Probleme de poluare a solului se manifestă și în zonele locuite, în principal prin deversări de dejecții și tendințe de depozitare a deșeurilor menajere. Totodată, factorii de mediu urmează a fi impactați preponderent în perioada de punere în operă a unor investiții propuse (etapa de construcție). Pentru minimalizarea acestui impact, lucrările specifice vor fi însoțite de măsuri specifice de diminuare, precum și de un plan de acțiune de reconstrucție ecologică, ce va cuprinde acțiunile de reabilitare a spațiilor verzi afectate, aflate în administrarea beneficiarului sau în spațiul public.

Poluarea aerului

Calitatea aerului este bună, nefiind influențată de existența unor surse de poluare majore. În perioada de primăvară și toamnă, sub acțiunea circulației atmosferice vestice se manifestă fenomenul de eroziune a solului la nivelul haldelor de steril, a perimetrelor în care solul este puternic degradat și a carierelor existente în zonă.

Poluarea apelor

Principalele surse majore de poluare a apelor sunt.

- Apele de mină. Închiderea minei Haneș nu a rezolvat și problema apelor de mină ce se scurge neconținut din galeriile acestora. Concentrația mare de metale și aciditatea ridicată a acestor ape transformă și cursurile de apă ale pâraielor Haneș și Almaș (Ardeu), și chiar ale Văii Geoagiu în ape moarte, lipsite de viață.
- Altă sursă o constituie apele meteorice care scaldă haldele de steril, în special cea de la Haneș și care ajung în cursurile de apă din zonă, accentuând procesul de poluare.
- Efect poluant îl are și deversarea deșeurilor menajere în albiile pâraielor din zonă. La debite mari, aceste deșeuri constituie și potențiale riscuri de inundație, prin blocarea secțiunii unor văi sau podețe, deșeurile ajungând chiar și în curțile și grădinile localnicilor.
- Lipsa stațiilor de epurare la nivelul localităților comunei și deversarea apelor menajere direct în receptorii din zonă, contribuie la poluarea acestora cu materiale anorganice și organice, poluante.

Poluarea fonică

Cu toate că UAT Almașu Mare este situat în afara principalelor magistrale de transport, iar circulația pe DN 705 și DJ 705D este relativ scăzută în cea mai mare parte a anului, în perioadele de hram al Mănăstirii Cib sau în marile sărbători religioase circulația crește substanțial, concomitent cu nivelul de zgomot și praf... momente de poluare fonică au loc odată cu exploziile din carierele aflate în funcție, dar amploarea acestora este restrânsă la împrejurimi.

Degradări ale peisajului

La nivelul localităților comunei principalele surse de poluare a solului sunt carierele de exploatare a rocilor vulcanice. În preajma acestora apar cele mai mari suprafețe de degradare a solului, în urma depozitării materiei prime brute și al activităților cotidiene. O formă majoră de degradare a peisajului o reprezintă tocmai acestor cariere.

Alți factori de degradare ai peisajului se regăsesc în:

- Degradarea peisajului a intervenit în urma unor intervenții antropice, majore, cum sunt activitățile miniere, carierele și derocările inițiate pentru modernizarea DJ 705 și DJ 705 D, la care se adaugă tăierile de pădure din ultimii ani.
- Poluare vizuală produsă și de vechile construcții din coloniile miniere Haneș și Albini, rămase de izbeliște după închiderea minelor.

- Tendința unor investitori sau localnici da a ridica construcții noi, în contrast cu tradițiile urbanistice locale, a fondului construit specific, cu trama stradală specifică acestui tip de localități.

O formă specifică de degradare a peisajului se manifestă în contrastul dintre imaginea generală a satului de munte și cea indusă de noile construcții (pensiuni, case de vacanță) vizibil în:

1. materiale de construcție utilizate;
2. supraglomerarea unor perimetre cu construcții etc.,
3. excavarea unor importante suprafețe de teren aflate în pantă pentru a fi terasate, în vederea ridicării unor noi construcții.

În prezent aceste procese de degradare riscă să fie umbrite de exploatrile în carieră. Amintim în acest context cariera SC ELIS SA de la Zlatna (Vf. Jidovu), a celei de la Breaza (Florea Grup) și Albinii (S.C. LAFARGE S.A.), pentru exploatarea andezitului. Deși aceste răni ale pământului contribuie la degradarea peisajului pe timpul funcționării, ele sunt singurele care mai oferă câteva locuri de muncă oamenilor de aici. Problema importantă care se pune este ecologizarea și refacerea mediului după închiderea exploatării.

2.10.12 Priorități în intervenție.

- Modernizarea DJ 705 și 705 D;
- Realizarea rețelei de *Alimentare cu apă potabil în localitățile Almașul Mare, Nădăștie, Glod și Cib;*
- Realizarea unei stații pentru epurarea apelor de mină, Mina Haneș
- Realizarea rețelei de canalizare și captare a apelor menajere și pluviale în cele trei localități. Tot aici ar putea fi captate și apele de mină în vederea tratării și neutralizării lor.
- Amenajarea spațiilor pentru parcare în zonele centrale ale localităților și în locurile de belvedere;
- Reabilitarea fondului arhitectural tradițional, valoros care se mai păstrează și conversia lui în dotări sociale, turistice, de cultură;
- Protejarea surselor de apă potabilă;
- Protejarea malurilor cursurilor de apă prin interzicerea depozitării deșeurilor, regularizarea cursurilor văilor ce traversează localitățile comunei etc.

2.11. DISFUNȚIONALITĂȚI LA NIVELUL TERITORIULUI

Pentru teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare nu există întocmite analize și studii de fundamentare privind disfuncționalitățile ce se manifestă la nivelul localităților componente. Acest capitol a fost întocmit pe baza cercetărilor și observațiilor făcute la fața locului, a discuțiilor purtate cu autoritățile locale și cu cetățenii.

2.11.1. DEZECHILIBRE ÎN DEZVOLTAREA ECONOMICĂ.

- Zonă agricolă, aflată în declin economic datorită potențialului limitat al solurilor și scăderile masive a numărului de locuitori în ultimii 40 de ani.;
- Investiții reduse de capital autohton și străin în economia locală;
- Reducerea resurselor de muncă prin migrația tineretului spre orașele mari din regiune sau spre Occident în căutarea unui loc de muncă;
- Insuficiența locurilor de muncă;
- Dotări edilitare deficitare: infrastructură de drumuri precară, lipsa canalizării și alimentării cu apă;
- Spirit antreprenorial scăzut, investițiile în dotări turistice: pensiuni, servicii turistice sunt într-o fază incipientă;
- Dispariția sau restrângerea drastică a activităților cu caracter minier și silvic. În domeniul minier mai sunt funcționale doar carierele de suprafață de exploatare a andezitului de la Cariera Albini, Cariera Măgura și Breaza,
- Slaba utilizare a terenurilor agricole datorită slabei dotări cu mașini și utilaje agricole, îmbătrânirii populației, posibilităților limitate de valorificare a produselor agricole, animaliere și animalier;
- Desfășurarea unei agriculturi de subzistență, utilizarea unor mijloace insuficiente, necesare în exploatarea agricolă;
- Procentul scăzut al mijloacelor mecanizate din agricultură și zootehnie;
- Restrângerea, până la dispariție a activităților de prelucrare superioară a masei lemnoase;
- Lipsa posibilităților de valorificare a produselor agricole locale
- Starea precară a infrastructurii de drumuri locale;
- Absența unor căi de acces și a utilităților publice în zonele cu potențial turistic și agricol.

2.11.2. Probleme sociale rezultate din perturbările în ocuparea forței de muncă existente, structura necorespunzătoare a locurilor de muncă față de resursele și nevoile localităților

- Rata ridicată a șomajului, după desființarea mineritului din zonă;
- Migrație externă, mai ales a populației tinere;
- Reducerea continuă a numărului populației cauzată de:
  1. migrația din motive economice;
  2. sporul natural negativ;
  3. îmbătrânirea populației;
- Necesarul mare de resurse financiare pentru dotarea și modernizarea localităților;
- Numărul ridicat al beneficiarilor de ajutor social;

2.11.3. Condiții nefavorabile ale cadrului necesar a fi remediate prin lucrări hidrotehnice, hidroameliorative și antierozionale

- Degradarea continuă a fondului forestier, în condițiile penuriei de resurse financiare și a aplicării politicilor de mediu;
- Întârzierea aplicării măsurilor de ecologizare a zonei în urma închiderii fostelor exploatare miniere;
- Degradarea calității apelor în principalul emisar din zonă – Pârâul Almaș, datorită deversării apelor de mină și a spălării haldelor de steril;

Vezi capitolele 2.8 „Zone cu riscuri naturale” și 3.8 “Măsuri în zonele cu riscuri naturale”

2.11.4. Necesitatea protejării unor zone cu potențial natural valoros, situri sau rezervații de arhitectură și arheologie

Datorită faptului că teritoriul comunei Almașu Mare este parte componentă a unui areal geografic antropizat încă din preistorie, dovada prezenței umane se regăsește în mulțimea urmelor arheologice semnalate sau cercetate din zonă, în primul rând cele legate de exploatarea metalelor neferoase. La acestea se adaugă mai multe situri istorice, cunoscute, precum vechi galerii de mină, lăcașe de cult și gospodării rurale, din care unele coboară până în sec. al XIX-lea. În acest context subliniem necesitatea protejării siturilor de importanță majoră, (categoria A și B) de pe teritoriul administrativ.

Cum o parte din suprafața comunei face parte din Aria Naturală protejată de interes comunitar ROSCI 0029 - “Cheile Glodului, Cibului și Măzii”, aceasta se bucură de un statut special, conform normelor legale. În cadrul acesteia, cele mai valoroase zone protejate de pe teritoriul comunei sunt „Rezervația naturală Cheile Cibului” și „Rezervația naturală Cheile Glodului”. Într-o enumerare succintă vom reaminti pentru fiecare localitate principalele zone cu potențial natural valoros, siturile și monumentele cu valoare arheologică, istorică și de arhitectură.

Satul Almașul Mare este cea mai dezvoltată și populată așezare din cadrul comunei. Structura sa urbană este puternic adaptată condițiilor naturale și preocupărilor locuitorilor săi; agricultura și mineritul. Fondul construit este marcat de aceste influențe, așezarea conservând încă gospodării sau părți de gospodărie vechi, cu valoare arhitecturală tradițională. Alături de acestea amintim:

10. Biserica ortodoxă „Buna Vestire”, de sec. XV, (Joseni) declarată potrivit legii, monument istoric de clasă „A”;
11. Biserica ortodoxă „Schimbarea la Față”, de la sfârșitul sec. XVIII, (Suseni) declarată potrivit legii, monument istoric de clasă „B”;
12. Galeria miniere vechi din „Fața Băii” deschisă încă din 1550 și „Toți Sfinții” deschisă în 1727.
13. Gariile romane descoperite încă din sec XIX sub culmile dealului Bojerița și în „Valea Turnului”;
14. Siturile vechilor colonii miniere romane de la: „Dosu Negri”, „Dealul Haneș” și cea de sub „Vârful Tuțuman”.
15. Structura actuală a așezării, cu gospodăriile risipite, despărțite de importante areale verzi, formate din grădini și fânețe.
16. Colecția muzeală "Achim Emilian"

Satul Almașul de Mijloc mai conservă încă pe Valea Caselor, elemente valoroase de arhitectură populară în cadrul unor gospodării tradiționale, precum case, șuri și alte sălașe, acoperite cu paie.

Dezvoltarea localității, inclusiv pe componenta turistică, necesită noi zone de intravilan care să asigure facilitățile necesare de odihnă și agrement cât mai diversificate, concentrate în jurul vechii așezări. Modul de ocupare a terenului va fi caracterizat de densitate redusă a spațiului de locuit, delimitat cu spațiul verde, și accesibilitate la DJ 705.

Iubitorul de natură poate vizita peșterile din dealul "Colt": Peștera Bârlog, Peștera de la Ceryeju, Peștera la Seci și Peștera de la Groapa Paroșii.

Satul Brădet, aflat astăzi într-un proces continuu de depopulare și îmbătrânire este situat la limita vestică a comunei, bucurându-se de o excelentă priveliște asupra depresunii Balșa-Almaș. Este satul care conservă cel mai bine zestrea arhitecturală a satelor din zonă în cadrul unor gospodării tradiționale, care din păcate astăzi suferă un proces activ de distrugere. O mărturie despre obiceiurile tradiționale ale obștei locale este „scaunul de judecată” aflat în fața bisericii din localitate, unde sfatul bătrânilor judecau pricinile ivite între localnici și se stabileau măsurile necesare comunității.

Morfologia **satelor Cib și Cheile Cibului** este determinată de existența cursului de apă a pârâului Cib, pe a cărui maluri sudic se întinde și a cheilor cu același nume. Se impune necesitatea păstrării albiei

minore și majore a văii ca zonă verde, pentru protecția împotriva inundațiilor, a alunecărilor de teren și căderilor de pietre. Între obiectivele care necesită protecție deosebită putem aminti:

- Rezervația naturală Cheile Cibului;
- Obiectivele de interes turistic din cadrul cheilor, printre care: Izvorul meotermal Peștera cu trei guri, Peștera Bisericuța, Peștera Fără Fund și Peștera Gaura Mândrii;
- Biserica ortodoxă „Sfântu Nicolae” Cib și Mănăstirea din Cheile Cibului;
- Locuri cu încărcătură istorică și legendară precum „Dealul Furcilor” și „Pârâul Bordeielor”.
- Casa d-lui Sabin Onc, datând din anul 1847, care conservă elemente de arhitectură locală veche și acoperișul cu paie.

Satul Glod, așezat la limita sudică a comunei, pe cursul Văii Ardeu (Glod), urbanistic păstrează caracteristicile specifice satelor de munte din zonă. În imediata vecinătate a sa se găsește rezervația naturală Cheile Glodului tăiate în calcare jurasice, dar și alte obiective de interes precum Peștera Zidită, Peștera Feciorilor și Peștera cu două guri, avenul Peștera fără fund, precum și Izvorul Tămăduirii.

Biserica din localitate, ridicată pe locul alteia mai vechi din lemn, în 1841, în timpul episcopului Vasile Moga, sub presiunea administrației austro-ungare, după cum mărturisește o inscripție de pe piatra peristolului bisericii⁵⁷. Biserica a suferit reparații în 1960, moment în care acesta a fost vandalizat, importante mărturiile documentare fiind distruse.

Alt loc cu o puternică încărcătură spirituală și istorică situat la sud de sat, în punctul "Colțul Rupturii", porivit tradiției a existat un schit, răpus de vitregiile istoriei la o dată neprecizată.

În **satul Nădăștia**, pe lângă Biserica "Sfantul Gheorghe" atestată în anul 1845, semnalăm existența mai multor case vechi care conservă arhitectura și stilul constructiv specific zonei – casa cu două camere și „târnaț” în față. Tot aici, în apropiere de sat, într-o poană se găsesc mai multe movile de dimensiuni medii, a căror origine este necunoscută.

2.11.5. Nivelul de poluare sau degradare constatată în unele zone

- Nivelul ridicat de poluare istorică, rămasă după închiderea minelor (halde de steril, ape de mină, infrastructură distrusă), cu un impact major asupra mediului.
- În lungul cursurilor de apă, pe terenuri virane și în păduri se înregistrează depozitări necontrolate de deșeuri menajere, în condițiile unor deficiențe înregistrate în colectarea și transportul deșeurilor.
- Zona cu cel mai mare potențial de poluare îl reprezintă mina Haneș, prin apele de mină care afectează grav pârâul Almaș (Glod);
- Arealele de ocupare cu halde de steril din preajma unor foste mine (Haneș, Albini etc.), incomplet fixate. Apele meteorice care spală aceste halde și curenții de aur contribuie la degradări ale calității apelor de suprafață și a terenurilor agricole din împrejurimi.

Vezi subcapitolul 2.10.11 Calitatea factorilor de mediu: sol, aer, apă, vegetație, cu marcarea zonelor poluate, a terenurilor degradate, etc.

2.11.6. Disfuncționalități generate de insuficiența sau absența unor instituții publice

Instituțiile publice sau unele departamente din cadrul acestora își vor dovedi necesitatea odată cu dezvoltarea economică a localităților.

Cea mai stringentă problemă pentru comunitate rămâne lipsa unui medic de familie, în condițiile în care și clădirea în care a funcționat spitalul se găsește într-un stadiu avansat de degradare.

Sunt foarte necesare înființarea și ocuparea unui post de urbanism în cadrul primăriei ocupat de personal competent, a unui centru de informare și consiliere a cetățenilor pe probleme de dezvoltare comunitară și de inițiativă privată și a unui centru de informare și promovare turistică.

Se impune ridicarea calității serviciilor medicale, la nivelul localității reședință de comună cât și pentru localitățile componente prin asigurarea cu personalul medical necesar.

2.11.7. Aspecte critice privind organizarea circulației și a transportului în comun

- Traversarea principalelor localități ale comunei de către DJ 705 și 705 D, cu o tramă stradală neadecvată, curbe și unghiuri la 90⁰;
- Starea tehnică precară a drumurilor comunale și de acces;
- Inexistența unui transport în comun organizat, care să lege comuna de centrele urbane, în jurul cărora gravitează (Zlatna, Geoagiu, Brad).
- Lipsa amenajărilor și dotărilor în/pentru stațiile de autobuze.
- Legăturile critice cu exteriorul, în care există doar două curse pe zi pe traseul Alba – Zlatna – Glod și retur.
- Necesitatea modernizării DJ 705 D, pe sectorul Cheile Cibului – Băcia, pentru a deschide o nouă rută spre valea Geoagiului, în vederea unei valorificări superioare a potențialului turistic pe care-l reprezintă zona.

2.11.8 Aspecte legate de gradul de echipare edilitară a localității în raport cu necesitățile populației

Referitor la gradul de echipare edilitară a localităților componente în consonanță cu necesitățile populației, se constată importante rămăneri în urmă în realizarea/implementarea unor obiective precum:

1. Reabilitarea și modernizarea rețelei de străzi și, în afara celor formate de drumurile județene care traversează comuna;
2. Lipsa unui sistem modern de alimentare cu apă la nivelul satelor comunei;
3. Lipsa unui sistem modern de canalizare menajeră și stație de epurare menajeră la nivelul întregii comune;
4. Starea precară a unor obiective social-culturale din unele sate (căminul cultural din Almașul Mare – Suseni și dispensarul medical) etc.

2.11.8.1 Alimentarea cu apă

Comuna nu dispune de o rețea de alimentare cu apă care să satisfacă necesitățile tuturor locuitorilor. Cei mai mulți dintre localnici se aprovizionează cu apă din surse tradiționale (izvoare de versant, fântâni, foraje etc.).

Rețelele locale de canalizare realizate de către persoane fizice sau grupuri de gospodării nu pot suplini necesarul întregii comunități.

Vezi 2.9.3. Alimentarea cu apă - existența și 3.9.2. Alimentarea cu apă – propusă.

2.11.8.2 Canalizarea

Pe teritoriul comunei Almaș nu există o rețea comună de canalizare și nici stație de epurare a apelor uzate. Unele persoane care și-au asigurat alimentarea cu apă utilizează fose septice sau deversează apele uzate direct în emergenții locale.

Vezi 2.9.4. Canalizarea și epurarea apelor uzate menajere - existent și 3.9.3. Canalizare – propus, 3.9.4. Epurarea apelor menajere – propus.

2.11.8.3. Alimentare cu energie electrică

UAT Almașul Mare are asigurat necesarul de energie electrică necesar din rețeaua națională de distribuție. Se impun măsuri pentru promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă (eoliană și solară)

Vezi 2.9.1. Alimentare cu energie electrică – existent și 3.9.1. Alimentare cu energie electrică – propus.

2.11.8.4 Telefonie

Pe teritoriul comunei este asigurată conectivitatea cu principalii operatori de telefonie mobilă. Un rol major în acest sens îl joacă antenele montate în punctele „Plai” și „Cornet”

Vezi 2.9.2. Rețele de telecomunicații - existent.

2.11.8.5 Alimentare cu căldura

Nu există un sistem centralizat de alimentare cu energie termică. Încălzirea se execută individual, în cadrul fiecărei gospodării, folosind combustibili solizi, în special lemn, sau lichizi. Ținând seama de tendința de îmbătrânire a populației și de existența unor familii de bătrâni singuri, cu o vârstă înaintată, pentru care procurarea și transportul lemnului pentru casă este o problemă, se impune analiza posibilității organizării la nivelul comunei a unor depozite de combustibil solid, patronat de primărie, care să vină în ajutorul acestora.

Administrația locală va sprijini și încuraja utilizarea unor resurse de energie termică regenerabilă, prin intermediul microstațiilor de biogaz și a pompelor de căldură.

2.11.8.6 Gospodărie comunală

- Nu sunt stabilite împreună cu custodele rezervațiilor naturale Cheile Cibului și Cheile Glodului a locurilor de amplasare a coșurilor pentru colectarea gunoierului menajer în zona și în apropierea acestora, precum și a modului de colectare.
- Ritmul colectării/golirii containerelor și al pubelelor populației este unul necorespunzător (1- 2 ori/lună!).
- Lipsa unor măsuri ferme din partea autorităților locale împotriva celor care contribuie la poluarea mediului prin aruncarea și/sau depozitarea resturilor menajere în afara locurilor dinaintea stabilite în acest scop.

Vezi **2.9.5. Rampa de gunoi** – existent și 3.9.7. Reabilitarea, conservarea și protecția mediului – propus.

2.11.8.7 Prevederi, reguli și măsuri generale pentru prevenirea și stingerea incendiilor în localități

Apărarea împotriva incendiilor are ca scop apărarea vieții oamenilor, a bunurilor și a mediului, constituind, conform legii, o problemă de interes public la care trebuie să participe atât autoritățile administrației publice, cât și persoanele fizice și juridice de pe teritoriul comunei, în conformitate cu legislația în vigoare. Organizarea apărării împotriva incendiilor la nivelul comunei intră în atribuțiile consiliului local și a primarului, conform prevederilor legale în vigoare, care trebuie să asigure integrarea măsurilor privind dezvoltarea și perfecționarea activității de apărare împotriva incendiilor, în programele de dezvoltare economico-socială ce se întocmesc la nivel local.

La nivelul primăriei Almașu Mare există structurile necesare în vederea intervenției în caz de incendiu. Totodată primăria dispune de un serviciu privat pentru Situații de urgență, aflat sub președinția primarului Aron Zaharie, precum și de dotările minime necesare. Serviciul amintit este de categoria a III-a, fiind format din personal voluntar, aflat sub cordonarea primarului. Serviciul dispune de o motopompă Mercedes Benz, 1 MP.

2.12. NECESITĂȚI ȘI OPTIUNI ALE POPULAȚIEI

2.12.1 Cerințe și opțiuni ale populației și punctul de vedere al autorităților

În urma analizei documentelor directe privind dezvoltarea zonei, a opțiunilor populației și ale administrației locale din comuna Almașu Mare, pentru perioada 2015 - 2020 au reieșit următoarele probleme de rezolvat, care au fost incluse și în PUG.

a). Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii locale de transport și comunicație;

- Modernizarea drumurilor județene DJ 750 și a DJ 750 D pentru a facilita o valorificare superioară a potențialului economic și turistic al zonei și o interconectare mai bună cu localitățile vecine;
- Modernizarea tuturor drumurilor comunale și reabilitarea celor vicinale și agricole, prin refacerea encartamentului și a lucrărilor de artă aferente (podețe, ziduri de sprijin și rigole pentru scurgerea apelor pluviale);
- Reabilitare și modernizare străzilor, la nivelul tuturor localităților comunei, concomitent cu amenajarea de trotuare, piste pentru bicicliști, podețe și rigole;
- Continuarea eforturilor împreună cu Consiliul Județean Alba și a Consiliul Județean Hunedoara, de modernizare a DJ 750 D pe sectorul Cheile Cibului – Băcăia. Acest fapt ar permite îmbunătățirea legăturilor cu exteriorul, pentru satele Cib și Cheile Cibului, prin deschiderea accesului spre zona Geoagiu de Jos - Orăștie și autostrada A1

b). Rețele de utilitate publică

- Asigurarea unui sistem de alimentare cu apă la nivel local, utilizând surse locale, care să deservească într-o primă fază satele Almașu Mare, Almașu de Mijloc, Nădăștia și Glod. Extinderea sistemului de alimentare cu apă la nivelul satelor Cib și Cheile Cibului;
- Realizarea unui sistem de canalizare unitar, care să includă într-o primă fază satele Almașu Mare, Nădăștia și Glod și a unei stații de epurare amplasată în aval de satul Glod.
- Realizarea sistemului de canalizare local pentru satele Cib și Cheile Cibului și a unei stații de epurare monobloc în aval de satul Cheile Cibului.

- Organizarea sistemului de management al gunoiului menajer, prin dotarea fiecărei gospodării cu pubele, amenajarea de platforme dotate cu containere pentru colectarea selectivă a deșeurilor, și asigurarea programului de colectare/evacuare, la nivelul întregului UAT.
- Modernizarea drumurilor județene și locale, care leagă între ele satele comunei;
- Reabilitarea, refacerea drumurilor africole și vicinale de pe teritoriul administrativ.

c). *Infrastructura pentru educație, servicii sociale, sănătate și cultură*

- Încheierea lucrărilor de amenajare a spațiilor de învățământ, de la toate școlile, asigurarea cu spații sanitare și încălzire centralizată, iar într-o fază ulterioară, trecerea la dotarea acestora cu inventarul didactic necesar.
- Încheierea proceselor de reabilitare și dotare a Căminelor culturale din satele Almașu Mare, Almașu de Mijloc, Nădăștie, Cib și Glod și dotarea acestora în vederea utilizării în scopuri multiple, de ordin cultural și social.
- Prin accesarea unor fonduri guvernamentale sau europene Administrația locală va trebui să treacă la reamenajarea și dotarea unui punct sanitar în satul Almașu Mare sau Nădăștie (cabinet medicina de familie, punct farmaceutic), care să acorde servicii de specialitate pentru localnici și măsuri de prim ajutor în caz de accidente;
- Promovarea în continuare a Muzeului local, “Emilian Achim” din Almașu Mare și introducerea sa în circuitul turistic.
- Refacerea colecțiilor primului muzeu sătesc din România, prin revenirea acasă a obiectelor aflate astăzi în MUAI și Muzeul Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, și transformarea sa într-un important obiectiv turistic și de cercetare, prin care să se treacă la valorificarea obiceiurilor, tradițiilor și portului popular din zonă
- Introducerea în circuitul turistic a Colecției etnografice “Gavrilă Mirela” din satul Brădet.

d). *În domeniul infrastructuri pentru agrement și petrecerea timpului liber.*

- Amenajarea în zona localității Cheile Cibului a unui spațiu de campare și de picnic;
- Valorificarea turistică a unor vechi ocupații precum exploatarea aurului aluvionar, prin metode tradiționale (hurcălitul).
- Deschiderea unor ateliere de prelucrare și șefuire a cristalelor și gemelor din zonă (calcedonie, opal, cuarț etc.)
- Amenajarea pe lângă Căminele culturale a unor cluburi pentru tineret;
- Amenajarea într-una dintre școlile dezafectate a unei tabere pentru elevi;
- Amenajarea unor săli și/sau terenuri de sport multifuncționale în principalele localități ale comunei.
- Organizarea în cadrul sărbătorilor câmpenești și religioase a unor vechi obiceiuri locale (ex. Pelerinajul la Izvorul tămăduirii de Cheile Glodului).
- Valorificarea potențialului turistic reprezentat de Cheile Cibului și Cheile Glodului, cu bogăția lor de forme endo și exo carstice.
- Satele comunei Almașu Mare sunt recunoscute pentru jocul de călușeri practicate de către tinerii de aici până astăzi. În acest context administrația locală poate lua în calcul posibilitatea organizării unui festival anual pentru promovarea și valorificarea turistic al acestui dans tradițional;

e). *În domeniul sprijinirii dezvoltării economice și a infrastructuri de afaceri*

- Facilități pentru investitori. Sprijinirea reînvierii mineritului aurifer în zonă, dar pe principii noi, mai prietenoase cu mediu, mai productive și mai sigure în subteran;
- Valorificarea economică a haldelor de steril existente și revenirea la mineritul de suprafață prin valorificarea aurului aluvionar;
- Înființarea pe plan local a unor micro-intreprinderi de prelucrare și valorificare a produselor locale, a poamelor, ciupercilor și fructelor de pădure;
- Sprijinirea înființării unor micro-ferme de creștere a animalelor, (bovinelor și ovinelor);
- Revalorificarea economică prin împăduriri a terenurilor degradate și amenințate de alunecări de teren;
- Deschiderea unui birou local pentru Consultanță în Afaceri, în vederea sprijinirii firmelor mici și a fermierilor locali;
- Refacerea potențialului pomicol al comunei, atât prin refacerea zestrei pomicole din cadrul gospodăriilor, cât și prin înființarea unor microferme pomicole;
- Sprijinirea construirii unor capacități de procesare a produselor agricole și pomicole;

- Sprijinirea înființării unor pensiuni turistice și agroturistice rurale, care să valorifice preponderent produsele din zonă;
- Valorificarea turistică a tezaurului istoric, arheologic și etnografic existent în teritoriul administrativ;

f). În domeniul Protecției Mediului Înconjurător

- Introducerea sistemului integrat de management al deșeurilor menajere;
- Curățarea și refacerea mediului afectat de intervențiile antropice (halde de steril, elemente de infrastructură minieră dezafectate, cariere de exploatare a pietrei după încetarea activității acestora, depozitarea necontrolată a deșeurilor menajere și a celor rezultate din construcții, și a suprafețelor degradate în urma unor fenomene meteorologice etc.);
- Construirea unor platforme de depozitare a gunoaielor menajere și contractarea activităților de salubritate cu o firmă specializată pentru colectarea deșeurilor;
- Identificarea programelor de protecție a mediului în vederea întocmirii unor proiecte care să conducă la stoparea oricarei degradări a mediului natural și la îmbunătățirea calității lui;
- Conservarea și amenajarea spațiilor verzi existente în satele comunei (perdelele de protecție de pe malul cursurilor de apă, copaci și pejiști existente sub forma unor mici scuaruri sau crescute în mod natural);
- Constituiea unor capacități pe raza comunei privind producția de energie verde și extinderea iluminatului public cu celule solare în toate satele comunei;

g). În domeniul creșterii capacității de implicare a Comunității și a Administrației Locale.

Intărirea Coeziunii Sociale

- Creșterea capacității autorităților locale privind accesarea și administrarea fondurilor destinate dezvoltării locale; prin organizarea pregătirii personalului din administrația locală la cursuri de instruire, seminarii și dezbateri, în vederea creșterii capacității comunitare, de a crea strategii proprii de dezvoltare, de a identifica surse de finanțare, a elabora și implementa proiecte, în scopul dezvoltării locale.
- Susținerea dezvoltării societății civile în general (asociații. Organizații neguvernamentale etc.), care prin activitățile desfășurate pot contribui la întărirea coeziunii sociale și la dezvoltarea economică pe termen lung;
- Promovarea includerii sociale, îmbunătățirea și diversificarea serviciilor în domeniu;
- Sprijinirea comunității romilor și a grupurilor sărace în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață și a integrării lor sociale;
- Promovarea standardelor și cerințelor Uniunii Europene privind managementul administrativ și funcționarea unei administrații locale.

Vezi 3.9. DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE, 2.11.8 ASPECTE CRITICE PRIVIND ORGANIZAREA CIRCULAȚIEI ȘI A TRANSPORTULUI ÎN COMUN, respectiv 3.4 DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR.

2.12.2 Punctul de vedere al proiectantului privind solicitările beneficiarului

- Dezvoltarea localităților comunei se va face și în continuare, în mod natural, pe vetrele existente, cu extinderii ale intravilanului pe zonele de dezvoltare economică, în vederea utilizării mai eficiente a spațiului disponibil.
- Reglementările urbanistice pentru aceste localități au în vedere extinderea suprafeței intravilanului doar în zonele de dezvoltare industrială, turistică și de servicii, create în scopul dezvoltării unitare a localităților pe amplasamente situate în exteriorul actualului intravilan. Aceste extinderi să se realizeze în zonele cu potențial de dezvoltare, la conturarea lor să se ținut cont de mediul natural, de cel social și economic.
- Sistemul de circulații existent va avea și pe viitor un rol important în amplasarea extinderii spațiilor de locuit dar și a construcțiilor cu caracter economic, turistic și edilitar. Totodată se va avea în vedere pe cât posibil, restructurarea acestora pentru o mai multă coerență și îmbunătățirea linearității.
- Se impune o valorificare superioară a potențialului natural și turistic de care dispune comuna (izvoare, potențial peisagistic etc.), cât și cel antropic (lăcașe de cult, situri arheologice), concomitent cu valorizarea trecutului său istoric.

3.1. STUDII DE FUNDAMENTARE

(Se vor prezenta sintetic concluziile studiilor de fundamentare elaborate anterior sau concomitent cu PUG-ul, în special a celor care justifică enunțarea unor reglementări urbanistice)

Studiile de fundamentare luate în calcul la întocmirea acestei documentației și care justifică enunțarea unor reglementări urbanistice sunt:

1. Studii cu caracter general;
2. Studii cu caracter special/local.

Studiile cu caracter general, sunt studiile care privesc un areal geografic mai întins, dar care include și teritoriul administrativ al comunei Gârda de Sus.

- Prevederi ale secțiunilor PATN;
- Prevederi ale PATJ Alba;
- Planul de dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020;
- Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2014-2020;
- Planul de analiza și acoperire a riscurilor - Alba, 2011

Alături de aceste studii și documente prospective s-au mai luat în analiză și alte studii cu caracter special sau local, cu impact major asupra enunțării unor reglementări urbanistice precum:

- Strategia de dezvoltare a comunei Almașu Mare pentru perioada 2014-2020;
- Studii de mediu
- Studiu istoric și de analiză a patrimoniului istoric și arhitectural de pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare.

De asemenea, s-au utilizat informații primite de la beneficiar (Primăria Almașu Mare), analizele de teren efectuate și principalele proiecte preconizate la nivelul unității administrative, cu impact în dezvoltarea urbanistică a comunei și pentru care există studii de fezabilitate, sunt cele privind realizarea infrastructurii de bază din comună, cu următoarele componente:

În sprijinul dezvoltării economice a comunei administrația locală sprijină sau se implică direct într-o serie de proiecte privind:

1. Creșterea rolului comunei Almașu Mare în cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitare la care comuna este parte. Ne referim aici la:
  1. Asociației Comunelor din România
  2. Asociația Grupul de Acțiune Locală din zona văilor Ampoiului și Mureșului (2014-2020).
  3. Asociația de dezvoltare comunitară „Salubris Alba”, înființată pentru satisfacerea nevoilor comunitare legate de serviciul public de salubritate la nivelul județului Alba (2007).
2. Înființarea unor capacități cu caracter turistic sub forma unor pensiuni, tabere școlare, zone de agrement și picnic și spații de campare amenajate.
3. Dezvoltarea turismului, prin valorificarea potențialului natural și istoric al comunei în cadrul unor proiecte de interes zonal precum valorificarea potențialului turistic și de agrement al bazinului superior al râului Geoagiu, cu afluenții săi Glod, Cib și Almășel, cunoscând faptul că acesta dispune de un potențial ridicat de amenajare de-a lungul său a unor zone de agrement pentru tot timpul anului, și de valorificare a potențialului natural deosebit, care pot deveni reale atracții turistice.
4. Valorificare a patrimoniului istoric și arhitectural pe care îl deține atât în domeniul arhitecturii laice (vechi case tradiționale din lemn) cât și a celei ecleziastice, și ne referim la bisericile din Almașu Mare, Cib, și Glod și Nădăștie.

De asemenea, au fost incluse în cadrul acestei documentații concluzii ale Studiilor analitice și prospective prevăzute în N.M. 233/17.03.2016, de aplicare a legii 350/2001, respectiv;

- Studii geotehnice și hidrogeologice;
- Protecția mediului, riscuri naturale și antropice;
- Studiu istoric și peisagistic
- Infrastructura tehnico-edilitară.
- Impactul schimbărilor climatice
- Evoluția socio – demografică
- Evoluția activităților economice

3.2. EVOLUȚIE POSIBILĂ, PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

Dezvoltarea viitoare a localităților comunei se va realiza prin valorificarea potențialului natural, economic și uman existent. (conform sugestiilor prevăzute la Cap. 3.4. **DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR, și 3.9 DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE – SOLUȚII PROPUSE**).

Dezvoltarea localităților se va face în mod natural, pe vetrele existente, pe direcția căilor de comunicație, avându-se în vedere potențialul de dezvoltare economică și dezvoltarea turistică, posibilitățile de echiparea edilitară și o organizare mai eficientă a spațiului din intravilan, pe criteriul dezvoltării durabile. Evoluția posibilă a localității va respecta prevederile PATN și PATJ, alte programe pe termen mediu sau lung, în conformitate cu sugestiile de la capitolele 3.2.1. și 3.4.

3.2.1. Prevederi ale secțiunilor PATN

Comuna Almașu Mare nu este conectată direct la marile magistrale europene de transport auto sau feroviar care traversează teritoriul României, dar prin intermediul DJ 705 și a DN 74 are acces indirect la Coridorului paneuropean de transport multimodal (autostradă și cale ferată) IV: Nădlac - Arad - Timișoara - Lugoj - Deva - Sibiu – Râmnicu Vâlcea - Pitești - București – Giurgiu) și la „Autostrada Transilvania”, fapt ce permite accesul spre oricare parte a țării și/sau Europei.

Accesul la magistrală de infrastructura feroviară (Magistrala 200) se face de asemenea, prin gara Orăștie, situată la o distanță de cca. 45 km.

Accesul la infrastructura de transport aerian se realizează prin Aeroportul Internațional Timișoara, situat la 221 km, sau la aeroportul Sibiu, la 123 km. Aeroportul internațional București este situat la o distanță de cca. 402 km.

Cu toate că PATN (L 363/2006) și nici Masterplanul pe transport 2015, nu prevăd nimic special pentru extinderea infrastructurii de transport în această zonă a Munților Apuseni, prin grina Consiliilor județene Alba și Hunedoara DJ 705, drum care se bucură de un real interes turistic și ecumenic, a fost modernizat pe întreaga sa lungime.

Resursele de apă ale comunei Almașu Mare sunt relativ importante, cu toate acestea, exploatarea miniere din zonă au avut și încă mai au un impact negativ major asupra resurselor de apă, datorită poluării acestora de către apele de mină. În acest context amintim Valea Almașului (Glodului) care este cea mai poluată datorită apelor de mină de la Haneș. Acest fapt limitează utilizarea acestor ape atât în cadrul gospodăriei cât și pentru animale. Din aceste considerente sursele de apă utilizate sunt preponderent cele de adâncime și izvoarele de versant.

Cele mai mari probleme sunt înregistrate în zona înaltă a platoului carstic Ocoale-Ghețar, unde datorită structurii geologice a terenului, rețeaua apelor de suprafață este puternic dezorganizată. Acest fapt este recunoscut și în Legea nr. 20/2006 pentru modificarea Legii nr. 171/1997 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a II-a Apa, anexa 3 (Apa pentru populație), unde satele situate în partea de nord a comunei fiind încadrate în categoria zonelor rurale cu resurse reduse, care necesită lucrări prioritare de alimentare cu apă în sistem centralizat. Acest fapt recunoscut inclusiv prin PATJ, a permis demararea unor lucrări de alimentare cu apă al satelor: Ghețar, Ocoale, Dealul Frumos, Hănășeși și Mumună încă din 2008, când prin hotărâre de guvern a fost alocată o sumă de 544 mii lei pentru începerea lucrărilor la sistemul de alimentare cu apă al acestor sate.

În cadrul Strategiei de Dezvoltare a Județului Alba pentru perioada 2014-2020, prezentată de CJ Alba, un obiectiv important este „conservarea patrimoniului cultural, tangibil și intangibil, pentru dezvoltarea durabilă a turismului”. Comuna Almașu Mare face parte din categoria localităților pentru care se prevede reabilitarea / modernizarea / extinderea caselor de cultură / căminelor culturale, precum și includerea teritoriului său administrativ în cadrul itinerarului istoric "Drumul aurului".

Din categoria riscurilor geologice cu impact asupra unor areale din această zonă menționăm alunecările de teren, căderi de pietre și într-o oarecare măsură riscuri aferente reliefului carstic (în partea de sud a comunei). Alunecările de teren sunt influențate de litologia solului, pantă și nivelul precipitațiilor, ele fiind întâlnite mai ales în partea de sud a comunei. Potențialul de producere a acestora este unul mediu, cu o probabilitate redusă de producere. (vezi Legea 575/2001, anex 6). Aceste riscuri poate fi amplificat prin

excavări ale versanților sau al baza acestora pentru realizarea unor investiții (construcții, drumuri), în condițiile în care nu se iau măsurile necesare pentru stoparea acestora.

Legislația zonelor protejate, în primul rând Legea nr. 5/2000, menționează existența pe teritoriul comunei Almașu Mare a unor importante suprafețe protejate, sub forma unei rezervații naturale, formate din Cheile Cibului și Cheile Glodului. Ambele sunt rezervații de tip geologic, categoria IV-a IUCN, cu o suprafață cumulată de 35 ha. La rândul lor aceste rezervații sunt incluse în cadrul sitului „Natura 2000” - ROSCI0029 (Cheile Glodului, Cibului și Măzii), cu o suprafață de 3336214,44 ha. Toate acestea impun anumite limitări legislative asupra extinderilor de intravilan, a desfășurării unor activități economice, altele decât cele tradiționale legate de creșterea animalelor și turism.

În conformitate cu prevederile legii 351/2001 privind rețeaua de localități, comuna Almașu Mare, cu centrul administrativ în satul Almașu Mare, aparține de jud. Alba, fiind situată în sfera de influență al orașului Zlatna și a centrului reședință de județ – Alba Iulia, unde se găsește și Judecătoria care are competențe și asupra comunei, și trezoreria la care comuna este arondată.

Vezi cap 2.3.2. Prevederi ale PATN și PATJ, privind zona.

3.2.2. Priorități de intervenție

Apreciem că și pentru viitor localitatea își va păstra caracteristicile tradiționale în cea mai mare parte, dar se vor sedimenta tot mai evident și alte laturi ale activității economice, în primul rând agricultura, serviciile și turismul, elemente care-i vor întregi profilul economic.

Zona Almaș – Zlatna – Săcărâmb face parte din perimetrul aurifer al Munților Apuseni, fapt pentru care mineritul aurifer a constituit o ocupație multiseclară. Deși în prezent se găsește într-un con de umbră, nu excludem reluarea acestor așezări, cu tehnologii noi, mai eficiente și mai prietenoase cu mediul.

Conform Strategiei de dezvoltare a comunei Almașu Mare și al Plan de Dezvoltare Locală al GAL Valea Ampoiului -Valea Muresului, pentru perioada 2014-2020, principalele măsuri și priorități de intervenție rămân:

Reabilitarea, refacerea și modernizarea infrastructurii de transport de pe teritoriul administrativ, în primul rând cea cu impact imediat în dezvoltarea economică și turistică. Ne referim aici la:

Deschiderea și modernizarea drumului de legătură prin Cheile Cibului între satele Băcia și Cheile Cibului, proiect care antrenează implicarea Consiliilor județene Alba și Hunedoara;

Reabilitarea și modernizarea infrastructurii locale de transport. (drumurile comunale, vicinale și forestiere).

Realizarea de poduri și podețe peste pâraiele Ardeu și Cib, care să faciliteze o mai bună legătură între cele două maluri ale cursurilor respective de apă.

Realizarea unei alei pietonale în lungul DJ 750 și 750 D, în zona de intravilan, destinată utilizării de către pietoni și bicicliști

- *Asigurarea infrastructurii edilitare pentru toate satele comunei; aici avem în vedere în primul rând realizarea programului de alimentare cu apă și canalizare la nivelul principalelor localități:*
  - Alimentarea cu apă a satelor Almașu Mare, Nădăștia, Glod; Cib și Cheile Cibului, utilizând ca surse foraje de adâncime, în aval de Mina Albini;
  - Realizarea unor sisteme de canalizare și epurarea apei menajere pentru localitățile menționate, amplasate în apropierea localităților Glod (care să deservească localitățile Almașu Mare, Nădăștie și Glod) și Cheile Cibului (cu localitățile Cib și Cheile Cibului), în așa fel încât curgerea să se facă liber, cu cât mai puține stații de pompare.
  - Pentru satele Brădet și Almașul de Mijloc, inclusiv pentru grupurile de gospodării izolate sau prea îndepărtate de rețelele de canalizare, se poate opta pentru realizarea unor fose impermeabile vidanjabile, amplasate în puncte accesibile de la drumuri, pentru a putea fi evacuate periodic și epurate în cadrul stațiilor de epurare locale.
  - Decolmatarea albiilor văilor Glod și Cib, pentru a îndepărta pericolul inundării, terenurilor agricole, a construcțiilor și gospodăriilor situate în apropierea malurilor;
  - Extinderea și modernizarea rețelelor de iluminat stradal pe principalele artere de circulație și a străzilor secundare, prin utilizarea sistemelor de iluminat cu leduri. Extinderea rețelelor de joasă tensiune spre zonele nou introduse în intravilan și gospodăriile astăzi neelectrificate.

- Încurajarea populației locale pentru a trece la utilizarea unor resurse energetice regenerabile, precum panourile solare și fotovoltaice.

- *Înbunătățirea și modernizarea infrastructurii administrative, educaționale și de sănătate, în conformitate cu Strategia de Dezvoltare Locală prevede:*

1. Amenajarea urbanistică a centrului de comună (trotuare, marcaje, indicatoare carosabil, pietonal, mobilier urban etc.);
2. Refașadizarea construcțiilor de pe arterele principale care să țină cont de arhitectura locală (elementele de arhitectură tradițională: ziduri și finisaje din lemn, soclu de piatră, panta șarpantei), împrejmuiri etc.;
3. Construirea unui centru comunitar multifuncțional la nivelul comunei, în funcție de necesitate și opțiunea locuitorilor;
4. Reparații capitale la clădirile fostelor școli și grădinițe, astăzi dezafectate din lipsă de elevi, în vederea conservării și utilizării lor în alte scopuri necesare comunității.
5. Continuarea modernizării și dotării școlii gimnaziale Almașu Mare, prin creșterea numărului de laboratoare și a nivelului de dotare la acestea;
6. Modernizarea clădirii și redeschiderea fostului dispensar medical și transformarea lui într-un centru medico-social integrat, care să includă pe lângă cabinet medic de familie să mai includă cabinet stomatologic, sală de tratament și farmacie.

- *Sprrijinirea inițiativei și a investițiilor private în valorificarea resurselor materiale și umane, de care dispune comuna;*

1. În domeniul agricol se impune:

- sprijinirea înființării și dezvoltarea fermelor de familie bazate pe creșterea animalelor, care să valorifice mai eficient suprafețele mari de pășunat și fâneaț din zonă. În acest context se propune sprijinirea refacerii și modernizării sălașelor de vară din extravilan.

- Organizarea de programe privind practicarea unei agriculturi ecologice, omologarea, înregistrarea și valorificarea produselor finite, ca produse ecologice;

- Sprijinirea formelor asociative ale producătorilor locali și zonali, prin care să se asigure colectarea, transformarea și valorificarea ”produselor montane”, în sistem integrat.

- Dezvoltarea apiculturii, cu valorificarea locală a produselor finite;
- Încurajarea și revitalizarea unor activități meșteșugărești tradiționale (țesături, prelucrarea lemnului, văsărit, prin sprijinirea dotării unor ateliere meșteșugărești școală și modernizarea capacităților locale de prelucrare și valorificare a resurselor locale;
- Inițierea și facilitarea programelor de instruire în domeniul serviciilor turistice, care nu trebuie să lipsească de la nici o pensiune (ghidare, cazare, marketing);
- Valorificarea produselor naturale din arealul comunei (plante medicinale, plante tehnice, fructe de pădure, ciuperci etc.) în sistem integrat, inclusiv prin prepararea de conserve, dulcețuri, siropuri, produse uscate, tincturi, uleiuri;
- Înființarea de rețele locale de colectare, recepție, depozitare, sortare și ambalare al acestor produse.
- cunoașterea și valorificarea modalităților de atestare a produselor tradiționale pe piața internă și internațională.

2. În domeniul silviculturii și a prelucrării tradiționale a lemnului prin sprijinirea modului tradițional de relaționare cu fondul forestier, a utilizării și valorificării tradiționale a masei lemnoase prin dezvoltarea micro-intreprinderilor și al atelierelor particulare/de familie, bazate pe acest mod de prelucrarea a lemnului:

Conservarea/protecția pădurilor/plantațiilor cu valoare de patrimoniu, a celor cu o semnificație specială pentru comunitățile locale și a celor de protecție;

Stabilirea împreună cu administratorii rezervațiilor naturale Cheile Cibului – Cheile Glodului (Madei) a condițiilor și modului de exploatare a resurselor naturale aflate în zonele protejate:

- 📄👉 Crearea de mici ateliere de prelucrare a lemnului, specializate pe realizarea unor construcții din lemn, cu o arhitectură tradițională, care să fie valorificate atât pe plan intern cât și la export;
  - 📄👉 Creșterea valorii materialului lemnos printr-o prelucrare și finisaje superioare, realizate în cadrul microintreprinderilor și al atelierelor specializate.
  - 📄👉 Replantarea usuprafețelor de teren degradate, a haldelor de steril și a zonelor unde pădurile au fost tăiate în mod irațional, cu specii autohtone.
- *Dezvoltarea turismului* prin valorificarea potențialului antropic și natural existent și a inițiativei private în acest sector, prin:
  - Sprijinirea dezvoltării agroturismului rural, a înființării de pensiuni și campinguri; diversificarea ofertei turistice prin investiții în punctele de atracție pentru turiști (patrimoniul peisagistic și cultural istoric);
  - Introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu natural și antropic existent pe teritoriul comunei, cu caracter religios și laic, a Muzeului local Emilian Achim și a unor vechi galerii miniere (romane).
  - Valorificarea potențialului turistic local (peisagistic, spelologic și cultural) în favoarea tinerelor generații, prin intermediul taberelor școlare, destinată elevilor din ciclul primar și secundar;
  - Reînvierea în scop turistic a unor tradiții legate de minerit, precum exploatarea aurului așluvionar în sistem tradițional.

Relația cu mediul

Pe teritoriul administrativ al comunei sunt înregistrate un număr de 2 rezervații naturale, cu caracter geologic: Cheile Cibului și Cheile Glodului, cu o suprafață de 25 ha, precum și alte arii naturale protejate recunoscute legal (Natura 2000), care la rândul lor acoperă o suprafață de cca. 65 % din teritoriul administrativ. În acest context problemele de mediu reprezintă o componentă importantă în cadrul relației dintre comunitatea locală și administrația P N Apuseni. În cadrul acestei relații strategia propune măsuri specifice menite să contribuie la o mai bună cunoaștere a problemelor specifice legate de procesele de dezvoltare durabilă și de măsurile necesare protejării PNA, printre care:

1. Sprijinirea campaniilor de conștientizare și educare pe tema protecției mediului inițiate de către administratorii rezervației naturale și a siturilor Natura 2000 existente pe teritoriul comunei (Cheile Cibului, Cheile Glodului).
2. Organizarea și susținerea de tabere ecologice pe teritoriul comunei, în special pentru copii și tineri
3. Programe de instruire a populației privind biodiversitatea
4. Menținerea și conservarea populațiilor de plante Arnica Montana în arealele naturale de dezvoltare al acestei plante.

Tot în contextul relației OM – MEDIU putem include măsuri specifice privind economia rurală, care trebuie să țină seama de constrângerile impuse de legislația în vigoare dar fără a periclita modul de viață, resursele și posibilitățile de dezvoltare al acestor comunități, în cadrul zonelor de dezvoltare durabilă.

Impactul schimbărilor climatice asupra activităților economice specifice

În domeniul economic acest impact se va manifesta în principal asupra:

- Creșterii animalelor, prin:
  1. impactul secetei asupra surselor de apă;
  2. schimbări survenite în calitatea și cantitatea sursele de alimentație al animalelor;
- Turismului
  1. creșterea numărului și a amplitudinii fenomenelor meteo periculoase (furtuni, vijelii, ploi torențiale), care pot să surprindă potențialii turiști în zone mai puțin favorabile;
  2. incidente survenite la nivelul infrastructurii (drumuri înzăpezite, creșterea riscului de avalanșe și troieniri etc.
- Fondului forestier
  1. modificări în structura vegetației forestiere, prin restrângerea zonelor cu fânețe și pajiști naturale și arealelor ocupate de păduri. Fenomenul este potențat și factorul uman, aflat într-un proces de îmbătrânire accentuată;

2. distrugeri ale fondului forestier prin extinderea doborâturilor;
  3. creșterea riscurilor de incendiu (natural și antropic);
- Mediu
    1. ploile torențiale și furtunile vor contribui la spălarea haldelor de steril, implicit a poluării surselor de apă;
    2. amplasamentele fostelor colonii miniere în condițiile actuale, pe parcursul câtorva ani se vor transforma în câmpuri în ruine, în urma distrugerii construcțiilor existente;
    3. la rândul său învelișul vegetal din zona de pajiști va fi dominat treptat de specii precum: gramineele xerofile: negara (*Stipa capillata*), colilia (*Stipa lessingiana*, *S. pulcherima*), barboasa (*Andropogon cristatum*) și iarbă albastră (*Festuca valesiaca*), alături de specii precum cârcelul (*Ephedra distachya*), lucerna (*Medicago sativa*), iarba albastră (*Festuca valesiaca*), ciulinul (*cirsium cardus*) etc.;
    4. Scăderile semnificative ale densității populațiilor de animale sălbatice mari, nu pot fi puse numai pe seama vânătorii, cât mai degrabă pe alterări ale mediului și necesitatea restrângerii zonei de dominație, fapt care impune măsuri drastice de păstrare, protejare și conservare a speciilor și a habitatelor existente, inclusiv în cadrul unor rezervații.

Asigurarea unor facilități investitorilor privați, prin:

- terenuri spre concesiune și vânzare pentru construcții industriale, turistice și pentru servicii;
- facilitarea obținerii documentațiilor;
- acces la DJ 705 și 705 D;
- telefonie fixă și mobilă.
- alimentare cu energie electrică.

3.3. OPTIMIZAREA RELATIILOR ÎN TERITORIU

3.3.1. Poziția localității în rețeaua județului.

Localitățile comunei Almașu Mare sunt situate în partea de vest al județului Alba, în cadrul bazinului superior al râului Geoagiu, în depresiunea Balșa -Almaș la limita cu județul Hunedoara. Cu o suprafață de cca. 9300 ha, teritoriul comunei Almașu Mare este dispus în bazinul superior al râului Geoagiu, în cadrul depresiunii Balșa. Administrativ este situat la limita cu județul Hunedoara, fiind legat de teritoriul acestuia prin DJ 705 și 705 D.

În cadrul județului Alba, localitatea centru de comună – Almașu Mare, se află la o distanță de cca. 14 Km de orașul Zlatna (DN 74) și gara de aici; la 49 km de Alba Iulia (DN 74, DN 1) și la 31 km față de orașul Geoagiu (HD).

Față de centrele urbane mai importante situate în județele vecine, localitatea centru de comună – Almașu Mare se află la la 45 km față de orașul Orăștie și la 63 km față de municipiul Deva, jud. Hunedoara.

Prin potențialul său turistic circumscris unei zone mai largi, situată la izvoarele râului Geoagiu, comuna Almașu Mare împreună cu UAT-urile vecine - Balșa, Poiana și Ardeu, poate deveni un reper zonal în cadrul destinațiilor turistice atât de vară, inclusiv pentru turiștii aflați în stațiunea de tratament și odihnă de la Geoagiu Băi.

Coordonatele geografice ale localității reședință de comună, **Almașu Mare**, sunt 23° 07' 51" E - longitudine estică și 46° 05' 24" N - latitudine nordică.

3.3.2. Căile de comunicații și transport

Dezvoltarea economică și socială a comunei în viitor depinde în mare măsură de modul cum sunt rezolvate și problemele puse de dezvoltarea rețelelor de transport.

Astăzi starea DJ 705, care leagă DN 74 cu DN 1 prin Almașu Mare – Balșa – Geoagiu – Orăștie DN 1 este relativ satisfăcătoare, mai puțin sectorul Zlatna – Valea Mare – Almașu Mare, unde, datorită circulației utilajelor de mare tonaj care transportă piatră de la carierele Breaza; Măgura și Albinii, au afectat puternic carosabilul, necesitând ample lucrări de refacere.

De asemenea, DJ 705 D este modernizat pe un segment important, cuprins între Cariera Albinii și Cheile Cibului, dar necesită continuarea lucrărilor de modernizare și în sectorul Cheile Cibului – Limită de județ pentru a deschide o nouă legătură cu orașul Geoagiu, mult mai scurtă pentru Cib și chiar Zlatna. Un asemenea drum ar putea pune mai bine în valoare potențialul turistic; natural și antropoc al zonei Cheile Cibului.

Pentru viitor se impune creșterea accesibilității la nivelul teritoriului administrativ prin valorificarea unor drumuri locale, precum cel care leagă satul Cheile Cibului cu satul Glod, peste Dealul Picui. Acest drum ar completa posibilitățile de valorificare turistică a rezervației naturale Cheile Cibului.

De asemenea, este necesară diversificarea rețelelor de transport, care să permită racordarea la unitățile administrative vecine pe noi direcții de penetrare. În acest sens propunerile noastre, de deschidere a noi rute de acces și transport, vin să contribuie atât la dezvoltarea turismului în acest areal, cât și la strângerea relațiilor între unitățile administrative vecine, cu consecințe economice, sociale și de dezvoltare viitoare.

- Menționăm principalele drumuri care pot contribui la optimizarea relațiilor în teritoriu:
- Modernizarea drumului (DJ 705D) prin Cheile Cibului, care să lege satul Cheile Cibului cu satul Băcăia. Spre nord, modernizarea acestui drum pe sectorul Almașu Mare-Cariera Albinii, peste Dealul Măgura spre Stănița, ar asigura o nouă rută de legătură cu satele din bazinul Crișului Alb.
- Modernizarea drumului Almașu Mare – Brădești (Biserică).
- Modernizarea drumului pe Valea Turnului, spre fosta colonie minieră, în scopul asigurării unui acces mai lesnicios ultimelor familii care mai locuiesc în zona minei Haneș.
- Modernizarea drumului local Cheile Cibului – Glod, care traversează Dealul Picui, drum cu un important potențial turistic.
- Modernizarea infrastructurii stradale existentă, cu precădere la nivelul satului Glod, unde aceasta este mai extinsă, la Cib, pe Valea Muncelului și la Almașu de Mijloc, pe Valea Glodului și către Piatra Albă.
- Extinderea infrastructurii stradale spre zonele nou introduse în intravilan, unde există cerere și potențial de extindere a unor construcții cu caracter turistic (Vezi satul Glod).

Desigur, realizarea unor proiecte atât de ambițioase presupune o largă colaborare între administrațiile locale, cu concursul celor județene, pe baza unor proiecte finanțate atât din fonduri guvernamentale de dezvoltare cât și din fonduri europene. Transpunerea lor în practică va însemna o contribuție majoră la redefinirea viabilității unora dintre așezările zonei, la puternica dezvoltare a turismului în zonă și la diversificarea resurselor de trai pentru localnici.

În același timp însă de impun măsuri drastice pentru limitarea circulației autovehiculelor grele, supra-încărcate cu piatră sau lemne. Dacă nu se va reuși limitarea circulației unor asemenea utilaje de transport, dar mai ales a încărcăturii situația infrastructurii de transport redevine critică în scurt timp.

3.3.3. Mutații survenite în folosința terenurilor

În comuna Almașu Mare mutații importante în folosința terenurilor nu au survenit în ultimii ani. Fiind o zonă montană necooperativizată, după 1990 nu s-a pus problema restituirilor unor terenuri agricole, toate cele 3500 ha de terenuri utilizate ca pășuni și fânețe constituind pe mai-departe baza principală pentru creșterea animalelor.

O situație specială o au zonele ocupate de fostele expoatări miniere, după închiderea minelor. Suprafețe importante de teren, inclusiv vatra fostelor colonii Haneș și Almaș (Albinii), care înainte aparțineau de întreprinderia minieră au revenit în patrimoniul comunie sau au un statut incert, și caracter de ruină.

Importante modificări au avut loc la nivelul suprafețelor împădurite. Cele peste 3000 ha, cât reprezintă suprafața împădurită la nivelul comunei, formată din specii arboricole de foioase (stejar, fag paltin, frasin etc), au suferit o serie de mutații. În prezent suprafețele împădurite cunosc o puternică extindere, în contextul împăduririi unor foste terenuri agricole, pășuni și fânețe rămase nelucrate sau părăsite. O parte dintre acestea au trecut pe cale juridică din proprietatea statului în proprietate privată, către composesorate și persoane fizice. Însă înăsprirea legislației limitează drastic accesul localnicilor la lemnul din fondul forestier, în detrimentul companiilor străine. Deși legea 33/1996, privind repunerea în unele drepturi economice a locuitorilor din Munții Apuseni, ar oferi accesul localnicilor la 15 mc masă lemnoasă pe an, această măsură nu a fost aplicată niciodată. Astăzi legislația privind vânzarea pădurilor dă drept de preemțiune la ROMSILVA sau altor comparători, persoane fizice sau juridice în detrimentul localnicilor, fapt ce este perceput ca o frână în dezvoltarea comunităților locale, în asigurarea resurselor economice necesare dezvoltării sale economice.

Legislația de mediu la rândul său a introdus noi mutații în utilizarea terenurilor. Menționăm faptul că 36% din teritoriul administrativ al comunei este cuprins în cadrul sitului „Natura 2000”, ROSPA 0132 Munții Metaliferi, iar 4 % în cadrul sitului ROSCI Cheile Glodului, Cibului și Măzii, fapt ce implică anumite restricții în utilizarea terenurilor, fără nici o recompensă pentru proprietarii acestora.

Menționăm de asemenea, utilizarea unor suprafețe importante din terenurile agricole ale primăriei, în primul rând a celor de pășunat, de către persoane fizice, sau concesionarea terenuri către investitori privați, în vederea dezvoltării mineritului aurifer de suprafață – din depozite aluvionare.

Se impune totuși ca administrația locală să treacă la o inventariere a suprafețe de teren pe care le deține, în vederea valorificării lor superioare, inclusiv în regim public-privat, prin realizarea unor investiții care să aducă un plus de venituri și resurse administrației locale.

În etapa actuală sunt satisfăcute în general cerințele populației pentru construirea de locuințe noi, acestea având loc pe terenuri proprietate particulară.

Administrația locală pregătește introducerea în intravilan a unor noi suprafețe de teren cu acces direct la DJ 705 și a DJ 705 D, pentru a fi valorificate, economic rezidențial și turistic. De asemenea, în zona de extravilan, aflată sau nu în cadrul unor zone protejate, sunt prevăzute terenuri destinate dezvoltării de ferme agricole (pe Dealu Urdașului, Fidișel etc.). De asemenea, pe cursul superior al văii Almașului, în aval de satul Glod este prevăzută o zonă cu potențial de dezvoltare turistică, pentru viitor.

Valorificarea acestor spații se va face pe baza unor PUZ-uri întocmite ulterior, care să orienteze dezvoltarea urbanistică a spațiilor propuse.

3.3.4. Lucrări majore prevăzute, conform Planului Strategic de Dezvoltare

- Modernizarea infrastructurii culturale (Căminul cultural din Nădăștie și Cib), lucrări de întreținere și conservare a fostelor clădiri școlare, astăzi neutilizate și fostului Dispensar medical.
- Realizarea infrastructurii de canalizare și alimentare cu apă.
- Combaterea inundațiilor provocate periodic de revărsările pârâului Almaș (Ardeu) și Glod, cu unii dintre afluenții acestuia asupra gospodăriilor populației și a terenurilor agricole, prin lucrări de decolmatare a albiilor apărare a malurilor și îndiguiri.

- Modernizarea drumurilor locale și de legătură dintre satele comunei (Nădăștie – Glod; Almașu Mare - Brădet).
- Modernizarea rețelelor electrice de medie și joasă tensiune din zonă și creșterea gradului de siguranță în alimentarea consumatorilor, prin eliminarea întreruperilor neprogramate a furnizării de energie, a șocurilor de curent și scăderea puterii în instalațiile de distribuție.
- Realizarea de poduri și podețe peste cursurile de apă care străbat comuna, sau refacerea celor existente, care necesită intervenții.
- Transformarea DJ 105 D într-o rețea de transport local de importanță zonală care să conecteze satele Cib și Valea Cibului cu orașul Geoagiu și DN A1, prin modernizarea sectorului de drum din Cheile Cibului.

Direcțiile posibile de evoluție a localităților și prioritățile în intervenție au fost tratate la cap. 3.4
EVOLUTIE POSIBILA, PRIORITĂȚI.

3.3.5. Deplasări pentru muncă

Înainte de anul 2000, principalele deplasări pentru muncă se făceau loco, spre principalele exploatări miniere din zonă (Almaș și Haneș) și spre centru economic al zonei, orașul Zlatna. Principala formă de navetism era navetismul zilnic, care presupunea deplasări spre Zlatna, pe o distanță de cca. 14 km, cât și pe plan local la minele din localitate.

Alături de navetismul zilnic era prezent și navetismul săptămânal pentru cei care lucrau la distanțe mai mari în orașe precum Alba Iuliasau Cugir.

După anul 2000, în condițiile desființării mineritului și închiderea minelor existente, a crescut numărul celor angrenați în activități agricole, iar odată cu deschiderea unor cariere unii localnici și-au găsit un loc de muncă la acestea. Alții muncesc în micile unități economice bazate pe prelucrarea lemnului, comerț, turism și transporturi, nou înființate pe teritoriul comunei.

Pentru viitor dezvoltarea turismului, a unor activități conexe creșterii animalelor, a exploatării și valorificării unor resurse locale cât și a serviciilor pot să absoarbă o parte importantă din forța de muncă disponibilă. În viitor, alături de creșterea animalelor, dezvoltarea turismului și revitalizarea unor meșteșuguri tradiționale pot asigura o utilizare mai eficientă a potențialului uman existent și a produselor agricole locale.

Datorită lipsei unei alternative locale viabile pe termen lung, mobilitatea forței de muncă s-a îndreptat spre state din uniunea europeană. Astăzi un număr important dintre localnicii lucrează în străinătate, unii investindu-și câștigurile acasă. În aceste condiții deplasările pentru muncă în străinătate se fac pentru perioade mai lungi, de 3-6 luni sau chiar ani, caz în care se întorc acasă doar în concediile de odihnă. Perpetuarea fenomenului, în lipsa unor politici naționale de revitalizare a zonei, se va accentua procesul de îmbătrânire a populației pe termen mediu și lung. Consecințele unor asemenea fenomene vor avea implicații negative majore pentru viitorul satelor comunei.

3.3.6. Echiparea edilitară în teritoriu

Pe lângă activitățile cu caracter edilitar amintite anterior (vezi cap. 3.3.4.) dezvoltarea echipării edilitare pe teritoriul administrativ va trebui să mai includă:

- Realizarea unei rețele de canalizare și stație de epurare care să deservească satele Almașu Mare; Năsăștie și Glod.
- Realizarea unei rețele de canalizare și stație de epurare pentru satele Cib și Cheile Cibului.
- Realizarea unui sistem de alimentare cu apă, utilizând ca sursă apele freatice colectate din aval de mina Albinii, și distribuite gravitațional către toate satele comunei.
- Extinderea accesibilității la mediul online prin rețeaua de internet de mare viteză spre satele aflate în zone unde astăzi asemenea servicii lipsesc ();
- Revitalizarea fostului crâng Șesuri, unde astăzi nu mai trăiește nici un locuitor și transformarea lui într-un sat turistic.
- Branșarea acestei zone la rețeaua de alimentare cu energie electrică.
- Reabilitarea infrastructurii de acces spre zonele agricole;
- Modernizarea rețelei de transport formată din drumurile comunale și agricole, precum și extinderea acestei rețele spre satele învecinate.

Dezvoltarea echipării edilitare a fost tratată pe larg la capitolul 3.9
DEZVOLTAREA ECHIPĂRII EDILITARE.

3.4. DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR – Obiective

3.4.1. Obiectivele generale ale dezvoltării economice:

Obiectivul principal îl constituie realizarea dezvoltării economice și sociale durabile a comunei Almașu Mare, prin punerea în valoare a potențialului natural și uman al localităților componente, a tradițiilor și resurselor disponibile.

- Alte obiective vizează:
  - Protejarea sănătății populației și a mediului prin ecologizarea vechilor structuri miniere și epurarea apelor de mină, prin îmbunătățirea colectării și depozitării deșeurilor și prin implementarea de măsuri pentru ecologizarea spațiilor afectate prin depozitarea necontrolată a deșeurilor.
  - Administrarea superioară a domeniului public, prin valorificarea superioară a rezervelor de teren pe care comuna le deține;
  - Implementarea unor proiecte care să vizeze asigurarea echipării edilitare a principalelor localități ale comunei, prin introducerea alimentării cu apă și a canalizări în localitățile Almașu Mare; Almașu de Mijloc; Cib; Glod și Nădăștie.
  - Continuarea procesului de modernizare a infrastructurii de transport locale, a rețelei stradale și a drumurilor comunale.
  - Promovarea sustenabilității și a calității locurilor de muncă și sprijinirea mobilității forței de muncă disponibile.
  - Crearea de noi locuri de muncă, prin atragerea investițiilor străine și stimularea localnicilor pentru a investi în exploatarea resurselor minerale, piscicole și turistice disponibile la nivelul teritoriului administrativ;
  - Valorificarea superioară a potențialului economic și de agrement pe care îl reprezintă obiectivele naturale și antropice de interes turistic pentru comună;
  - Protejarea patrimoniului construit, adaptarea sa funcțională și socială în vederea dezvoltării durabile a zonei și a turismului;
  - Încurajarea activităților tradiționale în paralel cu dezvoltarea turismului rural. Sprijinirea proiectelor de exploatare a resurselor aurifere prin mineritul de suprafață;
  - Dezvoltarea și extinderea infrastructurii turistice locale (spații de cazare și petrecere a timpului liber) și conectarea teritoriului administrativ la principalele magistrale turistice ale zonei;
  - folosirea cu eficiență maximă a resurselor materiale, umane și bănești în domeniul investițiilor pentru comună, optimizări la nivel macro și microeconomic, adică îndeplinirea anumitor criterii de optimizare prin intermediul cărora să se asigure:
- respectarea echilibrului pe ansamblul economiei;
- valorificarea maximă a resurselor disponibile în prezent și viitor printr-o dezvoltare durabilă;
- un grad superior de competitivitate pentru produsele destinate schimbului intern.

3.4.2. Obiectivele de bază ale dezvoltării economice

Valorificare superioară a potențialului agricol deținut prin:

- Sprijin acordat înființării de microferme cu caracter agricol, comasarea parcelelor și asigurarea cu utilități a zonelor cu potențial agricol ridicat;
- Încurajarea creșterii numărului și a calității utilajelor agricole la nivelul comunei;
- extinderea suprafețelor de teren prelucrate mecanizat;
- creșterea suprafețelor cultivate cu legume și plante tehnice, inclusiv prin căutarea unor soluții de cultivare a plantelor medicinale,
- sprijinirea înființării de micro ferme agro-zootehnice și pomicole. În acest context important va fi de

a găsi posibilități de valorificare superioară a fructelor, atât pe plan local cât și zonal;

- Căutarea unor soluții de înființare la nivel local sau zonal a unor centre de colectare a produselor animaliere (lapte, lână etc.) în vederea creșterii eficienței valorificării acestor produse.
- sprijinirea înființării unui centru de colectare prelucrare și ambalare a fructelor de pădure și a plantelor medicinale;

Un alt obiectiv de bază al dezvoltării agriculturii este dezvoltarea zootehniei, prin sprijinirea înființării unor firme specializate de creștere a animalelor.

Referitor la principalele intervenții în domeniu care se pot realiza în perspectiva anilor 2015-2020, după aderarea la Uniunea Europeană (când climatul concurențial a devenit mult mai dur) și care pot veni în sprijinul producătorilor agricoli amintim:

- Pregătirea teoretică și practică de către structurile specializate din cadrul primăriei sau de către alți specialiști prin acțiuni organizate, a tinerilor implicați în agricultură, pentru a cunoaște noile posibilități și tehnologii utilizate în acest sector, oportunitățile și modalitățile de valorificare a produselor precum și sprijinirea creării unor structuri organizatorice regionale care să contribuie la valorificarea produselor locale
- Deschiderea unor centre private de preluare și prelucrare a produselor lactate, de sacrificare și abatorizare;
- Obținerea și promovarea produselor naturale ecologice în ferme care să respecte legislația Uniunii Europene (ferme pentru creșterea bovinelor, a ovinelor și suinelor, ținând seama de potențialul zonei, dar și mici ferme cu alte destinații (cultura ciupercilor, a melcilor etc.);
- Identificarea și mediatizarea programelor de dezvoltare rurală, cu posibilități de aplicare locală. În acest context este importantă susținerea logistică și a consilierii tinerilor fermieri în demersurile lor pentru obținerea de fonduri guvernamentale și/sau europene pentru dezvoltarea și extinderea exploatațiilor agricole, dotarea cu utilajele necesare sau materiale biologice superioare.

Industrie și comerț

- Identificarea unor zone destinate dezvoltării agro-industriale și de mică industrie și asigurarea infrastructurii de bază pentru acestea (energie electrică, apă, canalizare etc.).
- Modernizarea sectoarelor de producție existente în domeniul prelucrării lemnului și diversificarea producției și creșterea productivității acestora.
- Sprijinirea reconversiei profesionale a șomerilor;
- Sprijinirea înființării unor micro-întreprinderi cu profil – construcții, materiale de construcții, industrie ușoară și de prelucrare, transporturi etc.;
- Asimilarea de tehnologii noi în diverse domenii de dezvoltare și creșterea productivității muncii;
- Recalificarea forței de muncă. În condițiile extinderii activităților cu caracter turistic este necesară pregătirea populației locale tinere, prin cursuri intensive de scurtă durată.
- O mai bună colaborare între administrația locală și administratorii carierelor deschise în zonă, pentru întreținerea, repararea și extinderea infrastructurii de transport, pentru implementarea unor măsuri de ecologizare și refacere a zonelor afectate de aceste activități și de minerit.

Turism, sport și agrement

Crearea unei infrastructurii de susținere a turismului prin:

- Incurajarea înființării unor pensiuni agroturistice și a amenajării unor gospodării individuale pentru a putea primi și satisface cerințele unui turism civilizat;
- Valorificarea potențialului etnografic, folcloric, istoric și muzeal pe care comuna îl deține, a portului și tradițiilor folclorice locale.
- Crearea unor noi capacități de cazare nepermanente (tabere, locuri de campare și picnic etc.), în zona Cheilor Cibului și al Glodului. În acest scop putându-se utiliza inclusiv infrastructura școlară, astăzi devenită disponibilă din lipsă de elevi.
- Valorificarea superioară a zestrei istorico-arhitecturale deținute, a monumentelor ecleziastice și vechilor gospodării țărănești care se mai păstrează în unele dintre satele comunei. În acest context amintim posibilitatea valorificării de către localnicii din cătunul Picui, a unora dintre gospodăriile vechi, astăzi nelocuite.
- Realizarea infrastructurii de acces, marcarea traseelor turistice și amenajarea punctelor de belvedere și popas.
- Dezvoltarea infrastructurii de agrement, și pentru dezvoltarea activităților sportive prin:

- Înființarea unui parc, a unui ștrand și zonă de promenadă pe malul râului Mureș;
- Amenajarea piațetelor și a spațiilor verzi din interavilanul localităților (din preajma bisericilor, a zonelor centrale etc.);
- Amenajarea unei zone de agrement și petrecerea timpului liber, în zona Cheilor Cibului și cea a satului Glod;
- Dotarea și amenajarea Căminelor culturale existente, care să poată funcționa atât ca și cluburi, pentru tinerii din comună, prin dotarea lor cu sisteme audio, video și jocuri de societate, cât și pentru organizarea unor activități de altă natură (nunți, botezuri, parastase etc.).
- Modernizarea și înzestrarea bazelor sportive din Almașu Mare și sprijinirea investitorilor privați în amenajarea unor terenuri de sport pe lângă spațiile de cazare (pensiuni și agropensiunile care se vor deschide în zonă).

Servicii

De asemenea, dezvoltarea serviciilor trebuie să devină o preocupare majoră la nivelul administrațiilor locale, atât pentru satisfacerea necesităților populației cât și pentru terți. Aceste servicii vor trebui să vizeze:

- Asigurarea unor intervenții de primă necesitate (reparații și verificări auto, reparații electrocasnice și de utilaje agricole, servicii de înfrumusețare și relaxare etc.);
- Asigurarea unor necesități comerciale și de consum (puncte alimentare, terase, cofetării, stație de carburanți etc.)
- Asigurarea unor servicii pentru petrecerea timpului liber (discoteci, spectacole de muzică ușoară și populară, bibliotecă etc.);
- Amenajarea unei zone cu destinația “PIAȚĂ”, unde locuitorii să-și valorifice cu anumite prilejuri produsele agricole, meșteșugărești, de artizanat și mică industrie. Acestea pot fi conectate la evenimente mai importante din viața comunităților locale, precum “sărbătorile de “hram”.

3.4.3. Specificul unităților necesar a se realiza

În domeniul agricol:

- ferme agricole, destinate creșterii animalelor și pomiculturii;
- unități economice prin care să se reinvie mineritul de suprafață, atât pentru satisfacerea unor necesități economice, cât și pentru valențele sale turistice;
- unități de procesare și valorificare a produselor agricole (instalație pentru uscarea tradițională a fructelor și a plantelor medicinale).

În domeniul micii industrii și a serviciilor

- mici unități de valorificare a potențialului energetic local (eolian, solar);
- unități pentru valorificarea resurselor minerale, nemetalice (cuarțite, alte agregate minerale), prin prelucrarea resurselor gemologice, în special al agatelor din zonă, și obținerea unor obiecte artizanale;
- unități pentru prelucrarea și valorificarea superioară a lemnului;
- încurajarea meșteșugurilor locale și a profesiilor liberale;
- crearea unor unități de servicii către populație, de la cele de garanție și reparații, la cele destinate igienei și înfrumusețării (frizerie, cuafor) etc.

3.4.4. Turismul

3.4.4.1. Potențial turistic

- Turismul este perceput în general ca reprezentând o sursă potențială de creștere economică. Potențialul turistic al zonei se bazează pe resursele naturale, moștenirea culturală unică și frumusețea peisajului. Ca urmare, turismul are potențialul de a crea un număr important de locuri de muncă, putând contribui la bunăstarea economică a locuitorilor.
- Conform PATJ Alba și a datelor din teren, comuna Almașu Mare dispune de importante resurse naturale și peisagistice precum și monumente istorice cu valoare turistică. De asemenea, comuna

dispune de existența unor ansambluri și situri istorice, de factură religioasă și laică, precum una dintre cele mai vechi biserici de zid din Apuseni – Biserica Buna Vestire din Almașu Mare - Joseni, cele din Almașu Mare-Suseni și Cib, înscrise deja în listele de patrimoniu; precum și bisericile de zid de la Glod, Nădăștie și Cheile Cibului, sau bisericuța de lemn de la Brădet. La aceste monumente se mai pot adăuga și alte obiective antropice cu valoare arhitecturală și istorică, precum conace vechi case și gospodării tradiționale, emblematice pentru arhitectura populară locală de sec. XVIII și XIX. Toate aceste resurse se cer a fi valorificate într-un cadru mai larg, prin includerea într-un circuit turistic zonal, care să cuprindă obiective naturale (Piatra Ardeului, Cheile Glodului și Cheile Cibului) și istorice situate în bazinul superior al văilor Cib și Almaș.

Resurse ale cadrului natural

- Cheile Cibului, cu abrupturile naturale, fenomenele endocarstice, cascadele etc.;
- Cheile Glodului;
- Masivul Pleașa Ardeului
- Cascada de pe cursul superior al pârâului Almaș, situat în aval de sat, și în apropiere de Piatra Albinii;
- Cele câteva puncte de belvedere situate pe DJ 705, în preajma Muzeului Achim Emilian și pe Dealul „Podei”;

Resurse antropice

- *Biserica Buna Vestire - Almașu Mare - Joseni* (AB-II-m-A-00174), datând de la începutul sec. al XV-lea (1418).

- - *Biserica Schimbarea la față - Almașu Mare – Suseni* (AB-II-m-B-00175), din satul Almașu Mare, cartierul Suseni, datând din sec. al XVIII-lea (1764);
- *Biserica Sf. Nicolae Cib* (AB-II-m-B-00202), situată pe teritoriul satului Cib, atestată documentar din 1750;

- Alături de aceste monumente incluse în listele de patrimoniu pe teritoriul comunei mai sunt și alte obiective istorice, apreciabile prin vechime și valoare arhitecturală, dintre care amintim:
- Biserica „Sfinții Arhangheli” din satul Glod, având caracteristicile arhitecturale și constructive specifice lăcașelor de cult românești din sec. al XVIII-lea și prima parte a sec. al XIX-lea (1841);
- Biserica „Sfantul Gheorghe” din Nădăștie, ridicată în 1845;
- Biserica de lemn „Adormirea Maicii Domnului” din satul Brădet, adusă și montată pe actualul amplasament în 1832, din satul Poiana Techereului;
- Clădirea Primăriei vechi din Almașu Mare, datând de la începutul sec. XX (1900);
- Clădirea primei școli românești din Almașu Mare-Suseni, ridicată din piatră la sfârșitul sec. al XIX-lea (1895), și utilizată astăzi ca instituție de cultură (Cămin cultural);
- Crucile comemorative, de hram sau de hotar, precum crucea de piatră din curtea bisericii Brădet, datând din 1837; crucea de hram, ridicată din piatră în anul 1868, din fața bisericii de la Glod; Crucea de piatră de hotar, de pe drumul Bradului, ridicată la 1837; crucea de lemn de stejar, cunoscută sub numele de „Crucea Horii Uesului”, atribuită fiului lui Horea, ultimul îngrijitor al mănăstirii vechi din Cheile Cibului.
- Alături de aceste monumente mai menționăm cele 7 gospodării/case de locuit, datând dinaintea de 1910, care se mai păstrează pe teritoriul comunei Almașu Mare, printre care amintim cele din satul Almașu de mijloc și cătunele Laz (Almașu Mare) și Picui (Glod);
- Galeriile miniere romane (Mina „Toți Sfinții” etc.) care se mai păstrează, devenite inaccesibile în urma închiderii minelor din zonă, după anul 2000.

3.4.4.2. Infrastructură tehnică

Măsuri pentru dezvoltarea infrastructurii turistice

- Îmbunătățirea infrastructurii de cazare turistică și de petrecere a timpului liber. Menționăm că în prezent este deschisă o singură pensiune turistică „Casa David” din Cib;
- Găsirea soluției optime, printr-o colaborare mai strânsă cu proprietarul și Consiliul Județean Alba, pentru amenajarea și deschiderea posibilităților de vizitare a unei galerii miniere romane;
- Promovarea potențialului turistic al zonei, cu obiectivele sale naturale și antropice, prin amenajarea și marcarea traseelor de vizitare, panouri cu prezentarea obiectivelor și antropice;
- Amenajarea locurilor de campare și popas, inclusiv prin dotarea acestora cu coșuri pentru resturi menajere, băncuțe pentru odihnă și eventual amenajarea unor surse naturale de apă;
- Amenajarea complexă a traseelor turistice.

3.4.4.3. Măsuri necesare protecției și conservării resurselor turistice

În vederea menținerii unui cadru optim de desfășurare a activităților turistice în zonă, se impune îmbunătățirea infrastructurii turistice de pe teritoriul comunei Noșlac, în prezent aflată într-o stare incipientă de formare. Concomitent se impune luarea de măsuri pentru preîntâmpinare apariției, în viitor, a unor situații de degradare a patrimoniului turistic existent sau adăugat, pe baze noi precum:

- respectarea riguroasă a prevederilor legii cu privire la protecția mediului înconjurător.
- conservarea vegetației forestiere și arboricole specifică zonelor de stâncărie, a zonelor mlăștinoase existente în lungul unor cursuri de apă, sau în jurul localităților cu funcțiuni turistice (Cib; Glod etc.);
- evitarea construirii de unități economice poluante (crescătorii de păsări, ferme zootehnice mari, unități industriale, etc.) în lungul principalelor drumuri cu valențe turistice DJ 705 și DJ 705 D, sau în apropierea locațiilor turistice, proiectarea atentă a instalațiilor speciale de combatere a poluării (rețele de canalizare, stații de epurare a apelor uzate);
- păstrarea esteticii arterelor de circulație și stradale, plantarea cu arbori și flori a străzilor din localitățile comunei, taluzarea sectoarelor de drum care prezintă alunecări, interzicerea depozitarii de materiale de construcții și utilaje în lungul traseelor turistice, îngrijirea fațadelor clădirilor aflate la drum, etc.;
- continuarea campaniilor de educație a populației prin școală și alte acțiuni educative, pentru respectarea și protejarea resurselor naturale și turistice;
  - revitalizarea și continuarea vechilor tradiții etnofolclorice din zonă.

3.4.5. Modul de folosință a rezervelor de teren

- Deoarece resursele de teren pe care le deține primăria sunt de cele mai multe ori sub necesități și inegal distribuite, utilizarea acestora se va face în funcție de necesitățile imediate și de perspectivă a comunității.
- Astfel în intravilanele localității sau în imediata apropiere a acestora, utilizarea terenurilor se va face în primul rând în scopul asigurării/dezvoltării infrastructurii edilitare, a unor servicii, putând fi concesionate sau vândute și în scopul desfășurării unor activități cu caracter economic.
- Suprafețele împădurite vor fi exploatate în regim silvic, pentru asigurarea unor necesități economice imediate sau de perspectivă pentru comunitate (lemn de foc sau de construcție, pășunat etc). Terenurile inadecvate agriculturii vor putea fi utilizate pentru exploatarea unor agregate minerale cu obligația investitorului de a amenaja pe locul fostelor exploatații, alte amenajamente, inclusiv turistice și de petrecere a timpului liber.
- Suprafețele de teren acoperit de pășuni sau fânețe, pot fi concesionate în primul rând unor fermieri locali sau asociațiilor crescătorilor de animale locali, pentru desfășurarea unor activități economice, care să aducă venituri la bugetul local și să utilizeze forță de muncă autohtonă. De asemenea, în cazul neutilizării de către populația locală, aceste pășuni/fânețe pot fi concesionate în anumite condiții unor investitori privați din afara UAT pentru creșterea animalelor. Totodată aceste terenuri pot fi utilizate pentru proiecte locale de investiții în domeniul turismului, a dezvoltării infrastructurii pentru activități de tip industrial sau servicii.

3.4.6. Asigurarea cu utilități

Principalele categorii de utilități publice necesare dezvoltării economice, turistice și sociale, pe care Administrația locală are datoria să le asigure sunt:

- Extinderea sistemului centralizat de alimentare cu apă potabilă în principalele localități ale comunei și branșarea consumatorilor locali;
- Extinderea sistemului centralizat de canalizare menajeră și la nivelul localităților Almașu Mare, Nădăștie, Glod și Cib-Cheile Cibului;
- Căutarea unor soluții cu Minvest Deva pentru realizarea unei stații pentru neutralizarea și epurarea apelor de mină provenite de la mina Haneș;
- Extinderea rețelelor edilitare în zonele nou introduse în intravilan;
- Asigurarea unui management corpunzător pentru deșeurile menajere, selectarea, colectarea și

- transportul acestora;
- Asigurarea serviciilor comerciale și de alimentație publică;
  - Asigurarea infrastructurii de comunicații și transport etc.
  - Amplasarea containerelor pentru deșeuri menajere în spațiile amenajate pentru picnic și al altor spații cu aceeași destinație se va face în locuri accesibile auto, pe platforme amenajate special în acest sens.

3.4.7. Locuri de muncă necesar a se crea.

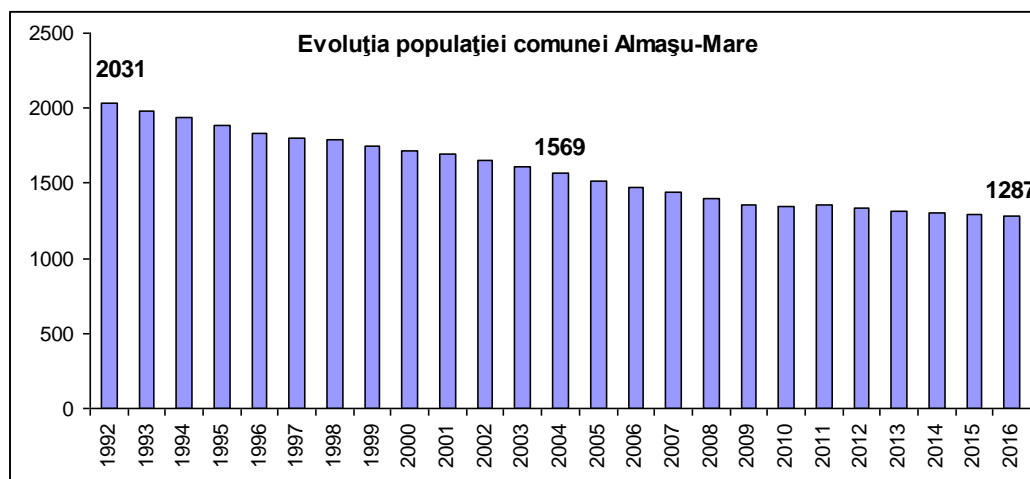
Situația ideală pentru fiecare comunitate este asigurarea cu locuri de muncă retribuite corespunzător pentru toată populația aptă de muncă. Desigur acestea nu pot fi create decât în sectoare de activitate existente la nivelul comunității și în funcție de resursele locale și de pregătirea forței de muncă. Lipsa acestora precum și neconcordanța dintre ofertă și pregătirea forței de muncă duce de cele mai multe ori la emigrarea acestora spre alte centre.

- La nivelul comunei Almașu Mare baza locurilor de muncă este asigurată de agricultură, cu principalele sale componente: cultivarea pământului, creșterea animalelor și auxiliar pomicultura și apicultura. În acest sector forța de muncă nu este pregătită în mod special, aici fiind vorba de o pregătire tradițională, de aceea pregătirea este asimilată muncii necalificate. În condițiile dezvoltării unei agriculturi moderne, în cadrul unor ferme de producție, se impune utilizarea unei forțe de muncă specializate, precum ingineri/tehnicieni agronomi, medici/ tehnicieni veterinari, lucrători pe diferite tipuri de utilaje agricole, îngrijitori de animale, mulgători etc. Crearea acestor locuri de muncă presupune existența unor investiții în domeniu și pregătirea viitoarei forțe de muncă necesare.
- Până acum câteva decenii baza economică a comunei era mineritul, unde era angrenată marea majoritate a forței de muncă. Închiderea minelor și practic, desființarea mineritului în zonă a dus la pierderea unui număr important de locuri de muncă, sărăcirea populației și emigrarea unei părți importante din forța de muncă tânără, spre state din Uniunea Europeană. Pe plan local se speră că într-un viitor apropiat să se reia mineritul, ca minerit de suprafață, pentru exploatarea aurului din nisipurile aluvionare, prin tehnici tradiționale și moderne. Spre acest fapt se îndreaptă doi întreprinzători privați din Zlatna – unul din Trîmpoiele și altul din Pirită – care au obținut în 2017 avizul de la Agenția pentru Protecția Mediului pentru exploatarea aurului aluvionar de pe cursul pârâului Turnu din Almașu Mare
- Ținând seama de potențialul pomicol al zonei, de tradițiile existente și de creșterea interesului pentru consumul unor produse cât mai naturale, pe teritoriul UAT Almașu Mare se pot întreprinde măsuri pentru realizarea unei unități de producție, destinată preparării, producerii și conservării fructelor. Investiții în acest domeniu ar asigura un număr variabil de locuri de muncă, mai multe în perioada de recoltare, pregătire, oferind totodată un deșeu pentru valorificare producției de fructe din zonă.
- În domeniul industrial și al serviciilor cu caracter productiv este necesară existența unei forțe de muncă mai specializate, care să fi trecut cel puțin printr-o școală profesională sau una echivalentă, pentru meseriile de bază. Zona Almașu Mare fiind una preponderent minieră, forța de muncă calificată a fost majoritar în acest domeniu. Din aceste considerații și ținând seama de faptul că populația aptă de muncă este relativ tânără, posibilitățile de adaptare cele mai bune se îndreaptă spre exploatarea de suprafață, în cadrul carierelor de andezit existente.
- Dezvoltarea unor activități cu caracter industrial, axate pe producția de energie electrică (eoliană și/sau fotovoltaică) necesită puțină forță de muncă, cea existentă necesitând o pregătire specială, cu nivel tehnic mediu și superior, în pregătirea căreia trebuie implicată, alături de investitor și administrația locală.
- În unele domenii sunt necesare pregătiri specializate cum sunt șoferii în transporturi sau personalul din cadrul unităților comerciale și unele servicii, inclusiv turistice. În condițiile în care și turismul devine o opțiune în dezvoltarea comunității, se impune găsirea unor forme specifice pentru pregătirea personalului pentru funcții din cele mai diverse: bucătari, ospătari, receptioneri, agenți de turism, barmani, camerist/îngrijitor etc. În acest context administrația și comunitatea locală împreună cu Inspectoratul Școlar Alba pot lua măsuri pentru asigurarea pregătirii necesare de forță de muncă din aceste domenii, prin cursuri speciale în cadrul unor unități de învățământ specializate.
- Pentru domenii precum administrația locală, învățământ, servicii financiare și economice, management etc se impune existența unei pregătiri superioare, efectuată în centre universitare. Chiar dacă comunitatea nu dispune de personal specializat în domeniu poate atrage forță de muncă din exterior, prin oferte asiguratorii și condiții de muncă stimulative.

3.5. EVOLUȚIA POPULAȚIEI

3.5.1 Intrări și ieșiri în efectivul populației comunei Almașu Mare

Între 1992 și 2016 populația comunei a scăzut de la 2031 la 1287 locuitori, o scădere cu 36,6%. Evoluția populației a avut un trend vizibil descrescător după anul 1992.

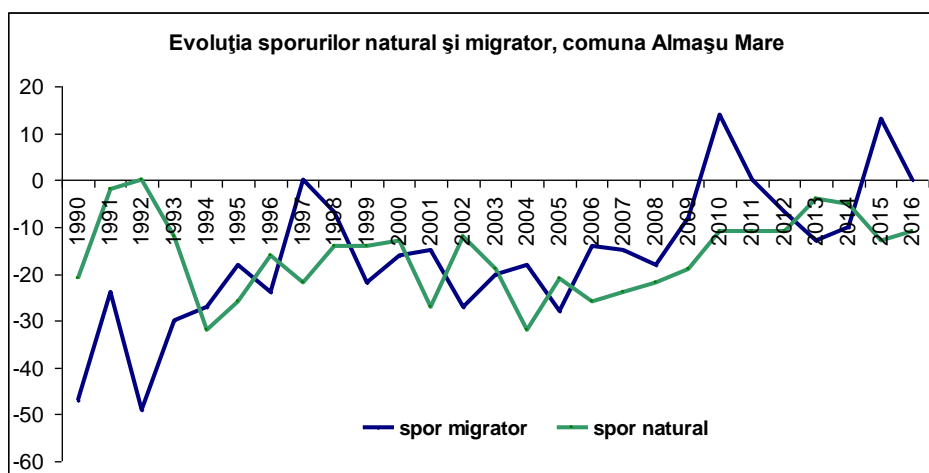
Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

Între cele două recensăminte 2002 și 2011 populația comunei Almașu Mare a scăzut cu 24%, populația satelor componente scăzând într-o proporție mai mică cu -12,3%.

Localitate	2002	2011	2002/2011	%
ALMAȘU MARE	669	394	-275	-41,1%
ALMAȘU DE MIJLOC	220	159	-61	-27,7%
BRĂDET	28	83	55	196,4%
CHEILE CIBULUI	45	20	-25	-55,6%
CIB	332	277	-55	-16,6%
GLOD	223	215	-8	-3,6%
NĂDĂȘTIA	173	141	-32	-18,5%
COMUNA ALMAȘU MARE	1690	1289	-401	-23,7%
SATELE COMPONENTE	1021	895	-126	-12,3%

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

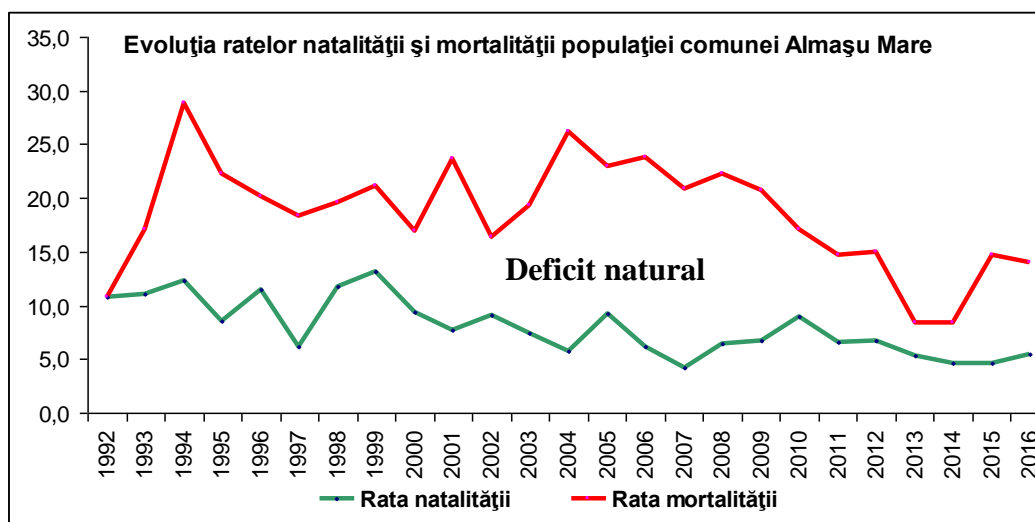
Analiza comparativă a evoluției sporului natural și migrator în intervalul 1990-2016 ne arată valori negative ale acestor indicatori cu excepția a 2 ani când sporul migrator a luat valori pozitive. Populația comunei Almașu Mare scade demografic, numărul născuților vii fiind constant mai mic decât al decedaților, iar numărul plecărilor este mai mare decât cel al stabilirilor.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

3.5.2. Ratele brute ale natalității și mortalității

Valoarea maximă a ratei natalității în perioada studiată 1992-2016 a fost de 13,1 născuți vii la 1000 locuitori (1999), valoarea minimă (4,2) înregistrându-se în 2007. Rata mortalității a fost variabilă în acest interval, cea mai mare valoare înregistrându-se în 1994, respectiv 29‰ iar cea mai mică valoare în 2013 și 2014. După 1990 rata mortalității a înregistrat valori mari până în 2004, după care a avut o evoluție descendentă. Rata natalității a scăzut constant în perioada studiată, înregistrându-se astfel deficit natural.

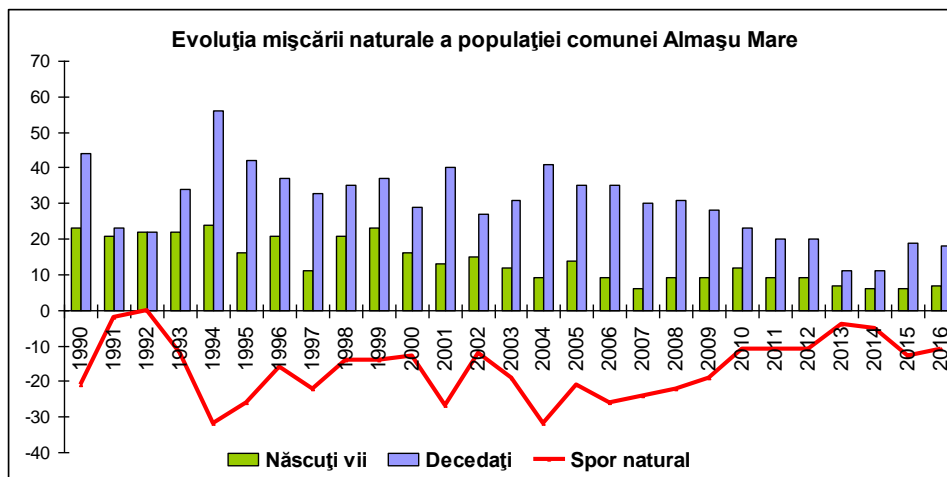
Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

3.5.3 Sporul natural

Definit în literatura de specialitate ca diferență între numărul născuților vii și cel al decedaților într-un an, acest indicator relevă creșterea sau diminuarea naturală a populației.

Efectivul populației este influențat de sporul natural, constant negativ după 1990, spor care se va menține astfel în viitor prin ratele scăzute ale natalității. După anul 1990, sporul natural a înregistrat valori negative, din cauza scăderii numărului persoanelor tinere aflate la vârsta fertilă și a deciziilor de reducere a numărului de copii pe care o familie dorește să îi aibă.

Pentru viitor, așa cum arată situația demografică din celelalte țări europene, șansele de revigorare demografică prin creșterea numărului de nașteri vor fi scăzute, tendința fiind de reducere continuă a numărului de copii pe care o familie decide să îi aibă.

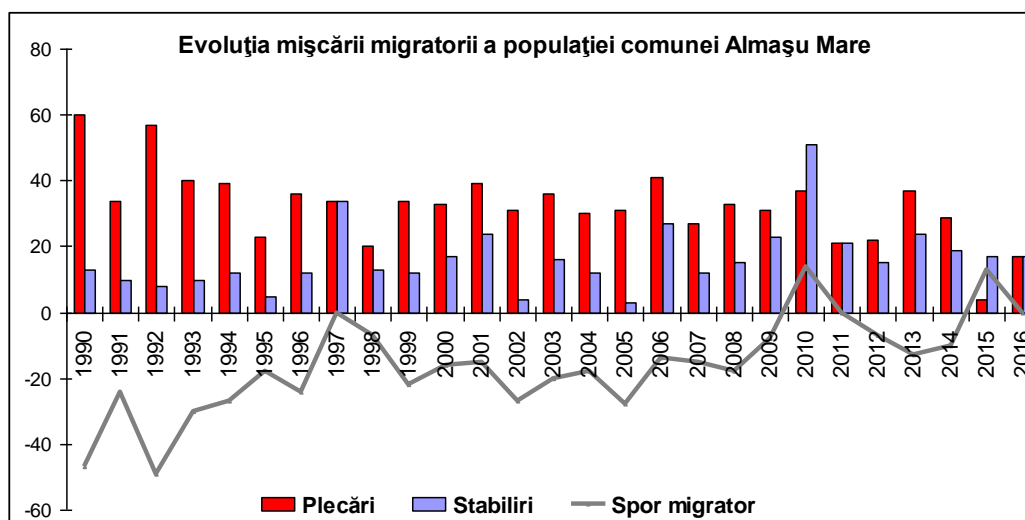

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

3.5.4. Sporul migrației

Calculat ca diferență între numărul de stabiliri de domiciliu și de plecări, sporul migrației relevă creșterea sau diminuarea populației prin fluxul urban-rural –numit și de întoarcere sau rural-urban.

Din cauza poziției marginale în cadrul județului Alba, restructurării economice a centrului urban polarizator –Zlatna–, sporul migrator a înregistrat valori negative. Considerăm că acest trend migrator se va menține din cauza lipsei locurilor de muncă din comună și din proximitate.

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba

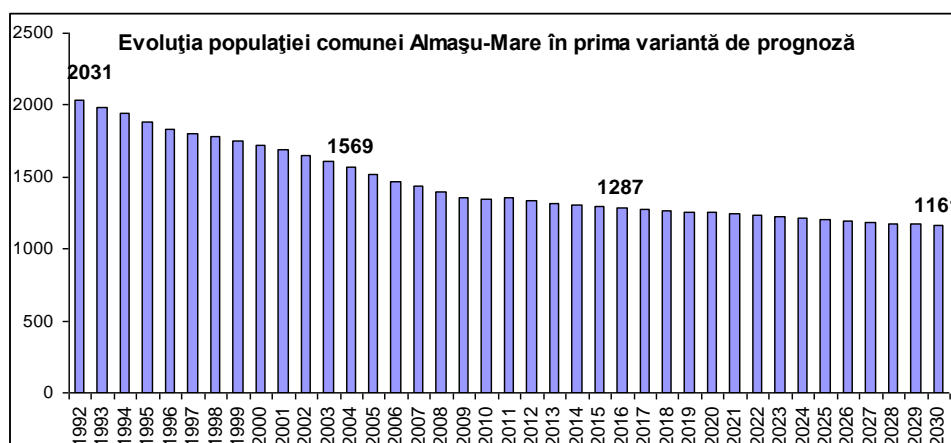
3.5.5. PROGNOZA POPULAȚIEI

- *Modelul de creștere tendențială*

Pentru a realiza prognoza populației comunei Almașu Mare s-a analizat evoluția populației în perioada precedentă și evoluția probabilă a mișcării naturale și migratorii. Sporurile naturale și migratorii s-au considerat constante pentru perioada previzionată.

Prin metoda sporului natural s-a stabilit mai întâi sporul mediu anual al populației în ultimii 5 ani, respectiv intervalul 2012-2016 (-9 locuitori/an). Scăderea efectivului populației va fi în anul 2030 - conform acestei variante de prognoză cu -126 persoane, ajungând la un efectiv de 1161 locuitori.

Proгноza populației, folosind modelul creșterii tendențiale prin luarea în considerare a sporului mediu anual total (spor natural și migratoriu) se prezintă în graficul de mai jos:

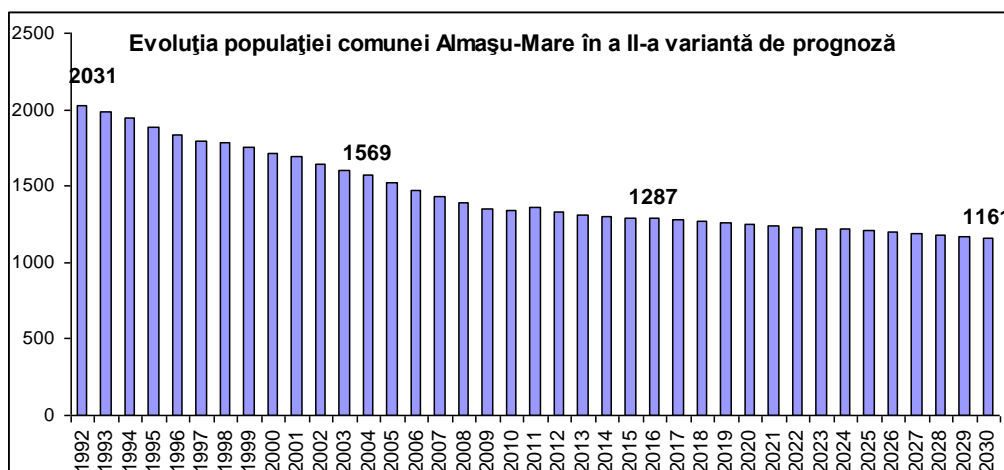

Sursa: Direcția Regională de Statistică Alba și calcule proprii

Proгноza evidențiază reducerea numărului populației urmând tendințele negative ale migrației și natalității. Metoda sporului mediu anual se bazează pe analiza evoluției populației în perioada recentă care relevă continuarea fenomenului de reducere demografică a populației datorită în primul rând migrației externe și îmbătrânirii populației.

- *Modelul de creștere biologică*

O altă variantă de prognoză demografică s-a realizat folosind modelul de creștere biologică, luând în considerare doar sporul natural. Presupunând în această variantă că populația comunei Almașu Mare va fi influențată doar de sporul natural, rezultă o scădere cu -9 locuitori/an (s-a calculat pentru perioada 2012-2016). Considerând că sporul natural se va menține constant în viitorii 14 ani, populația va cunoaște o diminuare (sporul mediu natural pe baza căruia s-a calculat efectivul populației în orizontul anului 2030 a fost de -9 locuitori pe an). În anul 2030 populația comunei va număra 1161 locuitori.

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Alba și calcule proprii

Cele două variante de prognoză arată aceeași imagine demografică de contracție a numărului populației. Fluxul migrator se va menține, procesul de îmbătrânire va continua iar rata natalității va scădea în viitoarea perioadă.

Prognoza comunei o corelăm cu prognoza realizată la nivelul Regiunii CENTRU58, și implicit la nivelul județului Alba. Regiunea va fi afectată de declin demografic, cel mai puternic însă va fi afectat județul Alba. În acest context, evoluția negativă prognozată a populației comunei Almașu Mare este cauzată de declinul economic, structura monoindustrială a economiei orașului Zlatna în a cărei rază de influență se află și accesibilității reduse. Am putea afirma că nu scăderea în sine a numărului populației este evoluția cea mai îngrijorătoare, ci faptul că acestei evoluții i se asociază o degradare continuă a structurii pe vârste din cauza procesului de îmbătrânire a populației, ceea ce semnifică faptul că grupele tinere de vârstă se vor diminua, în schimb cele de vârstă înaintată vor crește.

Cauzele acestor evoluții sunt, înainte de toate, nivelul scăzut al fertilității, prin care generația de părinți este înlocuită doar parțial, și migrația, mai ales cea externă care afectează mai ales tinerii cu un grad de profesionalizare înalt.

Prognoza populației și luarea ei în calculele decizionale este o necesitate. În caz contrar, deciziile luate astăzi s-ar putea dovedi eronate peste câțiva ani. De exemplu, scăderea în viitor a ponderii populației școlare va necesita o reorganizare a distribuției unităților de învățământ în teritoriu. Exemplul școlilor poate fi extins și asupra multor altor amenajări: centre de sănătate, biblioteci, stații de alimentare cu apă, instalații de epurare și asupra multor obiective de investiții. Investițiile din localitățile componente comunai, care au funcții economice agrare trebuie bine fundamentate datorită procesului de îmbătrânire a populației și lipsei de atractivitate pentru acele așezări care nu au potențial de dezvoltare. Reducerea efectivului populației tinere, care reprezintă un potențial pentru dezvoltarea unei anumite zone, poate deveni un factor perturbator de limitare al dezvoltării. Ca fenomen general, în mediul urban și rural, grupa de vârstă peste 65 ani va fi singura grupă care va crește în următorii ani. Acest grup de vârstă va avea nevoi ridicate în ceea ce privește serviciile de sănătate și cele sociale. Este vorba de amenajări de îngrijire pe de o parte, dar și de asigurarea cu infrastructură specifică pentru persoanele care nu se mai află în procesul muncii însă au cerințe privitoare la educație, cultură și amenajări de petrecere a timpului liber.

3.5.6. BUNE PRACTICI PENTRU REDUCEREA DECLINULUI DEMOGRAFIC ÎN ZONELE RURALE

Proiectul "PHILOXENIA – Implementarea unui mecanism operațional comun pentru atragerea de noi locuitori în zonele rurale mediteraneene"

www.philoxeniamed.tpa-kepi.gr

Philoxenia este un proiect de cooperare transfrontalieră implementat în cinci spații rurale din zona mediteraneană. Aceste zone, aflate într-o situație din cauza declinului demografic masiv, au decis să creeze un proiect de îmbunătățire a politicilor pentru atragerea de noi locuitori în zonă. Cele 5 zone implicate în proiect au fost Sintiki și Iraclia (Grecia), Oristano (Italia), Voroclini (Cipru), Ptuj (Slovenia) și Gozo (Malta).

În cei trei ani de implementare proiectul a făcut posibilă instalarea a 90 de noi locuitori în cele cinci zone mediteraneene implicate în proiect. Beneficiarii proiectului au creat în zonă noi oportunități economice și au atenuat "eroziunea demografică" a zonelor țintă.

Din punct de vedere al resurselor destinate activităților de relocare a beneficiarilor, o primă de 4500 de Euro a fost acordată fiecărui nou venit care a adus cu sine propria afacere sau care a dezvoltat un nou proiect economic în zonă.

Grupul țintă al proiectului Philoxenia a inclus:

- 90 de noi veniți care și-au adus în aceste zone rurale afacerile și familia;
- Localnicii care au făcut parte din grupurile de întâmpinare și sprijin a noilor veniți;
- Mass-Media care a promovat această inițiativă, asigurând diseminarea oportunităților oferite prin proiectul Philoxenia.

Cele mai importante acțiuni specifice ale proiectului au constat în:

1. Elaborarea și implementarea unui set de metode și proceduri de atragere a noilor locuitori în cele 5 zone țintă ale proiectului;
2. Organizarea de întâlniri și sesiuni de instruire pentru localnicii din zonele țintă cu privire la serviciile de întâmpinare și sprijin care pot fi oferite noilor rezidenți;
3. Atragerea a 90 de noi locuitori care și-au adus cu ei în zonele țintă familiile și afacerile;
4. Crearea unei rețele de sprijin a noilor veniți și organizarea a 8 evenimente de diseminare și networking;
5. Asigurarea promovării și diseminării oportunităților oferite de proiect, prin mijloace de comunicare specifice: comunicate de presă, materiale de informare, sesiuni de informare, website etc.

Proiectul a fost implementat pe teritoriul Greciei de către Inițiativa Locală pentru Ocuparea Forței de Muncă și Antreprenariat Sintiki-Iraclia (TIEE-SI), cu sprijinul Agenției locale pentru ocuparea forței de muncă(LOC.EM.). Cele două entități au asigurat o implementare eficientă a proiectului și o diseminare largă a rezultatelor acestuia.

Toate activitățile proiectului au fost finalizate cu succes, oferind un adevărat model de urmat în ceea ce privește adoptarea unor politici eficiente de atragere a noilor locuitori în zonele rurale mediteraneene.

VALOARE ADĂUGATĂ

Este pentru prima dată când zona mediteraneană face un pas decisiv în direcția adoptării unor politici eficiente de atragere de noi locuitori în zonele rurale, grav afectate de declin demografic.

Până în prezent proiectul a sprijinit 90 de persoane să beneficieze de servicii de relocare a familiilor și afacerilor lor în satele din zonele Mediteraneene.

Proiectul Philoxenia a reușit:

- Să atragă noi locuitori și activități economice în zonele țintă;
- Să sporească gradul de atractivitate economică și rezidențială a zonelor țintă;
- Să dezvolte un parteneriat solid care a contribuit la buna implementare a proiectului;
- Să promoveze antreprenoriatul în zonele rurale;
- Să creeze o metodologie pentru atragerea și primirea de noi locuitori în zonele rurale vizate.

În prezent, eforturile partenerilor implicați în implementarea proiectului se concentrează pe promovarea la nivel larg a politicilor de atragere de noi locuitori în zonele rurale, considerându-se absolut necesară introducerea acestei arii de intervenție în politicile UE pentru perioada de programare 2014-2020.

Proiectul SOHO SOLO "Small Office Home Office"

www.soho-solo-gers.com

Gers este un paradis rural în adevăratul sens al cuvântului iar începând cu anul 2008, acesta a pus în aplicare un program inovativ de atragere și găzduire a unei noi categorii de locuitori: liberi profesioniști care pot munci de la distanță, realizând aceleași sarcini ca și în mediul urban însă locuind într-un peisaj rural idilic.

Numele programului este "Soho Solo» (Small Office Home Office) și a fost inițiat de Camera de Comerț și Industrie din Gers. Programul a fost creat pornind de la două realități simple:

- Milioane de muncitori din Europa ar dori să părăsească orașele mari și aglomerate și să se mute la țară, unde stilul de viață este mult mai plăcut;
- Satele din provincia Gers sunt dornice să atragă acești noi locuitori și aceste sate au toate avantajele necesare pentru a satisface nevoile și așteptările noilor potențiali locuitori.

Proiectul Soho Solo se adresează liber profesioniștilor și angajaților care muncesc de la distanță folosind internetul: consultanți, experți, interpreți, jurnaliști, administratori web, designeri, fotografi. Această categorie de persoane a fost denumită „Solo” în cadrul proiectului. Pentru a face posibil acest program provincia Gers a fost acoperită în proporție de 94% cu internet de mare viteză.

Acoperirea cu internet nu a fost însă decât primul pas. Prin proiectul Soho Solo, beneficiarilor li se oferă o gamă completă de servicii pentru a le face mai ușoară mutarea în Gers.

CCI Gers s-a implicat activ în implementarea programului, desemnând 47 sate gazdă și 31 sate asociate. Aceste sate împreună cu CCI Gers și-au luat angajamentul de a face tot ce le stă în putere pentru a oferi cele mai bune condiții pentru stabilirea și integrarea noilor veniți.

Principalele obiective ale programului sunt:

17. Promovarea avantajelor oferite de zonele rurale prin intermediul unui geoportal;
18. Oferirea de asistență în procesul de stabilire și integrare a noilor locuitori;
19. Motivarea și conștientizarea autorităților locale din mediul rural cu privire la importanța adoptării unor programe prin care să atragă noi locuitori;
20. Promovarea proiectului în special în rândul turiștilor care vizitează și apreciază satele din Gers.

Ideea proiectului SOHO SOLO datează din 2004, când CCI Gers a participat la pregătirea unui proiect European ce a fost finanțat prin programul INTERREG IIIB.

Obiectivul respectivului proiect constă în atragerea de liber profesioniști și teleworkeri în zonele rurale de pe coasta Europeană a Atlanticului. În cadrul acestui proiect, CCI Gers a creat un geoportal și a realizat un inventar al patrimoniului cultural specific zonelor rurale din Gers.

Tot în cadrul acestui proiect CCI Gers a analizat nevoile și așteptările potențialilor "Solo". Activitățile proiectului au continuat cu identificarea și implementarea de bune practici care au condus la conturarea unei oferte teritoriale axată pe două priorități:

- servicii de informare: a fost creată o listă de posibile sate gazdă și a facilităților oferite de acestea (școli, magazine, acces la servicii de sănătate, etc.)
- servicii de primire și integrare a noilor locuitori – CCI Gers a lucrat alături de comitetele de primire organizate în satele gazdă, pentru a oferi asistență noilor locuitori în găsirea unei locuințe, rezolvarea aspectelor administrative și integrarea în viața socială a satului.

Provincia Gers oferă un mediu unic pentru cei care doresc să trăiască experiența SOHO SOLO: un climat moderat și un stil de viață plăcut, departe de stresul metropolelor și aglomerația centrelor urbane, un loc unde persoanele care lucrează de la distanță își pot realiza proiectele și atinge obiectivele profesionale.

Alături de aceste elemente, provincia Gers se află într-un spațiu optim pentru conectarea la mediul de afaceri francez și la piețe din regiune, fiind situată în apropierea unor mari metropole precum Toulouse, Bordeaux, Barcelona sau Bilbao.

Proiectul Soho Solo în cifre:

- 349 de "Solo" (teleworkeri) în 171 de sate;
- 189 de noi Solo din 2011 până în prezent;
- Aproximativ 476 de noi locuitori în provincia Gers, în 6 ani;
- 47 de sate partenere și 31 de sate asociate;
- O medie de 20 de publicații, articole, anunțuri radio în fiecare an, pentru promovarea proiectului.

O nouă familie care se instalează într-un sat gazdă aduce cu sine:

- venitul său pe care îl cheltuiește la nivel local. La nivelul provinciei Gers, acest venit variază între 15 000 și 30 000 de Euro/anual;
- investiție în cumpărarea unei proprietăți - aproximativ 200.000 Euro în cazul cumpărării directe sau aproape 10 000 Euro/an în cazul unui credit;
- contribuția sa la menținerea serviciilor publice locale, în special a școlilor primare;
- noi competențe și noi profesii care pot fi învățate de locuitorii satului;
- noi turiști – care vin să viziteze familiile "Solo" (prieteni, rude, parteneri de afaceri);

Famiiliile care s-au instalat în Gers în ultimii 10 ani au adus o contribuție economică de peste 250 de milioane de Euro, ce ar putea fi comparată cu contribuția mai multor întreprinderi de dimensiune medie.

Proiectul "LookWest.ie"

www.lookwest.ie

Proiectul LookWest.ie a fost lansat în anul 2004 de către Comitetul de Dezvoltare al Regiunii West și este o inițiativă de promovare electronică a beneficiilor alegerii regiunii West ca zonă de locuit și de dezvoltare a afacerilor. Această inițiativă acoperă 7 județe ale regiunii West din Irlanda, incluzând: Donegal, Sligo, Leitrim, Roscommon, Mayo, Galway și Clare. Beneficiind de sprijinul a trei autorități județe: Consiliul Județean Galway, Consiliul Județean Mayo și Consiliul Județean Roscommon, Autoritatea Regională "West" a transformat această inițiativă într-un real succes.

Obiectivul website-ului LookWest.ie constă în consolidarea imaginii pozitive a regiunii West, în rândul persoanelor interesate să înceapă o nouă viață sau o nouă afacere în această parte a Irlandei. Detaliile privind calitatea ridicată a vieții din această zonă reprezintă esența acestui website.

Website-ul www.lookwest.ie reprezintă o sursă informațională completă prezentând condițiile de viață, muncă și afaceri din regiunea West. Fiecare din cele 7 județe ale regiunii deține o subsecțiune unde sunt prezentate oportunitățile specifice, precum și principalele orașe ale acestora. Acest nivel de detaliere oferă emigranților posibilitatea de a cunoaște în amănunt condițiile de viață din zona în care vor fi primiți.

Website-ul este împărțit în două categorii principale: "West Living și West Enterprise" (Condiții de viață în regiunea West și Întreprinderi în regiunea West).

Oferta informațională include detalii despre serviciile de educație și sănătate, piața imobiliară, competențe căutate, servicii de sprijin a afacerilor, etc. De asemenea, website-ul oferă informații despre proprietățile și locurile de muncă disponibile, în fiecare din cele 7 județe ale regiunii.

"Registrul de competențe" LookWest.ie reprezintă un instrument de colectare a competențelor, nivelului de educație și a calificărilor persoanelor interesate să se stabilească în regiunea West. Cu ajutorul acestuia, Autoritatea Regională "West" deține o imagine actualizată a calității resurselor umane disponibile, oferind această informație companiilor care doresc să își relocheze afacerea în

această parte a Irlandei. Website-ul mai include un registru al companiilor, incluzând peste 11.000 de firme care activează în Regiunea West.

Una dintre cele mai accesate secțiuni a website-ului este cea de căutare a proprietăților și locurilor de muncă disponibile la nivel regional. Această subsecțiune este conectată la paginile de internet ale principalelor agenții de recrutare a forței de muncă și ale agențiilor imobiliare din regiunea West. Aceste informații sunt însoțite de studii de caz și mărturii ale persoanelor care au utilizat cu succes aceste resurse informaționale.

Începând cu anul 2004, portaul LookWest.ie a oferit în permanență un conținut informațional actualizat cu privire la: școli și grădinițe, transport și acces, shopping, restaurante, distracție, artă, spitale și servicii de sănătate, tradiții, centre informaționale, competențe căutate în sectoarele prioritare ale regiunii: IT, inginerie, servicii internaționale, turism, industrii creative și în sectorul public.

O altă sub-secțiune importantă a acestui portal a fost creată pentru a oferi informații relevante investitorilor și oamenilor de afaceri, conectându-i pe aceștia la principalele instituții și organizații de sprijin a afacerilor.

Avantajele oferite emigranților și investitorilor de către regiunea West sunt promovate, de asemenea, prin intermediul unor evenimente publice organizate în cele 7 județe ale regiunii. Inițiativa LookWest a primit în numeroase rânduri, premii și aprecieri la nivel național dintre care menționăm premiul "Digital Media Awards 'Government to Consumer Innovation'" și nominalizarea la categoria "Cea mai eficientă utilizare a instrumentelor Social Media de către o instituție de stat" în cadrul ceremoniei Social Media Awards 2013.

VALOARE ADĂUGATĂ

De la lansarea sa, în anul 2004, portalul "LookWest.ie" a avut peste un milion de vizitatori, și atrage lunar peste 8000 de utilizatori noi, majoritatea din Marea Britanie, Statele Unite ale Americii și Australia.

Utilizarea instrumentelor "Social media" pare să fie, în ultima perioadă, cheia promovării acestei inițiative, Look-West.ie cumulând peste 7.200 de "prieteni" pe Facebook, alte 4100 de persoane urmărind această inițiativa pe Twitter, peste 1200 pe Instagram și peste 100 pe rețeaua LinkedIn.

Inițiativă de marketing imobiliar comuna Petriș, județul Arad

Primarul unei comune din județul Arad care se confruntă cu declin demografic a luat decizia de a promova imobiliar zona pentru a atrage noi locuitori. Campania de marketing imobiliar "Foaie verde de măcriș, VREAU O CASĂ LA PETRIȘ!" a avut ca scop atragerea de persoane din afara comunei pentru transformarea caselor neutilizate în case de vacanță, agropensiuni sau reședințe permanente.

Campania s-a desfășurat pe pagina de facebook a Primăriei Petriș și a presupus înscrierea în campanie, evaluarea proprietăților, centralizarea într-o bază de date și promovarea către potențialii cumpărători.

BIBLIOGRAFIE

- Hristache Ilie, Demografie și statistică socială, Editura Economică, București, 1996
  - Rotariu Traian, Mezei Elemér, Asupra unor aspecte ale migrației interne recente din România, Sociologie Românească, nr. III, anul 1999
  - Rotariu Traian, Demografie și sociologia populației. Structuri și procese demografice, Editura Polirom, București, 2009
  - Țarcă, Mihai, Demografie, Editura Economică, București, 1997
  - Trebici, Vladimir, Demografia, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979
- ***INS, Baza de date Tempo online

*** Direcția Regională de Statistică Alba, Recesămintele populației 2002 și 2011

*** Agenția pentru Situația demografică a Regiunii CENTRU: stadiul actual, factori
Dezvoltare Regională de influență și proiectarea populației până în anul 2025
CENTRU

3.6. ORGANIZAREA CIRCULAȚIEI

3.6.1. Modernizarea sau completarea arterelor de circulație majoră și a sistemului de transport în comun, în raport cu necesitățile funcționale ale localităților

Principala arterele circulație majoră pe teritoriul comunei este DJ 705, care străbate teritoriul a două județe, pe traseul: Zlatna (DN 74) – Almașu Mare – Balșa – Geoagiu – Ghelari (A2). Cu o lungime de 48,120 m, din care 17,260 pe teritoriul administrativ al jud. Alba, acest drum străbate 2 din localitățile comunei, respectiv Almașu Mare (Joseni) și Almașu de Mijloc. Starea acestuia este bună pe sectorul Almașu Mare – Almașu de Mijloc, dar într-o stare deplorabilă pe sectorul Cariera Breaza Plai – Valea Mare – Zlatna, din cauza traficului greu și intens cu piatră de la carierele Plai și Măgura.

Deși acest drum este inclus în strategia de dezvoltare a județului Alba pentru perioada 2014-2020 prin aprobarea documentației tehnice la capitolul modernizări⁵⁹, acest lucru nu este posibil până la finalizarea lucrărilor la autostrada Sebeș – Turda. Motivarea acestei întârzieri este justificată prin faptul că transportul greu efectuat în zonă l-ar distruge, pentru că cei care transportă piatră de la carierele din zonă pentru autostradă nu țin cont de nicio regulă.

De asemenea DJ 705 D, cu o lungime de 42,600 m din care 24,500 m pe teritoriul jud. Alba (Limita Jud. Hunedoara (Km 7+700) - Cheile Cibului - Cib - Glod - Nădăștia - Almașu Mare - Limita Jud. Hunedoara (Km 33+100)), poate reprezenta o nouă rută de transport, care poate contribui la consolidarea legăturilor dintre teritoriul administrativ al comunei și Valea Mureșului pe de o parte și cu bazinul superior și mijlociu al Crișului Alb, prin Buceș. Din nou starea proastă în care se găsește acest drum în sectoarele Cheile Cibului – Limită de Județ și Almașu Mare-Suseni – Stânița limitează accesibilitatea auto pe sectoarele amintite.

În acest scop se impune o mai bună colaborare între C. J. Alba și C. J. Hunedoara la capitolul infrastructură. Inclusiv în vederea contractării unor fonduri externe, europene.

Pentru îmbunătățirea transportului în comun pe teritoriul comunei este necesar ca traseul auto să facă o buclă, care să includă satele Nădăștie și Cib, pentru a se întoarce la DJ 705 în punctul Plai.

Pentru completarea infrastructurii turistice a zonei și punerea în valoare a potențialului turistic reprezentat de Cheile Cibului, ca zonă protejată și peisaj, se impune reabilitarea și modernizarea drumului care străbate versantul drept al cheilor, legând satul Cheile Cibului (DJ 705 D) cu satul Glod, peste Dealul Picui. Deși străbate o arie naturală protejată modernizarea acestuia va asigura o integrare mai bună a gospodăriilor din zonă cu teritoriul administrativ, totodată va da posibilitatea unui acces și a unui control mai ușor al turiștilor în acest areal, inclusiv prin amenajarea unor puncte de belvedere și a unor obiective speologice.

Transportul în comun.

Amplasamentul geografic al comunei la limită de județ și în afara principalelor drumuri naționale cât și distanța mare față de centre urbane importante ale județului, a determinat dependența teritoriului său administrativ de singura magistrală de transport, care o leagă de restul țării – DJ 705. Acest fapt a dus inevitabil la scoaterea teritoriului său administrativ în afara principalelor rute de transport.

Serviciile de transport public pentru călători pe ruta Alba Iulia – Zlatna - Almașu Mare, tur și retur, în prezent este asigurat de către operatorul Inter Star. Acesta asigură o cursă zilnică pe traseul Alba Iulia – Zlatna – Almașu Mare, cu plecarea din Alba Iulia la ora 14 și sosirea la destinație la ora 16.

Cursa retur are loc a doua zi cu plecarea din Almașu Mare la ora 05,30 și sosirea la Alba Iulia la 07,30.

Sursa: <http://www.autogari.ro/>

Pe teritoriul comunei traseul auto se desfășoară pe ruta Almașu Mare – Nădăștie – Cib, de unde micobuzul urcă spre Plai.

Ca o necesitate în vederea îmbunătățirii transportului în comun pentru zonă, ar fi deschiderea unui traseu inter-județean pe ruta Alba Iulia – Zlatna – Almașu Mare – Balșa – Geoagiu Băi – Geoagiu – Ceru Băcăinți – Blandiana – Vurpăr – Alba Iulia, cu cel puțin două curse alternative.

- Hotărârea CJ Alba, Nr.7 din 29.01.2015 privind aprobarea documentației tehnico-economice, faza Documentație de avizare a lucrărilor de intervenții, pentru obiectivul : "Consolidare terasamente și asigurarea stabilității versanților pe drumul județean DJ 705 : limită jud. Hunedoara-Almașu de Mijloc-Almașu Mare-Zlatna(DN74), de la km 43+228-km 43+263 și de la km 44+428- km 44+463"

Un rol important în cadrul transportului în comun îl are transportul copiilor la și de la școală. Deoarece singura școală de nivel gimnazial funcționează numai la Almașu Mare, aici sunt aduși și copii din toate satele comunei, cu micobuzul școlii.

3.6.2. Îmbunătățirea penetrabilității în localități și a relațiilor de circulație și transport în comun cu localitățile din teritoriul înconjurător;

Accesibilitatea în cadrul localităților comunei Almașu Mare este condiționată de morfologia terenului, a tipului de așezări, a rețelei hidrografice majore pe care se suprapune teritoriul administrativ și a stării în care se găsește infrastructura de transport existentă. Prezența DJ 705 și a DJ 705 D, care traversează teritoriul comunei structurează în jurul său rețeaua secundară de circulație, reprezentată de drumurile comunale, ar putea asigura o bună interconectivitate a teritoriului administrativ cu localitățile învecinate. Dar acest lucru nu este posibil datorită stării actuale în care se găsește infrastructura de transport din zonă. Ne referim în primul rând la DJ 705, pe sectorul Zlatna – Valea Mare – Almașu Mare, puternic degradat mai ales pe sectorul Valea Mare, datorită transportului în suprasarcină de la carierele de andezit din zonă. În plan secund, dar nu mai puțin important este deschiderea DJ 705 D, în sectorul Cheilor Cibului până la limita cu jud. Hunedoara în sud și pe sectorul Almașu Mare- Suseni – Stănița (HD).

Din aceste considerente atât penetrabilitatea în cadrul principalelor localități, legăturile cu localitățile vecine și transportul în comun sunt puternic influențate, prin limitarea acceselor.

La nivel local credem că reabilitarea unor drumuri locale, precum cel care face legătura dintre satele Cheile Cibului și Glod, peste Dealul Picui ar contribui atât la îmbunătățirea legăturii dintre cele două așezări cât și la o mai bună valorizare turistică a sectorului de chei. Într-un alt plan ar deschide o legătură directă a satului Glod cu DN 705 D, în sectorul de chei și scurtarea accesului spre orașul Geoagiu și a stațiunii Geoagiu Băi.

3.6.3. Asigurarea spațiilor pentru parcaje

În condițiile creșterii traficului auto și a numărului de autovehicole aflate în proprietatea populației, pe măsura creșterii interesului turistic și economic pentru zonă, tot mai multe opriri și staționări se vor înregistra în zonă. Infrastructura existentă, cu o trama stradală deseori neadecvată, necesită stabilirea unor locuri și zone propice de parcare și staționare. Din aceste considerente, mai ales în zonele centrale ale satelor componente, în preajma centrului administrativ, a spațiilor comerciale, a școlilor și a instituțiilor se impune amenajarea unor spații de parcare, într-un context mai complex, de amenajare a centrelor civice.

Totodată în zonele de interes turistic, cum sunt Cheile Cibului, Pleașa Ardeului și Măgura Glodului, atât la nivelul rețelei de transport de bază cât și al celei secundare se impun amenajarea unor locuri de popas și belvedere. Dar ținând seama că acestea sunt incluse în arii naturale protejate, se impune amplasarea de coșuri pentru resturi menajere, care prin grija autorităților locale să fie golite periodic și conținutul evacuat în cadrul programului de gestionare a gunoierului menajer. O situație specială se înregistrează la marile sărbători religioase (hramul bisericilor și a Mănăstirii din Cheile Cibului) alte sărbători și evenimente locale, când aflorul de credincioși și autoturisme este foarte mare, îngreunând circulația.

De asemenea, spații de parcare și refugii sunt necesare și pe DJ 705 în apropierea muzeului local „Achim Emilian”, căutat de tot mai mulți turiști care străbat zona, precum și în zona dealului Dumbrava, unde apare un nou nucleu de locuire. Toate aceste parcări necesită și dotările minimale pentru protecția mediului, respectiv coșuri de gunoi și eventual WC ecologic.

3.6.4. Rezolvarea aspectelor conflictuale

La nivelul localităților situate în lungul traseului DJ 705 și DJ 705 D, problemele conflictuale care pot să apară sunt legate de:

- Sinuoșitatea traseului, impusă de geomorfologia fizică a terenului, respectiv Valea Mare, Dealul Ciupercarului și coborârea spre Valea Almajelului, datorită numărului mare de curbe, unele foarte strânse. Rezolvarea acestei probleme impune lucrări de retrasarea și lărgirea carosabilului și limitări ale vitezei de circulație.
- Circulația pietonală și cea a bicicliștilor se face pe marginea drumului amplificând riscul unor accidente, mai ales în perioadele cu circulație intensă. Din aceste considerente se impune realizarea unui pietonal, cel puțin pe una din părțile drumului pe toată lungimea sa din intravilan.
- Cu toate că sectorul de drum din Cheile Cibului reprezintă un traseu turistic excepțional, care asigură accesul și spre alte puncte turistice, drumul nu este modernizat. Se impune căutarea de către

administrația locală, în colaborare cu administrația Județeană, a unor soluții financiare pentru modernizarea acestuia pe sectorul limită județ – Cib.

- În lipsa unor legături directe între bazinul superior al Văii Geoagiului (Ardeului) și cel al Crișului Alb, un important potențial turistic și peisagistic nu poate fi valorificat corespunzător. Din aceste considerente modernizarea DJ 705 D, pe sectorul Almașu Mare (Suseni) și Stănița poate constitui un punct de colaborare între administrațiile județene și comunale din Hunedoara și Alba.
- Realizarea lucrărilor de consolidare a carosabilului și a lucrărilor de artă aferente acestui drum pe sectorul pe sectorul Almașu Mare (Suseni) și Stănița

3.7. INTRAVILAN PROPUS. ZONE FUNCTIONALE. BILANT TERITORIAL

BILANȚ TERITORIAL Sat ALMASU MARE - reședința de comuna		
ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinta si functiuni complementare	206.5820	62.57%
Institutii si servicii de interes public	2.7304	0.82%
Zona cu destinatie Speciala	0.1138	0.08%
Industrie	51.4449	15.58%
Zona Mixta	13.4391	4.07%
Turism	31.2706	9.47%
ZONĂ SPATIILOR VERZI ADIACENTE CURSURILOR DE APA	4.7391	1.43%
Culte	0.3097	0.09%
Cimitire	0.7987	0.24%
Ape	4.4502	1.34%
Cai de comunicatie si transport rutier	14.2480	4.31%
Total Intravilan	330.1265	100.00%
Din care 5.5105 ha zona centrala		

BILANȚ TERITORIAL Sat BRADET

ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinte si functiuni complementare	61.1378	73.66%
Turism	18.6230	22.44%
Cai de comunicatie si transport rutier	2.5921	3.13%
Culte	0.1805	0.21%
Cimitire	0.1952	0.23%
Ape	0.2780	0.33%
Total Intravilan	83.0066	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat NĂDĂȘTIE

ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinte si functiuni complementare	82.1994	90.25%
Institutii si servicii de interes public	0.6224	0.69%
Cai de comunicatie si transport rutier	4.0541	4.45%
Culte	0.2042	0.22%
APE	1.1588	1.27%
ZONĂ SPATIILOR VERZI ADIACENTE CURSURILOR DE APA	2.8349	3.12%
Total Intravilan	91.0738	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat CIB

ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinta si functiuni complementare	122.5585	52.66%
Institutii si servicii de interes public	0.9995	0.43%
Industrie	16.7047	7.18%
Turism	80.2796	34.50%
ZONĂ SPATIILOR VERZI ADIACENTE CURSURILOR DE APA	0.2478	0.11%
Culte	0.2405	0.10%
Cimitire	0.5822	0.25%
Ape	3.5421	1.52%
Cai de comunicatie si transport rutier	7.5601	3.25%
Total Intravilan	232.7150	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat CHEILE CIBULUI

ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinta si functiuni complementare	48.9444	89.97%
Institutii si servicii de interes public	0.1881	0.35%
Cai de comunicatie si transport rutier	1.4594	2.68%
Culte	2.1629	3.97%

Cimitire	0.1680	0.30%
Ape	0.4845	0.89%
ZONĂ SPATIILOR VERZI ADIACENTE CURSURILOR DE APA	0.1576	0.30%
Zona Mixta	0.8371	1.54%
Total Intravilan	54.4020	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat GLOD

ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinta si functiuni complementare	127.7785	79.75%
Institutii si servicii de interes public	1.7917	1.11%
Turism	17.7935	11.11%
ZONĂ SPATIILOR VERZI ADIACENTE CURSURILOR DE APA	5.3204	3.33%
Culte	0.2835	0.17%
Cimitire	0.2166	0.13%
Ape	0.7998	0.50%
Cai de comunicatie si transport rutier	6.2438	3.90%
Total Intravilan	160.2278	100.00%

BILANȚ TERITORIAL Sat ALMASU de MIJLOC - reședința de comuna

ZONE FUNCTIONALE	PROPUS	
	Suprafața (ha)	Procent % din total intravilan
Locuinta si functiuni complementare	57.8540	91.51%
ZONĂ SPATIILOR VERZI ADIACENTE CURSURILOR DE APA	1.1499	1.82%
Culte	0.4301	0.68%
Ape	1.7002	2.69%
Cai de comunicatie si transport rutier	2.0842	3.31%
Total Intravilan	63.2183	100.00%

BILANT TERITORIAL - COMUNA ALMAȘU MARE**UAT – 9595.9757 ha****Teren scos din intravilan****Total 148.4978 ha****Teren introdus in intravilan****Total 420.6666 ha****INTRAVILAN EXISTENT TOTAL - 742.6012 ha****INTRAVILAN PROPUS TOTAL - 1014.7700 ha**

3.8. MĂSURI ÎN ZONELE CU RISCURI NATURALE

3.8.1. Măsuri Generale

- *Interdicții de construire în zonele afectate de inundații periodice, eroziuni, alunecări de teren, etc. până la data eliminării lor;*
- *promovarea unor proiecte pentru eliminarea cauzelor ce le produc (acumulări pentru controlul debitelor, diguri de apărare, consolidări de versanți, amenajări silvice etc.*
- *Includerea în prioritățile de intervenție imediată a proiectelor respective și solicitarea de fonduri pentru realizarea lor.*

Principalele riscuri naturale care se manifestă în zonă sunt inundațiile și alunecările de teren, la care mai putem adăuga prăbușirile de maluri, căderi de pietre etc. Având în vedere faptul că zona se găsește într-o arie geografică cu un nivel al precipitațiilor de 100 - 150 litri pe m², există un risc mărit de producere a inundațiilor, datorate atât revărsării unor cursuri de apă, cât și a scurgerilor de pe versanți, fapt ce impune măsuri de protecție prin:

- executarea unor lucrări de stabilizarea versanților prin lucrări de împădurire,
- lucrări de decolmatare și regularizare pe albiile văilor și ogașelor ce străbat teritoriul comunei,
- interzicerea folosirii albiilor minore a tuturor văilor din zonă pentru executarea unor construcții, depozitarea de materiale de construcții, rumeguș sau resturi menajere. Trebuie avut în vedere ca în caz de viitură, asemenea lucrări pot avea un impact distructiv asupra mediului și a habitatului uman din zonă.
- fixarea prin înierbare, plantare sau alte lucrări specifice, a haldelor de steril, și a taluzurilor drumurilor locale, în locurile unde se manifestă tendințe de alunecare a solului;
- pentru limitarea procesului de erodare a malurilor la cursurile de apă de pe teritoriul comunei se cere utilizare unor specii iubitoare de umiditate cum sunt *salix* și *populus*;
- amenajarea suprafețelor ocupate de pajiști naturale degradate și îmbogățirea compoziției floristice a acestora;
- închiderea și ecologizarea haldelor miniere și a depozitelor neconforme existente pe teritoriul comunei, igienizarea locurilor afectate de deșeurile depozitate clandestin, în special pe malul cursurilor de apă;
- creșterea gradului de asigurare a populației cu servicii de management al deșeurilor (asigurarea platformelor de colectare, a pubelelor și containerelor pentru depozitarea selectivă, respectarea orarului de ridicare a gunoiului etc);
- reducerea cantității finale de deșeuri;
- aplicarea de măsuri coercitive, ori de câte ori se impune.
- executarea de lucrări de taluzare și fixare a suprafețelor în care se pot avea loc căderi de pietre. Măsura se impune mai ales în perimetrul Cheilor Cibului și Glodului, a cariereleor și a drumurilor comunale sau altor căi de acces utilizate de către localnici și turiști.

3.8.2. Măsuri în zone inundabile

La nivelul comunei Almașu Mare zonele afectate de inundații sunt situate în preajma principalelor cursuri de apă: pâraiele Almaș, Almășel și Cib, cu o frecvență mai mare în aval și în zonele de confluență cu afluenți secundari pe care-i primește pe teritoriul intravilanului. Fenomenul are un impact major în cazul unor fenomene meteorologice deosebite, marcate de căderi importante de precipitații într-un timp scurt, când procesul de infiltrare a apelor în sol nu poate face față cantităților de apă căzute, pot să apară inundații locale.

Propuneri pentru combaterea generală a fenomenului la nivelul localităților componente:

Almașu Mare:

- Stoparea, sau limitarea tăierilor de pădure în bazinul superior al pârâului Almaș (Ardeu);
- Lucrări de decolmatare și adâncire a albiei minore pe valea Almașului;
- Îndiguiri pe sectorul Valea Babii - Valea Lungă cu diguri de sprijin și/sau gabioane;
- Recalibrarea podurilor și podețelor care pot fi afectate în caz de inundații;
- Eliminarea vegetației lemnoase din albia minoră sau din imediata apropiere a acesteia;
- Refacerea și consolidarea drumurilor ce traversează comuna.

Nădăștie

- Igienizarea albiei de resturi menajere, de copacii căzuți și alte resturi vegetale;

- Recalibrarea podurilor și podețelor;
- Lucrări de protecție contra inundațiilor pe partea stângă a drumului
- Decolmatarea și recalibrarea albiei

Glod

- Lucrări de igienizare a albiei și de protecție contra inundațiilor
- Lucrări de decolmatare, regularizare și adâncire a albiei minore corborate cu lucrări specifice combatere a eroziunii de mal.

Cib

- Stoparea, sau limitarea tăierilor de pădure în bazinul superior al pârâului Cib și Muncel;
- Igienizarea albiei de resturi menajere, de copacii căzuți și alte resturi veget
- Recalibrarea podurilor și podețelor;
- Lucrări de protecție contra inundațiilor în zona din sudul satului
- Decolmatarea albiei și recalibrarea ei pe valea Muncelului și pe cursul principal, în aval de confluența cu acesta

Almașu de Mijloc

- Igienizarea albiei de resturi menajere, de copacii căzuți și alte resturi vegetale;
- Lucrări de protecție contra inundațiilor prin îndiguirea cursului principal și în zonele de confluență cu pâraiele: Valea Caselor, Valea glodului și Pârâul lui Todor.
- Decolmatarea și recalibrarea albiei Almașului și parțial a afluenților acestuia

3.8.3. Combaterea alunecărilor de teren și a prăbușirii malurilor

Potrivit *Legii 575/22 octombrie 2001 privind Planul de amenajare a teritoriului Național – secțiunea a V-a – zonele de risc natural*, Comuna Almașu Mare se încadrează în categoria unităților administrative în care potențialul de producere a alunecărilor este unul mediu, cu o probabilitate relativ redusă de producere.

În zonă aceste alunecări sunt favorizate de:

- caracteristicile morfometrice ale versanților: energia de relief și fragmentarea acestora, înclinarea versanților și expoziția acestora;
- structura litologică a substratului;
- formațiunile superficiale și granulometria lor;
- modificări climatice vizibile în regimul pluviometric;
- acțiunea fizico-mecanică și chimică a apelor de suprafață și de adâncime;
- gradul de împădurire al versanților;
- gradul de intervenție antropică;
- pășunatul excesiv;

Lucrările de amenajare în cazul terenurilor supuse alunecării sunt de două categorii: de eliminare/atenuare a cauzelor și de stăvilire a efectelor.

Așa cum s-a mai menționat, ca primă măsură, general valabilă, constă în împădurirea corpului de alunecare, cu specii având sisteme radiculare pivotante ce au rolul de a fixa solul și de a reține apa. Pe aceste terenuri se va evita supra-încărcarea versanților cu edificii tehnice și vetre de așezări.

Propuneri pentru combaterea fenomenului:

- Executarea unor lucrări de împădurire ca măsură general valabilă, a zonelor predispuse acestor fenomene, precum și fixarea mai bună a taluzurilor la drumurile comunale amenințate în unele zone de alunecări locale, superficiale.
- În zonele în care se manifestă tendințe de instabilitate puternică, se impun lucrări pentru eliminarea cauzelor fenomenului, constând în drenarea excesului de umiditate, prin realizarea de drenuri, fie în corpul, fie în fruntea corpului de alunecare.

Ca măsuri punctuale sunt necesare

- Lucrări de drenare, realizarea de ziduri de sprijin, interzicerea unor noi construcții și consolidarea drumurilor în Almașu Mare
- Lucrări de drenare, zid de sprijin la casa afectată din Nădăștia;
- Lucrări de drenare și zid de sprijin la casa afectată-în Cib

Se impune eliminarea acordării autorizației de construcție în aceste zone pentru orice fel de lucrări care ar putea favoriza acest producerea unor asemenea fenomene (construcții de drumuri, case de vacanță, alte construcții stabile etc.).

3.8.3. Măsuri pentru combaterea eroziunii malurilor

Eroziunea afectează malurile tuturor cursurilor de apă care traversează teritoriul administrativ al comunei, fiind mai evidente în zonele joase și la confluența dintre cursul principal și afluenții acestuia, motiv pentru care sunt necesare lucrări de apărare a malurilor.

Propuneri pentru combaterea fenomenului:

Pentru combaterea acestui fenomen se întreprind o serie de măsuri tehnice de protecție

- Curățarea albiilor de resturi vegetale, (copaci căzuți, butuci și crengi rămase în urma unor tăieri neraționale etc.,
- Lucrări de protecția a malurilor în sectorul de confluență Almaș-valea Lungă, în lungul drumului spre Zlatna, cu ziduri de sprijin, plantări de arbori hidrofilii cu rădăcini radulare puternice (arin, răchită, salcie, plop etc.);
- Lucrări specifice de evitare a eroziunilor de maluri în cazul în care nu se îndiguiește râul principal: plantații și perdele de protecție, blocarea formării ravenelor cu garduri de nuiele, refacerea vegetației ierboase și forestiere etc.
- Regularizări de curs și îndiguiri;
- Ziduri de sprijin legate cu beton sau gabioane;
- Diguri de barare a cursului pentru diminuarea vitezei de curgere și depozitarea materialelor transportate de viitură;
- Unde se manifestă riscul de eroziune a malului se realizează perdele forestiere, ce urmăresc conturul acestuia. Prezența vegetației forestiere reduce efectul mecanic al valurilor, fortificând totodată peisagistic sectoarele de luncă;
- La limita organismului de prăbușire format sau incipient se vor planta arbuști și subarbuști care prin greutatea lor să nu provoace prăbușirea malurilor;

3.8.5. Căderi de pietre și avalanșe

Sunt fenomenele care se manifestă mai ales la nivelul sectoarelor de chei, în condiții de zăpadă abundentă și la topirea acesteia. De asemenea fenomenele de îngheț-dezghet are un impact major asupra factorului litologic, favorizând fisurarea și desprinderea blocurilor de piatră, a căror cădere putând pune în pericol bunuri materiale, viața oamenilor și a animalelor.

Pentru limitarea producerii și a efectelor acestor fenomene se impun următoarele măsuri:

- Ancoraje și plase metalice pentru eliminarea riscului de prăbușire a stâncilor;
- Perdele forestiere și pâlcuri de copaci la nivelul viroagelor și a văilor de versant pe care se pot forma curgeri de zăpadă sau piatră;
- Limitarea accesului turiștilor în zonele afectate de aceste fenomene;
- Interzicerea executării construcțiilor în aceste zone.

3.8.6. Văi torențiale (ravene, râpe, ogașe):

Acțiunea acestora se manifestă în special la marginile unor terase, pe versanții despăduriți de pe cursul superior al văilor din zonă, a drumurilor de acces, în locuri unde nivelul pantei favorizează creșterea vitezei și energiei de curgere.

Propuneri pentru combaterea fenomenului :

Pentru combaterea acestor fenomene sunt necesare o serie de lucrări care să limiteze dezvoltarea organismului torențial și în final să-i diminueze efectele prin fixarea și colmatarea lui cu vegetație.

În acest context se impune:

- realizarea unor garduri dispuse în semicerc în jurul organismelor torențiale, realizate de regulă din pari și nuiele de salcie, având o înălțime mai mare în sectorul central și mai mic la margini,
- îmierbarea și plantarea în lungul ravenei și în preajma gardurilor astfel confecționate a unor arbori sau arbuști,
- săparea unor șanțuri colectoare în amonte de organismul torențial care să preia și să disemineze apele care atacă baza acestuia.

Toate aceste lucrări cu caracter tehnic și silvic au drept scop stingerea organismelor torențiale și împiedecarea formării altora noi. Perdelele forestiere realizate în jurul organismelor torențiale active preiau și transformă scurgerea prin șiroire în scurgere laminară. Un fenomen asemănător are loc la nivelul drumurilor comunale, vicinale, de acces din zonele înalte. Slaba consolidare și natura stratului litologic permite spălarea

suprafeții carosabile și tendințe de formare și adâncire a unor ogașe pe locul de călcare a roților mijloacelor de transport. Pentru a limita acest fenomen este indicat introducerea și fixarea în aceste organisme torențiale incipiente a unor tulpini de arbuști puternic ramificați care să oprească și să fixeze solul purtat de apă.

3.8.7. Măsurile de eliminare/combatere a riscurilor tehnologice

Principalele riscuri tehnologice existente sunt cele colaterale mineritului, respectiv apele acide de mină și haldele de steril. În condițiile închiderii exploatărilor miniere existente, efectele acestora sunt percepute mult mai acut.

Posibilitățile de diminuare/eliminare a acestor riscuri presupune măsuri ferme de ecologizare printr-un program coerent. În lipsa acestora sunt necesare măsuri precum:

- amenajarea taluzurilor haldelor de steril și plantarea de vegetație,
- amenajarea de ziduri de sprijin la baza taluzurilor pentru reținerea materialului rostogolit sau transportat de ape,
- captarea și dirijarea scurgerilor superficiale din zona inferioară a versanților și a platformelor haldelor pentru prevenirea eroziunilor laterale,
- interzicerea pășunatului animalelor pe haldele amenajate,
- menținerea drumurilor în stare de exploatare,
- neutralizarea apelor de mină evacuate în apele de suprafață.

Toate aceste măsuri cad în responsabilitatea “MINVEST “Deva-Sucursala Minieră Zlatna, realizarea lor putând fi făcută din surse de finanțare proprii sau atrase.

NOTĂ: *Se institue interdicție de construire în zonele afectate de riscuri naturale până la data eliminării lor.*

3.9. DEZVOLTAREA ECHIPARII EDILITARE. SOLUTII PROPUSE

3.9.1. Gospodărirea apelor

Lucrări hidrotehnice propuse pe teritoriul ce face obiectul PUG;

Pe teritoriul administrativ al comunei Almasu Mare trebuie făcute investiții în lucrări de apărare împotriva inundațiilor pe paraul Ardeu, prin decolmatări de albție și refacerea unde este nevoie a digurilor de protecție. După terminarea excavațiilor pentru exploatarea agregatelor din albia vailor se impune refacerea solului sau amenajarea și utilizarea gropilor rămase pentru piscicultura. Lucrări hidrotehnice și de protecție a malurilor pentru protejarea localităților omonime împotriva inundațiilor, a ruperilor de malurilor și distrugerii infrastructurii de transport. În acest context și impune găsirea soluțiilor economice cele mai pertinente pentru îndiguiri și canalizări ale cursurilor de apă în intravilane. În procesul de gospodărire a resurselor de apă un rol important va trebui să-l joace în viitor protejarea izvoarelor carstice, prin excluderea utilizării cavităților carstice ca posibile locuri de depozitare clandestină a gunoaielor și a altor resturi organice și chimice, depoluarea dolinelor și ponoarelor.

3.9.2. Alimentare cu apă

Se propune realizarea unui sistem centralizat de alimentare cu apă pentru cele 7 localități ale comunei Almasu Mare și anume:

1. Almasu Mare = 394 locuitori
2. Almasu de Mijloc = 159 locuitori
3. Bradet = 83 locuitori
4. Cheile Cibului = 20 locuitori
5. Cib = 277 locuitori
6. Glod = 215 locuitori
7. Nadastia = 141 locuitori

Necesar/norma specific de apa viitoare, in general aleasa in scopul acestui proiect a fost agreata la 110 litri/locuitor/zi asa cum este prevazut in standardul romanesc pentru proiectarea sistemelor de alimentare cu apa. Necesarul de apa corespunde exact cu cerintele acestui standard de proiectare (SR 1343-1, iulie 2006), care cere pentru nivelul de alimentare considerat prin prezentul proiect o norma de apa specifica cuprinsa intre 100 –120 litri/locuitor/zi.

Necesarul de apa este, la un anumit grad, legat la nivelul de trai al consumatorilor. Luand situatia venitului ca principal indicator al nivelului de trai se poate afirma ca nivelul de trai in zonele urbane este mai ridicat decat in zonele rurale (comune).

Estimarea evolutiei cererii de apa se face luand in considerare toti factorii care influenteaza aceasta evolutie: evolutia contorizarii, elasticitatea cererii in raport cu pretul si venitul, etc. Estimarea cererii de apa trebuie realizata de asemenea pentru fiecare decile de venit.

Criterii de proiectare

Normele de consum propuse de standardul roman din 2006 tin seama de reducerea consumului domestic si industrial, inregistrata in ultimii ani, si se apropie de normele Europene, prevazand un consum specific de 100 –120 l/ locuitor/zi, pentru dotarile sanitare standard existente care se vor extinde in toate localitatile incluse in program.

Rețelele de distribuție vor asigura apa necesară utilizatorilor în cantitatea, calitatea și la presiunea cerută, conform normativelor în vigoare. Pentru sectorizarea rețelei, se vor prevedea cămine de vane. Pentru combaterea eventualelor incendii, pe rețeaua de apă se vor prevedea hidranți exteriori.

Zone de protectie

Pentru sursele de apa, precum si pentru captarile aferente acestora se instituie zonele de protectie sanitara si perimetrul de protectie hidrogeologica, conform HG 930/2005, acestea fiind dimensionate prin elaborarea de studii hidrogeologice expertizate de INHGA Bucuresti, studii ce trebuiesc intocmite de catre detinatorii si/sau operatorii cu orice titlu ai captarilor. Prin aceste studii se dimensioneaza urmatoarele zone:

- ❖ zona de protectie sanitara cu regim sever: cuprinde terenul din jurul surselor de apa, unde este interzisa orice amplasare de folosinta sau activitate care ar putea conduce la contaminarea sau impurificarea surselor de apa;

- ❖ zona de protectie sanitara cu regim de restrictie: cuprinde teritoriul din jurul zonei de protectie sanitara cu regim sever, astfel delimitat incat, prin aplicarea de masuri de protectie, in functie de conditiile locale, sa se elimine pericolul de alterare a calitatii apei;

- ❖ perimetrul de protectie hidrogeologica: cuprinde arealul dintre domeniile de alimentare si de descarcare la suprafata si/sau in subteran a apelor subterane prin emergente naturale (izvoare), drenuri si foraje si are rolul de a asigura protectia fata de substante poluante greu degradabile sau nedegradabile si regenerarea debitului prelevat prin lucrarile de captare.

Pentru statiile de pompare, instalatiile de tratare, rezervoarele de inmagazinare, aductiuni si retelele de distributie apa se instituie zonele de protectie sanitara cu regim sever, conform HG 930/2005, dimensionarea acestora facandu-se cu respectarea urmatoarelor limite minime:

BREVIAR DE CALCUL-

APA-CANAL

Com. ALMASU MARE

Cf. Recensamant 2011-nr.locuitori stabili in comuna sunt

- 1.Almasu Mare =394 locuitori
- 2.Almasu de Mijloc =159 locuitori
- 3.Bradet =83 locuitori
- 4.Cheile Cibului =20 locuitori
- 5.Cib =277 locuitori
- 6.Glod =215 locuitori
- 7.Nadastia =141 locuitori

TOTAL Nr locuitori = 1289

Cf. NP 133/1-2013-calculul se face pt o etapa de dezvoltare de minim 30 ani

Pentru determinarea cantitatilor de apa necesare se considera un spor de crestere pentru populatie de 0.5% pe an. Numarul de locuitori la nivelul anului 2045 se va calcula cu formula:

$N_{2041} = N_{2011} (1 + p)^{30}$

$= 1289 \times 1,1614 = 1497 \text{ locuitori} = \underline{1500 \text{ LOC.}}$

Necesarul de apa pt nevoi gospodaresti : 120l/om zi

Cf. SR 1343/1-2006 pt etapa finala se considera 100% din populatie se va alimenta cu apa din instalatii interioare , cu prepararea locala a apei calde.

.Debite caracteristice ale necesarului de apa

Ng – Necesarul de apa pentru consum gospodaresti

$$Ng = 1500 \text{ loc} * 120 \text{ l/om zi} = 180000 \text{ l/zi} = 180,00 \text{ mc/zi}$$

- Np – Necesarul de apa pentru consum public

~ elevi si cadre didactice

$$30 * 20 \text{ l/elev zi} = 600 \text{ l/zi}$$

~ gradinita

$$30 \text{ copii} * 20 \text{ l/copil zi} = 600 \text{ l/zi}$$

~ camin cultural

$$100 \text{ loc} * 35 \text{ l/om zi} = 3500 \text{ l/zi}$$

$$\text{Total} = 4700 \text{ l/zi}$$

$$Np = 4,70 \text{ mc/zi}$$

Nag. Ec. – Necesarul de apa pentru agenti economici

$$Nag.ec. = 10 \text{ mc/zi}$$

Debitul zilnic mediu

$$Q_{zi \text{ med}} = Ng + Np + Nag.ec.$$

$$= 180,00 + 4,70 + 10,0$$

$$Q_{zi \text{ med}} = 194,70 \text{ mc/zi}$$

- Debitul zilnic maxim

$$Q_{zi \text{ max}} = K_{zi} * Q_{zi \text{ med}}$$

$$K_{zi} = 1.3$$

$$Q_{zi \text{ max}} = 1.3 * 194,70 = 253,11 \text{ mc/zi}$$

$$Q_{zi \text{ max}} = 253,11 \text{ mc/zi}$$

- Debitul orar maxim

$$Q_{or.max} = Q_{zi \text{ max}} / 24 * K_{or}$$

$$K_{or} = 2.4$$

$$Q_{or.max} = 253,11 * 2.4 / 24 = 25,31 \text{ mc/h}$$

$$Q_{or.max} = 25,31 \text{ mc/h}$$

-Debitul orar mediu

$$Q_{or.mediu} = Q_{zi \text{ max}} / 24 = 253,11 / 24 = 10,54 \text{ mc/h}$$

Q zi med		Q zi max		Q or. med		Q or. max	
mc/zi	l/s	mc/zi	l/s	mc/h	l/s	mc/h	l/s
194,70	2,25	253,11	2,93	10,54	2,92	25,31	7.03

.Determinarea debitelor de dimensionare si verificare pentru obiectele sistemului de alimentare cu apa

4.1.Determinarea debitului de calcul pentru conducta de aductiune

$$Q_{ic} = K_p * K_s * Q_{zi \text{ max}} + K_p * K_s * Q_{ri}$$

$K_p = 1.15$ – coeficient de majorare a necesarului de apa care tine seama de pierderile din obiectele sistemului de alimentare cu apa

$K_s = 1.08$ – coeficient de seminte pentru acoperirea necesitatilor proprii ale sistemului de alimentarea cu apa

Q_{ri} – debitul de refacere a rezervei intangibile de incendiu

$$Q_{ri} = V_{ri} / T_{ri} * 24 \text{ [mc/zi]}$$

V_{ri} = volumul rezervei de incendiu in mc

$$V_{ri} = V_i + V_{cons}$$

V_i – volumul de apa pentru combaterea incendiilor , inmagazinat in mc

$$V_i = 54 \text{ mc/zi cf. anexa IV.2 GP 106-04, pentru localitati rurale cu o populatie de 501-5000 locuitori}$$

V_{cons} – volumul de apa consumat in timpul incendiului de utilizator, in mc

$$V_{cons} = a * Q_{or.max} * T_e$$

$a = 0.7$ – coeficient adimensional

$T_e = 3$ ore – incendiu exterior

$T_{ri} = 48$ ore – timpul de refacere a rezervei de incendiu

$$V_{cons} = 0.7 * 25,31 * 3 = 53,15 \text{ mc}$$

$$V_{ri} = V_i + V_{cons} = 54 + 53,15 = 107,15 \text{ mc}$$

$$Q_{ri} = V_{ri} / T_{ri} * 24 = 107,15 / 48 * 24 = 53,60 \text{ mc}$$

Deci :

$$Q_{ic} = 1.15 * 1.08 * 253.11 + 1.15 * 1.08 * 53,60$$

$$Q_{ic} = 371,00 \text{ mc/zi} = 4,30 \text{ l/s}$$

>>> conducta PE-100 cu DN 200mm , Pn 10 bar , V = 1.25 m/s

5. Calculul volumului rezervorului de imazinare a apei

$$V_{rez} = V_{ri} + V_{comp} + V_{av}$$

$$V_{ri} = 107,15 \text{ mc}$$

V_{comp} este 50% din Q_{zimed} cf. Legii 98/1994

$$V_{comp} = 0.5 * 194,70 = 97,35 \text{ mc}$$

$$V_{av} = 60\% * Q_{zi \text{ max}}$$

$$V_{av} = 151,86 \text{ mc}$$

$$V_{rez} = 107,15 + 97,35 + 151,86 = 356,40 \text{ mc}$$

Se adopta un rezervor de 400 mc.

-DEBITE DE APA DE CANALIZARE

Qu zi med		Qu zi max		Qu or. med		Qu or. max	
mc/zi	l/s	mc/zi	l/s	mc/h	l/s	mc/h	l/s
194,70	2,25	253,11	2,93	10,54	2,92	25,31	7.03

Se propune o statie de epurare biologica pentru un numar de 500 locuitori echivalenti amplasata aval de loc. Nadastia avand ca emisar paraul Ardeu, pentru localitatile Almasu Mare, Nadastia si Glod

Comuna Almasu Mare necesita implementarea unui sistem de alimentare cu apa potabila si incendiu exterior format din:

a. Captare si transport apa bruta

- priza (captare) de apa bruta amonte de loc. Almasu Mare si halda de steril de la mina "ALBINI "

- a doua captare prin foraj la mare adancime 150-200 m.

-conducta de aductiune gravitacionala de la captare pana la gospodaria de apa .

Captarea va avea o zona de protective sanitara confom legislatiei in vigoare.

Documentatia tehnica pentru obtinerea Acordului si Avizului RA Apele Romane se va intocmi de o societate comerciala abilitata in domeniu.

b. Gospodarie de tratare si inmagazinare apa

- rezervor metalic suprateran pentru inmagazinare apa

- statie de tratare apa bruta in vederea potabilizarii apei;

- container echipat cu statie clorinare

c. Retele de distributie apa

- retele de distributie de alimentare cu apa executate cu teava tip PEID -De 110-250 mm PN 10. Teava se va monta sub adancimea de inghet a zonei;

3.9.2 Canalizare

În scopul îmbunătățirii echipării edilitare a localitatilor Almasu Mare, Nadastia si Glod și pentru asigurarea diminuării poluării mediului, se propune un sistem centralizat de canalizare, care să permit racordarea tuturor gospodăriilor și a obiectivelor existente și propuse în zonă si racordarea canalizari la sistemul centralizat de canalizare menajera si statie epurae biologica de 500 L.E.

Rețeaua de canalizare a localităților se va realiza din tuburi din PVC cu diametre de 200 și 250mm.

În funcție de configurația zonei, se propune extinderea rețelei existente de canalizare menajera, cu asigurarea depoluării apelor uzate înainte de descărcarea în emisar prin intermediul stației de epurare.

Se prevede canalizare în sistem divizor, apele pluviale urmând să fie colectate prin rigolele practicate pe marginea drumului. În măsura în care, în urma întocmirii proiectului de specialitate, se constată că este necesar, se vor prevedea construcții de atenuare a debitelor meteorice prin rezervoare de înmagazinare și stații de pompare.

Descrierea funcțională și tehnologică a rețelelor de canalizare

- Reteaua de canalizare este alcătuită din totalitatea canalelor și construcțiilor accesorii care asigură colectarea și transportul apelor de canalizare spre stația de epurare.
- Dimensionarea rețelelor de canalizare s-a făcut pe baza debitelor de apă de canalizare, determinate conform SR-1/2006.

Procedeele de canalizare va fi separativ (divizor).

Reteaua descrisă se referă numai la apele uzate menajere.

Descrierea funcțională și tehnologică a stațiilor de epurare

- Soluția tehnologică
- Schema de epurare propusă corespunde debitelor caracteristice de ape uzate și concentrațiilor indicatorilor avuți în vedere pentru acestea, și urmărește în mod special reținerea materiilor în suspensie (MS), a substanțelor flotante, eliminarea substanțelor organice biodegradabile (exprimate prin CBO5) și eliminarea compușilor azotului și fosforului.
- Pentru aceasta, schema de epurare cuprinde următoarele obiecte tehnologice:
  - a) Treapta de epurare mecanică primară (gratare manuale).
  - b) Bazin de egalizare, omogenizare apă menajeră.
  - c) Bazin de pompare apă menajeră.
  - d) Treapta de epurare mecanică finală (deznisipator și separator de grăsimi).
  - e) Treapta de epurare biologică (bazin aerare și decantor secundar).
  - f) Unitate de dezinfectie cu ultraviolete.
  - g) Bazin colectare și pompare sediment .
  - h) Unitate de deshidratare sediment.
  - i) Platforma depozitare containere deseuri.
  - j) Rețele tehnologice.
  - k) Camine de canalizare.

Soluția constructivă

- Platforma stației de epurare se amplasează peste cota de inundabilitate din zonă.
- Se prevede un by-pass general între bazinul de omogenizare și caminul final de evacuare de pe platforma stației pentru situația întreruperii accidentale sau programate a funcționării unităților stației de epurare din aval de bazinul de omogenizare și pompare (revizii, mentenanță, etc.). Aceste opriri vor fi de maxim 12 ore.
- Obiectele și rețelele tehnologice ale stației de epurare vor fi îngropate, cu excepția clădirii administrative (unde vor fi birouri și laboratorul de analize, camera electrică) și camera suflantelor la bazinul de aerare, care vor fi amplasate suprateran.

Descrierea schemei tehnologice

- A. Linia apei
  - camin de recepție.
  - bazin de compensare și stație de pompare apă uzată.
  - bloc de epurare mecanică având următoarele funcții:
    - grătar manual.
    - deznisipator.
    - separator de grăsimi.
  - bloc de epurare biologică combinată, compusă din :
    - bazin de nămol activat cu aerare cu bule fine, nitrificare și nitrificare – simulată și stabilizarea nămolului.
    - decantor secundar
  - stație de pompare nămol biologic recirculat și în exces.
  - stație de suflante.
  - instalație de dezinfectie cu ultraviolete.
- B. Linia nămolului
  - bazin tampon nămol biologic recirculat și în exces.
  - instalații de îngroșare și deshidratare naturală a nămolului stabilizat compusă din:
    - instalație de colectare a nămolului.
    - stație de pompare a nămolului în exces.
    - platforma de uscare.
    - drenuri pentru colectarea apelor de scurgere la uscare și transportul lor în circuitul apelor uzate .
- C. Linia nisipului și a grăsimilor
  - bazin tampon depozitare grăsimi.

- Platforma uscare si depozitare nisip.

Linia apei constă din:

-reținerea materiilor grosiere în gratarul manual.

-egalizarea debitelor și omogenizarea compoziției apelor uzate în bazinul de egalizare, omogenizare și pompare.

-reținerea nisipului și grasimilor în denisipator/separator grasimi.

-alimentarea în mod continuu și cu o plajă de debite corespunzătoare a trptei de epurare biologică.

-reducerea substanțelor organice prin epurare biologică în bazinul de aerare, instalație ce poate realiza nitrificarea-denitrificarea apelor cu ajutorul namolului activ.

-dezinfecția apelor uzate epurate cu raze ultraviolete, ce se realizează într-o instalație atașată. Această metodă de dezinfecție este preferată clorinării, din cauza formării în cursul de apă receptor de compuși toxici pentru flora și fauna acvatică.

-controlul calitatii apelor uzate epurate și dezinfectate prin intermediul caminelor de prelevare probe

Linia nămolului constă din:

-evacuare nămol din bazinul de sedimentare secundara într-un bazin de colectare și pompare sediment.

-decantar sedimenti în bazinul de colectare și pompare sediment și pomparea acestuia în unitatea de deshidratare și/sau înapoi în bazinul de aerare pt. necesitati de intretinerea a procesului biologic de epurare.

-deshidratarea sedimentului pe platformele de uscare namol și evacuarea gravitacionala apei rezultate în bazinul de colectare și pompare sediment, iar a namolului deshidratat la rampa de incarcare gunoi menajer a localitatii.

Linia nisipului și grăsimilor constă din:

-evacuarea nisipului colectat în desnisipator/separator grasimi prin pompare pe platforma de spalare și scurgere nisip.

-spalarea și scurgerea nisipului și evacuarea gravitacionala a apei de spalare înapoi în bazinul de compensare și pompare, iar a nisipului în pe platforma de depozitare pentru scurgere.

-colectarea gravitacionala a grasimilor în bazinul de colectare grasimi.

-evacuarea grasimilor colectate prin vidanjare.

D. Blocul de epurare mecanică

Acesta constă dintr-o înlantuire de dispozitive și instalații, care îndeplinesc următoarele funcții.

•Cămin de comutare este și camin de recepție pentru descarcarea apelor uzate vidanjate de la locuintele ce nu au un racord la rețeaua de canalizare. Comutarea apelor uzate menajere pentru by-passarea statiei se realizeaza cu ajutorul unei vana de tip stavilar montata pe racordul de iesire din camin. Cota apelor uzate va cresta și acestea vor deversa pe racordul de ocolire situat la o cota cu 0,30 m mai sus fata de radierul conductei de iesire.

•Sitarea apelor uzate se realizează prin intermediul unui gratar din oțel inoxidabil. Este montat sub conducta de debusare apa menajera în chesonul bazinului de omogenizare, și are un volum de 150 l. Distanța între barele cosului este de 25 mm, mai mica decât canalele de curgere prin pompa, pentru a asigura protecția acesteia. Cosul gratar este scos din cheson și introdus la poziție manual, cu ajutorul unei instalatii de transport pe verticala cu troliu manual.

Materialul reținut se va putea colecta în containere speciale și depozita pe o platforma betonata unde are loc și scurgerea apei din rezidurile colectate. Ulterior acestea se pot ambala în saci și transporta la rampa de gunoi a localitatilor.

E. Bazinul de omogenizare și stația de pompare apă uzată.

- Bazinul de egalizare, omogenizare și pompare are o triplă funcționalitate:

-omogenizează compoziția apelor uzate care are o variație orară destul de mare.

-egalizează debitul de apă, alimentând în mod constant și continuu componentele din aval ale statiei de epurare(desnisipatorul, bazinul de aerare, decantorul secundar, etc.).

-asigură prin pompare alimentarea componentele din aval ale statiei de epurare amplasate suprateran.

F. Desnisipatorul și separatorul de grăsimi.

• Este un bazin special din beton armat unde sunt reținute suspensiile granulare de origine minerală antrenate de apele de canalizare. S-a amplasat imediat după statia de pompare ape uzate. Datorită suprafeței de teren avută la dispoziție pentru amplasarea statiei de epurare, a fost ales un desnisipator de tip vertical. În desnisipator sunt reținute particule de sediment cu diametrul între 0,2 – 1 mm. Curățirea depunerilor se face mecanic prin intermediul unei pompe submersibile.

• Tot din criteriile de spațiu s-a optat pentru cuplarea desnisipatorului cu un separator de grăsimi. Instalația compactă are un compartiment de special pentru separarea grasimilor. Acest compartiment este

legat printr-un deversor inversat submersibil de compartimentul de deznisipare. Circulația lichidului, flotația și realizarea vitezei lichidului se realizează astfel încât să nu se sedimenteze nămolul.

- După evacuarea nisipului de pe fundul compartimentului de desnisipare acesta se colectează pe o platforma de scurgere a apei continute și uscare a acestuia. Ulterior se încarcă în containere și se depozitează pe platforma depozitare deseuri. Periodic se transportă cu celelalte deseuri la groapa de gunoi a localității.

G. Blocul de epurare biologică

Soluția propusă constă dintr-un bazin combinat pentru aerare prelungită cu stabilizare nămol și decantare secundară.

- Bazin de aerare prelungită, de stabilizare a nămolului și de nitrificare-denitrificare, este prevăzut cu aerare pneumatică cu bule fine, cu zone anoxice pentru denitrificare și zone aerate pentru nitrificare. Pentru circulația apei în interiorul bazinului de aerare și creșterea eficienței aerării în bazin, sunt prevăzute mixere cu turație lentă, submersibile.

- Instalația de îngroșare și deshidratare mecanică a nămolului

Prelucrarea nămolului în exces (îngroșare și deshidratare), se va face natural, prin intermediul unei platforme exterioare de uscare, prevăzute cu instalație de drenare a apei scurse în procesul de uscare și transportul acesteia din nou în circuit. Platforma a fost sectorizată în șase bazine de procesare pentru ca la fiecare extragere a nămolului și depunerea pe platforma să fie ocupată de fiecare dată un alt bazin, pentru a se putea realiza neutralizarea acestuia pe sarje individuale.

3.9.4. Alimentare cu energie electrică

Comuna Almașu Mare și satele aparținătoare sunt alimentate cu energie electrică de la rețeaua de 20 KV, ce leagă comuna cu orașul Zlatna, montată pe stâlpi de beton.

Creșterea importanței turistice a zonei impune ca și iluminatul stradal să fie adus la cerințele normelor actuale.

În condițiile dezvoltării turistice și a realizării unor case de vacanță, există un surplus de energie care să permită extinderea acestor rețele în zonele propuse pentru o dezvoltare ulterioară.

Cum volumul de rețele electrice existent pe teritoriul administrativ al comunei acoperă în mare parte necesitățile de transport și repartiție, în următorii ani se impun mai ales lucrări, cum ar fi:

1. reabilitarea instalațiilor de joasă tensiune, inclusiv a bransamentelor și firidelor de bransament
2. reabilitarea în colaborare cu Consiliul Local a instalațiilor de iluminat public
3. înlocuirea elementelor uzate cu altele performante și revizuirea tablourilor de distribuție mai vechi din posturile de transformare
4. înlocuirea sistemelor de protecție și măsurare pentru citirea consumurilor fără prezența consumatorilor

Multe din măsurile de îmbunătățire a infrastructurii de alimentare cu electricitate preconizate la nivel de județ vor fi aplicate și la nivelul unității administrative Almașu Mare. În aceste condiții pentru obiectivele economice nou deschise sau care se vor deschide în viitor se prevede alimentarea cu energie electrică de medie tensiune din rețeaua existentă, printr-un bransament și stație de transformare locală. Ținând seama de condițiile specifice din zonă este recomandat ca executarea rețelelor de transport să se facă cu stâlpi din beton, pe un traseu stabilit de comun acord de către Administrația Locală cu Administrația PNP și cu proiectantul.

De asemenea, configurarea și dezvoltarea unor zone turistice distincte, (Nădăștie), impune o alimentare distinctă, prin bransarea la linia de medie tensiune, inclusiv prin montarea unui post trafo suplimentar.

Prezența unui potențial eolian substanțial și interesul în vederea exploatarea acestuia, face posibilă realizarea unor investiții în domeniu, pe baza studiilor de specialitate a unui plan propriu de amplasare atât pentru stația trafo cât și pentru parcul eolian propriu-zis.

3.9.5. Alimentare cu gaze naturale. Căldura

Nu există rețea de alimentare cu gaze naturale și nici nu sunt prevăzute asemenea lucrări. Cu toate acestea administrația locală poate încuraja și sprijini introducerea unor tehnologii specifice, pentru valorificarea surselor de energie alternative: solară, eoliană și biogaz, la nivel de gospodărie sau agenți economici.

3.9.6 Rețele de telecomunicații

Propuneri pentru extinderea liniilor de telecomunicații

Extinderea serviciilor de televiziune prin cablu și internet în toate satele comunei. Deși în prezent internetul este accesibil în toate localitățile, pe bază de abonament la telefonia mobilă, asigurarea unor atari servicii alături de televiziunea prin cablu poate fi oferită de către același operator.

Propuneri pentru amplasarea de oficii postale, centrale telefonice, relee.

Restrângerile de activități înregistrate de către Poșta Română a dus la diminuarea masivă a numărului de oficii postale, astăzi în comuna Almașu Mare funcționează o singură casuță poștală (CP), în satul Almașu de Mijloc și în Cheile Cibului. Acest fapt constituie un impediment major mai ales pentru locuitorii celorlalte sate, aflate la distanță destul de mare, a căror acces la un ziar sau un plic adus de poștaș este dificil. Din aceste considerente se impune ca administrația locală să ia legătură cu factorii de decizie a SN Poșta Română, pentru a analiza posibilitatea amplasării unui asemenea oficiu poștal și la Almașu Mare, oficiu care ar putea deservi atât satul de reședință cât și satele Nădăștie, Cib și Glod.

Oportunitatea instalării unei alte centrale telefonice nu credem că este oportună instalarea unei noi centrale, deoarece telefonia fără fir câștigă tot mai mult teren și în zonă. De asemenea, necesitatea unor noi relee de transmisie/retransmisie pentru semnal radio și Tv nu este relevantă.

3.9.7. Alimentarea cu energii alternative

Pentru viitor tendința care se manifestă este de a utiliza energiile regenerabile, naturale, cu un impact neglijabil asupra mediului cum sunt stațiile familiare de biogaz, energia termică obținută cu ajutorul captatorilor solari și cea electrică obținută cu ajutorul celulelor fotovoltaice.

În condițiile în care se manifestă tot mai clar tendința de utilizare a energiilor regenerabile (eoliene, solare și hidro) credem că autoritățile locale trebuie să încurajeze atât consumatorii casnici cât și alți consumatori să utilizeze asemenea resurse.

În acest context atenția administrației locale a comunei Almașu Mare trebuie să stea și implementarea unor proiecte pentru valorificarea energiilor regenerabile, în special electrice și termice. La acest capitol amintim:

Cercetări privind utilizarea potențialului eolian al culmii Dealu Urdașului pentru amplasarea unui număr de eoliene. Acest amplasament ar putea fi justificat prin creșterea circulației atmosferice din sector vestic.

Modernizarea iluminatului stradal prin utilizarea sistemului de leduri cu alimentare individuală prin panouri fotovoltaice.

Încurajarea utilizării panourilor solare pentru obținerea apei calde menajere.

3.9.8. Gospodărire comunală, gestiunea deșeurilor

În urma participării comunei la implementarea proiectului „Sistem integrat de management al deșeurilor solide în județul Alba” s-a pus bazele rezolvării problemei deșeurilor la nivel local. Potrivit proiectului amintit, comuna Almașu Mare se găsește în aria zonei de colectare și depozitare a stației de transfer, ce este construită la Zlatna, aici fiind adus gunoiul menajer colectat de către o firmă de specialitate

În noul context creat se impune dotarea gospodăriilor, a unităților culturale – administrative și economice cu containere, asigurarea în continuare a contractelor cu un agent de salubritate pentru gunoiul menajer care să le transporte la centrul zonal de colectare, stabilirea programelor de ridicare a acestora și urmărirea respectării lor.

Pentru zonele turistice aflate în perimetrul zonelor protejate se impune stabilirea împreună cu custozii acestora a punctelor de amplasare pentru coșurile și containerele de gunoi, inclusiv a modului de colectare și evacuare a acestora.

De asemenea în lungul DJ 705 și 705 D, în zonele amenajate pentru popas sau campare se impune instalarea de coșuri de gunoi și WC-uri ecologice, pentru turiști, de a căror colectare se va ocupa unități specializate, pe bază de contract, încheiat cu administrația locală sau custozii, în cazul zonelor protejate.

Alte măsuri necesare în vederea ecologizării zonei și a eliminării surselor de poluare menajeră:

- dotarea parcărilor, a zonelor de popas și belvedere de pe faleza Dunării cu coșuri de gunoi menajere și stabilirea modalităților de golire a acestora;

- amenajarea la nivelul fiecărei localități a unor platforme betonate dotate cu containere specializate pentru colectare selectivă. De aici vor fi preluate și transportate la centrul zonal județean de colectare a deșeurilor;

- administrația locală va acționa, împreună cu localnicii și școlile de pe teritoriul comunei pentru ecologizarea cursurilor de apă ce traversează comuna

- administrația locală va colabora cu custodele zonelor protejate din Cheile Cibului și Cheile Glodului pentru ecologizarea acestora.

Propuneri ale strategiei de dezvoltare privind amenajările pentru sortarea, evacuarea, depozitarea și tratarea deșeurilor menajere.

Diminuarea/eliminarea impactului asupra mediului a deșeurilor urbane pe teritoriul administrativ al comunei, inclusiv a deșeurilor din construcții și demolări presupune realizarea următoarelor obiective și acțiuni specifice:

- Emiterea unei decizii a autorităților administrației locale privind colectarea selectivă de către agenții economici și populație a deșeurilor. Introducerea unui sistem fiscal de taxe pentru gestiune deșeuri pentru agenții economici producători de deșeuri industriale.
- Realizarea unui sistem viabil de colectare diferențiată a deșeurilor reciclabile la sursă (agenți economici sau persoane fizice) în vederea valorificării acestora prin livrare la unități de profil.
- Dotarea cu numărul și tipul necesar de recipiente pentru colectare deșeuri industriale și întreținerea corespunzătoare a acestora.
- Colectarea deșeurilor industriale sau asimilate acestora, de pe amplasamentele ilegale și transportul acestora la depozitul de deșeuri industriale.
- Emiterea unei decizii a autorităților administrației locale privind colectarea selectivă de către agenții economici și populație a deșeurilor. Introducerea unui sistem fiscal de taxe și penalități pentru gestiune deșeuri pentru agenții economici producători de deșeuri industriale.
- Întocmirea unor broșuri educative privind modalitățile de reciclare a deșeurilor, tipărirea și distribuirea acestora locuitorilor comunei, precum și angajaților firmelor producătoare de deșeuri reutilizabile/reciclabile.
- Elaborarea și implementarea unor programe specifice privind conștientizarea populației privind gestiunea deșeurilor industriale și în special a impactului diverselor operații (colectare, transport, depozitare) asupra sănătății umane și a mediului înconjurător.
- Elaborarea de programe specifice de instruire a personalului unităților specializate în colectarea, transportul, reciclarea și depozitarea deșeurilor.
- Elaborarea și implementarea de programe comunitare specifice pentru reciclarea unor deșeuri colectate de la populație și de la agenți economici

Propuneri pentru construcții și amenajări specifice

- Amenajarea la nivelul fiecărei localități a unei platforme betonate, unde să fie depozitate materialele rezultate din demolări și cele din construcții;
- Dotarea locurilor ce vor fi amenajate pentru picnic și petrecerea timpului liber din zonele cu potențial, cu recipiente pentru colectarea separată a resturilor menajere și a peturilor.

3.9.9. Prevederi, reguli și măsuri generale pentru prevenirea și stingerea incendiilor în localități

Apărarea împotriva incendiilor are ca scop apărarea vieții oamenilor, a bunurilor și a mediului, constituind, conform legii, o problemă de interes public la care trebuie să participe atât autoritățile administrației publice, cât și persoanele fizice și juridice de pe teritoriul comunei, în conformitate cu legislația în vigoare. Organizarea apărării împotriva incendiilor la nivelul comunei intră în atribuțiile consiliului local și a primarului, conform prevederilor legale în vigoare, care trebuie să asigure integrarea măsurilor privind dezvoltarea și perfecționarea activității de apărare împotriva incendiilor, în programele de dezvoltare economico-socială ce se întocmesc la nivel local.

3.10. PROTECȚIA MEDIULUI

3.10.1. Diminuarea până la eliminare a surselor de poluare majoră (emisii, deversări, etc.)

Propunerile privind eliminarea surselor de poluare pe teritoriul comunei Gârda de Sus au fost tratate și în capitolele **2.10 Probleme de mediu** și **3.9 Dezvoltarea echipării edilitare**.

Alte măsuri care privesc protecția mediului pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare:

Identificarea unor soluții care să determine Regia Minvest Deva să treacă la ecologizarea apelor de mină de la Mina Haneș, cel mai mare poluator al zonei. Cu toate că mineritul în zonă a devenit istorie, consecințele sale se resimt cu duritate în calitatea apelor de suprafață, puternic infestate de aceste ape, puternic acide și corozive.

Asigurarea colectării în sistem centralizat a gunoiului menajer și a celui industrial (măsură deja aplicată în comună), conform unui program bine structurat și respectat;

Curățarea suprafețelor de teren utilizate pentru depozitarea clandestină a gunoiului menajer și a materialelor de construcție dezafeectate, atât la nivelul proprietății cât și a suprafețelor deținute de primărie, a malurilor și cursurilor de apă;

Curățarea malurilor albiei pâraielor Glod și Cib și a principalilor săi afluenți, de resturi menajere, resturi vegetale (rumeguș) și al altor produse de alterare, impun o atenție deosebită atât din partea administrației locale, a proprietarilor care dețin asemenea suprafețe, cât și al administratorilor sitului Natura 2000 – Cheile Glodului-Cheile Cibului.

Montarea de containere și WC-uri ecologice în zonele special destinate pentru popas și campare turistică (Cheile Cibului etc.);

Se impune implementarea unor proiecte pentru canalizare în principalele localități ale comunei.

Canalizarea și epurarea apelor menajere ar avea de asemenea un uriaș impact pozitiv asupra cursurilor de apă, a florei și faunei acvatice din zonă.

Este interzisă depozitarea deșeurilor de orice fel și poluarea, pe proprietatea particulară, fiecare proprietar trebuind să ia măsuri pentru curățarea proprietății și a limitelor acesteia de resturi menajere și gunoi.

3.10.2. Epurarea și preepurarea apelor uzate

Propuneri privind epurarea apelor uzate au fost tratate în extenso și la capitolul 3.9. Dezvoltarea echipării edilitare.

Ținând seama de specificul mediului natural de la nivelul teritoriului administrativ, de structura satelor, populație și tradiții locale, considerăm importante luarea următoarelor măsuri:

- Pentru localitățile Almașul Mare, Nădăștie și Glod există posibilitatea amenajării unei stații locale de epurare în aval de satul Glod.
- Pentru satele Cib și Cheile Cibului se propune realizarea unei rețele de canalizare distinctă și a unei stații de epurare, în zona Cheile Cibului.
- Pentru puținele gospodării viabile care mai sunt în satul Brădești se propune amenajarea unor fose vidanjabile, datorită distanței față de satele vecine și a diferențelor de nivel.
- Pentru satul Almașul de Mijloc poate fi luat în calcul realizarea unor stații de epurare modulară sau conectarea acestuia la stația de epurare de la Almașul Mic. În cazul satului Brădet, la cele câteva gospodării viabile, mai rentabilă ar putea fi amenajarea unor fose septice impermeabile și vidanjabile, amplasate în apropierea drumului de acces/comunal, la care să fie conectate mai multe dintre gospodăriile existente.

- Realizarea unor investiții turistice sau de altă natură, în zone care nu permit racordarea la sistemul de canalizare – epurare existent sau preconizat a se executa, vor fi prevăzute cu sisteme proprii de epurare a apelor menajere, realizate din module containerizate de tip ADIPUR 1300 sau echivalent cu următoarea componență:
  1. Sistem de curățire grosieră ;
  2. Stație de pompare apă uzată ;
  3. Echipament de epurare ADIPUR sau echivalent.

3.10.3 Depozitarea controlată a deșeurilor menajere și industriale

Propunerile privind depozitarea controlată a deșeurilor menajere și industriale s-au tratat la subcapitolele 2.9.8. și 3.9.8 Gospodărie comunală.

- Se interzice cu desăvârșire depozitarea (și temporară) a deșeurilor menajere, a materialelor rezultate din demolări în alte spații decât cele prevăzute prin contractul de management al deșeurilor;
- Agenții economici de pe teritoriul comunei sunt obligați să încheie contracte pentru serviciile de salubritate cu firme de specialitate, care să ridice, să transporte și să depoziteze resturile menajere sau de altă natură rezultate în urma procesului de producție în puncte special amenajate din zonă.
- Produsele secundare (resturi de lemn, rumeguș etc) rezultate în urma procesului de producție în cadrul atelierelor de prelucrare a lemnului sau la meșterii specializați vor fi colectate separat și transportate/ valorificate de către firme de profil în industria celulozei a combustibililor solizi etc.
- Deșeurile menajere colectate în spațiile de picnic sau alte amenajări turistice vor fi ridicate pe bază de contract de către firme specializate și depozitat la stația zonală arondată.

3.10.4. Recuperarea terenurilor degradate, consolidări de maluri și taluzuri, plantări de zone verzi

Vezi cap 3.8 Măsuri în zonele cu riscuri naturale.

Propunerile privind recuperarea terenurilor degradate se referă la:

- Recuperarea unor terenuri prin împăduriri, consolidări, terasare;
- Combaterea eroziunii de adâncime a versanților supuși fenomenului de ravenare;
- Zonarea terenurilor conform potențialului de producere a alunecărilor de teren.

Zonarea terenurilor conform potențialului de producere a alunecărilor de teren, așa cum este definit de Legea nr. 575 “Zone de risc natural”, impune o serie de măsuri de prevenire sau stopare a acestora în funcție de cauzele producerii lor, cum ar fi:

- Eliminarea sau reducerea instabilității versanților și a declanșării fenomenelor de alunecare din cauze naturale (precipitații atmosferice, eroziunea apelor curgătoare, acțiunea apelor subterane),
- Îmbunătățirea drenajului natural al solului prin lucrări specifice de îmbunătățiri funciare (combaterea eroziunii solului) aplicate în complex cu lucrări hidroameliorative și agro-pedoameliorative (nivelare - modelare, astuparea crăpăturilor) pe versanții afectați de alunecări active și pe terenuri cu alunecări stabilizate, funcție de modul de utilizare a terenului;
- Îmbunătățirea regimului de scurgere a apelor de suprafață de pe versanți, în zonele joase prin lucrări de decolmatăre a organismelor hidrografice existente, pentru colectare și evacuare a apelor;
- Eliminarea sau stabilizarea alunecărilor de teren *din cauze antropice* (defrișarea abuzivă a pădurilor, pășunat abuziv, săpături la baza versanților pentru diverse construcții) ;

Prevenirea degradării terenurilor în urma alunecărilor impune măsuri de tipul:

- Cooperarea cu autoritățile județene și locale din zona de studiu în vederea întocmirii hărților risc;
- Întocmirea studiilor geotehnice care să ofere soluțiile tehnice de consolidare a versanților instabili prin lucrări speciale (ziduri de sprijin etc.), în lungul DJ 705 și 705 D;
- Stabilizarea alunecărilor de teren active și valorificarea terenurilor alunecate prin împăduriri și însămânțare cu amestec de ierburi care, prin consumul mare de apă, asigură protecția antierozională și stabilizarea versanților;

- Evitarea executării de căi de comunicații (drumuri) și construcții de orice fel, pe versanții instabili;

3.10.5. Organizarea sistemelor de spații verzi

Caracteristicile dendrologice și rolul peisagistic a exemplarelor de copaci existenți în intravilan permit aprecieri în determinarea principalilor **indicii ecologici și peisageri în vederea stabilirea funcției ecologice și estetice** a spațiilor verzi.

Principalii indici ecologici și peisageri sunt dați de:

- **Valoarea ecologică** a fiecărui exemplar inventariat este data de volumul real al coroanei.
- **Volumul standard al coroanelor**, reprezintă volumul coroanelor cu o densitate maximă.
- **Valoarea globală** a exemplarelor este data de volumul standard și de valoarea peisagera.
- **Valoarea peisagera** se apreciază în funcție de diametrul trunchiului:
  - Foarte scăzută, **cod 1**, diametrul trunchiului până la 5 cm;
  - Scăzută, **cod 2** diametrul trunchiului între 5-20 cm;
  - Medie, **cod 3** diametrul trunchiului între 21-40 cm;
  - Mare, **cod 4** diametrul trunchiului între 41-70 cm;
  - Foarte mare, **cod 5** diametrul trunchiului între 71-100 cm;
  - Excepțională, **cod 6** diametrul trunchiului între peste 100 cm;

(Pentru rășinoase și pentru speciile arboricole cu flori, se adaugă un punct în plus, față de estimarea făcută mai sus).

În contextul dat la nivelul comunei se impune păstrarea vegetației specifice pe cursurile de râu și plantarea de vegetație de-a lungul principalelor artere de circulație. Se va acorda o atenție specială viitoarelor zone turistice, sportive a modului de integrare în peisaj a dotărilor care se vor realiza.

Reglementari cadastrale ale fondului verde:

- Se vor conserva exemplarele cu o vârstă mai mare de 21 de ani (diametrul trunchiului corespunde la 25-35 cm);
- Se vor conserva exemplarele cu valoarea mare peisagera: codurile 4, 5 și 6;
- Se vor conserva exemplarele cu valoare mare ecologică (coroana ovoidă, sferică, semisferică, cu frunzișul de dimensiuni mari și păros);
- În cazul perdelelor de protecție se vor planta specii autohtone cu valoarea mare ecologică (arbori de talia 1, cu coroana ovoidă, sferică, semisferică, cu frunzișul mare și păros)
- În cazul aliniamentelor stradale se vor propune specii indigene de talia 2 sau 3, cu frunze de dimensiuni mai mari, păroase și cu valoare mare peisageră.
- În zonele destinate locurilor de joacă pentru copii, se va evita plantarea speciilor care conțin substanțe toxice, care au organe cu tepi, spini, ghimpi.

3.10.6 Delimitarea orientativă a zonelor protejate și restricțiilor generale pentru conservarea patrimoniului natural și construit

Elemente ale patrimoniului natural

Cum o parte din teritoriul comunei Almașu Mare este încorporată în teritoriul rezervațiilor naturale Cheile Cibului și Cheile Glodului, în această zonă este interzisă executarea lucrărilor de orice fel în afara spațiilor cuprinse în PUG, fără acordul custodelui acestora. Cele mai importante areale de conservare a patrimoniului natural și construit sunt:

- rezervația naturală Cheile Cibului;
- rezervația naturală Cheile Glodului.
- Siturile și urmele fostelor exploatari romane existente în punctele: „Valea Turnului”, „Dealul Bojerița”, „Dosu Negri”, „Dealul Haneș” și “Fața Măgurii” - Cib;
- Bisericile de pe teritoriul comunei cuprinse în Lista Monumentelor naționale 2010;
- Bisericile care nu sunt incluse în această listă dar se remarcă prin valoarea lor istorică și identitară, precum Biserica "Adormirea maicii Domnului" din Brădet, Biserica "Sfantul Gheorghe" din Nădăștie și Biserica cu hramul "Buna Vestire" a fostei mănăstiri din Cheile Cibului.

3.10.7 Zonele propuse pentru refacere peisagistică și reabilitare urbană

Pe teritoriul comunei principalele zone care necesită o refacere peisagistică de amploare, datorită degradării peisajului natural sau urbanistic sunt cele legate de minerit. În acest scop se impun lucrări pentru:

- ecologizarea vechilor halde de steril, în principal a celor de la Mina Haneș;
- refacerea, reabilitarea și utilizarea în alte scopuri a zonelor și infrastructurii fostelor colonii miniere. Pentru a stopa degradarea clădirilor existente se impune găsirea modalităților de trecere a acestora din proprietate Mindvest Deva în cea a Consiliului Local;
- reabilitarea și refacerea unor gospodării țărănești vechi, cu valoare identitară și arhitecturală, în vederea introducerii lor în circuitul turistic și muzeal;
- consilierea și sprijinirea persoanelor fizice în refacerea și valorificarea unor spații de locuit astăzi nefolosite.
- amenajarea incintelor (curățarea terenurilor de resturi menajere, ramblierea fundațiilor construcțiilor demolate, compactarea materialului depus, depunere de sol vegetal și nivelarea terenului);

În extravilan lucrările de refacere peisagistică presupun:

- lucrări de refacere a solurilor degradate prin lucrări specifice (prin discuirea și afânarea solului și administrarea de fertilizatori) în cazul terenurilor tasate;
- lucrări de nivelare și însămânțare (însămânțarea cu ierburi perene din familia gramineelor și leguminoaselor) în cazul terenurilor afectate de eroziune;
- conservarea zonelor umede, cu valoare agricolă scăzută, ca habitate naturale sau pășune/fânaș;

Pe teritoriul comunei Almașu Mare sunt necesare intervenții pentru refacere peisagistică în zonele marginase intravilanului, prin plantarea versanților degradați în urma lucrărilor la DJ 705 și 705 D. Se impune, de asemenea toaletarea vegetației forestiere aflată în lungul drumului, pentru a avea o bună vizibilitate spre punctele de interes.

3.10.8. Delimitarea orientativă a zonelor protejate și restricțiile generale pentru conservarea patrimoniului natural și construit.

3.10.8.1. Arii naturale protejate

Rezervații naturale

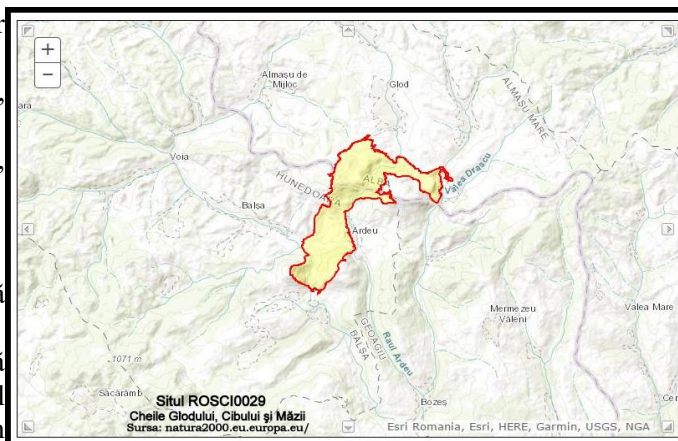
În conformitate cu Legea nr. 5 /2000, pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare se găsesc un număr de 2 rezervații naturale, așa cum au fost incluse prin OUG nr. 57/2007 în categoria ariilor naturale protejate.

1. Cheile Cibului, rezervație de tip geologic, categoria IV IUCN, cu o suprafață de 15 ha;
2. Cheile Glodului, rezervație de tip geologic, categoria IV IUCN, cu o suprafață de 15 ha;

Situri NATURA 2000

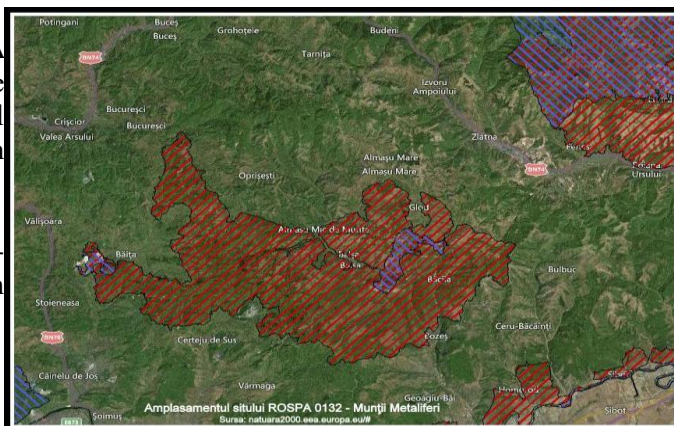
1. Aria naturală protejată, de importanță comunitară - ROSCI 0029

„Cheile Glodului, Cibului și Măzii”, cu o suprafață de 736 ha, din care de 4 % din teritoriul administrativ, stabilită cf. O.M.M 1964/2007, din teritoriul UAT Gârda de Sus.

2. Aria de protecție avifaunistică - ROSPA 0132 „Munții Metaliferi”, cu o suprafață de 26.679 ha, ocupă suprafață de 36 % din teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare, conform H.G. nr. 1284/2007 modificat și completat.

Ariile naturale protejate: ROSCI 0029 - Cheile Glodului, Cibului și Măzii se găsește în

partea de sud-est a teritoriului administrativ al comunei și ROSPA 0081 - „Munții Metaliferi” acoperă de asemenea partea sudică a comunei.

3.10.8.2. Situri antropice și alte valori ale patrimoniului național

Teritoriul comunei Almașu Mare este situat într-un areal cu semnificative elemente de antropizare, încă din preistorie. Despre acest fapt vorbește în primul rând numărul foarte mare de situri arheologice, cercetate sau semnalate în diferite perioade pe teritoriul comunei.

Conform O.G. 43/30 ianuarie 2000, republicată, zonele cu patrimoniu arheologic pot fi:

- *zonă cu patrimoniu arheologic reperat* - reprezentând acel teritoriu despre care există informații sau studii științifice care atestă existența subterană sau subacvatică de bunuri de patrimoniu arheologic. Aici se încadrează marea majoritate a siturilor de pe teritoriul comunei, cum sunt:
  - Necropola din bronzul timpuriu de la Almașu Mare - "La Cruce";
  - Necropola tumulară de la Almașu Mare – "Picui";
  - Situl arheologic de la Almașu Mare - "Peștera cu trei guri";
  - Așezarea eneolitică de la Cib- Cheile Blidarului.
  - Așezările și urmele fostelor exploatari romane existente în punctele: „Valea Turnului”, „Dealul Bojerița”, „Dosu Negri”, „Dealul Haneș” și “Fața Măgurii” - Cib;
- *zonă cu patrimoniu arheologic evidențiat întâmplător* reprezintă acel teritoriu în care existența bunurilor de patrimoniu arheologic s-a evidențiat întâmplător, în urma acțiunii umane sau a factorilor naturali. În această categorie putând fi incluse descoperirile: tezaurul de podoabe dacice de la Nădăștie.
- *zonă cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat* sunt acele situri în care, ca urmare a unor cercetări arheologice au fost descoperite vestigii arheologice clasate ca fiind bunuri de patrimoniu arheologic; În această categorie sunt incluse siturile de interes local și regional, cum sunt:
  - Biserica "Schimbarea la Față"-Suseni, cod LMI AB-II-m-B-00175;
  - Biserica "Sf. Nicolae" Cib, cod LMI AB-II-m-B-00202;
  - Gospodăria țărănească din satul Brădet, cod LMI AB-II-a-B-00192
- *Sit arheologic declarat zonă de interes național* – reprezintă acele situri care se bucură de un interes arheologic prioritar datorită valorilor excepționale pentru istoria și cultura națională. Aici se încadrează siturile:
  - Biserica "Buna Vestire – Joseni, cod LMI AB-II-m-A-00174;

Potrivit legii 422/2001 art. 59, zonele de protecție a obiectivelor și siturilor istorice situate în intravilan este de 200 m, la nivelul localităților rurale și de 500 m în afara localităților, dacă zona de protecție a acestora nu a fost stabilită altfel odată cu clasarea bunului imobil, cf. Art. 9.

În aceste condiții, se poate considera că teritoriul comunei are un potențial arheologic ridicat, fapt ce impune o responsabilitate în plus în acordarea autorizațiilor de construcție. Din aceste considerente se recomandă ca în zonă lucrările care afectează suprafața solului sau a subsolului să se facă sub o consiliere sau supraveghere arheologică de specialitate. În zonele recunoscute prin existența unor situri, cuprinse și în Repertoriul arheologic național și în arealele de protecție ale acestora nu se pot executa lucrările amintite anterior fără o descărcare prealabilă de sarcină arheologică.

Pe lângă aceste situri arheologice satele comunei beneficiază de un patrimoniu arhitectural și cultural bogat de factură populară și religioasă, firesc integrat într-un mediu natural unic. Actualmente o parte din acest patrimoniu este în stare avansată de degradare și necesită intervenție imediată. În acest context este necesară punerea în valoare a elementelor de specificitate locală, mai ales a arhitecturii populare tradiționale, aflată într-o continuă stare de degradare, în condițiile scăderii importanței lor economice imediate și a îmbătrânirii populației.

Biserica „Buna Vestire” Almașu Mare

Statut administrativ

Monument de arhitectură religioasă cu un important potențial istoric și arhitectural (arhitectura feudală veche). Existența unui lăcaș de cult aici este amintită pentru prima dată documentar în 1418, biserica fiind una dintre cele mai vechi monumente de arhitectură ecleziastică din Transilvania. Biserica este monument istoric de importanță națională, inclus în Lista monumentelor istorice 2010

Categorie: Monument ecleziastic

Cod LMI - AB-II-m-A-00174

Cod RAN - 19049.1

Punct/Toponim - "Joseni"

Adresă/Localizare

Monumentul este amplasat pe Pe o vâlcea situată pe malul drept al văii Almașului, în partea de jos a satului Almașul Mare (Joseni), Comuna Almaș.

Descriere.

Biserica „Buna Vestire” din Almașu Mare

(Joseni) amintită documentar pentru prima dată în 1418 se remarcă prin conservarea unor elemente arhitecturale romanice, precum bolta „în leagăn” dar a altor caracteristici precum dispoziția planimetrică, dimensiunile modeste, utilizarea pietrei ca material de construcție, forma și dimensiunile ferestrelor dar și adoptarea unor soluții constructive arhaice, precum acoperirea spațiilor interioare cu lespezi de piatră și protejarea pereților la exterior cu contraforți masivi de piatră. În urma unor alunecări de teren și sub propria greutate bolțile de piatră s-au prăbușit în 1863, fiind necesară refacerea lor.

Edificiul se compune dintr-o absidă semicirculară, decroșată, un naos dreptunghiular și un turn clopotniță, construit odată cu acesta, integrat parțial fațadei vestice. Altarul are o boltă semicilindrică racordată cu o jumătate de calotă sferică cu size din piatră. Catapeteasma de zid, datând din sec. al XVIII-lea, cu trei intrări, este lipsită de timpanul circular în partea superioară. Bolta din naos, refăcută în 1863 din lemn, are o arcuire mai pronunțată decât bolta de piatră a căror urme sunt trădate de înclinarea asizelor. Turnul clopotniță, de formă pătrată cu două nivele este prevăzut cu un foișor cu arcade, datând din a doua parte a sec. al XVIII-lea. Pardoseala bisericii este executată din dale de gresie neșlefuită.

Biserica mai păstrează fragmente din vechea pictură doar în absida altarului, unde mai pot fi văzute chipuri de sfinți a căror nume este scris în chirilică. Biserica deține pe lângă o importantă colecție de icoane pe sticlă (Micula) și patru icoane pe lemn, din 1764⁶⁰. Biserica este monument istoric de importanță națională, inclus în Lista monumentelor istorice 2010 sub numărul de cod – AB-II-m-A-00174.

Descrierea zonei de protecție și limitele

Zona protejată o constituie amprenta construcției pe suprafața solului, extinsă pe fiecare parte cu 1,5 m.

Zona de protecție o formează întreaga parcelă de teren pe care este amplasat monumentul, parcelă utilizată în trecut și ca cimitir. Spre sud-est cel mai mare segment este dat de limita cu drumul (DJ 107 H), spre sud cu un segment al unui drum de hotar, spre vest, nord și est cu grădinile și gospodăriile unor persoane fizice.

Încadrare cronologică

- Începutul secolului al XV-lea (1418) – prima parte a sec. XXI.
- În a doua parte a sec. al XVIII-lea biserica a suferit importante modificări și lucrări de refacere. Tot acum a fost realizat foisorul cu arcade, posibil la 1792, an înscris în pisania bisercii ca moment al ridicării bisercii.
- La mijlocul sec. al XIX-lea (1863), are loc prăbușirea tavanului boltă, realizat din piatră, biserica trece printr-un proces de refacere, în urma căruia bolta de piatră a fost înlocuită cu una din lemn, Biserica a fost pictată la 1804 de către frații Simeon și Gavril Szilagy din Abrud;

Referințe bibliografice:

1. Gh. Fleșer, *Biserici românești de zid din județul Alba*, Ed. Altip, Alba Iulia.
2. Gh. Fleșer, *Sculptura în piatră la bisericile românești din județul Alba*, în *Apulum XL*, p. 361-372
Achim Emilian, *Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare*, Alba Iulia, 2014.

Biserica „Schimbarea la față” - Almașu Mare (Suseni)

Statut administrativ

Monument de arhitectură religioasă cu potențial istoric și arhitectural (arhitectura feudală târzie), datând din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea (1764), într-o perioadă când s-a impus arhitectura ecleziastică specifică Apusenilor. Biserica a fost construită la o dată apropiată de a altor biserici de pe Valea Ampoiului (Meteș, Poiana Ampoiului, Presaca, etc). Biserica este monument istoric de importanță zonală și locală, inclus în Lista monumentelor istorice 2010.

Categorie: Monument ecleziastic

Cod LMI - AB-II-m-B-00175

Cod RAN - 19050.1

Punct/Toponim - “Suseni”

Adresă/Localizare

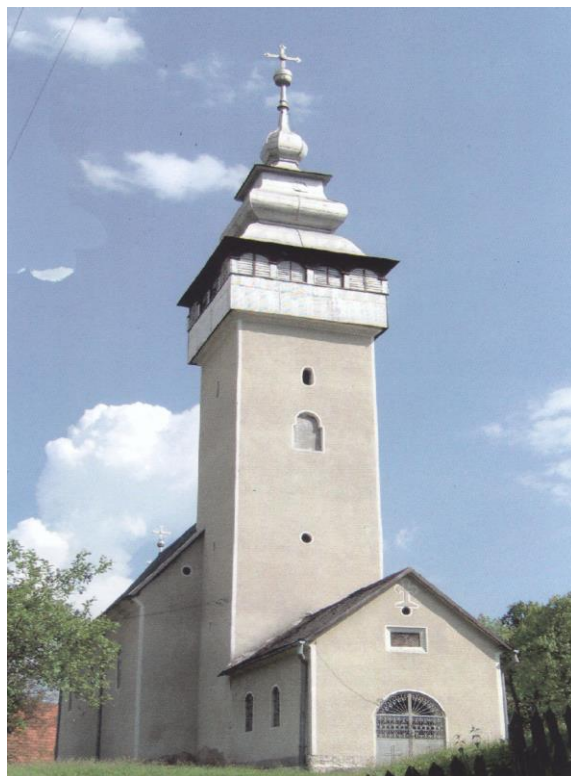
Monumentul este amplasat pe malul drept al văii Almașului, la confluența cu pârâul Haneș, în partea de sus a satului Almașul Mare (Suseni), Comuna Almaș.

Descriere.

Biserica „Schimbarea la față” - Almașu Mare (Suseni) este amintită documentar printr-o însemnare pe o icoană de lemn, aflată astăzi în Biserica „Buna Vestire” (Joseni). Textul este „această sfântă icoană au cumpărat ctitorul Gan Gheorghe din Almașu Mare cu soția) Florica, ca să le fie pomenire în veci la biserica din Suseni, Ano 1764. Prezența uni lăcaș de cult pe actualul amplasament este marcată și în documentele cartografice austriece (hărțile iosefine) din 1769-1773. Pentru includerea bisercii în rândul lăcașelor de cult de sec. XVIII, converg planimetria, dimensiunile și proporțiile părților componente, alături de inscripțiile și elementele de decor sculptural pe care le posedă. Totodată biserica are certe asemănări cu lăcașurile de cult construite în aceeași perioadă pe Valea Ampoiului. Biserica are ziduri de piatră și bolți din cărămidă.

O altă mărturie este dată de pisania situată inițial pe fațada vestică a turnului-clopotniță, acum în pridvor, pe zidul de nord, cu inscripția:: ”*Această Sfântă Biserică s-au început la anul 1822, s-au săvârșit la anul 1826 supt sl(ăvitul) împărat Franțișcu I, E (piscop) V(asile) Moga.*” Această datare intrând în memoria colectivă ca anul în care a fost ridicat lăcașul de cult.

Zestrea veche a lăcașului de cult este completată printr-un proscomidier cu piciorul hexagonal și cupa ușor ovalizată, la care placa încastrată în perete decorată în relief cu un potir din care răsar spice de grâu și ciorchini de struguri. Câmpul central este delimitat printr-o torsadă cu palmete și inscripția: “*IS. HS. NIKA. Cu osteneala ci(nstitului) părinte*

Aron Oprea s-au întemeiat această S(fântă) C(asă). Cine o sluji să-l pomenească. 1840.” Alături de acestea mai amintim existența unei umivalnițe; a unei coloane de piatră la cafas și paviment din lespezi de piatră.

Planimetric are de la est la vest o absidă decroșată hexagonal, boltită semicircular, naosul dreptunghiular cu bolți compartimentate în două travee prin arce dublouri descărcate pe pilaști. Turnul clopotniță cu trei nivele dispune de foișor din lemn și coif piramidal de tablă. Pe fațada vestică a acestuia a fost adăugat ulterior un pridvor

Biserica pavată în interior cu lespezi de piatră mai păstrează pictura veche, din 1835, doar în altar. Conform unei inscripții pictura este atribuită lui Para Vasile zugrav.

În economia lăcașului se remarcă iconostasul, placat în întregime cu icoane pe sticlă datate 1834 și 1835, din care unele semnate de Ioan Pop Zugrav.

Descrierea zonei de protecție și limitele

Parcela pe care este amplasat monumentul este una foarte mare, cu peste 250 m lungime și o lățime medie peste 50 m, ea urcând panta dealului până aproape de culme. În partea mediană este străbătută perpendicular de un drum de exploatare. În partea de jos a parcelei este situat și cimitirul. Din aceste considerente am folosit acest drum ca limita

superioară a zonei de protecție. Zona protejată, cu o suprafață de cca. 6.500 mp, cuprinde partea de jos a parcelei pe care este amplasată, fiind delimitată spre nord-est de ulița principală a satului (DC 178), spre sud-est de un drum de acces spre terenurile agricole ce îmbracă panta estică a dealului, drum ce traversează perpendicular la un moment dat parcela, delimitând-o spre vest. Spre nord vest zona protejată este delimitată de gospodăria unei persoane fizice și de alte fânețe. Redăm alăturat coordonatele acestei zone.

Biserica din Suseni (Almașu Mare)			
Coordonate arie protejată		Coordonate zonă protecție	
X	Y	X	Y
354732.32	513860.97	354751.37	513868.91
354708.51	513882.13	354737.61	513846.69
354714.86	513889.54	354734.44	513834.52
354738.67	513871.02	354666.18	513771.55
		354634.96	513806.47
		354688.93	513863.09
		354695.81	513887.44

Încadrare cronologică

Sfârșitul secolului al XVIII-lea – prima parte a sec. XXI.

- Într-o primă formă biserica a fost ridicată la mijlocul sec. al XVIII-lea, anul 1864 fiind amintit pe o icoană care face referire la noua biserică.
- Biserica suferă ample transformări între anii 1822 și 1826, după cum este amintit pe o pisanie, care susține ridicarea bisericii în acea perioadă;
- Biserica a fost pictată la 1835 de către zugravul Para Vasile;
- În 1834-1835 a fost realizat și iconostasul, înfrumusețat în întregime cu icoane pe sticlă.

În prezent Biserica "Schimbarea la Față" aparținând parohiei Suseni-Almașu Mare (cartier Suseni) se găsește în stare relativ bună, aici fiind făcute slujbele obișnuite pentru locuitorii din partea de sus a satului (Suseni).

Referințe bibliografice:

1. Gh. Fleșer, *Biserici românești de zid din județul Alba*, Ed. Altip, Alba Iulia.
  2. Gh. Fleșer, *Sculptura în piatră la bisericile românești din județul Alba*, în *Apulum XL*, p. 361-372
- Achim Emilian, *Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare*, Alba Iulia, 2014.

Biserica Sf. Nicolae din Cib

Statut administrativ

Monument de arhitectură religioasă cu potențial istoric și arhitectural (arhitectura feudală veche). Biserica nu este monument istoric, nefiind inclus în Lista monumentelor istorice, deși este atestată documentar din 1750.

Categorie: Monument ecleziastic

Cod LMI - AB-II-m-B-00202

Cod RAN - 19076.1

Punct/Toponim - "Biserica din deal"

Adresă/Localizare

Monumentul este amplasat pe o terasă situată pe malul stâng al văii Cibului, în partea centrală a satului Cib, comuna Almașul Mare.

Descriere.

Actuala biserică, cu hramul „Sf. Nicolae” din Cib este atestată în 1750 într-o scrisoare adresată de către protopopul Samoil, episcopului I. Micu-Klein. Prezența unei inscripții aflată pe arhitravă, deasupra intrării, astăzi dispărută „Anul 1786”, sugerează o datare mai târzie. Alte atestări documentare datează din 1798 și 1822; ultima scrisă cu litere chirilice menționând "S-au făcut de p(opa) Aron Olea an 1822 octo(mbr)ie 19".

Biserica păstrează multe forme arhaice, adoptate sub influența bisericii din Almașul Mare (Joseni). Aceste influențe se regăsesc atât sub aspect planimetric, cât și în sistemul de boltire, unde s-a folosit ca material de construcție. Absida semicirculară, decroșată este la rândul ei prevăzută cu o boltă semicirculară.

Latura vestică a pronaosului este continuată prin turnul clopotniță, ridicat în 1810, sub păstoriarea preotului Aron Olea. În 1870 biserica cunoaște reparații importante, acum fiind adăugat foisorul din lemn cu două registre de arcade și un foisor de lemn la partea superioară, iar la 1900 în fața turnului clopotniță s-a amenajat un pridvor. Alte reparații sunt făcute în anul 1870, pentru că în anii 1900, când intrarea vestică de la baza turnului, a fost protejată printr-un pridvor. De asemenea, în 1911 și 1921 să fie înlocuită înlocuită șindrila cu țiglă și turnul clopotniță a fost acoperit cu tablă.

Pictura veche nu se mai păstrează, actuala frescă fiind realizată în 1923, de zugravul Jigmond de Bucium.

Descrierea zonei de protecție și limitele

Obiectivul protejat este biserica în sine, pornind de la proiecția acesteia la sol, la care se adaugă o ramă cu o lățime de 1,5 m, de jur împrejurul monumentului.

Zona protejată o formează parcela de teren pe care este amplasată biserica, inclusiv cimitirul, delimitată spre vest de un drum de acces, spre sud-est de o gospodărie particulară și grădina acesteia, iar spre nord-est și nord-vest de alte parcele, de fânaș.

Încadrare cronologică

Biserica "Sf. Nicolae" CIB

Biserica "Sf. Nicolae" CIB

Biserica Cib	
Coordonate arie	Coordonate zonă

Biserica Sf. Nicolae - Cib

Sfârșitul secolului al XVIII-lea – prima parte a sec. XXI. Biserica este atestată documentar la 1750; O inscripție, astăzi dispărută, aflată deasupra intrării, vorbește de ridicarea bisericii la 1786. Posibil ca această dată să fie legată de executarea unor ample modificări la biserica inițială; Turnul bisericii a fost ridicat la 1810;

În 1870 biserica suferă importante intervenții, prilej cu care s-a ridicat și foișorul de lemn al turnului clopotniță.â;

La 1900 s-a amenajat pridvorul de la intrarea în turnul clopotniță;

Alte intervenții au avut loc în 1911 și 1921, când coiful turnului clopotniță a fost acoperit cu tablă și biserica cu țiglă.

Actuala pictură datează din 1923, fiind executată de căztr zugravul Jigmond de la Bucium.

Referințe bibliografice:

1. Gh. Fleșer, *Biserici românești de zid din județul Alba*, Ed. Altip, Alba Iulia.

2. Gh. Fleșer, *Sculptura în piatră la bisericile românești din județul Alba*, în *Apulum* XL, p. 361-372

3. Achim Emilian, *Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare*, Alba Iulia, 2014.

Alte obiective cu valoare istorică, edilitară și de arhitectură locală

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Brădet

Perioada: Actuala biserică din Brădet datează din 1832, când a fost cumpărată și adusă aici micuța bisericuță din Poiana.

Cod LMI 2010: Biserica nu este inclusă în Lista Monumentelor Istorice Protejate

Adresa: În partea de sus a satului

Categorie: Monument ecleziastic

Localitate: sat Brădet, Comuna Almașul Mare.

Descriere.

Biserica "Adormirea Maicii Domnului" din Brădet, datează de abea din 1832, când credincioși de aici au cumpărat și adus în sat o bisericuță de lemn de la vecinii lor din satul Poiana. Biserica inițială fiind și foarte mică nu avea clopotniță, doar numai un clopoțel montat în pod. Iluminatul se făcea prin două ferestre mici situate în dreptul stranelor și alte două la altar, de aceea era și foarte întunecoasă.

În 1882 la peretele de vest s-a ridicat un turn de piatră legată cu mortar de var, pentru ca la 1900 credincioșii să-i mai adauge un pridvor la intrare. La 1911, în timpul păstoririi preotului Vasile Pușcău au loc mai multe reparații și transformări la biserică, în urma cărora s-a ridicat foișorul de la turnul clopotniță, s-au mărit și s-au înmulțit numărul ferestrelor de la 4 la 8. Tot acum peste locul femeilor (pronaos) s-a adăugat un pod pentru coriști și s-au realizat jilțurile pentru credincioși. Astăzi, în condițiile în care mica comunitate de la Brădet aproape a dispărut, biserica a devenit o filie a bisericii de la Almaș (Joseni).

Biserica în general nu excelează prin proporții, contrastul dintre turnul masiv de piatră și mica bisericuță fiind evidente. Dar, deși biserica nu s-a bucurat de atenția specială a cercetătorilor, vechimea și istoria ei dar și schimbările prin care a trecut o fac demnă pentru a fi păstrată ca mărturie de credință peste timp a mici comunități românești de după Dealu Brădetului.

Administrația locală și factorii de cultură și patrimoniu au datoriat să vegheze la destinul ei și la starea de conservare, biserica putând fi pusă în valoare prin includerea ei într-un traseu turistic de promovare a patrimoniului ecleziastic.

Biserica "Adormirea Maicii Domnului"
Brădet - Almaș (A. Emilian, 2012)

Poveste

Despre începuturile bisericii din Brădet se spune că ea a aparținut celor din Poiana, un sat aflat pe valea Poeniței. Oameni de aici văzând că biserica nu-i mai încapă și-au construit o alta, din piatră în jurul celei vechi, urmând să vace ce vor face cu cea veche la sfârșit. Unii voiau să o vândă, alți nu... Când lucrările la noua biserică erau aproape gata credincioșii hotărâți să o vândă pe cea veche i-au chemat într-o noapte pe cei de la Brădet, care doreau să o cumpere,

să vină cu carăle. Au demolat împreună vechea bisericuță, scoțând bърnele pe ferestrele bisericii celei noi, a căror ziduri o înconjurau deja și le-au încărcat în cară. Până dimineața cei din Brădet au ajuns cu biserica acasă trecând la montarea ei. Așa au ajuns și cei din Brădet să aibă biserica lor.

Sursă: - Achim Emilian, *Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare, Alba Iulia, 2014.*

Biserica "Sfantul Gheorghe" din Nădăștie

Perioada: Biserica a fost construită la 1845, în timpul preotului Anghel Costea.

Cod LMI 2010: Biserica nu este inclusă în Lista Monumentelor Istorice Protejate

Adresa: Pe o terasă situată pe malul stâng al văii Glodului, în partea centrală a actualei așezări

Categorie: Monument ecleziastic

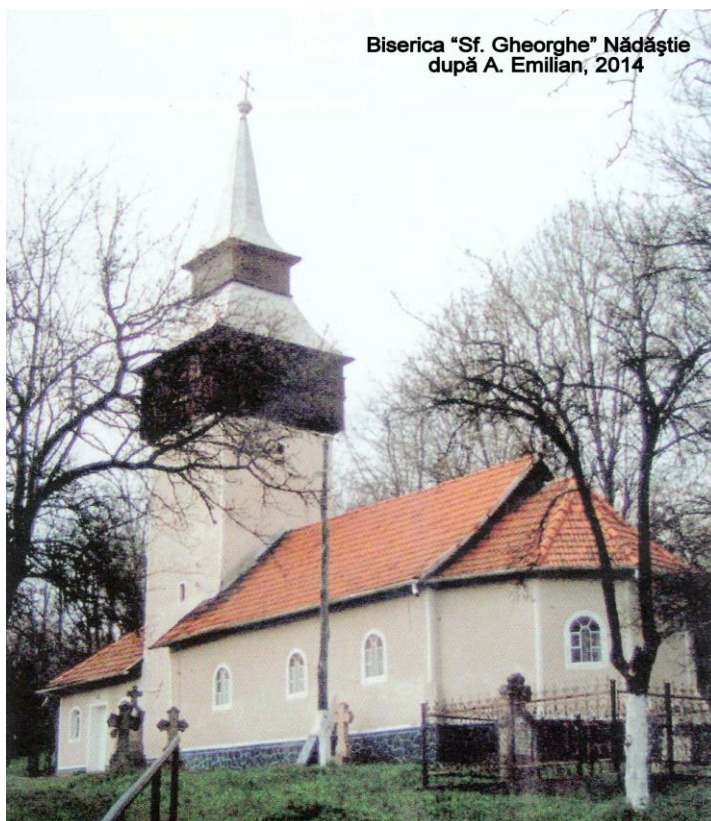
Localitate: sat Nădăștie, Comuna Almașul Mare.

Descriere.

Biserica "Sfantul Gheorghe" din Nădăștie, a fost ridicată în 1845 sub păstoria preotului Anghel Costea. Locuitorii satului Nădăștie aveau o altă biserică din lemn situată în locul numit Ciupercar, pe care în 1840 au dat-o comunității ortodoxe din Valea Mare, comuna Ceru Băcăinți. În locul ei pe parcursul câtorva ani și-au ridicat o nouă biserică de zid, mai aproape de sat. Până la ridicarea noii bisericii oamenii mergeau la slujba de duminică la biserica din Almașu Mare (Joseni) sau la așezământul călugărului de la Pârâul Bisericii, duhovnicul maicilor de la schitul Cheia Glodului – „Rupotură”, situat în apropiere de sat.

Informații importante privind începuturile noului lăcaș sunt oferite de pisania săpată în piatră și așezată deasupra intrării, în care se specifică că biserica s-a ridicat în timpul împăratului Francisc I, când episcop era Vasile Moga și preot Anghel Costea. Ulterior a fost adăugat intrării de la baza turnului-clopotniță un pridvor care modifică înfățișarea inițială a lăcașului.

Din zestrea bisericii de lemn se mai păstrează un clopot inscripționat cu textul „Soli Deo Anno 1732” și câteva icoane pe sticlă zugrăvite de Ioan pop din Făgăraș și Petru Prodan din Alba Iulia. Icoana de hram, a sfântului Nicolae este pictată de preotul Bisericii Sf. Nicolae din Almașu Mare, Sabin Olea.

Surse:

– Gh. Fleșer, *Biserici românești de zid din județul Alba, Ed. Altip, Alba Iulia.*

– Achim Emilian, *Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare, Alba Iulia, 2014.*

Biserica „Sfinții Arhangheli” de la Glod

Statut administrativ

Monumentecleziastic de arhitectură religioasă cu potențial istoric și de arhitectură locală.. Biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail, Gavriil și Rafail”, a fost ridicată în anii 1840-1841. Nu este inclus în Lista monumentelor istorice 2010.

Categorie: Monument ecleziasitic

Cod LMI - fără

Cod RAN - 25263.1

Punct/Toponim -

Adresă/Localizare

Monumentul este amplasat pe un platou situat în partea central-sudică a satului Glod, comuna Almașul Mare.

Descriere.

Biserica actuală de la Glod a fost ridicată în prima parte a secolului XIX în locul unei bisericuțe vechi, din lemn, amintită documentare în 1760. După cum grăiește însemnarea de pe piatra peristolului biserica s-a ridicat în 1841, pe timpul împăratului Ferdinand I al Austriei (1835-1848), mitropolit fiind Vasile Moga și preot Iosif Rob Becar.

Așa cum s-a procedat și în alte sate, credincioși nu și-au demolat de la început vechea biserică, ci au început ridicarea noilor ziduri împrejurul acesteia.

Biserica păstrează stilul constructiv al lăcașelor de cult din zonă, având caracteristici arhitecturale asemănătoare cu ale Bisericii Sf. Nicolae din Cib.

Planimetria lăcașului este formată dintr-o navă centrală dreptunghiulară cu o absidă decroșată, sprijinită pe latura de vest de un turn masiv de piatră cu două nivele și foișor din lemn în două registre. Se remarcă prezența în peretele turnului, sub nivelul foișorului a patru deschideri circulare de mici dimensiuni, dispuse simetric, cu rol de ventilare și iluminat.

Nava centrală cât și absida altarului au fost acoperite cu o boltă din lemn tencuită. Iluminatul interiorului se realizează prin intermediul a 6 geamuri de dimensiuni medii cu boltă, dispuse simetric, în timp ce altarul este iluminat separat prin două geamuri opuse.

Accesul în biserică se face pe latura de vest, pe la baza turnului clopotniță, de unde se intră într-o mică încăpere cu boltă semicilindrică din zidărie

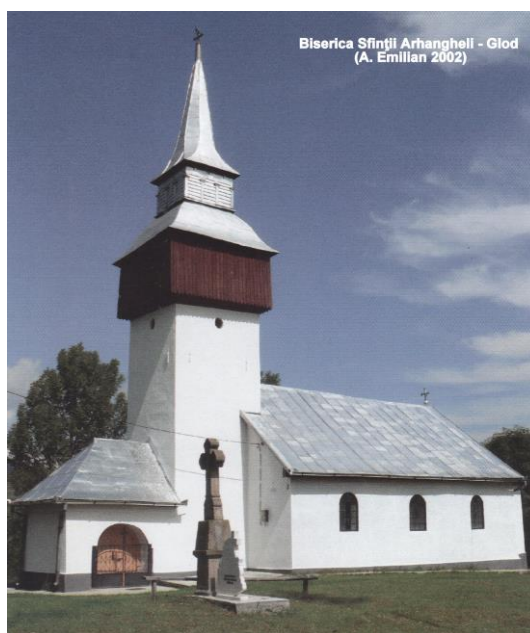
Dintre obiectele destinate cultului se remarcă masa prestolului și univelnita, realizate din piatră și măiestrit ornamentate. Iconostasul inițial, realizat în 1852 a fost placat cu icoane pe sticlă, realizate de către meșterul iconar Ioan pop de la Făgăraș. Un alt rând de icoane de dimensiuni mari a fost realizat de Ioan Opruș din Orăștie, iar crucea de la iconostas a fost realizată de către un artist mai puțin cunoscut - Strichly Ferentz.

În 1890, prin grija preotului Petru Hancheș biserica s-a îmbogățit cu un clopot deosebit, cu o greutate de 266 kg și un sunet deosebit de armonios. Clopotul a fost salvat de la confiscarea armatei austro-ungare în 1916 cu un „font” de aur.

Dar biserica a trecut în decursul secolului XX printr-o perioadă foarte grea deoarece aproape 40 de ani nu a avut preot stabil ceea ce a contribuit la degradarea ei. Începând cu anul 2005, sub păstoria pr. Lucian Aurel Bâlc, biserica a cunoscut ample lucrări de restaurare. S-a reușit refacerea tencuielii exterioare, schimbarea acoperișului și a foișorului iar interiorul a fost împodobit cu pictură în stil neobizantin. În anul 2010 lucrările au fost terminate biserica fiind resfințită de către ÎPS Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei.

Descrierea zonei de protecție și limitele

Zona protejată o constituie amprenta construcției pe suprafața solului, extinsă pe fiecare parte cu 1,5 m.

Biserica Sfinții Arhangheli - Glod
(A. Emilian 2002)

Biserica din Glod (Almașu Mare)			
Coordonate arie protejată		Coordonate zonă protecție	
X	Y	X	Y
357429.94	508502.51	357378.61	508459.11
357405.07	508501.45	357370.15	508490.86
357405.06	508512.56	357406.13	508521.03
357428.36	508513.03	357437.88	508852.21
		357488.99	508490.86

Zona de protecție o formează întreaga parcelă de teren pe care este amplasat monumentul, parcelă utilizată în trecut și ca cimitir. Este înconjurată în totalitate de grădinile și fânețele unor persoane fizice.

Încadrare cronologică

Prima parte a secolului al XIX-lea – prima parte a sec. XXI.

Actuala biserică a fost ridicată în anii 1840-1841 pe locul unei biserițe mai vechi, din lemn.

În 1852 s-a realizat vechiul iconostas, placat cu icoane pe sticlă, majoritatea aparținând pictorului iconar Ioan Pop din Făgăraș.

Reparații la biserică s-au făcut și în 1960, prilej cu care a fost descoperit peristolul, gaura din mijloc fiind descoperită și conținutul aruncat.

Din 2005, sub păstorirea pr. Lucian Aurel Bâlc, biserică a intrat în ample lucrări de restaurare.

Cu acest prilej s-a reparat exteriorul, iar interiorul a fost împodobit cu o frumoasă pictură în stil neobizantin

Referințe bibliografice:

1. Gh. Fleșer, *Biserici românești de zid din județul Alba*, Ed. Altip, Alba Iulia.
2. Gh. Fleșer, *Sculptura în piatră la bisericile românești din județul Alba*, în *Apulum XL*, p. 361-372
3. Achim Emilian, *Fântâna de aur. Studiu monografic al comunei Almașu Mare*, Alba Iulia, 2014.

Muzeul Achim Emilian din Almașu Mare

Perioada: Bazele actualei colecții muzeale au fost puse de către localnicul Achim Emilian, în 1979, dar colecția și-a primit confirmarea legală prin avizul Direcției de Patrimoniu Mobil din Ministerul Culturii de la 24.03.1993.

Adresa: Str. Muzeului, nr. 1.

Categorie: Instituție de cultură

Localitate: sat Almașul Mare, Comuna Almașul Mare, jud Alba.

Muzeul Achim Emilian din Almașu Mare este rodul unei pasiuni de peste trei decenii în care neobositul colecționar a strâns peste 10.000 de obiecte, dar și gesturile meritorii a unor localnici care au donat unele obiecte aflate în propriile gospodării sau chiar sume de bani pentru întregirea colecțiilor.

Muzeul a luat naștere în contextul demarării aberantei politici de resistemizare a satului românesc, promovată de regimul comunist la sfârșitul anilor optzeci, când un fiu al satului, Achim Emilian sesizând pericolul unor distrugerii iremediabile a patrimoniului istoric, cultural și etnografic tradițional se hotărăște să salveze tot ce mai putea salva din acest tezaur și să-și realizeze propria sa colecție. Începuturile acesteia datează din anul 1979, când autorul a strâns și pus la adăpost cele câteva obiecte de valoare etnografică și istorică pe care le avea în gospodărie. A trecut ulterior prin vecini și prin satele învecinate, lărgind mereu cercul căutărilor, culegând din praful podurilor și din casele oamenilor obiecte vechi, inutile gospodarului, pe care nu pregeta să-și dea ultimii bani, când găsea câte o piesă mai deosebită.

Așa a reușit să salveze până în 1990 peste 700 de obiecte, la care s-a adăugat o mică colecție de ziare, carte veche, acte și documente, însumând cca. 1000 de piese. După revoluție și-a intensificat căutățile, concurând deseori cu căutătorii de chilipiruri și anticari ce cutreierau satele, pentru a lua pe mai nimic piese valoroase pe care să le vândă pe bani buni în străinătate. Piesele adunate le-a expus pentru prima dată într-o încăpăre din propria sa gospodărie, pe un spațiu de cca. 60 mp. Dar cunoscând și apreciind just valoarea propriei sale colecții, domnul Achim decide să o includă în circuitul public, fiind un bun de care trebuie să se bucure toți cei interesați.

În acest sens în 1993 adresează o cerere Ministerului Culturii din acea vreme, obținând într-un timp relativ scurt avizul favorabil al ministerului prin Direcția Patrimoniului Mobil, fapt ce a permis înregistrarea și recunoașterea

legală a colecției. Dar numărul în creștere a exponatelor și necesitățile de clasare și expunere a necesitat un spațiu tot mai mare, imposibil de satisfăcut în lipsa unor resurse financiare suficiente. Autorul a reușit surmontarea acestor greutăți treptat, prin construirea și amenajarea unor noi spații de depozitare și expunere, ajungând până astăzi la 400 mp pentru cele peste 10.000 de exponate. Actuala colecție muzeală Achim emilian este structurată pe mai multe domenii, după cum urmează.

A. Domeniul arheologie și istorie, cuprinde obiecte de piatră și ceramică neolitice, din epoca bronzului și a fierului, monumente funerare, cărămizi ștampilate, țigle, tuburi de apeducte și ceramică romană. Alături de acestea colecția mai cuprinde și piese dintr-o perioadă mai recentă, precum arme, piese utilitare, ceramică, și alte obiecte din perioada modernă sau din cele două războaie mondiale.

B. Domeniul agricol, ocupații și meșteșuguri tradiționale, cuprinde un număr important de piese precum unele utilizate la cultivarea pământului, la strângerea și prelucrarea recoltei, la conservarea și utilizarea semințelor etc. Alte categorii din cadrul aceluiași domeniu le reprezintă piesele legate de creșterea și utilizarea animalelor în gospodărie, de prelucrarea lemnului, a pieselor și obiectelor de uz casnic și gospodăresc tradiționale, a instalațiilor și uneltelor simple de tehnică țărănească.

C. Domeniul mineritului, al metalurgiei și prelucrării pietrei, cuprinde piese specifice pentru minerit, precum ciocane, dălți, cască de mină, sfredel, lămpi pentru iluminat, recipiente pentru praf de pușcă, dar și piese specifice pentru culegerea și prelucrarea aurului aluvionar. Tot aici mai poate fi admirată o frumoasă colecție de cristale (flori de mină) provenite din zonă.

D. Domeniul etnografic și de artă populară cuprinde piese de port și costume populare pentru bărbați femei și copii, din zona Văii Ampoiului, a Mureșului și a Geoagiului, încălțăminte cu talpă de lemn, opinci din „plotog” și „gumă”, șerpare, țesături tradiționale, costume rituale utilizate în cadrul practicilor legate de sărbătorile de iarnă (irozi, capra, ingerul etc.). O mare valoare o reprezintă colecția de icoane pe striclă provenite din școliile de iconari nicula, Gherla, Laz etc., dar și cele 10 cruci de lemn, legate de ritualul botezului.

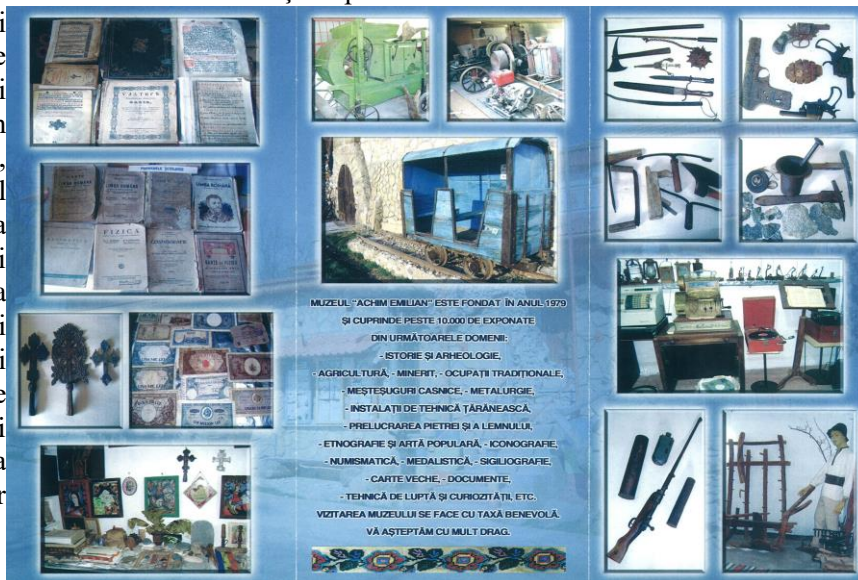
E. Domeniul numismatic și al sigilografiei este ilustrat printr-o serie de monezi romane, de epocă modernă și contemporană, alături de care se găsesc bancnote românești și străine, dintre care unele serii ajung până astăzi. Colecția de medalii cuprinde piese din perioada austro-ungară și piese românești din perioada modernă până astăzi. De asemenea, sigiliile existente în colecție au aparținut Cooperativei Plugarul din Zlatna, a Primăriei comunei rurale Nădăștie și un sigiliu ce a aparținut Inspectoratului Minier Zlatna, din perioada dualismului.

F. Colecția de carte veche cuprinde cărți și tipărituri religioase din sec. XVII-XIX, din Țara Românească și Ardeal, precum și colecții a unor publicații de la începutul sec. XX și din perioada interbelică.

G. Un domeniu aparte îl reprezintă cel al curiozităților. Din această categorie amintim un steag tricolor, provenit din Almaș, ce datează de la sfârșitul sec. XIX, o hartă a României Mari, o banderolă de participant la Marea Unire de la 1918, o casă de marcat pentru prăvălie de la 1909 etc. Mai amintim colecția de ceasuri vechi și colecția de rechizite școlare de pe vremea când se utiliza stilul și tăblița de piatră.

Muzeul mai deține o casă țărănească adusă din satul Cib, mobilată cu toate dotările necesare, dar și alte exponate precum stupi primitivi pentru albinărit, un cărucior de mină și, ca o piesă de excepție - statuia minerului, lucrată în anul 1960 la mina Albini de un fost deținut politic.

Remarcăm singularitatea și importanța acestei colecții muzeale în păstrarea și valorificarea zosteri culturale tradiționale. Remarcăm totodată faptul că în ultimii ani, muzeul s-a bucurat de sprijinul Consiliul Județean Alba și Primăria din Almașu Mare. Credem că și pentru viitor se impune necesitatea sprijinirii activității colecționarului atât de către administrația locală și județeană cât și de către organismele locale ale ministerului culturii, pentru îmbogățirea colecțiilor și asigurarea condițiilor de expunere.

Obligațiile administrației locale în respectarea legislației de patrimoniu

În respectarea legislației de patrimoniu atribuțiile administrației publice locale, potrivit legii⁶¹ sunt următoarele:

- cooperează cu organismele și instituțiile publice cu responsabilități în domeniul protejării patrimoniului arheologic pentru punerea în aplicare și respectarea măsurilor și deciziilor acestora;
- asigură protejarea patrimoniului arheologic rezultat ca urmare a cercetărilor arheologice sistematice sau preventive și a descoperirilor arheologice întâmplătoare aflate pe domeniul public sau privat al unităților administrativ teritoriale, respective alocând resurse financiare în acel scop;
- pot colabora cu persoane fizice sau juridice de drept privat pentru finanțarea cercetării și punerea în valoare a descoperirilor arheologice;
- finanțează cercetarea arheologică în vederea descărcării de sarcină arheologică a terenurilor pe care se efectuează lucrări publice, pentru care sunt ordonatori principali de credite, prevăzând distinct sumele necesare în acest scop, potrivit prevederilor prezentei ordonanțe;
- cuprind în programele de dezvoltare economico-socială și urbanistică, respectiv de amenajare a teritoriului, obiective specifice privind protejarea patrimoniului arheologic;

- aprobă documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, în conformitate cu avizele de specialitate ale Ministerului Culturii și Cultelor și elaborează sau modifică astfel de documentații în scopul stabilirii de măsuri de protejare a patrimoniului arheologic evidențiat întâmplător, ori ca urmare a cercetărilor preventive, potrivit legii;
- eliberează autorizația de construire și desființare numai pe baza și în conformitate cu avizul Ministerului Culturii și Cultelor, pentru lucrări în zone cu patrimoniu arheologic cunoscut și cercetat, descoperit întâmplător sau de interes arheologic prioritar;
- colaborează cu serviciile publice descentralizate ale Ministerului Culturii și Cultelor, transmițând acestora informații actualizate cu privire la cererile de autorizare de construire în zonele de patrimoniu arheologic reperat;
- precizează în certificatul de urbanism regimul imobilelor aflate în zonele cu patrimoniu arheologic reperat;
- ia măsurile administrative și notifică proprietarilor și titularilor de drepturi reale asupra imobilelor obligațiile ce le revin pentru prevenirea degradării, pentru salvarea și conservarea descoperirilor arheologice întâmplătoare.
- ia măsurile ce se impun pentru prevenirea distrugerilor și conservarea siturilor arheologice și istorice de importanță națională și locală de pe teritoriul administrativ.

Recomandăm implicarea autorităților locale în conservarea clădirilor vechi, datând din sec . XIX, a caselor și gospodăriilor tipice pentru zonă, sprijinirea restaurării acestora și adaptării la cerințele moderne de utilizare. Acestea, pe lângă faptul că dau culoare locală așezărilor - constituie o resursă prețioasă pentru dezvoltarea turismului rural. Nu trebuie subestimate nici construcțiile gospodărești tradiționale încă păstrate în extravilan (locuințe sezoniere, colibi, șuri, ocoale etc), care pot fi salvate chiar dacă unele au fost scoase din uz, deoarece constituie o valoare în sine, cu impact turistic.

3.10.8. Obiective strategice propuse prin Planul strategic de Dezvoltare Socio-Economică (2007-2013), pentru care sunt necesare surse atrase de finanțare.

Direcția strategică nr. 1 – Creșterea calității cetățenilor, prin;

- Reabilitare infrastructura de acces;
- Reabilitare și extindere rețea apă –canal;
- Reabilitare rețea de alimentare cu energie electrică;
- Îmbunătățirea infrastructurii de mediu;
- Înființarea, amenajarea și renovarea centrului civic;
- Restaurarea, consolidarea și conservarea obiectivelor de patrimoniu;
- Investiții noi și dotări pentru instituțiile de administrație locală și economia socială.

Direcția strategică nr. 2 – Creșterea capacității de dezvoltare socio-economică a comunei Almașu Mare:

- Informare și formare profesională;
- Consultanță și dezvoltarea sectorului civic;
- Realizare de parteneriate și constituirea unei echipe de gestionare proiecte;
- Planificarea și atragerea de resurse financiare;
- Mobilizarea și implicarea cetățenilor în realizarea unor proiecte de dezvoltare locală.

Direcția strategică nr. 3 – Dezvoltarea și diversificarea economiei rurale:

- Dezvoltarea microfermelor, creerea și dezvoltarea de micro-întreprinderi;
- Dezvoltarea infrastructurii turistice și punerea în valoare a potențialului turistic existent.

3.11. REGLEMENTĂRI URBANISTICE

3.11.1. Soluția generală de organizare și dezvoltare a localităților

- Localitățile se vor dezvolta în continuare pe vetrele existente prin extinderi sau restrângeri ale intravilanului în funcție de creșterile de populație și necesitățile economice;
- Zonele economice; cu profil industrial, agricol sau de creștere a animalelor vor fi amplasate la limitele exterioare ale intravilanului sau în exteriorul acestora;
- Amenajările turistice complexe de tipul satelor turistice se vor realiza în afara intravilanului, pe spațiile cu cele mai multe oportunități, dar cu un impact minimal asupra mediului

3.11.2. Organizarea căilor de comunicație

Organizarea căilor de comunicație precum și disfuncționalitățile și prioritățile în vederea modernizării acestora au fost tratate la capitolul 2.6 CIRCULATIA, 3.2 EVOLUTIE POSIBILA, PRIORITĂȚI.

3.11.3. Destinația terenurilor, zonele funcționale rezultate

Destinația terenurilor și zonele funcționale rezultate au fost detaliate în Regulamentul Local de Urbanism.

3.11.4. ZONELE PROTEJATE ȘI LIMITELE ACESTORA (zone cu valoare istorică, peisagistică, ecologică, protejate sanitar).

Vezi sub-cap. 3.10.7. Delimitarea orientativă a siturilor istorice protejate⁶²

Limitele siturilor arheologice menționate pe teritoriul administrativ al comunei nu sunt prea bine cunoscute, în lipsa unor săpături arheologice de amploare, care să le stabilească întinderea. Din aceste considerente, propunem ca limitele să rămână cele stabilite potrivit legii, respectiv pe o rază de 500 m de jur împrejur.

Pentru lăcașele de cult incluse în LMI 2010 zonele de protecție sunt stabilite, conform legii, la nivelul limitelor de parcelă/cimitir, având în vedere faptul că sunt obiective singulare, a căror istorie și existență nu s-a întins pe suprafețe importante de teren. La stabilirea acestei zone s-a avut în vedere amplasamentul acesteia în cadrul intravilanului, construcțiile preexistente, insuficiența cercetare a acesteia și a zonei limitative. De asemenea, pentru identificarea lor și a limitelor zonelor protejate s-au utilizat informațiile oferite de hărțile militare iosefine (First Military Survey (1763-1787), dar și alte materiale cartografice de sec. al XIX-lea.

Pe lângă acestea intravilanul localităților comunei mai păstrează și alte clădiri, cu valoare istorică, de arhitectură tradițională sau muzeistică. Intervențiile pentru repararea/restaurarea acestor monumente se va face conform legii, cu acordul instituțiilor de patrimoniu. În cazul altor clădiri neincluse în lista de patrimoniu, dar valoroase prin vechime, arhitectură vernaculară și/sau valoare identitară, intervențiile se vor face cu consultarea specialiștilor pentru a nu se compromite valoarea obiectivului.

De asemenea, administrația locală va cere ca și construcțiile noi ridicate în zonele adiacente unor clădiri cu valoare istorică și identitară locală să fie realizate cu respectarea caracteristicilor de bază ale arhitecturii tradiționale;

Factorii locali să desfășoare activități pentru conștientizarea în rândul populației a valorii acestor obiective (posibil de încadrat ca fiind de patrimoniu) și necesitatea păstrării nealterate a stării lor fizice.

3.11.4.1. Delimitarea rezervațiilor și ale ariilor naturale protejate.

Pe teritoriul administrativ al comunei Almașu Mare sunt 2 rezervații naturale protejate: Cheile Glodului și Cheile Cibului și două situri Natura 2000: - 1. Aria naturală protejată, de importanță comunitară - ROSCI 0029 „Cheile Glodului, Cibului și Măzii” și Aria de protecție avifaunistică - ROSPA 0132 „Munții Metaliferi”.

3.11.4.2. Zone protejate sanitar

Sunt zonele de protecție instituite în jurul unor obiective precum:

- Sursele pentru alimentarea cu apă și bazinele de stocare/tratare a apelor utilizate pentru alimentarea cu apă a localităților, precum alte captări de interes pentru satele din zonă.
- Cimitirele satelor componente.

Acestea au fost prevăzute pentru fiecare localitate - Vezi planșele.

3.11.5. Protejarea unor suprafețe din extravilan (terenuri agricole valoroase, păduri, oglinzi de apă, etc.),

Se impune protejarea terenurilor situate în lunca văilor Almaș și Cib, pe toată lungimea lor, datorită ferilității ridivate a solului.

De asemenea se bucură de protecția legii siturile declarate monumente istorice, menționată la cap. 2.10.4 și zonele tampon ale acestora stabilite conform legii. O atenție specială va trebui acordată zonelor în care sunt semnalate existența unor situri arheologice, situate în peșterile și cavitățile carstice din Cheile Cibului și ale Glodului precum și alte situri semnalate în extravilan.

3.11.6. Interdicții temporare de construire pentru zonele care necesită studii și cercetări suplimentare

Pentru moment zonele cele mai afectate de riscuri naturale sunt cele situate în apropierea cursurilor de apă, zone amenințate de pericolul inundațiilor;

Se propune interdicție de construire în zonele afectate de riscuri naturale până la data eliminării lor. Din punct de vedere urbanistic, se prevede realizarea unor planuri urbanistice zonale care să detalieze modul de organizare a teritoriului. Se vor elabora PUZ - urile prevăzute în RLU pentru suprafețe nou introduse în intravilan.

Construirea în zonele cunoscute pentru existența unor situri arheologice se va face numai după executarea spăpăturilor arheologice de salvare sau sub supraveghere arheologică. În acest context se au în vedere terasele Mureșului situate la sud-vest și vest de sat, unde au fost identificate necropolele de perioada epocii bronzului, precum și din perioada romană.

În toate zonele unde sunt semnalate situri arheologice sau unde sunt descoperite (inclusiv întâmplător) urme de locuire umană se impune potrivit legii descărcare de sarcină arheologică.

3.11.7. Interdicții temporare de construire pentru zonele care necesită studii și cercetări suplimentare (planuri urbanistice zonale privind parcelari, reparcelări, operațiuni de renovare)

Se propune interdicție de construire în zonele afectate de riscuri naturale până la data eliminării lor și în perimetrul Rezervațiilor naturale existente, pentru construcții noi. Măsura nu vizează refacerea/repararea construcțiilor existente. Din punct de vedere urbanistic, se prevede realizarea unor planuri urbanistice zonale care să detalieze modul de organizare a teritoriului. Se vor elabora PUZ-urile prevăzute în RLU (pentru suprafețele nou introduse în intravilan).

3.11.8. Interdicții definitive de construire pentru zonele care prezintă riscuri naturale, servituți de protecție etc.

Se instituie interdicții de construire conform RLU:

- în perimetrul rezervațiilor naturale existente sau a perimetrele de protecție ale acestora;
- în perimetrele de protecție a monumentelor istorice de pe teritoriul comunei și a siturilor arheologice cunoscute;
- De asemenea interdicții definitive de construire se instituie în suprafața de protecție a cimitirelor și a surselor de apă.

În toate zonele unde sunt semnalate situri arheologice, sau unde sunt descoperite (inclusiv întâmplător) urme de locuire umană se impune potrivit legii descărcare de sarcină arheologică.

3.12. OBIECTIVE DE UTILITATE PUBLICĂ

3.12.1. Lista obiectivelor de utilitate publică

în atenția administrației locale sunt o serie de proiecte de utilitate publică, aflate actualmente în proiect sau în diferite stadii de realizare, printre care:

Modernizarea rețelei stradale din localitățile comunei și modernizarea centrului civic al satelor Almașu Mare și Cib;

Realizarea rețelei de canalizare și a stației de epurare pentru satele Almașu Mare, Nădăștie, Glod, Cib și Cheile Cibului;

Măsuri pentru igienizarea zonelor/locurilor afectate de către depozitarea necontrolată a deșeurilor (albiile cursurilor de apă, liziera pădurilor, vechi excanvații pe malul văilor etc.).

Reabilitare termică a școlilor din comună și asigurarea sistemelor proprii de încălzire;

Extinderea rețelei de energie electrică apă și canalizare pentru zonele nou introduse în intravilan;

Reabilitarea clădirilor publice și încurajarea populației în creșterea eficienței energetice a locuințelor, scăderea consumurilor energetice, implicit a costurilor și reducerea emisiilor de CO₂ în atmosferă.

Dotarea căminelor culturale din localitățile Almașu de Mijloc, Nădăștie, Glod și Cib la nivelul standardelor actuale în vederea desfășurării în bune condiții a activităților specifice. În acest sens se impune modernizare instalațiilor de iluminat interior utilizând echipamente eficiente energetic la clădirile școlilor, a primăriei și al altor obiective de interes administrativ și social din comună.

Modernizarea iluminatului public în toate localitățile comunei.

Promovarea și sprijinirea utilizării resurselor energetice regenerabile. Încurajarea unor investiții public-privat în producția locală de energie, prin utilizarea unor surse regenerabile locale, precum energia fotovoltaică, eoliană și cogenerarea pentru producerea căldurii și a electricității, utilizând biomasa.

Modernizarea drumurilor comunale de pe teritoriul comunei:

Amenajarea a cca. 10 km de drumuri agricole pe teritoriul comunei;

3.12.2. Structura proprietății asupra terenurilor

a) Proprietate publică

- terenuri proprietate publică de interes național, cuprind suprafețele utilizate de către:
  - albiile minore ale cursurilor de apă ce traversează teritoriul comunei;
  - rețeaua electrică;
  - rețeaua de gaz metan etc.
- terenuri proprietate publică de interes județean-sunt formate din suprafețele utilizate ca drum județean;
- terenuri proprietate publică de interes local - terenurile aflate în proprietate publică a unității teritoriale administrative și administrate de către primărie. În cadrul acestora amintim:
  - rețeaua de drumuri comunale, vicinale și de acces;
  - rețeaua locală de străzi,
  - rețeaua edilitară (sistemul de alimentare cu apă, canalizare și epurare),
  - terenurile pe care sunt amplasate unitățile administrative, culturale, de învățământ și sociale (primărie, cămine culturale, școli, cabinete medicale și veterinare etc.),
  - cimitirele;
  - păduri și pășuni.

b) Proprietate privată

A). Terenuri proprietate privată (ale statului) de interes național;

- pădurile și pepinierele gestionate de către ROMSILVA;
- albia minoră a principalelor cursuri de apă care traversează localitățile comunei;

B). Terenuri proprietate privată (ale unităților administrativ-teritoriale) de interes județean;

C). Terenuri proprietate privată (ale unităților administrativ-teritoriale) de interes local;

- terenurile de sport;
- terenuri destinate investițiilor economice, concesionate sau pentru concesionat;
- pădurile și pășunile deținute de către primărie;
- alte terenuri cu potențial turistic și destinate recreerii, deținute de către primărie.

D). Terenuri proprietate privată a persoanelor fizice sau juridice.

- Terenurile din intravilanul localității și aflate în proprietatea privată a localnicilor,
- Terenurile aflate în intravilanul localităților, în proprietatea privată a unor agenți economici,
- Terenurile deținute de către biserica reformată în localitățile comunei.

CAP. 4.

CONCLUZII - MĂSURI ÎN CONTINUARE

AMENAJAREA ȘI DEZVOLTAREA COMUNEI ÎN CORELARE CU TERITORIILE ADMINISTRATIVE ÎNCONJURĂTOARE

Prin amplasarea sa geografică, comuna Almașul Mare se găsește în sfera de influență a zonelor urbane Zlatna și Geoagiu (jud. Hunedoara). Totodată, prin drumurile județene 705 și 705D teritoriul comunei reprezintă o poartă de intrare dinspre Valea Mureșului spre Munții Apuseni, acest traseu, cu un important potențial turistic, reprezintă și o legătură importantă cu infrastructura de transport europeană și națională, reprezentată de A3, prin nodul rutier și feroviar de la Orăștie.

Sub aspectul resurselor, bazinul superior al văii Balșa, unde se găsește și teritoriul administrativ al comunei, face parte din așa-zisul patruleter aurifer al Apusenilor, bogat în mineralizații auro-argintifere, a căror exploatare s-a efectuat cu unele intermitențe încă din preistorie.

Toate acestea reprezintă caracteristici semnificative, care pot jalona dezvoltarea socio-economică viitoare a zonei. În jalonarea dezvoltării sale socio-economice viitoare. Dincolo de condițiile conjuncturale de astăzi, apreciem că dezvoltarea comunei este legată organic de cea a centrelor urbane amintite, prin:

- forța de muncă locală poate constitui o rezervă importantă de „mână de lucru” pentru dezvoltarea economică a unor centre urbane mărginașe sau în dezvoltarea turismului;
- ținând seama de tradiția și potențialul pe care îl are, comuna Almașu Mare poate deveni o sursă importantă de produse agricole ecologice, în principal fructe proaspete și conservate natural, pentru centrele urbane amintite, precum și pentru alte orașe din regiune;
- îmbunătățirea dotărilor de ordin edilitar, prin realizarea sistemului centralizat de alimentare cu apă și canalizare pentru toate localitățile comunei, dar mai ales stoparea și ecologizarea apelor de mină de la mina Haneș, va contribui la diminuarea surselor de poluare în zonă și la limitarea afectării pânzei freatice.

Conform *Planului strategic de dezvoltare social-economică al comunei Almașu Mare* s-au stabilit unele obiective care sunt preluate în documentația PUG-ului. Alte obiective au fost stabilite în acord cu proiectele de dezvoltare existente la nivelul primăriei și din propunerile cetățenilor. Dezvoltarea viitoare a localităților comunei Almașu Mare va lua în considerare principiile dezvoltării durabile. Zonele sensibile, cele cu valoare peisagistică specială, respectiv zonele protejate (Cheile Glodului și Cheile Cibului), cu valoare ambientală și identitară-patrimonială, respectiv nucleele istorice ale așezărilor din cadrul comunei (Almașu Mare, Cib, Glod) vor fi protejate de noile dezvoltări turistice și rezidențiale, fiind stabilite zone de protecție pentru principalele obiective de patrimoniu recunoscute legal. La acestea se adaugă obiective propuse de proiectant în urma unei analize atente a patrimoniului istoric și arhitectural din stadiul actual de dezvoltare.

Localitatea Almașu Mare

- Asigurarea unei infrastructuri tehnico-edilitare competitive, capabile să susțină dezvoltarea turistică a zonei și integrarea acesteia în rețelele de infrastructură majoră (căi de transport rutier, alimentare cu apă, canalizare, alimentare cu energie electrică, telefonie, gospodărie comunală);
- Modernizarea actualelor drumuri județene DJ 705 și 705 D, care fac legătura cu principalele drumuri naționale ale zonei (DN 74 și A2), în punctele extreme: Zlatna și Orăștie.
- În cadrul programului de colaborare interjudețeană și intercomunitară se va sprijini modernizarea DJ 705 D în sectorul Cheilor Cibului, spre Băcăia, precum și a sectorului nord-vestic al acestuia, prin Stănița și Buceș spre Brad (DN 74).
- În domeniul urbanistic se va urări și sprijini;
  - Reconversia clădirilor degradate care au făcut parte din vechea zestre a exploatărilor miniere, prin valorificarea lor în alte scopuri sau demontarea ruinelor care s-au format și valorificarea unora dintre materiile prime utilizate (cărămidă lemn etc.);
  - Ocuparea parcelelor libere cu construcții care să respecte specificul arhitectural local;
  - Modernizarea spațiilor publice;
  - Utilizarea cu preponderență a materialelor și tehnicilor tradiționale pentru construcția sau reconstrucția clădirilor (păstrarea elementelor arhitecturale și a tramei stradale tradiționale);

- Limitarea drastică a construcțiilor în zonele cu risc crescut de inundații din preajma văii Almașului și decolmatarea albiilor în vederea limitării efectelor unor inundații posibile în cazul căderii unui nivel ridicat de precipitații.
- Prezentarea cartografică a siturilor arheologice și a zonelor de protecție, amplasate în puncte cu o maximă vizibilitate, din fiecare localitate componentă și semnalarea acestora, prin panouri de informare turistică. Instituirea unei zone de protecție și limitarea acordării autorizațiilor de construcție în aceste zone prin neînceperea lucrărilor de investiții fără avizul de patrimoniu.

Localitatea Almașu de Mijloc

- Întreținerea și modernizarea DJ 705 pe sectorul Almașul Mare – Almașul de Mijloc – limită administrativă-Almașu Mic, în vederea conservării posibilităților de acces și legătură a localității cu infrastructura majoră a zonei.
- Elaborarea unor PUZ-uri pentru parcelare în zonele de interes pentru construirea de case de vacanță sau alte construcții turistice etc.;
- Ecologizarea terenurilor degradate și refacerea vegetației;
- Introducerea sistemului de alimentare cu apă, canalizare și epurare în cadrul localității;
- Pregătirea mai bună a localnicilor pentru a face față evenimentelor climatice extreme, prin prevenirea inundațiilor, a distrugerilor provocate de fenomenele meteo extreme etc.;

Localitatea Brădet

- Deși satul se găsește într-un proces rapid de depopulare și îmbătrânire a populației, având în vedere faptul că Șesuri, cătun aparținător nu mai are nici un locuitor, se impun măsuri pentru conservarea zestrei urbanistice existente, atragerea de populație din afara teritoriului prin donarea acestor locuințe sau a unui teren aferent, prin valorificarea acestora ca și case de vacanță, având în vedere valoarea peisagistică de excepție a zonei.;
- Modernizarea rețelei de acces spre localitate (DC 206 – Șesuri și DC 208 – Brădet.);
- Conservarea zonelor verzi, conservarea vegetației arboricole și a vechilor surse de apă din zonă și îngrijirea și refacerea livezilor existente în zonă;
- Identificarea clădirilor vechi, cu valoare identitară și de patrimoniu, restaurarea și conservarea lor;
- Reconstrucția clădirilor degradate cu respectarea specificului arhitectural local;

Localitatea Cib și a Cheilor Cibului

- Modernizarea arterei de acces (DJ 705 D) și a DC 705 spre Plai, precum și modernizarea drumului spre Mănăstirea de la Cheile Cibului, în vederea susținerii turismului religios din zonă.
- Ocuparea parcelelor libere cu construcții care respectă specificul arhitecturii locale;
- Utilizarea materialelor și tehnicilor tradiționale pentru construcția sau reconstrucția clădirilor (păstrarea elementelor arhitecturale și urbanistice tradiționale);
- Realizarea unui cadastru verde, care să conserve și să completeze zonele verzi cu specii arboricole autohtone valoroase (stejar, frasin, paltin etc) sau pomi fructiferi;
- Igienizarea cursurilor de apă care traversează vatra celor două localități, în vederea pre-întâmpinării inundațiilor;
- În acest context menționăm necesitatea pregătirii localnicilor pentru a putea face față schimbărilor climatice și a fenomenelor extreme, care pot avea un impact negativ major asupra comunității (inundații, vijelii, incendii de vegetație etc.):
- Racordarea localității la rețeaua de apă și canalizare, a stațiilor de captare și epurare, preconizate a fi realizate la nivelul comunei;
- Amenajarea unor spații de campare în zona Cheilor Cibului, atât ca inițiativă privată a unor localnici cât și ca inițiativă a administrației locale.

Localitățile Glod și Nădăștie

Reabilitarea, conservarea/reutilizarea clădirilor degradate cu respectarea specificului arhitectural local;
 Modernizarea străzilor și a drumurilor care traversează localitatea, inclusiv a drumului de acces spre cătunul Picui, din zona Pleașa Ardeului;
 Conservarea vechilor gospodării din cătunul menționat, reabilitarea lor și introducerea în circuitul turistic ca locuri de popas sau de odihnă, în condiții tradiționale.

Conservarea zonelor verzi și a vegetației forestiere existente atât din intravilan cât și din extravilan, în principal a celei din preajma văii Glodului (Almașului);
Ocuparea parcelelor libere cu construcții care se integrează în frontul existent conform RLU;
Igienizarea cursurilor de apă ce traversează cele două sate și dotarea zonelor centrale cu coșuri pentru resturi menajere, deoarece colmatarea acestora poate contribui la creșterea undelor de viitură în caz de inundații.
O situație specială se întâlnește în cazul satului Nădăștie, unde multe gospodării sunt așezate în lunca joasă a văii știut fiind faptul că schimbările climatice pot duce la producerea unor inundații catastrofale, care să afecteze unele dintre gospodăriile situate în partea cea mai de jos a satului;
În condițiile în care fenomenele extreme pot pune probleme cu asigurarea necesarului de apă se impune conectarea localității la o sursă sigură de alimentare cu apă, precum și la o rețea locală de canalizare și epurare.
Elaborarea unor PUZ-uri pentru parcelare, construire case de vacanță, construcții turistice etc.;
Ecologizarea terenurilor degradate și refacerea vegetației;
Identificarea clădireilor vechi, cu valoare arhitecturală, identitară și de patrimoniu, restaurarea/consevarea și valorificarea acestora inclusiv turistic.

4.2. ȘANSELE DE RELANSARE ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ A COMUNEI ÎN CORELARE CU PROGRAMUL PROPRIU DE DEZVOLTARE

Comuna Almașu Mare dispune de șanse reale de dezvoltare economică în condițiile valorificării atuurilor pe care le deține, prin așezarea sa geografică. Dar această dezvoltare este strâns legată de relansarea dezvoltării în întreaga zonă, precum și de alte aspecte care țin direct de comunitățile locale, printre care amintim:

- Îmbunătățirea echipării edilitare și integrarea zonei în rețelele de infrastructură majoră (alimentare cu apă, canalizare, producerea energiei electrice eoliene, extinderea utilizării energiei electrice, telefonie, gospodărie comunală);
- Creșterea rolului pe care activitățile agricole de performanță îl pot juca în dezvoltarea comunității (înființarea unui număr sporit de ferme pentru creșterea animalelor, asocierea producătorilor, înființarea unor plantații/livezi de alun, nuc sau alte plante de interes terapeutic saueconomic.
- Valorificarea superioară a potențialului natural al zonei, prin eficientizarea, restructurarea și diversificarea activităților economice, stimularea întreprinzătorilor locali și străini cu capital privat, inclusiv reluarea exploatărilor miniere în zonă;
- Dezvoltarea capacităților de cazare și promovarea turistică a zonei, prin valorificarea potențialului său natural și antropic;
- Stabilizarea populației prin ridicarea calității vieții;
- Protejarea patrimoniului natural și construit în vederea dezvoltării durabile a economiei zonei cu precădere prin turism și utilizarea eco-energiilor.
- Includerea zonei într-un circuit mai larg, al bunurilor și valorilor actuale, printr-o mai bună racordare a zonei la principalele căi de comunicații - DN 74 și A2.

4.3. CATEGORII PRINCIPALE DE INTERVENȚIE CARE SĂ SUSȚINĂ MATERIALIZAREA PROGRAMULUI DE DEZVOLTARE

Îmbunătățirea echipării edilitare și integrarea zonei în rețelele de infrastructură majoră (căi de transport rutier, alimentare cu apă, canalizare, alimentare cu energie electrica, telefonie, gospodărie comunală) prin:

- reabilitarea, modernizarea și întreținerea infrastructurii de transport din zonă (DJ 705 și 705D);
- Realizarea unor sisteme de epurare a apelor de mină (mina Albini și Haneș) a căror aciditate forte ridicată este principalul factor poluant pentru sursele de apă din zonă;

- realizarea alimentării cu apă și a canalizării menajere în principalele localități ale comunei (Almașu Mare, Almașu de Mijloc, Cib, Glod și Nădăștie, precum și amenajarea, refacerea și îmbunătățirea surselor de apă din satele Brădet și Cheile cibului, precum și a celor din extravilan, în vederea asigurării necesarului de apă pentru oameni și animale. Tot în acest scop se impune asigurarea protecției acestor surse împotriva unor factori poluanți locali (animale, dejecții, resturi menajere), inclusiv prin îngrădire zonelor de protecție ale acestora;
- asigurarea infrastructurii edilitare (alimentare cu apă, canalizare, alimentare cu energie electrică, telefonie, gospodărie comunală) în zonele nou introduse în intravilan.
- Valorificarea superioară a potențialului natural al zonei, prin :
  21. valorificarea potențialului turistic natural și antropic de care dispune zona;
  22. eficientizarea, restructurarea și diversificarea activităților economice tradiționale (creșterea animalelor, cultura cartofului sau a unor plante tehnice sau medicinale, pomicultură și valorificarea resurselor minerale);
  23. stimularea micilor întreprinzători privați;
- Stabilizarea populației prin creșterea nivelului calității vieții;
- Protejarea patrimoniului natural și construit în vederea dezvoltării durabile a economiei locale.

4.4. PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

În domeniul protecției mediului

- Realizarea sistem centralizat de alimentare cu apă pentru comuna Almașu Mare, conform propunerilor - 3.9.2. Alimentare cu apă;
- Construirea unui sistem de canalizare menajeră conform propunerilor;
- Realizarea de puncte colectoare cu preselectie a deșeurilor, a rampelor pentru depozitarea containerelor și dotarea populației cu pubele;
  - Rezolvarea problemei sortării și valorificării deșeurilor menajere și amenajarea unor platforme de depozitare selectivă a deșeurilor;
  - Reducerea continuă a cantităților de deșeuri menajere prin educație și o mai riguroasă selecție a necesităților;
  - Colectarea și transportul deșeurilor menajere prin intermediul unor firme de specialitate la rampa ecologică zonală;
  - Cuprinderea întregii populații în sistemul de colectare a deșeurilor.
- Refacerea și extinderea suprafețelor silvice prin reîmpăduriri. Identificarea suprafețelor degradate și a celor afectate de scurgerile torențiale și includerea lor în proiecte de împăduriri.
- Decolmatare și canalizarea unor cursuri de apă, inclusiv realizarea unor diguri de retenție a aluviunilor pe principalele cursuri de apă.
- Refacerea perdelelor forestiere de protecție împotriva vânturilor și a viscolelor de zăpadă
- Dezvoltarea turismului în zonă se va face în mod durabil prin respectarea legislației de mediu;
- Organizarea unor ample lucrări de ecologizare a zonelor afectate de către minerit (halde de steril, ape de mină și fostele așezări miniere).

Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii

- Reabilitarea și modernizarea rețelei de străzi și drumuri comunale;
- Extinderea rețelei de utilități publice în zonele cu potențial turistic, industrial și agricol (drumuri de acces, alimentare cu energie electrică, alimentare cu apă, canalizare);
- Reabilitarea podurilor, podețelor, și a punților pietonale, realizarea unor ziduri de sprijin și decolmatarea văilor și a rigolelor;
- Dezvoltarea infrastructurii rutiere, menită a asigura valorificarea superioară a potențialului turistic al zonei (DJ 705 și 705 D);

- Reabilitarea, modernizarea și dotarea (conservarea unor clădiri publice sau private neutilizate) a unor școli și grădinițe de pe raza comunei;

Dezvoltarea Serviciilor sociale, de sănătate și a infrastructurii aferente

- Urmărirea și sprijinirea persoanele vârstnice rămase singure și cele cu dizabilități accentuate, pentru a se bucura de condiții decente de viață;
- Continuarea eforturilor pentru asigurarea unor servicii medicale de calitate, inclusiv prin stabilirea în satul reședință de comună a unor care medicale. Amenajarea și dotarea unui *punct sanitar* în localitatea Cib, deservit de cadre medicale cu pregătire medie, care să cuprindă și un punct farmaceutic.
- Asigurarea condițiilor necesare pentru desfășurarea activităților specifice în cele mai bune condiții a cabinetului veterinar și funcționarea unei farmacii veterinare la Almașu Mare, care să deservească inclusiv localitățile riverane.

Dezvoltarea infrastructurii turistice și adiacente acestora

- Dezvoltarea turismului rural, al agroturismului și al ecoturismului, prin îmbunătățirea infrastructurii necesare. În prezent pași timizi în acest sens se fac în satele Glod și Cib,
- Realizarea și amenajarea în colaborare cu administrării/custozii ariilor naturale protejate Cheile Cibului – Cheile Glodului, a infrastructurii turistice necesare (traseele turistice amenajate și marcate, puncte de belvedere, platforme și puncte de observare etc.);
- Marcarea și instalarea de tablite indicatoare pentru a atrage atenția turiștilor și localnicilor asupra unor obiective turistice, culturale (arheologice și istorice) și naturale aflate pe teritoriul comunei;
- Protejarea și restaurarea unor construcții vechi (cu valoare istorică, de arhitectură populară sau de tehnică populară, case mai vechi de 100 ani, etc.) și amenajarea lor pentru a deveni mici muzee ale identității și tehnicii populare locale;
- Transformarea Muzeului sătesc Achim Emilian într-un pol de interes pentru cunoașterea realităților din aceste locuri, de către turiști,

4.5. APRECIERI ALE ELABORATOR PUG ASUPRA UNOR CONSTRÂNGERI EXISTENTE

Datorită condițiilor economico-sociale existente elaborarea PUG-ului pentru comuna Almașu mare nu a necesitat extinderi importante intravilanurilor existente la majoritatea localităților. Cele mai importante extinderi sunt la nivelul localității Cib și Glod, acestea fiind legate de proiecte edilitare, turistice și economice concrete, precum și de asigurarea unor rezerve pentru viitoare investiții.

Considerăm necesară continuarea eforturilor pentru modernizarea alimentării cu apă și realizarea sistemului de canalizare și epurare, atât pentru Almașu Mare cât și pentru satele Nădăștie, Glod și Cib.

Alte lucrări importante la nivelul comunei ar trebui să vizeze:

- Renovarea și/sau modernizarea și/sau dotarea tuturor instituțiilor comunale;
- Restaurarea, consolidarea și conservarea gospodăriilor tradiționale specifice
- Realizarea de noi investiții menite să limiteze efectele negative ale schimbărilor climatice asupra comunităților locale (inundații, incendii de pădure, secetă, furtuni etc.).
- Semnalarea prin panouri turistice și a hărților cu siturile naturale și antropice protejate, amlasate în puncte cu o maximă vizibilitate din fiecare localitate componentă. Limitarea acordării autorizațiilor de construcție în aceste zone protejate și neînceperea lucrărilor de investiții fără obținerea avizelor necesare conform legii.
- Realizarea unor amenajări turistice (parcaje, puncte de informare, locuri de odihnă, puncte de belvedere) și punerea în valoare a Cheilor Cibului și Glodului.

Întocmit

arh. Marius Barbieri